T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BİNGÖL'DE ANLATILAN MASALLARIN ÇOCUK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FARUK KAYMAN

VAN-2011

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BİNGÖL'DE ANLATILAN MASALLARIN ÇOCUK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Faruk KAYMAN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY

VAN-2011

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY .....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bedri SARICA .....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Raşit KOÇ .....

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / .... / 2011 .....

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ……IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. BİNGÖL İLİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER……..1

1.1.1. Bingöl Adının Kaynağı……..1

1.1.2. İlin Tarihi……...2

1.1.3. İlin Coğrafî Durumu……..3

1.1.4. İlin Nüfusu……4

1.1.5. İlçeleri……4

1.1.6. İlin Ekonomisi……....7

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK VE MASAL

2.1. Çocuk……9

2.1.1. Çocuğun Tanımı……9

2.1.2. Çocuğun Beden, Zihin ve Dil Gelişimi……10

2.1.2.1. Beden Gelişimi……..10

2.1.2.2. Zihin Gelişimi……....10

2.1.2.3. Dil Gelişimi……11

2.1.2.3.1. Dil Gelişiminde Rol Oynayan Etkenler……....12

2.2. Masal……13

2.2.1. Masalın Tanımı……13

2.2.2. Masalın Özellikleri……...14

2.2.3. Masalın Bölümleri……...16

2.2.3.1. Başlangıç Bölümü…….....16

2.2.3.2. Asıl Masal Bölümü……..16

2.2.3.3. Bitiş Bölümü……....16

2.2.4. Masal Türleri……...17

2.2.4.1. Hayvan Masalları…….17

2.2.4.2. Olağanüstü Masallar……17

2.2.4.3. Gerçekçi Masallar……....17

2.2.4.4. Güldürücü Masallar…….18

2.2.4.5. Zincirlemeli Masallar……...18

2.2.5. Türk Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar……..18

2.2.6. Bingöl Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar……...23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MASALIN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ YERİ

3.1. Masal ve Çocuk Eğitimi……..25

3.2. Çoklu Zekâ Kuramına Göre Masalın Faydaları…….31

3.2.1. Kişisel (İçsel) Zekâ……...32

3.2.2. Kişilerarası (Sosyal) Zekâ……...32

3.2.3. Görsel (Mekânsal) Zekâ……..33

3.2.4. Sözel (Dilsel) Zekâ……..33

3.2.5. Doğa Zekâsı (Varoluşçu Zekâ)……...33

3.2.6. Müziksel (Ritmik) Zekâ……..33

3.2.7. Bedensel (Kinestetik) Zekâ…….34

3.3. Masallardaki Eğitsel İletiler……...34

3.3.1. Etik İletiler……...37

3.3.2. Psikolojik İletiler……..37

3.3.3. Sosyolojik İletiler…….40

3.3.4. Ekonomik İletiler…….....42

3.3.5. Öteki İletiler……..43

3.4. Çocuk Masallarında Aranan Nitelikler……...44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BİNGÖL MASALLARININ ÇOCUK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

4.1. Birinci Masal……...46

4.2. İkinci Masal…….47

4.3. Üçüncü Masal……..48

4.4. Dördüncü Masal……..49

4.5. Beşinci Masal……...51

4.6. Altıncı Masal……52

4.7. Yedinci Masal……..53

4.8. Sekizinci Masal…….....54

4.9. Dokuzuncu Masal……56

4.10. Onuncu Masal……....57

4.11. On Birinci Masal……58

4.12. On İkinci Masal…….59

4.13. On Üçüncü Masal…….61

4.14. On Dördüncü Masal……62

4.15. On Beşinci Masal……..62

4.16. On Altıncı Masal……..63

4.17. On Yedinci Masal…….64

4.18. On Sekizinci Masal……...66

4.19. On Dokuzuncu Masal……...68

4.20. Yirminci Masal…….70

4.21. Yirmi Birinci Masal……..71

4.22. Yirmi İkinci Masal……73

4.23. Yirmi Üçüncü Masal……75

4.24. Yirmi Dördüncü Masal……78

4.25. Yirmi Beşinci Masal…….80

4.26. Yirmi Altıncı Masal……..82

4.27. Yirmi Yedinci Masal……....85

4.28. Yirmi Sekizinci Masal……..88

4.29. Yirmi Dokuzuncu Masal……..89

4.30. Otuzuncu Masal……...92

4.31. Otuz Birinci Masal……...94

4.32. Otuz İkinci Masal…….95

4.33. Otuz Üçüncü Masal……..98

4.34. Otuz Dördüncü Masal……..99

4.35. Otuz Beşinci Masal…….101

4.36. Otuz Altıncı Masal…….102

4.37. Otuz Yedinci Masal……104

4.38. Otuz Sekizinci Masal…….105

4.39. Otuz Dokuzuncu Masal…….107

4.40. Kırkıncı Masal……108

4.41. Kırk Birinci Masal……..110

4.42. Kırk İkinci Masal……112

4.43. Kırk Üçüncü Masal……....116

4.44. Kırk Dördüncü Masal…….117

4.45. Kırk Beşinci Masal…….119

4.46. Kırk Altıncı Masal……..121

4.47. Kırk Yedinci Masal…….122

4.48. Kırk Sekizinci Masal……123

4.49. Kırk Dokuzuncu Masal……..125

4.50. Ellinci Masal……....126

4.51. Elli Birinci Masal…….127

4.52. Elli İkinci Masal……...129

4.53. Elli Üçüncü Masal……130

4.54. Elli Dördüncü Masal……131

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MASAL METİNLERİ

5.1. Hacca Giden Kurt…….133

5.2. Kartal ile Kaplumbağa…….136

5.3. Tilki, Kaplumbağa ve Kertenkelenin Arkadaşlığı……..137

5.4. Zozan ile Gozan……...140

5.5. Tilki ile Kartal……..142

5.6. Yılan ile Tilki……...143

5.7. Ayı ile Kürkçü Tilki…….144

5.8. Ekmek İsteyen Kuş……..147

5.9. Ayı ile Tilkinin Ortaklığı…….149

5.10. Ayı ile Tilki…….150

5.11. Tilki ile Leylek……151

5.12. Tilki Bacı ile Değirmenci……...152

5.13. Keçi ile Kurt……...155

5.14. Ahmaklığın Sonu……...157

5.15. Tilki ile Kirpi……..160

5.16. Tilki ile Kurt……...162

5.17. Cadı ile Yedi Kardeşin Bacısı……163

5.18. Elini Silah Gibi Kullanan Genç…….165

5.19. Yedi Kız Kardeş ile Dev…….169

5.20. İnsan Yiyen Cadı……173

5.21. Alık ile Mendelık……176

5.22. Kül Eşek……..179

5.23. Cesur Meho…….182

5.24. Tembel Adam ile Karısı…….187

5.25. Ayşe ile Yusuf……190

5.26. Dev ile Üç Kardeş……...193

5.27. Padişahın Üç Oğlu…….....197

5.28. Güzel Kız ile Çirkin Kocası……...201

5.29. Yedi Başlı Cadı……...203

5.30. Kız Kardeşlerin Kıskançlığı……...206

5.31. İyi Kalpli Kız Kardeş ile Kötü Kalpli Kız Kardeş…….208

5.32. Altın Dişli, Sırma Saçlı……...210

5.33. İyi Kardeş ile Kötü Kardeş…….213

5.34. Eyşık ile Fatık…….215

5.35. Fatma ile Üvey Annesi……...218

5.36. Fakir Adam ile Karısı……220

5.37. Çoban ile Padişah Kızı……...223

5.38. Keje ile Salih……...225

5.39. Evlenmek İsteyen Adam……228

5.40. Sahte Şeyh……...230

5.41. Gülahmet…….234

5.42. Şah İsmail……...238

5.43. Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım…….246

5.44. Selim ile Ahmet……..248

5.45. Üç Arkadaş…….252

5.46. Kız Kardeşin Bedduası……...256

5.47. Kurnaz Yeğen…….258

5.48. Padişahın Oğlu ve Küçük Kız……262

5.49. Üç Kız Kardeş…….265

5.50. Güzel Kızın Kısmeti……...267

5.51. Tuz Kadar Sevgi…….269

5.52. Keloğlan ve Hiç……..271

5.53. Pıto, Çıto ve Kıto……273

5.54. Kedi ile Pirey……...275

ALTINCI BÖLÜM

6. KAYNAK KİŞİLERLE İLGİLİ BİLGİLER…….....277

SONUÇ……....286

KAYNAKÇA……...288

ÖZET……...291

SUMMARY…….292

ÖN SÖZ

Edebiyatımızın sözlü ürünlerinden olan masallarımız, milli kültürümüzün önemli temel taşlarından biridir. Sevinçlerin, mutlulukların, hüzünlerin, acıların, dostluğun, düşmanlığın, dürüstlüğün, nankörlüğün… iç içe olduğu masallar, çocukluğumuzun hayal dünyasını yansıtır.

Güzeli-çirkini, doğruyu-yanlışı, iyiyi-kötüyü, sevmeyi-nefret etmeyi, yardımlaşmayı-bencilliği ve buna benzer birçok duyguyu farkında olmadan masallar yolu ile öğreniriz. Masalların, çocuğun dil ve zihin gelişimine yardımcı olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu yüzden çocuk eğitiminde masallardan yararlanmak, eğitimcilerin üzerinde önemle durduğu konulardan biridir.

Biz de bu gerçekten hareketle böyle bir çalışma yapmaya karar verdik. Amacımız, unutulmaya yüz tutmuş masallarımızı bilimsel yöntemlerle gün yüzüne çıkararak yazıya geçirmek ve bu masalların çocuk eğitimine sağladığı katkıları araştırarak ortaya koymaktır.

Masalları derlerken dikkatimizi çeken en önemli husus, masal anlatma/dinleme kültürümüzün yok olmaya başladığıdır. Kendileri hakkında, "Çok iyi masal bilir, ondan iyi masal bilen yoktur, tam bir masal anasıdır." denilen kişilerle görüştüğümüzde masalları unuttuklarını ya da yarım yamalak anlatabildiklerini üzülerek müşahede ettik. Dinleyenin olmadığı yerde masal anlatıcısının olmaması gayet tabiidir.

Teknolojinin, özellikle televizyonun, hayatımıza girmesi, masal kültürümüzün can çekişmesinin en önemli sebebi olarak görülmektedir. Çocukluğumuzda bize uzun uzun masal anlatanlar, maalesef bugün hiçbir masal bilmemektedirler. Bunun sebebini her soruşumuzda, "Oğlum, televizyon geldi, masal bitti." cevabını aldık.

Uzun kış gecelerinde soba başında bitmesini istemediğimiz masallarımızın unutulmasını önlemek ve bunların eğitimde etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla yaptığımız bu çalışmanın, bütün bu olumsuzlukları bir nebze de olsa giderebilmesi bakımından yerinde bir çalışma olduğu kanaatindeyiz.

Çalışmamız, altı bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünü içine alan birinci bölümde Bingöl'ün tarihi, coğrafi durumu, nüfusu, ilçeleri, ekonomisi hakkında genel bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde çocuk, çocuğun beden, zihin ve dil gelişimi, masal, masalın özellikleri ve bölümleri, masal türleri, Türk ve Bingöl masalları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde masalın çocuk eğitimindeki yeri, çoklu zekâ kuramına göre masalın faydaları, masallardaki eğitsel iletiler, çocuk masallarında aranan nitelikler hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde incelemede kullandığımız masal özetleri yer almakta ve bu masalların eğitsel faydaları üzerinde durulmaktadır.

Beşinci bölümde Bingöl'de derlenen 54 masal metnine yer verilmektedir.

Altıncı bölümde masal derlediğimiz kaynak kişiler hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Çalışmamızın sonunda ise "Sonuç", "Kaynakça" ve "Özet" bölümleri yer almaktadır.

Bu çalışmamın her safhasında bana yardımcı olan, maddi-manevi desteğini esirgemeyen hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yılmaz ÖNAY'a, özellikle masalların derlenmesinde büyük yardımlarını gördüğüm yengem Cevahir KAYMAN ve kardeşim Bilal KAYMAN'a, bütün kaynak kişilere şükranlarımı sunarım.

Van – 2011 Faruk KAYMAN

BİRİNCİ BÖLÜM
1. GİRİŞ

1.1. Bingöl İli ile İlgili Genel Bilgiler

Bingöl masallarının derlenmesi ve çocuk eğitimi açısından incelenmesi ile ilgili çalışmamıza başlamadan önce yöreyle ilgili tanıcı bilgiler vermenin gerekli olduğu kanaatindeyiz. İlin tarihini, sosyal ve ekonomik durumunu bilmek çalışmanın anlaşılması açısından önemlidir.

1.1.1. Bingöl Adının Kaynağı

Bingöl adının nereden geldiğiyle ilgili olarak halk arasında pek çok efsane anlatılır. Bu anlatılardan iki tanesi şöyledir:

Evliya Çelebi, *Seyahatname*'sinde Bingöl adının nereden geldiği konusunda şöyle bir hikâye anlatmaktadır: *"Bir avcı, bir kuş vurmuş. Onu gölde temizlerken kuş canlanmış ve göle dalıp kaybolmuş. Gölün abıhayat kaynağı olduğu meydana çıkmıştır. Bu sır meydana çıkınca Allah'ın emriyle bin parçaya bölünmüş ve hangisinin abıhayat kaynağı olduğu bilinmez olmuş. Bu bin parçaya bölünen gölü görenler de 'Hani nerde o bahsettiğin göl? Bu bir göl değil ki hezar göldür.' Böylece o göllerin bulunduğu çevreye halk tarafından hezar (bin) göller denmiştir."* (Alay 2006: 15)

Hasbi SOYLU, *Şehir Coğrafyası Açısından Bir Araştırma Bingöl* adlı kitabında Bingöl adının kaynağı konusunda Sakaoğlu'nun şu açıklamasına yer vermektedir: *"Bu bölgede savaşmakta olan iki ordudan birinde su sıkıntısı başlar. Savaşın nispeten hafiflediği bir sırada su sıkıntısı çekmekte olan ordunun bir kolu su bulmak için dağlara çıkar. Nitekim güzel bir su bulup içerler. Diğer arkadaşları için de bir miktar yedeklerine alıp yola çıkarlar. Fakat bir dahaki sefere kolay bulunması için de suyun yanına bezden bir işaret koyarlar. Birliklerine dönen askerlerin yerine diğer bir kol su bulmak için dağlara tırmanmaya başlar. Başlarındaki komutan bir tepeye çıkıp da yüzlerce gölü aynı anda görünce hayretini şöyle ifade eder: 'Burası bir göl değil bin göl, bin göl' der ve böylece o savaşın yapıldığı bölgedeki dağın adı 'Bingöl' olarak anılmaya başlar."* (Soylu 2003: 27)

1.1.2. İlin Tarihi

Bingöl'ün tarihi M.Ö. 2000'lere kadar uzanmaktadır. Bu tarihten önceki zamanları pek bilinmemektedir. Eskilere dayanan tarihine rağmen Bingöl daha çok Erzurum, Diyarbakır, Bitlis, Elazığ gibi dönemin merkezi şehirlerine bağlı olarak yönetildiği için bu şehirler kadar gelişmemiş; şehir merkezi statüsüne kavuşamamıştır. Ancak az da olsa birkaç yerleşim alanına ve tarihi esere ev sahipliği yapmıştır. Bingöl merkez ilçeden ziyade ilin en eski beldeleri olan Genç ve Kiğı, ilin tarihsel birikimlerini bünyelerinde taşımaktadır. Şehir merkezinde eski şehir kalıntısı ve tarihi eserin olmayışı bunu doğrulamaktadır. İl sınırları içinde bulunan tarihi eserlerin büyük bir kısmı Genç, Kiğı, Adaklı ile Solhan ilçesinin güney kısımlarında, Yenibaşak dolaylarında mevcuttur. Bu eserlerin bir kısmı İslamiyet öncesi medeniyetlere ait iken bir kısmı da İslam medeniyetine aittir.

İlde İslam öncesi dönemden kalan en önemli değerler kale, kümbet, mağara ve kiliselerdir. Bu yapılardan çok büyük bir bölümü maalesef günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşan bu yapılardan en sağlam olanları Genç'te bulunan Kuba kümbet kalıntıları, Kralkızı Kalesi ve Sebiterias Kalesi ile Kiğı Kalesi'dir. Yine Kiğı ve dolaylarında birkaç kilisenin kalıntıları ve çeşitli mezar taşları mevcuttur. İslam öncesi eserlerin bölgede etkin oldukları bilinen Urartular, Medler, Persler ve Romalılardan kaldıkları belirtilmektedir.

İslamiyet'in Anadolu'ya girmesiyle birlikte Doğu Anadolu'da ve dolayısıyla Bingöl'de İslam kültürünün izlerini taşıyan yapılar da hızla artmıştır. Birçok camii, çeşme, köprü, han, hamam ve külliye gibi yapılar da inşa edilmiştir. Bingöl ilinde de günümüze ulaşabilen birkaç tarihi yapı mevcuttur. Bunlar Kiğı Pir Ali Bey Camii (Eski Camii, yapılış tarihi 1402); Solhan–Kaleköy'de (Genç ilçesinin eski yerleşim alanı) Kale Camii–Saray Camii (500 yıllık olduğu sanılmaktadır.); Adaklı-Bağlarpınarı'nda Temran Camii (yapılış tarihi 1804?); Kiğı'da Selenk Köprüsü, Solhan civarında Mezgeft (Mızgeft-Camii kalıntısı), Kiğı'da Kiğı Mektebi (Bazı kaynaklara göre Eski Hükümet Konağı, yapılış tarihi 1902) ve Bingöl'de Aşağı Çarşı'da Çabakçur Camii (İsfahan Camii) gibi yapılardır. (Alay 2006: 16)

Bingöl, çok eski tarihlerden Osmanlılar dönemine kadar çeşitli devletlere ev sahipliği yapmıştır.

Cumhuriyetin ilanından önce "Genç vilayeti" olarak idarî yapılanmada yer alan Bingöl ve dolayları Cumhuriyetin ilk yıllarında da bu idarî yapısını korumuştur. Bingöl merkez (Çabakçur), Genç'e bağlı bir kaza idi. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Genç ilinden TBMM'ye milletvekili ve senatörler gönderilmiştir. Kayıtlara göre ili temsilen mecliste görev alan Genç vilayeti mebusları şunlardır: Ali Vasıf Bey, Celal Bey, Ali Haydar Bey ve Şeyh Fikri Efendi. Sonraki yıllarda yapılan değişiklikler sonucu Bingöl 1926 yılında Elazığ, 1929 yılında Muş illerine bağlanır. Nihayet 1936 yılında Çabakçur adıyla il olur. 1945 yılında ilin merkez ilçesi olan Çabakçur'un adı Bingöl olarak değiştirilmiştir.

1936'da il haline getirilen Çabakçur (Bingöl), bu tarihten önce Erzincan'a bağlı olan Kiğı, Muş'a bağlı olan Karlıova ve Solhan; Elazığ'a bağlı olan Genç ilçelerini bünyesinde toplayarak merkez ilçe hariç dört ilçeli bir il olur. (Alay 2006: 31-32)

1987 yılında ise Kiğı'ya bağlı bulunan Adaklı ve Yayladere bucakları ilçe olur (4 Temmuz 1987 tarih ve 19507 sayılı Resmi Gazete). 20 Mayıs 1990 yılında ise Kiğı'ya bağlı bulunan Yedisu bucağı 20523 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan kanunla ilçe olur. Böylece Bingöl'ün ilçe sayısı merkez ilçe dışında yediye yükselmiş olur. (Alay 2006: 34)

1.1.3. İlin Coğrafî Durumu

41° 20' ve 39° 56' doğu boylamları ile 39° 31' ve 38° 28' kuzey enlemleri arasında yer alan Bingöl ili, yüksek ve dağlık bir yapıya sahip olan Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alır. Doğusu Muş, kuzeyi Erzurum ve Erzincan, batısı Tunceli ve Elazığ, güneyi ise Diyarbakır illeri ile çevrilidir.

İlin merkez dışında Genç, Kiğı, Karlıova, Solhan, Adaklı, Yayladere ve Yedisu olmak üzere 7 ilçesi, 328 köyü ve 749 mezrası vardır. İl merkezi, denizden 1151 metre yükseklikte Çabakçur Ovası'nın kuzeybatı köşesinde Murat suyuna Genç ilçesi civarında kavuşan Göynük suyunun bir koluna hâkim düzlük üzerinde kurulmuştur. Elazığ-Tatvan yolu üzerindeki Bingöl, daha önceleri burada vadi içinde kurulu iken şehrin 1950'lerden sonra hızla gelişmesi sonucunda hakim olan düzlüğe taşınır. Günümüzde şehrin tamamına yakın bölümü bu yeni yerinde yeni bir şehir olarak gelişmeye başlamıştır. (Alay 2006: 41)

1.1.4. İlin Nüfusu

Bingöl ili 04.01.1936 tarih 2885 sayılı kanunla kurulmuştur. Bingöl, yüksek doğurganlık oranına sahip illerden biri olup 1940 yılında 70.184 olan toplam nüfusu, 1970 yılında 177.951, 1990 genel nüfus sayımında ise 250.966'ya yükselmiştir. (Alay 2006: 62)

2009 yılında yapılan adrese dayalı nüfus sayımında ise ilin genel nüfusu 255.745 olarak tespit edilmiştir. (İnternet Adresi: 1)

1940 genel nüfus sayımına göre merkez ilçenin nüfusu 1.418 iken 1970'de bu oran 17.220'ye, 1990 yılında ise 41.590'a yükselmiştir. 1990'dan sonra kırsal kesimlerden merkez ilçeye yoğun bir göç yaşanması sonucu 1995'te merkez ilçenin nüfusu 60.000'i aşmış bulunmaktadır. 1997'de yapılan nüfus tespitinde 67.000 olarak görülmektedir. 2000 yılı nüfus sayımına göre merkez ilçenin nüfusu 68.876 olduğu görülmüştür. (Alay 2006: 62)

2009 yılında yapılan adrese dayalı nüfus tespitinde, kırsal kesimden kente göçün artış göstermesi nedeniyle merkez nüfus 89.224 olarak belirlenmiştir. (İnternet Adresi: 1)

1.1.5. İlçeleri

Bingöl ilinde merkez ilçe dışında yedi ilçe bulunmaktadır. Bu ilçelere bağlı toplam 10 belediye, 329 köy, 10 bucak ve 741 tane mezra mevcuttur. Aşağıda, ilçeler hakkında kısa bilgiler verilecektir.

1.1.5.1. Adaklı İlçesi

Doğusunda Karlıova, batısında Kiğı, kuzeyinde Yedisu, güneyinde ise Bingöl ilinin merkez ilçesi bulunmaktadır.

2009 yılında yapılan nüfus sayımında ilçenin toplam nüfusu 10.005, merkez nüfus ise 3.143 olarak tespit edilmiştir. (İnternet Adresi: 1)

Genel nüfusu göz önüne alındığında ilçenin diğer ilçeler arasında 4. sırada olduğu görülür.

İlçe ekonomisi genelde tarım ve hayvancılık üzerine kurulu olup coğrafi konumu itibariyle bu iki unsur halkın başlıca geçim kaynağıdır. Yapılan tarım ve

hayvancılık faaliyetleri de dışa dönük bir hüviyette olmayıp halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. (Alay 2006: 103)

1.1.5.2. Genç İlçesi

Kuzeyde Bingöl il merkezi ve Murat Nehri, güneyde Diyarbakır ili, doğuda Solhan ilçesi, batıda Elazığ ili ile çevrilidir.

Genç ilçesinin toplam nüfusu 2009 yılındaki nüfus sayımına göre 35.969, merkez nüfus ise 18.691 olarak belirlenmiştir. (İnternet Adresi: 1)

Merkez ilçeden sonra ilin en büyük ilçesi olma özelliğine sahip olan Genç ilçesinin, önceki nüfus sayımları göz önüne alındığında nüfus kaybına uğradığı görülmektedir.

Tarım ve hayvancılık yanında ticaret, halkın başlıca geçim kaynağıdır. Murat Nehri Vadisi boyunca uzanan Genç Ovası ve diğer düzlük alanlarda başta karpuz, domates ve biber olmak üzere sebzecilik ve meyvecilik yaygınlık kazanır. Sürdürülen ticaret daha çok canlı hayvan ve kereste ticareti olup halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak komşu iller bazındadır.

İlçenin Servi bucağı civarında fosfat, çinko, demir ve kömür madeninin rezervleri mevcut olup henüz işletilmemektedir. İlçenin tek endüstriyel kuruluşu Genç Tuğla Fabrikasıdır. (Alay 2006: 105)

1.1.5.3. Karlıova İlçesi

Doğuda Muş ili, batıda Yedisu ve Adaklı ilçeleri, güneyde Bingöl il merkezi ve Solhan ilçesi, kuzeyde ise Erzurum ili ile çevrilidir.

Karlıova'nın 2009 nüfus sayımına göre toplam nüfusu 32.052, merkez nüfusu ise 6.202'dir. (İnternet Adresi: 1)

Toplam nüfus dikkate alındığında ilçeler arasında 3. sırada olduğu görülmektedir.

Hayvancılık, ilçe ekonomisinin can damarıdır. Düzlük alanlarda tarımla uğraşılmaktadır. İlçeye bağlı Kaynarpınar, Bağılsa, Mozani ve Selekan gibi muhitlerinde kömür yataklarına rastlanır. Bunun yanında Şerafettin Dağları'nın eteklerinde bakır, çinko, krom yatakları bulunmasına karşın henüz işletilememektedir. (Alay 2006: 108)

1.1.5.4. Kiğı İlçesi

Bingöl'ün kuzeyinde yer alır. Doğusunda Adaklı ilçesi, batısında Tunceli, güneyinde Bingöl il merkezi, güneybatısında Yayladere ilçesi ve Elazığ, kuzeyinde Yedisu ilçesi ile çevrilidir.

2009 yılında yapılan nüfus sayımına göre ilçenin toplam nüfusu 4.945, merkez nüfus ise 3.220 olarak tespit edilmiştir. (İnternet Adresi: 1)

Toplam nüfus dikkate alındığında ilçeler arasında 5. sırada yer almaktadır.

Halkın büyük bir çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. İlçede herhangi bir sanayi kuruluşu mevcut değildir. Köylerde el sanatları yaygınlık göstermektedir. Yapılan ticaret de halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğundan ilçe ekonomisine pek canlılık katamamıştır. (Alay 2006: 110)

1.1.5.5. Solhan İlçesi

Doğusunda Muş, batısında Bingöl, kuzeyinde Karlıova, güneyinde ise Diyarbakır ve Genç ile çevrilidir.

İlçenin toplam nüfusu, 2009 yılında yapılan nüfus sayımına göre 33.294, merkez nüfus ise 15.753 olarak belirlenmiştir. (İnternet Adresi: 1)

İlçe, nüfus bakımından Genç ilçesinden sonra 2. sırada yer almaktadır.

Hayvancılık, halkın en büyük geçim kaynağı olup tarım faaliyetlerinden daha önde gelir. Yüzey şekilleri ve bitki örtüsü bakımından hayvancılığa daha müsait bir özelliğe sahiptir. Sanayi kuruluşu olmayıp işsizlik oranı hayli yüksektir. Canlı hayvan ticareti ve arıcılık Solhan ekonomisine bir miktar da olsa hareketlilik kazandırmaktadır. Sebzecilik ve meyvecilik de belli bir oranda yapılmaktadır. Şekerpancarı, tütün, buğday ve arpa en çok ekilen ürünlerdir. (Alay 2006: 113)

1.1.5.6. Yayladere İlçesi

Tunceli ile Bingöl il sınırlarının birleştiği yerde dağlar arasına kurulmuş olup doğusunda Bingöl ili Kiğı ilçesi, kuzeybatısında Tunceli ili Pülümür ilçesi, güneybatısında Tunceli ili Nazimiye ilçesi, güneyinde Elazığ ili Karakoçan ilçesi ile çevrilidir.

2009 yılında yapılan nüfus sayımına göre ilçenin toplam nüfusu 1.710, merkez nüfus ise 989 olarak belirlenmiştir. (İnternet Adresi: 1)

Rakamlar göz önüne alındığında ilçenin diğer ilçeler arasında son sırada olduğu görülmektedir.

Halkın en büyük geçim kaynağı hayvancılıktır. Düzlük alanlarda da tarım faaliyetleri sürdürülmektedir. Herhangi bir endüstriyel kuruluş mevcut değildir. Doğal güzellikleri ve sağlık turizmi açısından çok müsait olan yöre, ulaşım ve konaklama imkânları da sağlanırsa yapılacak tanıtımlarla ekonomisine canlılık kazandıracaktır. (Alay 2006: 116)

1.1.5.7. Yedisu İlçesi

Bingöl'ün kuzeyine düşmektedir. Doğusunda Karlıova ilçesi, batısında Tunceli ili, kuzeyinde Erzurum ve Erzincan illeri, güneyinde Adaklı ve Kiğı ilçeleri bulunmaktadır.

2009 yılında yapılan nüfus sayımına göre ilçede toplam nüfus 2.916, merkez nüfus ise 1.352 olarak tespit edilmiştir. (İnternet Adresi: 1)

Nüfus bakımından ilçeler arasında 6. sırada yer almaktadır.

İlçe ekonomisi genelde tarım ve hayvancılık üzerine kurulmuştur. Bilhassa hayvancılık başlıca geçim kaynağıdır. Çünkü tarıma elverişli arazi çok az iken bitki örtüsü bakımından epeyce zengin olan dağlar, yaylalar ve meralar hayvancılığın daha yaygın olmasını sağlamaktadır. (Alay 2006: 117)

1.1.6. İlin Ekonomisi

Bingöl'ün ekonomisi temel olarak tarım sektörüne, ağırlıklı olarak da hayvancılığa dayanır. 1990 genel nüfus sayımına göre çalışan nüfusun %79.61'i tarım sektöründe, %1.80'i imalat sanayi sektöründe, %18.59'u hizmetler kesiminde yer almaktadır. Son yıllarda bu oranlarda hayvancılık sektöründe bir düşüş yaşansa da 2000 yılından itibaren hayvancılık alanında yeniden bir artış görülmüştür.

Tarım Sektöründe çalışan nüfusun büyük bir bölümünü hayvancılıkla uğraşanlar oluşturur. Sanayi ve ticaret bakımından oldukça geri kalan ilde "… 1980 yılında kişi başına gelir 250 $ iken aynı yıl ülke genelinde kişi başına gelirin 1.200 $ olduğu göz önüne alınırsa kişi başına gelir seviyesi bakımından çok gerilerde olduğu anlaşılmaktadır. Bingöl kişi başına gelir seviyesi oranıyla 67 ilden 66. olmuştur. Kişi başına 915 dolar (1996 yılı itibariyle) gelire sahip olan il, 76 il arasında sosyo-

ekonomik gelişim endeksine göre yeri 73'üncülüktür. Merkez ilçenin de 79 il merkezi esasıyla yapılan bir sıralamada 72. gelmesi, il genelinde ve merkezde gelişmişlik yönünde bir benzeşme olduğunu göstermektedir…"

Yine DİE verilerine göre "İllere Göre Çeşitli Göstergeler" kapsamında Bingöl, 80 il arasında kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla bakımından ancak 77. sırada yer alabilmiştir. Sadece Muş, Ağrı ve Hakkâri'den önce gelebilmiştir.

Kalkınmada birinci derecede öncelikli iller kapsamına alınan ilde ekonomiyi iyileştirme ve canlandırma faaliyetlerinde bir kıpırdanma görülse de henüz yeteri kadar bir randıman alınamamıştır. Halen Bingöl 5 gelişmişlik kademesi olarak belirlenen iller sıralamasında, en kötü değer olan 5. Derecede Gelişmiş İller Grubu'na girmektedir. Bingöl'de Merkez ilçe ve Genç ilçesi il toplam GSYİH'nin %71'ini oluşturmaktadır. (Alay 2006: 87)

İKİNCİ BÖLÜM
2. ÇOCUK VE MASAL

2.1. Çocuk

2.1.1. Çocuğun Tanımı

Çocuk kavramıyla ilgili çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Görünüşte farklı gibi görünen bu tanımlar içerik bakımından aynı şeyi ifade etmektedirler.

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan *Türkçe Sözlük*'te üzerinde durmaya çalışacağımız çocuk kavramı: "Bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan." olarak tanımlanmaktadır. (Türkçe Sözlük I 1998: 495).

Şimşek, çocuk kavramı hakkında şunları söylemektedir: "Çocuk, doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan küçük insandır. 0-15 yaş grubunu içine alır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır."(Şimşek 2007: 13).

Güleryüz, *Türkçe Sözlük'*te geçen çocuk tanımından yola çıkarak şu açıklamaları yapar: "Bebek, 0-2 yaş arasındaki meme, süt veya kucak çocuğu; ergen, gelişim açısından, ergenlik çağına gelmiş, 15-16 yaş sonrasındaki erkek veya kızlara verilen ad. O halde çocuk, 2-16 yaş arasındaki kız ya da erkeklere verilen ortak ad olarak açıklanabilir. Çocukluk dönemi, kendi içinde okul öncesi, ilköğretim ve lisenin ilk yılları olarak da bölümlenerek incelenebilir. Diğer yandan çocukluğu, ilk çocukluk (2-6 yaş), son çocukluk (6-13 yaş) şeklinde bölümlendirenler de vardır ." (Güleryüz 2002: 5-6).

Çocuk, "İki yaşından ergenlik yaşına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek." yahut "Bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan"dır. (Oğuzkan 1983: 11).

Prof. Dr. Murat Özbay, çocuk kavramıyla ilgili yapılan tariflerden yola çıkarak çocuğu şöyle tanımlar: "Bebeklikten çıkışla, ergenliğe giriş arasında fiziksel, duygusal ve sosyal yönden gelişim gösteren ve bu gelişim çerçevesinde kendine has dünyayı oluşturan birey." (Özbay 2006: 108).

Bunun yanında, çocukluk döneminin dört aşamadan oluştuğunu söyleyen Şimşek ise, bunları doğumdan yaklaşık üç haftalık oluncaya kadarki evre, on sekiz aylık oluncaya kadarki evre, 6-7 yaşına kadarki evre ve son olarak ergenlik çağına kadar süren evre şeklinde sıralar.

Tacettin Şimşek bu konuda şunları söyler: "Dört aşamadan oluşan bu dönemin birinci evresi doğumdan yaklaşık üç hafta oluncaya kadar, ikinci evresi on sekizinci aya kadar, üçüncü evresi 6-7 yaşına kadar, dördüncü ve son evresi de ergenlik çağına kadar sürer. Bu evreler çocuğun bedensel ve psikomotor gelişimine göre belirlenir. Bedensel gelişme vücut yapısının büyümesini, psikomotor gelişme ise yaşamak için gerekli duygu, düşünce ve davranış donanımına sahip olmayı ifade eder." (Şimşek 2007: 13).

2.1.2. Çocuğun Beden, Zihin ve Dil Gelişimi

2.1.2.1. Beden Gelişimi

Fiziksel gelişim ve "Büyüme karşılığı olarak kullanılan beden gelişimi, çocuğun vücut organlarında uzunluk ve ağırlık bakımından ölçülebilen artışları anlatır." (Şimşek 2007: 13).

Büyüme yani bedensel gelişim tüm çocuklarda aynı hız ve seviyede olmaz. Kimi çocuklar daha çabuk gelişirken kimisi de çeşitli nedenlere bağlı olarak daha geç gelişebilmektedir. Beden gelişiminde iki önemli faktör rol oynamaktadır. Bunlardan birisi kalıtım, diğeri ise çevredir. "Gen, ırk, cinsiyet ve hormonlar (iç salgı bezleri) kalıtım başlığı altında toplanırken; sosyo-ekonomik faktörler, fiziksel şartlar, beslenme ve spor etkinlikleri çevreyi oluşturur." (Şimşek 2007: 14).

2.1.2.2. Zihin Gelişimi

Çocukların doğumlarından itibaren dünyayı tanımaya başlamak için gösterdikleri gelişmeler, çevrelerini algılama yetenekleri ve özellikle de düşünme becerileri bu sürece bağlıdır. (Özbay 2006: 109)

Zihin gelişimi, doğumdan ergenliğe kadar farklılık gösterir. Çocuğun nesneleri algılayış şekli yaş gruplarına göre değişir. Bebeklik döneminde nesnelerin sadece o anda var olduğunu düşünen çocuk, okul dönemine yaklaştıkça "Ben Merkezci" bir tutum sergiler. Okul döneminde çevresiyle kurduğu sürekli iletişim

sayesinde çocuğun zihinsel işlem yapabilme yeteneği gelişir. Ergenlik dönemine yaklaşırken çocuk, soyut düşünebilecek seviyeye gelmiş olur. Ergenlik dönemi çocuğun bilişsel gelişimini tamamladığı son aşama olarak kabul edilir. (Şimşek 2007: 14-15).

2.1.2.3. Dil Gelişimi

Çocukluk dönemindeki dil gelişimi, yaş gruplarında aynı gelişim ve kazanımları göstermez. Her yaş grubunun dille ilgili kazanımları farklıdır. 'Kalbimin bahçesinde kuş cıvıltıları' ifadesi, belli yaş grubundaki çocuğa fazla bir şey söylemez. Mecazlı ifadeler, deyimler ve atasözleri çocuk için kavranması güç dil göstergeleridir. Mecazı kavramak, deyimlerin, ibarelerin anlamlarına ulaşmak, dile hâkim olmayı, bir başka söyleyişle, dilin bütün ifade imkânlarını öğrenmeyi gerektirir. (Şimşek 2007: 15).

Çocuk, duyuların dilinden sözel dile ulaşmaya çalışırken önemli aşamalardan geçer. Taklit yoluyla çıkarılan sesten kelimeye ve giderek cümleye varır. Ancak kelime, tek boyutlu ve somut bir anlam içerdiği zaman çocuk tarafından anlaşılabilir. Çocuk, 'aslan Muhsin', 'melek anne' gibi bazı benzetmeleri; renkle, nicelikle ilgili somut kavramları kavrayabilir. Ama sıcak bakış, mavi gülüş, aydınlık gelecek, katı yürek gibi ibarelerle; etekleri zil çalmak, ağzı kulaklarına varmak, gözü kesmemek, elden ayaktan kesilmek gibi deyimleri anlamakta zorlanır. (Şimşek 2007: 15).

Bu açıklamalardan sonra Şimşek, çocukta dil gelişiminin üç dönemde gerçekleştiğini söyler. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- *Başlangıç/Alıştırma Dönemi:* Bebeğin ilk bir yaşını içine alan dönemi ifade eder. Çocuk bu döneme bağırma ve mırıldanmayla başlar, cıvıldaşma ile devam eder ve birtakım kelimeleri çıkarmaya başlayarak dönemi bitirir.
- *Sözcük ve Cümle Dönemi:* Bu dönemde çocuk isteklerini birer kelimeyle ifade eder. Topu almak istediği zaman "top" der. Bu kelimenin açılımı "Anne bana top ver." biçimindedir. Ayrıca bu dönemde nesneler çıkardıkları seslere göre isimlendirilir. Köpek yerine "hav hav", kedi yerine "miyav" sözcükleri kullanılır.
- *Cümle Dönemi:* Çocuk bu dönemde artık iki kelimeden oluşan cümleler kurabilmektedir. Bu cümle genellikle bir isim bir yüklemden yani özne ve

yüklemden oluşmaktadır. Bir buçuk yaşlarında bunu gerçekleştiren çocuk "Ahmet yaptı.", "Anne gitti." diyebilmektedir. Üç yaşından sonra kişi zamirlerini kullanabilen çocuk "Ben top oynadım." diyebilir.

Kız çocuklar, genellikle erkek çocuklara göre konuşmaya daha erken başlar ve dili daha düzgün kullanırlar. 3-6 yaşlarında zaman ve sayı gibi soyut kavramların gelişme gösterdiği görülür. Okul öncesinde çocuk, nesneleri sadece bir özelliğine göre sınıflandırabilmekteyken okul döneminde karşılaştırma, sınıflama, sıralama gibi birçok işlemi birlikte yapabilir. Okulun ilk yıllarında çocuğa öğretilecek şeylerin yakın çevreden seçilmesi gerekir. Örneğin matematik dersinde elma, ceviz, erik gibi nesnelerin kullanılması, bunlarla dersin işlenmesi bu yüzdendir. (Şimşek 2007: 16).

2.1.2.3.1. Dil Gelişiminde Rol Oynayan Etkenler

Günlük hayatımızda radyo, televizyon, bilgisayar, gazete, dergi gibi kitle iletişim araçları dil gelişiminde önemli rol oynar. Çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkileyen ve hızlandıran bu araçlar yanında ailenin sosyo-ekonomik durumu, çocuğun sağlık durumu, zekâ düzeyi, cinsiyet gibi etmenler de dil gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Aile ortamı dil gelişiminde çok önemlidir. Okul dönemine kadar aile içinde yetişen çocuk, anne babasından, kardeşlerinden gördüğü davranışları sergiler ve çevresinin yönlendirmesi doğrultusunda hareket etmeye çalışır. Çocukla yakından ilgilenen, onunla konuşan bir aile ortamında çocuğun dil gelişiminin daha hızlı olduğu görülür. Özellikle çocukların ilk konuşmalarında yanlış telaffuzlar eğlence konusu yapılmamalı, tekrarlanmamalı, kelime doğru söylenmiş gibi bir davranış içerisinde olunmamalıdır.

İlköğretimde gerek sınıf öğretmenleri gerekse branş öğretmenleri derslerde çocukların konuşma ve yazma dilini iyi kullanmalarına dikkat etmelidir. Bu sorumluluğun sadece Türkçe öğretmenlerine ait olmadığı, her branş öğretmeninin aynı zamanda ana dilini öğretmek zorunda olduğu unutulmamalıdır.

Çocuklara kitap özeti çıkarttırma, günlük tutturma, her hafta birkaç dakikalık konuşma yaptırma, çocukların gezip gördükleri yerleri yazıya dökmelerini sağlama

gibi etkinliklerle dil gelişiminin sağlanmasına yardımcı olmak mümkündür. (Şimşek 2007: 17).

2.2. Masal

2.2.1. Masalın Tanımı

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan *Türkçe Sözlük*'te masal, "Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağandışı olayları anlatan hikâye." olarak tanımlanır. (Türkçe Sözlük II 1998: 1510).

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük'te masal yerine "mesel" sözcüğü kullanılmaktadır. Mesel, "Terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikâye." şeklinde tarif edilmektedir. (Devellioğlu 2004: 625)

Pertev Naili Boratav masalı, "Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyülük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı." olarak tanımlar. (Boratav 1969: 80).

Saim Sakaoğlu, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları* adlı kitabında çeşitli masal tanımlarına yer verdikten sonra kendisi masalı şöyle tanımlar: "Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür." (Sakaoğlu 2002: 4)

Naki Tezel, *Türk Masalları* adlı kitabında masalı şöyle tarif eder: "Masal, olaylarının geçtiği yer ve zamanı belirli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, arap bacı vb. gibi kahramanları, belirli kişileri temsil etmeyen hikâyedir." (Tezel 2009: 8).

Bilkan'a göre, "Masal, gerçekle ilgisiz, tamamen hayal ürünü olan ve anlattıklarına inandırmak iddiası bulunmayan anlatım türüdür." (Bilkan 2009: 15).

Demiray'a göre, "Bazı yaşlarda çocukların büyük bir alaka duydukları masallar, olağanüstü olayları anlatan, zaman ve yer kavramı belirli olmayan edebi eserlerdir." (Demiray 1973: 21).

Şimşek, masal konusunda şunları söyler: "Halkın hayal gücünden ve ortak bilincinden doğmuş, dilden dile aktarılarak kuşaktan kuşağa geçen, kahramanları dev, peri, cin, ejderha gibi olağanüstü varlıklar olan gerçeküstü hikâyelere masal

denir. Masallar sözlü kültüre ait ürünlerdir. Anonim halk edebiyatı içinde yer alır ve toplumun ortak malıdır.

Masal kelimesi, Arapça'da *mesel* biçiminde geçer. Türk boyları arasında masalın değişik adlarına rastlanır. Masal karşılığı olarak Kırgızlar ve Kazaklar *ertek/ertegi*, Çuvaşlar *hallap*, Teleütler *çorçek*, Doğu Türkistanlılar ise *çocek* terimlerini kullanırlar." (Şimşek 2007: 57).

Enver Naci Gökşen, *Çocuk Edebiyatımız* adlı kitabında masalın tanımı konusunda Prof. Dr. Orhan Acıpayamlı'dan şu alıntıyı yapmıştır: "İnsanoğlunun evren, dünya, yaşam, doğa, toplum ve kendisiyle ilgili tarihsel oluşum, düşün, istek ve izlenimlerinin az ya da çok değişikliğe uğrayarak, ağızdan ağza geçme yoluyla çağımıza ulaşan geleneksel anlatı örnekleri. (Gökşen 1980: 50).

M. Öcal Oğuz editörlüğünde hazırlanan *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*'nda masal hakkında şunlar söylenmektedir: "Masal sözcüğü, dilimize Arapçadan girmiştir. Türkçe ve Osmanlıca sözlüklerde masal sözcüğünün Arapça 'mesel'in söyleniş ve anlam değişikliğine uğramasıyla ortaya çıktığı kabul edilmektedir. İslam Ansiklopedisinin masal maddesinde 'Mesel, masal (Arapça çoğulu amsâl) aslında iştikakına göre, Habeşçe mesl, messâle; Aramice masla ve İbranice mâsâl gibi mukayese ve karşılaştırma ifade eder; tabirler mutâd olarak bu şekli aldıkları için, bu kelime de sonra umumi olarak atalar sözü, darb-ı mesel manasını almıştır.'

Kamûs-ı Türkî'de 'mesel, âdâb ve ahlak ve nasayihe müteallik küçük hikâye. Masal bundan galattır.' denilmektedir. Lügat-i Naci'de 'mesel, dâsıtân, kıssa-i meşhure. (Masal) bundan muharreftir.' Lehçe-i Osmanî'de 'mesel, hâlâ hikâye, dâsıtân, menkâbe manasına fıkra ve kaziyeden gayri' denilmektedir. Kitâb-ı Müntahabât-ı Lügât-i Osmâni'de 'masal' maddesinde, 'ahlak ve âdâta müteallik olan kıssa ve hikâye ve rüya ki uykuda görünür gibi manasına' olarak verilmektedir." (Oğuz 2007: 136).

2.2.2. Masalın Özellikleri

Geçmişte yaşayan toplulukların, halkların düşünce yapıları ve muhayyileleri hakkında bilgi veren "masallarda iyi-kötü, doğru-yanlış, haklı-haksız, adalet-zulüm, alçakgönüllülük-kibir gibi karşıt kavramları temsil eden kahramanların mücadelesi vardır. Ulaşılması güç hedefler, bu hedeflere ulaşma iradesi, gücün sınanması, aklın

test edilmesi ve liyakat kazanma gibi özellikler işlenir. Kimi zaman mahalli öğeler ve motiflerle süslenir. Böylece masalın anlatıldığı kültür ve medeniyet dairesinin milli özellikleri ve karakteristiği de masalın dünyasına girer. (Şimşek 2007: 58).

Masallarda genellikle tek olay anlatılır. Hayal-gerçek, soyut-somut, maddi-manevi unsur ve motifler, insanları eğlendirme işlevi yanında örnek ve model de oluştururlar. Masallarda zaman ve mekân belirsizdir. Masal kahramanları belli bir yer ve zamanda yaşayan kişiler değildir. "Zamanın birinde bir padişah varmış.", "Bir zamanlar bir kız varmış.", "Bir adamla bir kadın varmış.", "Bir padişahın üç oğlu varmış.", "Bir tüccar varmış.", "Bir çiftçi varmış.", "Dervişin biri yola çıkmış." gibi ifadelerle kimlikleri belirsiz olarak tanıtılırlar. (Şimşek 2007: 58).

Masallarda kimi zaman belli bir adı olan kahramanlara da rastlanır. Bunlar da kahramanın bir özelliğine vurgu yapmak ya da onu diğer kahramanlar arasında daha belirgin kılmak amacıyla konulmuştur. Bingöl'de derlediğimiz masallarda bu isimleri görmek mümkündür: *Keloğlan, Yusuf, Yunus, Fatma, Salih, Şah İsmail, Gülahmet, Meho, Eyşık, Fatık, Keje* vb.

Masallar, başlangıçtan itibaren sözlü edebiyata ait ürünler olduğu halde, zaman içinde derlenerek yazıya geçirilmiştir. Dünya masalları arasında edebi niteliğiyle öne çıkan Tûtiname, Pançatantra, Bin Bir Gece Masalları sayılabilir. Yunanlı Aisopos'un ve La Fontaine'in fablleri ise ders verici masallar olarak anılabilir. Almanya'da Grimm Kardeşler (Jacop ve Wilhelm Grimm) Almanya'yı dolaşarak masallar derlemiş ve yayınlamışlardır. Danimarkalı yazar Hans Christian Andersen de masallar üzerinde yaptığı çalışmalarla ün kazanmıştır. (Şimşek 2007: 58).

Türk masallarında toplumun her kesiminde kişilere rastlanır. Padişah, vezir, şehzade gibi devlet kademesinden insanlar yanında, tüccar, derviş, şeyh, köylü, cadı, hırsız gibi farklı çevrelere ait insanlar da vardır. Bu kahramanlar, kişilik ve davranış özellikleri bakımından Türk toplumuna ait örneklerdir. (Şimşek 2007: 58).

Masallarda dürüst-sahtekâr, akıllı-aptal, adil-zalim insan tipleri karşı karşıya gelir. Bu olumlu-olumsuz tipler aracılığıyla örnek alınacak ya da sakınılacak davranış biçimleri dikkatlere sunulur. Bu masallarda olumlu özellikler iyi, güzel ve doğru olanda; olumsuzluklar ise kötü, çirkin ve yanlış olanda odaklanır. Masalın sonunda daima olumlu tipler kazanır. Olumsuz tipler cezalandırılır. Bu masallarda

meziyetler güzelde, iyide ve güçlüde; kusurlar ise çirkinde, kötüde ve zayıftadır." (Şimşek 2007: 58).

Bingöl masalları da genel anlamda yukarıda belirtilen nitelikleri taşımaktadır. Masallarda genelde iyi ve dürüst olan insanlar kazanır. Ama bazen dürüst olmayan insanların da kazandığı görülebilmektedir. Çalışmamızda yer alan "Kartal ile Kaplumbağa", "Ayı ile Tilkinin Ortaklığı", "Ayı ile Tilki", "Tilki ile Kurt", "Keje ile Salih", "Yalancı Şeyh", "Kurnaz Yeğen" masallarında masalın sonu bilindik şekilde bitmez. Sevenler kavuşamaz veya kurnaz olanlar kazanır.

2.2.3. Masalın Bölümleri

2.2.3.1. Başlangıç Bölümü

Masal başı adı da verilen ve tekerlemeden oluşan bu bölüm, "Masal anlatıcısının, dinleyicilerini masala hazırlamak için söylediği kalıp sözlerle yapılır. Usta anlatıcılar, bu yalın söyleyişe ekledikleri tekerlemelerle masalın başlangıcını renklendirirler. Masalın bu giriş bölümüne, bazen döşeme de denmektedir. Bu bölümde anlatıcı, dinleyiciyi güdüler, onun düşsel dünyasını harekete geçirir. Beden dilini kullanarak dinleyici, anlatıcı masalda bütünleşir ve aynı duyguları paylaşır." (Güleryüz 2002: 221).

2.2.3.2. Asıl Masal Bölümü

Masalın anlatıldığı kısımdır. Bu kısma gövde bölümü adı da verilir. Masal anlatılırken olayların birbirine bağlanması, dikkatin çekilmesi ve anlatılana ritmik bir hava verilmesi için gereken yerlerde "Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş.", "O yalan, bu yalan; minareyi çalıp da kılıfını hazırlayan… bu da mı yalan", "Yalan yuvası olmuş ağzının içi…" gibi tekerlemelerle anlatılanlara canlılık verilir. (Kantarcıoğlu 1991: 19).

2.2.3.3. Bitiş Bölümü

Bu kısımda masal anlatıcısı, masalı kendine has, kendinden izler taşısın diye orijinal bir şekilde bitirmek amacıyla bir tekerlemeyle bitirir. Masaldaki olayların, durumların gerçekten yaşanmış olduğu hissini uyandırmak amacıyla masalın sonunu süsler. Sanki anlattığı masaldaki olayları kendisi de görmüş, yaşamış gibi masalı

bitirir. Bu son bölümde masal anlatıcısı, masalı mutlu bir sonla bitirmek, herkese de aynı mutluluğu dilemek amacıyla masalı gerçekle hayal arası sözlerle bitirir. (Oğuz 2007: 142).

2.2.4. Masal Türleri

2.2.4.1. Hayvan Masalları

Hayvan masalları kısa masallardır. Bu masallarda kıssadan hisse vermek esastır. Hayvan masallarında dinleyici, düşünmeye ve ibret almaya yönlendirilir. Bu masallarda, eğitici nitelikler ön planda olmakla beraber, eğlendiricilik özelliği ağır basmaktadır.

Hayvan masallarında zaman zaman gerçeğin hayal unsurlarıyla karışması da söz konusudur. Masal türleri içerisinde halk arasında en yaygın olan bu tür masallar, her çeşit yaş grubuna uygun mesajlar içermektedir. Mevlana'nın Mesnevisi, Kelile ve Dimne, Aisopos ve La Fontaine Masalları türün önemli örneklerindendir. (Bilkan 2009: 20)

Çalışmamızda yer alan masallardan 1-16 arasındaki masallar, bu masal türüne örnek olarak verilebilir.

2.2.4.2. Olağanüstü Masallar

Masal türleri içerisinde, kavramına en uygun olanı olağanüstü masallardır. Gerek konu gerekse kahramanlar itibariyle hayal ürünü ve akıl dışı özellik taşıyan bu tür masallar, cin, peri, dev, ejderha gibi tabiatüstü varlıklar etrafında anlatılır. Ancak bu unsurlar insan veya hayvanlara ait özellikler taşırlar. Bu durum, olağanüstü konu ve kahramanları içeren masallarda gerçekçiliği öne çıkarır. (Bilkan 2009: 21)

Çalışmamızda yer alan masallardan 17-36 arasındaki masallar, olağanüstü masallara örnek olarak verilebilir.

2.2.4.3. Gerçekçi Masallar

Bu masallardaki kişi ve olaylar gerçeğe daha yakındır. Padişahlar, vezirler, zengin tüccarlar, kadılar vb. birçok masal kişisi gerçek hayattaki vasıflarıyla anlatılırlar. Bu masallarda en önemli kişiler, padişahın en küçük oğlu, fakir bir ailenin güzel kızı veya Keloğlan'dır. (Bilkan 2009: 21).

Gerçekçi masallarda tipler arasındaki "tezat" dikkat çekicidir: Deli oğlanla akıllı oğlan, Edi ile Bidi, Keloğlan ile Düzenbaz Köse vb… (Bilkan 2009: 22)

Derlediğimiz masallardan 37-53 arasındaki masallar, bu türe örnek olarak verilebilir.

2.2.4.4. Güldürücü Masallar

Genellikle fıkra veya nükteli küçük hikâyelerden oluşan bu masal türünün eski kültürdeki adı "latife"dir. Bu masalların en önemli özelliği kısa ve yoğun olmalarıdır. Daha ziyade hayvan masallarına benzeyen bu masallar, veciz ifadelere, zekâ eseri olan imalı, ince mizahi anlamlara dayanmaktadır. Bu masalların güç aldığı fıkralar açık anlatımlı, zaman zaman müstehcen ve eğlencelidir. Bu husus da türün yetişkinler arasında daha yaygın olmasını sağlamıştır. Bu masal türünde masalı sürükleyen ve onu çekici kılan fıkra kahramanları İncili Çavuş, Bektaşi gibi tanınmış fıkra kahramanlarıdır. (Bilkan 2009: 22)

Derlediğimiz masalların 16'ncısı, hayvan masalı olmakla birlikte güldürücü masallara örnek olarak verilebilir.

2.2.4.5. Zincirlemeli Masallar

Bu masal türünde kahramanların hemen tamamı hayvanlardan oluşmaktadır. Zincirlemeli masallar, küçük ve önemsiz olayların art arda dizilerek halkalar halinde meydana getirdiği masallardan ibarettir. (Bilkan 2009: 22)

Çalışmamızda 54. sırada yer alan masal, zincirleme masallara örnek olarak gösterilebilir.

2.2.5. Türk Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türk masallarına ilk dikkati çeken, onları bütün özellikleriyle derleyen ilk insan, Macar Türkologu **Ignács Kúnos**'tur. Türk folklorunun ve halk edebiyatının pek çok meselesiyle meşgul olan ve derlemelerde bulunan bu âlim muhtelif yerlerden derlediği Türk masallarını birkaç cilt tutan bir külliyat şeklinde ortaya koymuştur. Bu masal kitaplarından ilki 1887 yılında neşredilen *Oszman-török nepköltesi gyüjtemeni I*'dir. Kúnos'un diğer masal kitapları ise 1905'te neşrettiği *Türkische Volksmärchen*

aus Stanbul ile 1907'de iki cilt halinde neşrettiği *Türkische Volkmärchen aus Adakale'*dir. (Sakaoğlu 2002: 39)

Geçen asrın sonlarında yapılan başka bir neşriyat da **R. Nisbet Bain**'in İngilizce olarak yayınladığı *Turkish Fairy Tales*'tir. 1896, 1901 ve 1970 yıllarında üç defa neşredilen bu eserdeki masallar Kúnos'un Macarca olarak neşrettiği *Oszmantörök nepköltesi gyüjtemeni* adlı iki ciltlik eserden seçilmiş metinlerdir. (Sakaoğlu 2002: 41)

Karagöz, meddah ve Türk halk hikâyeleri gibi halk edebiyatımızı yakından ilgilendiren konular üzerindeki geniş vukufuyla söz sahibi olan **George Jakob**'un da bir masal neşriyatı vardır. Jakob, *Xoroz Kardasch (Bruder Hahn)* adlı masalı 1906 yılında neşreder. (Sakaoğlu 2002: 41)

Avrupalı Türkologların Türk masalları hakkındaki bu olumlu çalışmaları Türk araştırıcı ve aydınlarını da harekete geçirmiştir. 20. yüzyılın başlarında Türk masalları bu araştırıcı ve aydınlarımız tarafından derlenir ve yayınlanmaya başlar.

Tanzimat'tan 1908'e kadar yazarlarımızın bazıları, 1859 yılında Kayserili **Dr. Rüştü, Şinasi** (1826-1869), **Recaizade Ekrem** (1847-1913), **Muallim Naci** (1850-1893), **Namık Kemal** (1840-1888) muhtelif vesilelerle kendi çocukları üzerine eğilerek hayatlarının o yıllarını çeşitli yazılarla dile getirmişler ve tercümeler yapmışlarsa da bunların arasında masal türüne rastlanılmamaktadır. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

Yusuf Kemal Paşa'nın Fenelon'dan, vakanüvis **Lütfi**'nin Robinson Grusoe'yi, **Mahmut Nedim**'in Swift'ten, **Mehmet Emin**'in Jules Verne'den çevirileri, Servet-i Fünun mecmuasında yayımlanan dergi ve gazetelerde çıkan çocuk edebiyatına ait yazıları da masal türünden sayılmamaktadır. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

İkinci Meşrutiyetten sonra çocuk edebiyatı ile uğraşanlar çoğalmışsa da La Fontaine'in bazı fabllerini dilimize çeviren **Siracettin Hasırcıoğlu** ilk defa bazı manzum masallar yazmıştır. **Münir Hayri Egeli**, birçok masalı derleyerek *Bu Toprağın Masalları* (1904)'nı hazırlamıştır. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

Milli Eğitim Bakanlığı, **Ahmet Cevat** tarafından hazırlanan *Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı* (1917) adlı eseri yayımlayarak çocuk edebiyatında masal ve hikâyeler üzerinde durmuş ve örnek olarak da birçok masal ve hikâyeye yer vermiştir. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

Ziya Gökalp (1876-1924), halk masallarından derleyerek Türklük değerlerine göre, milli ve beşeri değerler telkin edecek şekilde bir kısmı manzum, bir kısmı mensur yazılar hazırlamış ve bu yazılar *Kızıl Elma* (1914), *Yeni Hayat* (1918), *Altın Işık* (1923) adlı kitaplarda toplanmıştır. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

Cumhuriyetin ilanından sonra tercüme edilen çocuk eserleri arasında sadece İsviçreli yazar Johanna Spyri'nin *Heidi* adlı eseri ile Oscar Wilde'ın masalları varken 1928'den sonra kısa bir sürede tercüme, adapte, telif masal, hikâye, roman ve şiir olmak üzere yüzlerce eser yayımlanmaya başlamıştır. Bundan sonra masal yazarlarının sayısı ise gün geçtikçe artmıştır. (Kantarcıoğlu 1991: 48)

H. Bahtevar'ın *Türk masalları* (1930), **Pertev Naili Boratav**'ın *Köroğlu Destanı* (1931), **Ali Dehri**'nin Çankırı *Masalları* (1933), **Y. Ziya Demircioğlu**'nun *Yürükler ve Köylerden Masallar* (1934), **Suat Aslan**'ın *Öz Masallar* (1935), **Naki Tezel**'in *Keloğlan Masalları* (1936), *İstanbul Masalları* (1938), *Köroğlu Masalı* (1939), adlı eserleri zamanın en önemli masallarıdır. Naki Tezel'in daha sonra 1971 yılında yayımlanan *Türk Masalları* iki cilt halinde 53 masalı içine almaktadır. (Kantarcıoğlu 1991: 49)

Orhan Şaik Gökyay'ın *Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları* (1939), *Bugünkü Dille Dede Korkut* (1963), *Dedem Korkut'un Kitabı* (1973), **Mehmet Tuğrul**'un *Malatya'dan Derlenmiş Masallar*, **Vasfi Mahir Kocatürk**'ün *Türkiye Masalları*, **Eflatun Cem Güney**'in *En Güzel Türk Masalları* bu türün önemli örneklerindendir. Dili ile çocukların en çok ilgisini çeken Eflatun Cem Güney'in masalları 1982 yılında *Masallar* adıyla 25 masalı içine alacak şekilde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. (Kantarcıoğlu 1991: 49)

Türk masalları üzerine son dönemde yapılan çalışmalara bakılacak olursa, burada **Pertev Naili Boratav**, **Mehmet Tuğrul**, **Saim Sakaoğlu**, **Bilge Seyidoğlu** ve **Umay Günay**'ın çalışmaları öncelikle kaydedilmelidir. Bu yayınlar içinde, A. Aarne ve S. Thompson'ın dünya masalları üzerine yürüttükleri çalışmaların eğilimlerini dikkate alan ve Türk masallarına uluslararası bilim terminolojisi ile yaklaşan ilk önemli eser olarak *Ebedhard-Boratav katalogu* kaydedilmelidir. (Oğuz 2007: 143)

Boratav'ın Eberhard'la hazırladığı bu önemli çalışmasının dışında *Az Gittik Uz Gittik* ve *Zaman Zaman İçinde* adlı eserleri de yayımlandıkları dönemde masal araştırmaları bakımından öncü özellikleriyle önemli bir boşluğu doldurmuştur. Halk

edebiyatının akademikleşme sürecinde ise Mehmet Tuğrul, Saim Sakaoğlu, Bilge Seyidoğlu ve Umay Günay'ın doktora tezi olarak hazırladıkları, alandan derlenmiş metinlere dayalı masal çalışmaları, günümüzdeki çalışmaların temelini oluşturmuştur. (Oğuz 2007: 143)

Mehmet Tuğrul'un *Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı* adlı çalışmasında, 1942 yılında Denizli'nin Çal ilçesine bağlı Mahmutgazi köyünden diğer halk edebiyatı ürünleriyle birlikte derlenmiş 50 masal metni yer almaktadır. Masallar, anlatıcılarına, kahramanlarına ve genel özelliklerine göre gruplandırılarak incelenmiştir. Masalların varyantları hakkında bilgi verilmiş ve varyantlar karşılaştırılmıştır. (Oğuz 2007: 143)

Saim Sakaoğlu, *Gümüşhane Masalları/Metin Toplama ve Tahlil* adlı doktora tezinde Gümüşhane ilinden derlenen 70 masal metnine yer vermiş ve bu masalları geniş bir şekilde incelemiştir. Tezin giriş kısmında masalın kavram ve tür özellikleri, çeşitli ülkelerdeki masal kitapları, Türkçe masal kitapları ve halk masalları ile ilgili yayınlar hakkında bilgi verilmiştir. Geri kalan üç bölümde, Gümüşhane'den derlenen masallar, kahramanlarına, temlerine ve motiflerine göre tahlil edilmiştir. Masalların yapısında önemli yer tutan başlangıç, geçiş, bitiş ve diğer kalıp ve sembolik ifadeler hakkında bilgiler verilmiş, masallarda yer alan adet ve gelenekler, inançlar tespit edilerek değerlendirilmiştir. (Sakaoğlu, 1973).

Bilge Seyidoğlu, *Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar* adlı doktora tezinde Erzurum'dan derlediği 72 masal metnine ve bu masalların incelenmesine yer vermiştir. Kitabın giriş bölümünde halk masalları üzerinde dünyada yapılan çalışmalar, halk masallarının kaynak münakaşaları, halk masallarını inceleme metotları hakkında bilgi verilmiştir. Türk masallarıyla ilgili çalışmalar birinci bölümde tanıtılmış, ikinci bölümde Erzurum masallarının genel özellikleri, bu masalların tipleri ve epizod özellikleri verilmiştir. Üçüncü bölümde 72 masalın motifleri tespit edilmiş, bunlar Stith Thompson'un *Motif Index of Folk Literature*'de kullandığı metoda göre tasnif edilmiştir. (Oğuz 2007: 144).

Umay Günay, *Elazığ Masalları (Metin İnceleme)* adlı doktora tezinde Elazığ'dan derlenen 70 masal metnine yer vermiş ve bu metinleri V. Propp tarafından hazırlanan yapısalcı metoda göre tahlil etmiştir. Giriş bölümünde, dünyada ve Türkiye'de masal derleme ve incelemeleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci

bölümde, masal incelemelerinde ve sınıflandırılmalarında kullanılan teori ve usuller hakkında bilgi verilmiş, Propp'un 1928 yılında Leningrad'da yayınladığı *Mortogija Skazki* isimli çalışmasının İngilizce tercümesi olan *Morphology of The Folklate* 1970 USA, Türkçe'ye tercüme edilerek geniş bir şekilde özetlenmiştir. İkinci bölümde Elazığ'dan derlenen yetmiş masal metni, Propp metoduna göre tahlil edilmiştir. Üçüncü bölümde, bu tahlilin sonuçlarına göre Elazığ masallarının dünya masalları ile aynı yapıya sahip oldukları, ancak Türk kültür birikimi ve inanç sisteminin etkisiyle yeni alt sınıflara gerek duyulmuş, ekler yapılmış ve örneklenmiştir. Bu tespit, masallarda muhtevanın yapıyı etkilediğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmadan sonra, ayrı bir incelemede Türk masallarının diğer örnekleri de aynı metotla incelenmiş ve Elazığ masalları için varılan hükümlerin bütün Türk masalları için geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. (Oğuz 2007: 144)

Çocuk edebiyatı üzerine çalışmalarda bulunan **Mustafa Ruhi Şirin**'in *Yüzük Taşı (Sadi'den Çocuklara Masallar), Altın Kiremitli Saray*, *Leyleğin Aklı (Beybaba'dan Çocuklara Masallar), Masal Mektuplar*, *Gökyüzü Çiçekleri,* çocuklarımıza yeni bir dünya kazandırmakta, **Zeki Kuş, Erdem Beyazit, Rasim Özdenören, Sevinç Çokum, Mustafa Kutlu, Cahit Zarifoğlu, Hüseyin Yorulmaz, Ali Haydar Aksal, Alim Kahraman, Mustafa Miyasoğlu, Yusuf Ziya Özkan, Tarık Buğra, Durali Yılmaz, Ahmet Kekeç** masal dünyasının yeni eserleriyle hizmet etmektedirler. (Kantarcıoğlu 1991: 49).

Ülkü Tamer, İ. Zeki Burdurlu, Güngör Dilmen, Oğuz Tansel ve bu alanda çalışan diğer masal yazarlarının, masal türüne katkıları, çocuk edebiyatına büyük yardımları olmuştur. (Kantarcıoğlu 1991: 49).

Saim Sakaoğlu'nun, masal konusunda yukarıda bahsedilen önemli çalışmaları olmakla birlikte yetiştirdiği öğrencilerin de bu konuda önemli başarılara imza attığı görülmektedir. Saim Sakaoğlu'nun danışmanlığında *Van Masalları Üzerine Bir Araştırma* adlı doktora tezini hazırlayan Yılmaz Önay'ın bu konuda dikkate değer ve kapsamlı bir çalışma yaptığı söylenebilir.

Bu saydıklarımız dışında; bitirme, yüksek lisans ve doktora tezi düzeyinde hazırlanmış pek çok çalışma vardır. Biz burada daha çok bilinen ve tanınmış olanlarına yer vermeye çalıştık.

2.2.6. Bingöl Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Bingöl masalları ile ilgili çalışmalar son yıllara doğru hız kazanmaktadır. 2000'li yıllara kadar masallar konusunda kapsamlı bir çalışmaya imza atılmamışken bu yıldan sonra bu konuda önemli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özellikle Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Dicle Üniversitesinde masallarla ilgili yapılan çalışmalar dikkat çekicidir. Halk edebiyatı ürünleri bakımından zengin bir malzemeye sahip olan Bingöl'de bu malzemenin ortaya çıkarılıp değerlendirilmesine yönelik çalışmalarda bir artış görülmesi sevindirici bir gelişmedir.

Bingöl Masalları üzerine yapılan çalışmaları şöyle sıralamak mümkündür:

"1973 yılında Bingöl Valiliğince yayımlanan *Cumhuriyetin 50. Yılında Bingöl* adlı eserin "İlde Kültür" adlı bölümünde, yöre masalları ile ilgili olarak bilgi verilmiş; ancak herhangi bir masal metni verilmemiştir. Yine *Bingöl İl Yıllığı* ve Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan *Bingöl Tarihi* adlı kitaplarda hikâye, fıkra, efsane gibi türlere ait metinlere yer verilmiş; ancak herhangi bir masal metni verilmemiştir. Bu kitaplarda diğer çalışmalarda olduğu gibi sözlü anlatım geleneği hakkında bilgi verilirken sadece masal adından söz edilip kısa bir bilgi verilmiştir.

Okan Alay'ın 1996 yılında yayınlanan *Kültür Dünyamızda Bingöl* adlı eserinde halk edebiyatı ürünlerinden örnekler verilirken, Bingöl ve yöresinden derlenen üç masal metnine yer verilmiştir. Aynı kitabın 2006 yılında yayınlanan genişletilmiş baskısında ise dokuz masala yer verildiği görülmektedir.

Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Paki Küçüker'in, *Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları* ve Osman Özer'in *Karlıova ve Yöresi Ağızları* yüksek lisans tezlerinde Bingöl'den derlenen masal örnekleri vardır. Osman Özer'in tez çalışmasında Karlıova'dan derlenen "Çoban Karısı" adlı bir masal metni verilmiştir.

Lisans düzeyinde ilk tez çalışmaları, Atatürk Üniversitesi bünyesinde 1976 yılında Azize Akbulut ve Zihni Karaaslan tarafından yapılmıştır. Azize Akbulut'un *Bingöl Folkoru* tezinde birçok folklor ürünü yanında üç masal metnine rastlanılmakta iken, Zihni Karaaslan'ın *Bingöl Masalları* tezinde ise farklı kişilerden derlenen dokuz masal metni mevcuttur. Metinlerle ilgili incelemelere yer verilmezken; onların ne zaman, nerede ve kimden derlendikleri çalışmanın sonunda kaynaklar kısmında verilmiştir.

Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ise Gülten Namlı *Bingöl-Kurudere Köyü Folkloru* adlı tezinde beş masal metnine yer verir.

2002 yılında, aynı üniversitede Evin İpekçi, *Bingöllü Mehmet İpekçi'den Derlenen Masallar* adlı tez çalışmasında Bingöl'ün Solhan ilçesinde yaşayan Mehmet İpekçi'den derlediği 20 masala yer vermiştir. Bu çalışmada, metinlerin tamamı derlenerek yazıya aktarılmış olup metinlerin motif sıraları ve motif yapıları incelenmiştir. Tezde ayrıca Bingöl'de masal anlatma geleneği ve Mehmet İpekçi'nin masalcılık yönüne dair değerlendirmelerde bulunulmuştur.

19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'nde Okan Alay, hazırladığı *Bingöl Folklorundan Ürünler* adlı lisans tezinde üç masal metnine yer vermiştir. Bu metinler; "Tilki ile Değirmenci", "Fakir Köylü" ve "Çoban Karısı" adlı metinlerdir.

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde Ö. Faruk Pesen'in hazırladığı *Bingöl Sahasından Derlenen Folklor Ürünleri* tezinde yedi masal metni vardır. Çalışmada yer alan masallar farklı kaynak kişilerden derlenmiştir. "Tillo" ve "Faris Amca ile Ayı" adlı masallar Bingöl'ün Adaklı ilçesinden derlenmiştir. Derlenen masalların kaynak şahısları hakkında tezin son kısmında ayrıca bilgi verilmiştir.

Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'nde Sevda Kaygalak, *Bingöl Folkloru* adlı lisans tezinde Bingöl'den derlediği iki masal metnine yer vermiştir." (Alay 2005: 35-37)

Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'nde İbrahim Dağılma, 1997 yılında hazırladığı *Bingöl Halk Hikâyeleri ve Masalları* (Dağılma, 1997) adlı lisans tezinde Bingöl'den derlediği masallara yer vermiştir.

Okan Alay'ın hazırladığı *Bingöl Masalları* (Alay, 2005) adlı yüksek lisans tezi bu konuda diğer çalışmalara göre daha kapsamlı olması bakımından önemlidir. Çalışmada farklı kişilerden derlenmiş 55 masala yer verilmiş ve bu masalların motif yapıları incelenmiştir.

Bunların dışında, konuyla ilgili hazırlanan ve görme imkânı bulamadığımız tezlerin, çeşitli dergi, gazete ve kitapların olabileceği unutulmamalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
3. MASALIN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ YERİ

Evrensel anlatımın sonsuz olanaklarını yazara sunan, "olmaz"ı mümkün kılan anlatı gücüyle masal günümüzde de yazılıyor. Masalların izini sürdüğü temalara yakınlık, onları yeniden anlatmayı zorunlu kılıyor çoğu kez. Masalı yeniden anlatmak, çetin bir yazınsal deneye girişmek, bin yıllık malzemeden deneysel bir metin ortaya çıkarmaktır. Kullanılmış malzemeden yepyeni bir metin üretmektir.

Gerçeküstüne, kara mizaha yatkın yapısıyla, hiçbir yazarın göz ardı edemeyeceği bir anlatı zenginliği taşıyan masalları, yazarlarımız konularıyla yeniden işledikleri gibi, masal dilini ve anlatımını da kullanırlar. Kimi zaman da konuya gerçeküstücü gözle bir masalcı gibi bakarlar. Yani, masalların yetişkinlere seslenen boyutları da vardır. (Akbayır 2007: 270).

Sözlü edebiyatın bir ürünü olan masal, aslında çocuklar için yazılmamasına karşın çocuk edebiyatı içinde değerlendirilir ve günümüzde çocuk edebiyatının "olmazsa olmazı", vazgeçilmez temel taşlarından biridir. Düş yanının zenginliği ve her çağa uyarlanabilmesi yönünden güncelliğini hiç kaybetmeyen ve kaybetmeyecek gibi görünen bir türdür. Tüm dünya ülkelerinde, bilim ve teknoloji çağı dediğimiz günümüz dünyasında hala masalların okunması, yeni yeni masalların yazılması, eğitimin her aşamasında masaldan yararlanılması, bilimsel çevrelerce özellikle son yıllarda üzerinde çalışılan bir konu olması, masalın varlığını, sürekliliğini ve zaman aşımına uğramadığını kanıtlayan olgulardır. (Akbayır 2007: 270).

3.1 Masal ve Çocuk Eğitimi

Çocuk eğitiminde masalın önemli rolünü kabul etmemek mümkün değildir. Küçük çocukların dikkatini, ilgisini yalnız masallar çektiği için folklor malzemesi olarak derlenen masallardan, açık bir anlatım, basit ve kısa cümlelerle yazılmış, eğitici ve kıssalı hikâyeler yazmak, kötü unsurları atıp çocuk hayalini işletecek iyi unsurlarla güzel masallar hazırlamak, çocuk edebiyatına büyük hizmet olur. (Tezel 2009: 18).

Katı, hayal gücünden yoksun yetişkinlerin birçoğu masalsız büyümüş çocuklardan oluşur. Masalın çocuk eğitimindeki yeri hayal dünyasını zenginleştirici işleviyle sınırlı değildir.

Çocuk, kendisine anlatılan masalları can kulağıyla dinlerken aynı zamanda dinleme-anlama becerisini geliştirir. Dinleyip anlayan çocuk daha sonra bunları anlatmaya, okuma yazma öğrendikten sonra da kendisi masal okumaya başlar. Ana dil öğretiminde dilsel becerilerin geleneksel sıralaması *dinleme, konuşma, okuma ve yazma*dır. Bu bağlamda masallar ana dil öğretiminde yarar sağlayan, çocuğun dilsel gelişimini etkileyen olgular olarak değerlendirilebilir. (Akbayır 2007: 271).

Masallar çocuğun kişilik gelişimini de destekler. Çocuk masaldaki olayların olağanüstülüğünü, hayali olduğunu sezemeyecek kadar anlayışsız değildir. Çocuk, bu olayların gerçek olmadıklarını -tıpkı büyükler gibi- bile bile dinler ya da okur, heyecanlanır, ürperir, güler. Çocuk gözlemlerini, okuduğu ya da dinlediği bir masalın izlenimlerine bağlayarak yaşar, duyar; hatta onlara benzer yeni yeni serüvenler yaratır. Masal, çocuğun yaşadığı iç dünyayı en iyi yansıtan bir araç olduğu için küçüklerin zevkini okşar. Daha açıkçası, çocuk nasıl tabiatın emrinde ise masal da öylesine çocuğun emrindedir, yanındadır, içindedir ve onun malıdır. Masal, çocuk için bir alışkanlık değil, ihtiyaçtır. (Gökşen 1980: 59).

Masalların seçiminde dikkatli olmak gerekir. Çoğunlukla masal, çocuğu oyalama aracı olarak düşünülür. Masalın, çocuğun manevi hayatına yapabileceği etkiler üzerinde durulmaz. Sindirim sistemini bozmadan çocuğun maddi gelişimini sağlamak amacıyla nasıl hesaplı, ölçülü ve temiz gıda verilmesi gerekiyorsa, manevi gelişimi için de aynı hassasiyeti göstermek zarureti vardır. Çocuk bir masalı zevk alarak dinlerken olayların ve şahısların etkisinden kendisini kurtaramaz. İyi veya kötü ne gibi hareketler, şahıslar varsa onları benimser, hayat olayları karşısında bunları kendisine örnek tutar. Davranışlarını buna göre tayin eder. Bunun için çocuklara korkunç cin, dev, peri masalları anlatılırsa onlarda ürkeklik ve korku gibi hislerin uyandırılmasına sebep olunabilir. (Demiray 1973: 1).

Masallar aracılığıyla çocuk, insan karakterlerini öğrenir, kendini tanır, özgüvenini geliştirir. İyiyi, kötüyü, yalancıyı, kurnazı, dürüstü, yardımseveri, haini cesuru, korkağı, iyilik edeni, güzeli, çirkini, vb. masal kahramanları sayesinde öğrenir. İyinin, doğrunun, dürüstün, yardımseverin, güzel düşüncelere sahip olanın,

kötülük düşünmeyenin, başarılı olanın her zaman kazançlı çıkacağını, ödüllendirileceğini özümseyerek, kendi kişiliğini biçimlendirmeye çalışır. Bu da masalların çocuğun psikolojik ve kişilik gelişimine etkisini gösterir.

Masallar çocuğun kültürel gelişimini de etkiler. Yaşanan gerçekliği, yaratılan gerçekliğe dönüştüren ve edebi bir ürün niteliği taşıyan masallar da ait oldukları toplumların kültürel öğelerini kendi içinde bulundurduklarından kültür aktarıcısı konumundadırlar. (Akbayır 2007: 271).

Çocuk, masallar aracılığıyla kendi toplumunun kültürel değerlerini anlamaya, algılamaya ve öğrenmeye başlar. Diğer ülkelerden çevrilen masallarla da farklı kültürel değerlerle tanışır. Farklı kültür değerlerini tanıdıkça kendi kültürünü daha iyi tanır ve özümseyebilir. Kendi kültürü ile yabancı kültür arasındaki farkları, benzerlikleri ayırt edebilir. Bu ancak "kişinin kendi deneyimini, yabancı denetimle karşılaştırarak 'yabancı olanın başkalığı' içinde kavrayarak" gerçekleştirilebilir. Böyle bir öğrenme süreci içinde çocuklar, dünyaya ve olayları daha geniş bir açıdan bakarak kültürel, evrensel değerlere ulaşabilir. (Akbayır 2007: 272).

Masalın yararları konusunda birleşen eğitimci ve yazarlar, masalların çocuklara sağladığı olanakların, çocuk terapisinde kullanılabileceğini, ancak masalın çocuğa veriliş dozunun iyi ayarlanmasını, yani sınırlandırılmasını, bir defada çok miktarda değil, aksine bu tatlı gıdadan yavaş yavaş ve sürekli olarak parça parça verilmesini önermektedir. Masal dünyasının özelliği, orijinalliği sadece hayal dünyasının gözleriyle görülebildiğinden, çocuğa verilmek istenen duygular, düşünceler, onun sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişmesini sağlar ve çocuk kendi çocuksu bağımlılık isteklerini aşarak mutlu ve bağımsız bir yaşama ulaşmayı öğrenir. Bu da onun için terapidir. (Akbayır 2007: 272).

Gerlinde Ortner, *Masallarla Çocuk Eğitimi* adlı kitabında anne-babalara tavsiyelerde bulunurken çocukların motive edilmesinde ve psikolojik sorunlarının tedavisinde masalların çok önemli olduğunu ifade eder: "Çocuğunu uygun biçimde motive etmek çoğu ana-babaya zor gelir. Ebeveynler, çocuklarına destek olmak yerine istemeden köstek olma eğilimi gösterirler. Doğru motivasyonun ön koşulu, ana-babanın beklentilerinin çocuğun o anki olanak ve yetenekleriyle örtüşmesi ve çocuğun anlayacağı bir dilin kullanılmasıdır.

Masallar; çocuklar ve yetişkinler arasındaki dilsel ve düşünsel engelleri aşmak için çok uygundur. Çocukların masallara nasıl cevap verdiklerine defalarca tanık oldum. Tecrübelerime göre çocuklar kendilerini öykülerin kahramanlarıyla özdeşleştirerek büyük bir hevesle sorunun çözümü olarak sunulan fikir ve önerileri benimsiyorlar. Sihirli sözcükler, yastık sürprizleri ve şövalyelerin gizli işaretleri çocuğu sorunlarıyla oyun oynayarak uğraşması ve davranışları üstünde aktif olarak çalışması için motive ediyor." (Ortner 2008: 9).

Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatı* adlı kitabında masalın çocuklar açısından önemini ve çocuk eğitiminde vazgeçilmez olduğunu şu sözlerle ifade eder: "Masal, çocuk ruhunu besleyen, süsleyen, donatan, zenginleştiren, geleceğe hazırlayan, gerçeği dolaylı olarak anlatan bir türdür. Hayal dünyasının can alıcı renklerini, ilginç olaylarını, çocuksu bir anlatımla masallar gerçekleştirir. Masalları sembollerden, hayal atmosferinden ayıkladığımızda hayatın kendisi ile karşılaşırız.

Masallar, çocukluk cennetinin hayal ülkeleridir. Çocuk ruhunu yansıtan en çocuksu tür masaldır. Çocukluğun yüzü hep geleceğe dönüktür. Masallar da geçmişle değil gelecekle ilgilidir. Çocuk hayali masallardan beslenir ve gelişir. Masallardan hayalleri ayıkladığımızda gerçekler dünyası daha kolay anlaşılır.

Çocukluk çağının uzun ve bitmeyen hikâyesi masaldır. Masal, çocuğun yaşadığı karmaşayı çözen tılsımlı bir anahtardır. Rüya ile hayallerin yoğurduğu masal, çocuk için daha çok yaşanacak olaylar yumağıdır." (Şirin 1994: 113).

Masalların, çocukları gerçeklerden uzaklaştırdığını, onlara hayallerden arındırılmış masalların okutulması gerektiğini savunanlara karşı Şirin şunları söyler: "Akla ve mantığa ters düşmeyen, her şeyin matematik gibi kesin ve gerçekçi olması anlayışını yansıtan, olağanüstülükleri budanmış, hayalleri sündürülmüş masalları çocukların okumaları isteniyor. Rousseau da, masallar çocukları gerçeklerden uzaklaştırıyor, görüşünü savunarak masalları yasaklamıştı. Çocukluğun en duygulu olduğu, hayaller dünyasında büyüdüğü dönem masal çağıdır." (Şirin 1994: 114).

İbrahim Alaettin Gövsa çocuk açısından masalı şöyle değerlendiriyor: "Bir çocuk hiçbir zaman bir karga veya bir tilkinin gerçekten konuşacağına inanmaz. Fakat böyle olağanüstülüklere ihtiyacı vardır. Kendi bebeklerine birer kişilik yakıştıran, onlarla konuşan ve her türlü sahneyi düzenleyen bir yavru, bunlara inanmış değildir." (Şirin 1994: 114).

Andre Maurois, çağımızda masalı çocuk için bir tutku olarak yorumluyor: "Bilim ve teknolojinin hâkim olduğu bir çağda doğan çocukların artık masallarla ilgilenmeyeceklerini iddia ediyorlar. Hâlbuki Alain, masal dünyasının çocuğu niçin teshir ettiğini gayet güzel bir şekilde izah etmiştir. Çünkü masal dünyası çocuğun reel dünyasıdır. Sihirbazlar, periler, cadılar, bütün bunlar onun etrafında yaşamaktadır. Anası, bir tek kelime ile ona yiyecekler ve oyuncaklar sunan bir peri değil midir? İstediğimizi kolayca yaptırmak için kullandığımız şu sihirli "lütfen" kelimesi "açıl sofram açıl" formülünden farklı mıdır?… Hayır, masalların hiçbir zaman modası geçmez ve küçük adam zayıf bir mahlûk kaldığı müddetçe bu böyle sürüp gidecektir." (Şirin 1994: 115).

Masal çocuğu eğlendirirken eğitir, güzellik duygusunu geliştirir. Pertev Naili Boratav'ın belirttiği gibi, "çocuğa ana dilinin, bir işçi elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, geniş ölçüde ilk aşılayan" masallardır.

Çocuk, masalda kendini bulur. Masalla kolayca özdeşleşir. Masalı yaşar. Masal kahramanlarını kendine yakın hisseder. Kendisini masaldaki serüvene katmaktan hoşlanır. Masal formu, masalın sembolleri, tipleri, imajları ile çocuk dünyasının soyut anlatımı benzerlikler gösterir. Çocuk için masal hayaller dünyasında oynanan oyundan farksızdır. Büyüme ve gelişme çağındaki çocukların özlemleri en zengin olarak masallarda yer alır. Masal bu yüzden çocuğa yakındır. Çocuk ve masal, çocuk dünyasının özeti gibidir. (Şirin 1994: 115).

Binlerce çocuk, masalları dinleyerek büyümekte, iyiye doğruya yönelmekte, kendisine masal anlatan büyükleriyle arasında sevgi bağı gelişmekte, sevmeyi ve sevilmeyi öğrenmektedir. Gerek sözlü gelenekle yaşayan masallar gerekse kitaplara aktarılmış masallar muhteva yönünden tahlil edildiğinde masalların, söylendiği ve söylenmekte olduğu gibi, mücerret ve hayattan kopuk olmadıkları kolayca anlaşılır. Dünyanın her tarafında tespit edilen masallar, yapıları bakımından benzerlik gösterirler. Ancak masallarda bu tekdüzeliği gideren, onları zenginleştiren ve onlara ruh veren önemli unsurlar masalların muhtevaları içindedir. Masal muhtevası, anlatıldığı yörenin hususiyetlerine bürünerek milli bir kimlik ve üslupla karşımıza çıkmaktadır. (Kantarcıoğlu 1991: 35).

İlmi metotlarla derlenip yayınlanan masallar bize, mensup oldukları milletin değer yargılarını, binlerce yıllık hayat ve tecrübelerini taşıdıklarını göstermektedirler… 'Mutluluk ve başarı, hüner ve emek karşılığı kazanılır' ana fikri bütün masallarda hâkimdir. Fakir olsun zengin olsun bütün masal kahramanları; zekâ, hüner, dürüstlük ve kuvvetleri denendikten sonra tahta ve taca sahip olur. Kötülük eden biri padişah olsun veya herhangi bir kimse olsun masalın sonunda mutlaka cezalandırılır. Masallarda iyilerin yanında kötüler, mutluluk yanında mutsuzluk, sevginin yanında nefret, kıskançlık gerçek dünyada sergilenir. (Kantarcıoğlu 1991: 35).

Anaokulları Kılavuzu'nda, Milli Eğitim Bakanlığınca masalların faydaları hakkında özetle aşağıdaki hususların tespit edildiği görülmektedir. Masal ve hikâye yolu ile:

- Çocukların masal ve hikâye dinleme arzuları tatmin edilmiş olur.
- Çocukların çeşitli alanlarda bilgi edinmelerine yardım edilir.
- Çocuğu anadili bakımından geliştirir, kelime hazinesini zenginleştirir, hayal gücünü arttırır.
- Çocuğa iyimserlik aşılanır, neşelendirilir, tabiat güzellikleriyle iyi huylara dikkatleri çekilir, tabiat tanıtılır, insan, hayvan ve bitki sevgisi öğretilir, çocuğa gözlem alışkanlığı kazandırılır.
- Çocukların sevdikleri konuların dramatize edilmesine imkan verir… (Kantarcıoğlu 1991: 37-38).

Bekir Şişman, "Çocukların Eğitilmesi ve Yönlendirilmesinde Masallardan Yararlanma" adlı yazısında, masalların çocuk eğitimine sağladığı katkıları tespit etmek için onlara birçok masal anlattıklarını söyler. Şişman, çocukların masallara verdikleri cevapları ve inceledikleri onlarca masalı dikkate alarak masalların çocuk eğitimine şu katkılarda bulunduğunu saptamıştır:

- Ana dilini düzgün kavrama ve kullanmayı sağlar.
- Çocuklara okuma ve dinleme alışkanlığı kazandırır.
- Çocukların düşünme ve hayal kurma yeteneklerini geliştirir.
- Çocukları dış dünya konusunda bilgilendirir.
- Çocuğa hayatta iyiler kadar kötülerin de her zaman var olduğunu öğretir.

- İhmalkârlığın kötü sonuçlarını ve bazen son pişmanlığın fayda etmeyeceğini öğretir.
- Yapılan iyiliklerin boşa gitmeyeceğini gösterir.
- Çocukların dimağına yeni kelimelerin kazandırılmasını sağlar.
- Vefa hissinin yerleşmesini temin eder.
- Üvey anne öğesiyle, anneye bağlılığı pekiştirir.
- Öksüzlere acıma ve onları hor görmeme duygusunu kazandırır.
- Ailece aşılanan dini unsurların, masallar kanalıyla desteklenmesini sağlar.
- Hakkımıza razı olmayı öğütler ve olmama durumunda ise gelişebilecek kötü sonuçları gösterir.
- İç güzelliğin dış güzelliğe üstünlüğünü vurgular.
- Nihayetinde iyilerin mükâfatlandırılacağı, kötülerin ise cezasız kalmayacağı düşüncesinin tüm çocukların bilinçaltlarına yerleşmesini sağlar. (Şişman 2003: 14-15).

3.2. Çoklu Zekâ Kuramına Göre Masalın Faydaları

Günümüzde insan beyninin kullanım yüzdeliğinin artırılması ve öğrenme oranının artırılması hedeflenmektedir. Geleneksel yapıdaki eğitim sistemleri sözel ve sayısal alanlarda çok iyi gelişmemiş öğrencilerin sahip oldukları diğer yetenekleri görmezden gelerek, küçümseyerek veya yok sayarak öğrencileri "zekâ özürlü", "öğrenme özürlü" veya "yavaş öğrenen " gibi olumsuz sıfatlarla etiketlemektedirler**.**

Diğer taraftan çoklu zekâ teorisi, bütün çocukların sahip olduğu doğal ve gizil güçleri, potansiyelleri ve yetenekleri bulmayı ve onları geliştirmeyi vurgulayan bir eğitim felsefesi olarak ortaya atılmaktadır. Yapılan araştırmalar zekâ gelişimi konusunda doğru ve etkili bir öğrenme ortamının, kalıtımdan daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı nedenlerle hasar görmüş beyinleri inceleyen Prof. Howard Gardner, bir bölümü hasar gören beyinlerin farklı birimlerinin sağlıklı bir şekilde faaliyetlerini sürdürdüğünü gözlemlemiştir. Gardner, insan beyninin farklı bölümlerden oluştuğu ve her bölümün özel işlevlere sahip olduğu gerçeğinden yola çıkarak çoklu zekâ teorisini ortaya atmış ve insanların tek bir zekâya sahip olduğu IQ denilen anlayışı kırmıştır.

Gardner'a göre insanlar farlı zekâ türlerine sahiptir. Her insanın aktif olarak kullandığı özel bir zekâ karışımı vardır. Zekâ alanlarının her biri yaşamak, öğrenmek ve insan olmak için birer araçtır. (İnternet adresi: 2).

2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren denenip geliştirilerek uygulanmak üzere kabul edilen öğretim programıyla başta Türkçe ve diğer derslerin öğretimine yeni bir yaklaşım getirilmiştir. Programda yapılandırmacı yaklaşım esas alınmış, öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarından ve çoklu zekâ kuramından yararlanılmıştır. Bu program, öğrencilerin yaşam boyu kullanacakları beş öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır. Bu alanlar; dinleme, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu alanlarıdır. (Yaldız 2006: 43).

Öğrenciye kazandırılacak temel beceriler ise; Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, karar verme, girişimcilik, metinler arası okuma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme olarak belirtilmiştir. Bu noktadan hareketle Türkçe öğretiminde faydalanabileceğimiz kaynaklardan biri de masallar olacaktır. Öğrencileri öğrenmeye güdülemede ve onların aktif olmalarını sağlamada masallar vazgeçilmez araçlardır. Ayrıca her masalda verilen farklı iletiler, değişik zekâ tiplerine sahip tüm öğrenciler için kullanılabilecek kaynak olma özelliği gösterirler. (Yaldız 2006: 44).

Şimdi zekâ tiplerini ve bunların masallarla ilişkisini görelim.

3.2.1. Kişisel (İçsel) Zekâ

Bazı öğrenciler kişisel olarak daha gelişmişlerdir ve ahlaki olayları daha iyi kavrarlar. İşte masallarda işlenen karşılık beklemeden yardım etme, kanaatkârlık, iyilikseverlik, ümit var olma temaları bu zekâ alanının gelişimini desteklemektedir. Özellikle fabllar bu konuda çok etkilidir.

3.2.2. Kişilerarası (Sosyal) Zekâ

Çocuk da diğer insanlar gibi toplumun bir üyesi olduğuna göre insanlar arası diyaloga açık olmalıdır. Toplumsal yönü gelişmiş, sosyalliği benimsemiş öğrenciler yetiştirebilmek için masalların sosyallik boyutu fazla olanlarından yararlanılabilir. Masallarda işlenen bir toplum içinde yaşayan insanların zor anlarında birbirlerine

destek olmaları ve nezaket kurallarına dikkat etmeleri gerekliliğini vurgulayan tema, sosyal zekânın işlenmesinde etkilidir.

3.2.3. Görsel (Mekânsal) Zekâ

9-13 yaş arası çocukların beyinlerinde yer almaya başlayan yer (mekân) kavramı, bu zekâ tipinin gelişmesinde etkilidir. Belirtilen yaş gruplarındaki çocuklar, içinde yaşadıkları olayların mekânına daima dikkat ederler. Masallarda geçen cadde, saray, sokak, konak… vb. yerler çocuğun masala olan ilgisini arttırır. Ana baba ve eğitimcilerin bu noktada dikkat etmesi gereken husus, masal kitaplarının renkli, görsel öğeler yönünden zengin olmasıdır. Bu tür masal kitapları öğrencinin görsel zekâsının gelişmesine hizmet edecektir.

3.2.4. Sözel (Dilsel) Zekâ

Her masal çocuğa yeni kelimeler, kavramlar kazandırır. Çünkü her masalın içinde farklı ifadeler, söz öbekleri yer almaktadır. Dil gelişimi 6 yaşlarında başlayan çocuk, masallar sayesinde yeni duygu ifadeleri, atasözleri, deyimler, ikilemeler ve dilimize ait birçok özellikler öğrenecektir. Öğrendiği bu kavramları da sözlü ve yazılı anlatımlarında kullanmaya başlayacak, böylece programda da belirtilen dilimizi doğru, güzel ve etkili bir biçimde kullanma amacına doğru bir adım atılmış olacaktır.

3.2.5. Doğa Zekâsı (Varoluşçu) Zekâ

Birçok masal, tabiatı ve tabiatüstü öğeleri bünyesinde barındırır. Masalın olay örgüsünün doğada geçmesi ve birçok doğa olayını açıklaması, çocuğun doğaya olan ilgisini arttırmakta ve çocukta doğayı koruma bilincini geliştirmektedir. Çocuğun merakını arttıran bu durum, onu araştırmaya sevk etmektedir. Hiç şüphesiz araştırma, bilimsel bir gelişimin temellerini oluşturan başlangıç noktasıdır. Bu bakımdan masalların pek çoğu doğa zekâsının gelişimine katkı sağlar.

3.2.6. Müziksel (Ritmik) Zekâ

Masalların giriş ve sonuç bölümlerindeki tekerlemeler öğrencilerin ritmik zekâsını geliştirmeye yöneliktir. Bu tekerlemeler, birbirine söyleyiş benzerliği bulunan sözcüklerden oluştuğu için çocuğun hoşuna gitmekte ve masalı ilgiyle

dinlemesine neden olmaktadır. Çocuk, bazen kendisi de bu söz kalıplarına benzer kalıplar türetme yoluna gitmektedir.

3.2.7. Bedensel (Kinestetik) Zekâ

Masallar, özellikle ilköğretim dönemi çocukları için dramatize yapılarak kullanılabilecek en elverişli araçlardır. Masalı oyunlaştırmak çocuğun hem bedenini hem de aklını bir arada kullanmasını sağlayacaktır. Böylece çocuk, bedensel devinimini arttırırken masalın içinde geçen kavramları da yaşayarak öğrenecektir. (Yaldız 2006: 44-45).

3.3. Masallardaki Eğitsel İletiler

Anlatıldıkları coğrafyanın gelenek, görenek ve inançlarını yansıtan masallarda sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik vb. birçok ileti (mesaj) bulmak mümkündür. Muhsine Helimoğlu Yavuz, masallardaki bu iletiler konusunda kapsamlı bir çalışma yapmıştır. Üstünde çalıştığı doksan masalda toplam 517 ileti tespit etmiştir. Bu masallarda en çok verilen ortak iletileri ise on sekiz madde olarak belirlemiştir:

- İyiler iyilik bulur, kötüler kötülük, haklı olan bir gün mutlaka hakkını alır.
- İnsan, herkese karşı çok dikkatli olmalı, en yakınına bile güvenmemelidir. Bazen en büyük kötülüğü onlardan görebilir, çünkü onlara karşı savunmasızdır.
- Mutluluğa giden yol, uzun ve çetindir; her ödülün bir bedeli vardır.
- Umutsuzluğa kapılmamalıdır, yaşam yalnız mutsuzluklarla dolu değildir, insana en umutsuz anında bile bir yardım eli uzanabilir.
- Bir şeyin aslını aramadan karar vermemeli, iftira olasılığı hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.
- Özeleştiri yapmak, olaylardan ders almak ve gerektiğinde özür dilemek, insanı eğitir ve davranışlarını daha iyiye götürür.
- Sabırlı, tutarlı, kararlı insanlar amaçlarına mutlaka ulaşırlar.
- Kıskançlık ve şantaj pek çok insana zarar verir ve sonunda bir bumerang gibi sahibine geri döner.
- Zekâ ve sağduyu, kaba gücü ve zoru yenerek pek çok sorunu çözer.

- Bağışlamak yüce bir erdemdir.
- Dış görünüşe aldanmamalıdır.
- İnsanlar arasındaki iş bölümünü cinsiyetler belirler.
- Su ve ateş gibi, insanların yaşamsal gereksinimlerinin başını devler tutmuştur. Onlara ulaşmak için insanlar öteden beri acı çekerler.
- Büyük sözü dinleyenler rahat ederler, dinlemeyenlerin ise başları dertten kurtulmaz.
- Yabancıların yardım önerileri çekinceyle karşılanmalıdır; her yüze gülen, dost sanılmamalıdır.
- Her canlı her canlıya muhtaçtır, herkesin yardımına gereksinim duyulabilir.
- Yalanın ve kurnazlığın getireceği mutluluk çok kısa sürelidir, yalancının mumu yatsıya kadar yanar.
- Eş adayını iyice tanımadan yapılan evlilikler, bazen felaket getirebilir. (Helimoğlu Yavuz 1999: 48-51)

Şişman, masallardaki iletilerin tespitine yönelik örneklendirmeye gitmek ve konuyu daha çok açıklığa kavuşturmak amacıyla horoz masalını anlatır ve bu masaldaki iletileri maddeler halinde açıklar:

"*Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal iken, pire berber iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken bir horoz varmış. Bir gün gübrelik yerde eşinirken ayağına diken batmış. Dikeni çıkartmak için o civarda bir ninenin evine gitmiş. "Nine, ayağıma diken battı, çıkarır mısın?" demiş. Nine dikeni çıkarmış. Horoz, "Ben sonra gelirim." demiş, gitmiş. Birkaç gün sonra horoz dönüp gelmiş. Ninenin kapısını çalmış. "Nine, benim dikenimi ver." demiş. Nine şipit pişiriyormuş. "Dikeni ateşe attım." demiş. Horoz da "Ya dikenimi verirsin ya da şipitini alırım." demiş. Laf dinletemeyen nine şipitin birisini vermiş. Horoz yolda giderken bir eve rastlamış. Kapıyı çalmış, şipiti vermiş, sonra gelip alacağını söylemiş. Aradan günler geçmiş, şipitini almaya gelmiş. Çalmış kapıyı, "Şipitimi verin." demiş. Onlar da "Koyun yedi." demişler. Horoz, "Ya şipitimi verirsin ya koyunu." demiş. O kadar söylenmiş, o kadar söylenmiş ki bıkmış koyun sahibi, koyunu vermiş. Horoz koyunu alıp yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Bir derenin kenarında bir ev görmüş. Evin kapısını çalmış. Koyunu vermiş.*

"Bu koyun sizde dursun, sonra gelip alırım." demiş, gitmiş. Günler geçmiş, aylar geçmiş, horoz koyunu almaya gelmiş. İstemiş koyunu. Evdekiler, "Sen gelmeyeceksin diye yedik onu." demişler. Horoz, "Ya koyunu verirsiniz ya ineğinizi alırım." demiş. O kadar çok söylemiş ki horoz; bıkmışlar, ineği horoza vermişler. İneği alan horoz gide gide bir köye gelmiş. O köyün bir evinde de düğün varmış. düğün evine gitmiş horoz. İneği vermiş, sonra gelip alacağını söylemiş. Akşamüstü horoz geri dönmüş, ineği istemiş. Düğün evinin sahibi demiş ki, "Yemekler yetmedi, kestik, misafirlere aş yaptık." Horoz, "Ya ineği verirsin ya gelini alırım." demiş. Ağlamışlar, sızlamışlar, horoza laf dinletememişler. Gelini vermişler. Gelini alan horoz yolda giderken bir çobana rastlamış. "Çoban kardaş, gelinle senin kavalı değişelim mi?" demiş. Çoban bu işe razı olmuş. Horoz kavalı almış, bir ağacın tepesine çıkmış. Kavalını çalıp şöyle şarkı söylemeye başlamış:

Bir dikene bir şipit,
Bir şipite bir koyun,
Bir koyuna bir inek,
Bir ineğe bir gelin,
Bir geline bir kaval.
Gıygıdı gıygıdı gooo…
Gıygıdı gıygıdı gooo…
Masal burada bitmiş." (Şişman 2003: 15-16).

Şişman, masalda tespit ettiği iletileri şöyle sıralar:

- Emanete ihanet etmemek gerekir.
- Emeksiz elde edilen kazanç (başarı) kolay kaybedilir.
- Hayatta bizim için çok önemli olan değerler, başkaları için önemsiz olabilir.
- Davasında (haksız yere de olsa) ısrar eden kişi sonunda muvaffak olur.
- Yapılan iyiliğe kötülükle karşılık vermek kötü bir şeydir.
- Zamanında alınmayan emanetler emanetçiye sıkıntı olur. (Şişman 2003: 16).

Biz de Bingöl'de derlediğimiz toplam 54 masaldan 119 ileti tespit ettik. Bu iletileri beş başlık altında vereceğiz. Her iletiden sonra parantez içinde verdiğimiz numara, beşinci bölümdeki Bingöl masal metinlerinin masal numaralarıdır.

3.3.1. Etik İletiler

Yalan

1. Yalan söylemek, insanın başına büyük sorunlar açar. (7)
2. Sevenleri kavuşturmak için söylenen yalanlar, yalan sayılmaz. (12)
3. Her ne sebeple olursa olsun yalan söyleyenler inandırıcılıklarını yitirirler.(12)
4. Çocuklar ailelerinden gizli işler yapmamalıdırlar. (18)
5. Söylenen yalan bir gün mutlaka ortaya çıkar. (19)
6. Yalanın ve hilenin getireceği mutluluk çok kısa sürer. (35)
7. Yapıcı yalan, yıkıcı doğrudan daha iyidir. (43)

Dürüstlük

1. Dostlar birbirlerine karşı dürüst olmalıdırlar. (6)
2. Verilen söz mutlaka tutulmalıdır. (8, 41, 42)
3. İyilik bilmeli, nankör olmamalı, yardım edilen el ısırılmamalıdır. (12)
4. İnsan yerine getiremeyeceği sözü vermemelidir. (30, 32)

Namus

1. Eşlerin birbirine ihaneti, en çok çocuklarını hırpalar. (43)
2. Kadınlar, kendi bedenlerine saygılı olmalı ve onu herkese göstermemelidirler. (43)

3.3.2. Psikolojik İletiler

Sabır, Kararlılık

1. Mutluluğa giden yol uzun ve çetindir. (18, 22, 23, 26, 27, 32, 37, 42, 44, 46)
2. Akıllı, sabırlı ve kararlı insanlar amaçlarına ulaşabilirler. (23, 26, 27, 37, 48)
3. Güzele ulaşmak güçtür, her ödülün bir bedeli vardır. (23, 37, 38)
4. Sınavlara sabırla katlanmak gerekir. Çünkü yaşam baştan sona kadar bir sınavlar dizgesidir. (44)
5. Dikkatsizlik ve acelecilik insanı yanlışa götürür. (26, 27)

Umut, Şans

1. İnsan hiçbir zaman umudunu yitirmemelidir, en umutsuz anda bile bir yardım eli uzanabilir. (25, 30, 31, 32, 33, 34, 42, 44, 46, 49, 51)
2. Bazı insanlara bazen hiç ummadıkları bir zamanda şans gülebilir. (30, 31, 32, 33, 39, 40, 51)
3. Alın yazısı, kader değişmez. İnsan kaderinden kaçamaz. (39)
4. İnsan, önüne gelen fırsatları iyi değerlendirmelidir. Bir daha öyle fırsatları bulamayabilir ve bundan pişmanlık duyabilir. Son pişmanlık fayda etmez. (50)

Kıskançlık, Korku, Evham, Merak

1. Fazla meraklı olmak insana zarar verebilir. (18)
2. Korku ve baskı, insanları yalana iter. (19)
3. Fazla evham, insanı huzursuz eder. (28)
4. Başarı kıskançlık uyandırır. (30, 32, 46)

Özeleştiri

1. Özeleştiri yapmak, insanı daha iyiye götürür, eğitir ve mutlu kılar. (45)
2. Özeleştiri yapmak, hatasını anlamak ve özür dilemek insanı yücelten bir davranıştır. (48, 51)

İyilik-Kötülük, Haklılık-Haksızlık

1. Huylu huyundan vazgeçmez. Kötü biri kısa bir süreliğine iyi görünse de çok geçmeden kötü karakterini ortaya koyar. (1, 2, 6)
2. Başkaları için kötülük düşünenler kötülük bulurlar. (1, 6, 12)
3. Kötülük yapan kendisi de zarar görür. (4, 5, 7, 11, 13)
4. İyiler iyilik, kötüler kötülük bulur. (4, 13, 15, 17, 20, 21, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 35, 42, 43, 46, 49)
5. Kendilerine yapılan iyiliğe kötülükle karşılık verenler olabilir. (6)
6. Hırsızlık yapılarak elde edilen mal kimseye yar olmaz. Bir gün mutlaka elden gider. (7)

7. Kötülük cezasız kalmaz, iyilik mutlaka kötülüğü yener. (7, 12, 17, 20, 22, 23, 35, 41, 44, 53)
8. Açlığın olduğu yerde, iyi duygular iflas edebilir. (10, 16, 20)
9. İyilik edenlere zamanı gelince iyilikle karşılık vermek gerekir. (15)
10. Kötülerin yanı sıra iyiler de vardır ve Allah iyilerin yardımcısıdır. (21, 34)
11. İyilik karşılıksız kalmaz, yapılan iyiliğin mutlaka karşılığı alınır. (23)
12. Yeryüzünde hiçbir kötülük sonuna kadar gizli kalmaz. (30, 46, 49)
13. Kimse için kötü niyet beslenilmemeli ve kötü konuşulmamalıdır. Çünkü kötü niyetli insanlar kazdıkları kuyuya kendileri düşerler. (48)
14. Bazen sahtekârlar ve kurnazlar da mutlu sona ulaşabilirler. Bu, insanı yanıltmamalı ve örnek alınmamalıdır. (9, 10, 14, 16, 40, 47)

Zekâ, Sağduyu, Dikkat

1. İnsanlar kimseye güvenmemeli ve iyice anlayıp dinlemeden evinin kapısını her çalana açmamalıdırlar. (4, 13)
2. Çocuklar çabuk kandırılabilirler. Bu yüzden dikkatli olmalıdırlar. (4, 13)
3. Öç alma duygusunun esiri olunmamalıdır. (9)
4. Yabancıların yardım önerileri kuşkuyla karşılanmalıdır. (53)
5. Bilmeden ya da akıllarını kullanmadan iş yapmaya kalkışanlar bunun cezasını çekerler. (9, 10, 16)
6. Zekâ, en zor işlerde bile insanın en büyük yardımcısıdır. (12, 15, 19, 24)
7. Herkese güvenmemek gerekir. Güvenilmeyecek kişilere güvenmek, ileride çok kötü sonuçlar doğurabilir. (14, 15)
8. Her şeyin, her işin hayırlısı dilenmelidir. (36)
9. İnsan, ne oldum delisi olup geçmişini unutmamalıdır. (36)
10. Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli. Yarının insana ne getireceği hiç belli olmaz. (36, 43, 50)
11. İnsan, tanımadığı kimseleri eve almamalıdır. (41)
12. İnsan, kendisine ait sırları kimseye söylememelidir. Sonunda başına büyük sorunlar açılabilir. (41)
13. Yabancıların sözleri kuşkuyla karşılanmalıdır. (47)

14. Akıllı olmayanlar, yanlışlarından ders çıkarmayanlar bunun cezasını değişik şekillerde öderler. Olaylardan ders alınmalı ve aynı oyuna iki kez gelinmemelidir. (1, 14)

Paylaşım

1. Arkadaşlık, dostluk; yardımlaşmaktır. (2, 3)
2. Arkadaşlar bir işe karar verdiklerinde iş bölümü yapmalıdırlar. Tembellik edip iş yapmaktan geri durmamalıdırlar. (3)
3. Ne kadar malın olursa olsun paylaşmayı bilmelisin. (5, 11)
4. İnsan dertlerini, duygularını başkalarıyla paylaşmalıdır. Derdini söylemeyen derman bulamaz. (17, 25, 28, 29, 42)
5. Çok bencil, hırslı ve açgözlü olmak, insanı canından edebilir. (33)

Bağışlayıcılık-İncelik

1. Affetmek yüce bir erdemdir, yeri geldiğinde affetmeyi bilmek gerekir. (23, 26, 30, 39, 46, 48, 49, 51)
2. İnsanları küçük nedenlerden dolayı büyük cezalara çarptırmamak gerekir. (48)

Dostluk-Arkadaşlık, Özveri, Saygı

1. İyi seçilmeyen arkadaşlar her an kötülük yapabilirler. Kötü arkadaş insanı canından bile edebilir. (2, 6)
2. Bazen hayvanların dostluğu insanlarınkinden daha güçlüdür. (21, 23, 34)
3. Seven sevdiği için her zaman özverili olmalıdır. (37, 38, 42)

3.3.3. Sosyolojik İletiler

Aile

1. Kardeş kardeşin ayıbını örtmelidir. (12)
2. Kardeş kardeşe ne kadar kötülük yaparsa yapsın, yine de bir noktada durur. (12)
3. Kardeş sevgisi insana pek çok zorluğu göze aldırabilir. (17, 18, 22, 23, 29)

4. Anne-babalar kızlarını vermeden önce damat adayını iyice araştırmalıdırlar. Herkese güven olmaz, her söze inanılmaz. (19)
5. Uzak memlekete gidenler, döndüklerinde sevdiklerine hediye almalıdırlar. (20, 45)
6. Üvey anneler, çocuklara kötü davranabilirler, babalar çocuklarını onlardan korumalıdırlar. (21, 30, 34, 35, 49)
7. Anneler, öz çocuklarına karşı daha duyarlı ve özverilidirler. (21)
8. Tembellik edip evde oturmak, aile saadetini tehlikeye sokabilir. Aile reisinin, evin ihtiyaçlarını gidermek için çalışması gerekir. (24)
9. Çok eşlilik, eşler arasında karşılıklı anlayış olursa sorun çıkmadan yürüyebilir. (42)
10. Aileye giren yabancı, evin dirliğini ve kardeşler arasındaki dayanışmayı bozabilir. (46)

Öteki İnsan İlişkileri

1. Uzak bir yolculuğa çıkılırken yakınlardan helallik istenmelidir. (1)
2. Birisinin yaptığı hataya aynısıyla karşılık vermek, hata yapanın hatasını anlayıp pişman olmasına sebep olabilir. (5, 11)
3. Birlikten kuvvet doğar. Ortak amaçlar için düşmana karşı güç birliği yapılmalıdır. (14)
4. İş bölümünü cinsiyetler belirler. (17, 22, 25, 29, 41, 44)
5. İnsan, düşmanıyla ancak eşit güçlerde çarpışırsa başarılı olabilir. Güçler eşit değilse kaçmak en iyisidir. (20)
6. Büyük sözü dinlememek sorun yaratır. (22, 29, 45, 53)
7. İnsan ilişkilerinde her zaman, her yerde, herkese karşı çok dikkatli olunmalı ve kimseye güvenilmemelidir. Bazen en büyük kötülük en yakınından gelebilir. (23, 25, 26, 27, 30, 32, 41, 42, 49)
8. Karşısındakiyle anlaşmak isteyen insan, kullandığı dile dikkat etmelidir. Zorbalık ve hileyle işler hallolmaz. (24)
9. İnsan, uzlaşmasını bilmeli, yenemeyeceği bir güçle karşılaşınca onunla anlaşma yoluna gitmelidir. (24)

10. Bir şeyin aslı aranmadan karar verilmemeli, iftira olasılığı göz ardı edilmemelidir. (25, 30, 32, 42, 43, 45, 46, 49)
11. İnsan, yapmak istemediği şeyleri bazen sevdikleri için yapmak zorunda kalabilir. (28)
12. İntihar bir çözüm yolu değildir. İnsan, sevdiği öldüğü için canına kıymamalıdır. (38)
13. Güzelin alıcısı çoktur, onlar daha iyi korunmalıdır. (38, 41, 50)
14. Her din adamı, güvenilir değildir. (40)
15. Kızlar da erkekler kadar, bazen de daha fazla cesur olabilirler. Cesaret, cinsiyetle ölçülmez. (42)
16. İnsanların davranışlarını, asıl nedenlerini bilmeden, kendi doğrularımıza göre yargılar ve mahkûm edersek çoğu zaman yanılabiliriz. (45)
17. Neyin, nerede, nasıl yapılacağını bilmeyen ahmak insanlar, sonunda başarısız ve mutsuz olabilirler. (47)
18. Önemsiz olaylara dalarak önemli konuları unutmamak gerekir. (52)
19. Nerede, ne zaman ve nasıl konuşulması gerektiğini bilmeyen insanlar, başlarına türlü belalar alabilirler. (52)
20. Başkalarının sözüne göre hareket etmemek gerekir. Doğru neyse o yapılmalıdır. (52)
21. Her almanın vermesi, her şeyin bir bedeli vardır ve doğada her şey birbirine muhtaçtır. (54)
22. Kurnaz olduğunu sanarak tembellik edenler sonunda kendilerine düşen paya razı olmak zorundadırlar. (3)
23. Çocuklar çevrelerinde olan biten birçok şeyi anlamazlar. Olaylara kendi pencerelerinden bakarlar. (4)
24. Davasında, haksız yere de olsa, ısrar eden kişi sonunda istediğini elde eder. (8)
25. Hayatta bazıları için çok önemli olan değerler başkaları için önemsiz olabilir. (8)

3.3.4. Ekonomik İletiler

Paranın Gücü

1. Paranın açamayacağı kapı yoktur. (12, 42)

Ekonomik Dayanışma

1. Zor durumda olanlara yardım eli uzatılmalıdır. (15, 19)
2. Ekonomik sıkıntıya düşen ailelerde, çocuklar çalışarak büyüklerine destek olmalıdırlar. (17, 25, 29)
3. Kadınlar, bazı durumlarda evin geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kalabilirler. (31, 32)
4. Erkekler, evin geçimini sağlamak için çalışmak zorundadırlar. (45)

3.3.5. Öteki İletiler

Öteki İletiler

1. Yılan yutanların midelerindeki yılan, çeşitli yöntemlerle çıkarılabilir. (25, 46)
2. Su ve ateş gibi insanlığın hayati ihtiyaçlarının başlarını devler, canavarlar vb. tutmuştur, bunlara ulaşmak için insanlar öteden beri acı çekerler. (26, 27)
3. Doğacak çocuğun kız veya oğlan olması değil, hayırlı insan olması dilenmelidir. (29)
4. Emeksiz elde edilen kazanç kolay kaybedilir. (8)
5. Beden ne denli rahat olursa olsun, eğer ruh rahat değilse insan huzur içinde olamaz. (36)
6. Huzur, zenginlikle olmaz. Bazen az mal sahibi olan insanların daha huzurlu olduğu görülür. “Azıcık aşım, kaygısız başım.” (36)
7. İnsan, iyi bir eğitimden geçmelidir. Yeri geldiğinde gördüğü eğitimin çok faydasını görecektir. (42)
8. İnsanlar gelecekte nelerle karşılaşacaklarını bilemezler. (43)
9. Haklı olan bir gün mutlaka hakkını alır. (44)
10. Armağan, maddi değere göre değil, içerdiği sembolik iletiye göre değerlendirilmelidir. (51)
11. Günlük yaşamda hiç önemsemediğimiz küçük ayrıntıları yitirdiğimiz zaman, onların yaşamın güzelliklerini oluşturduğunu anlarız. (51)

12. Emeksiz yemeğe konmak isteyenler bunun bedelini ağır ödeyebilirler. (54)

3.4. Çocuk Masallarında Aranan Nitelikler

Masal dünyası, çocukların gerçek dünyasıdır. İhtiyaçlarının, gelişmesinin, olgunlaşmasının temelinde daima masalı bulmak mümkündür. Bu bakımdan masalın eğitimde büyük değeri vardır. Çocuklara okunacak, anlatılacak veya onların kendilerine okuyacakları masallarda bazı özelliklerin bulunması gerekmektedir. Bu özelliklerin hepsinin veya bir kısmının masalda mevcut olması o masalın eğitim değerini göstermeye yetmektedir. (Kantarcıoğlu 1991: 41).

a. Masalı oluşturan olaylar canlı ve hareketli olmalıdır.
b. Masalın dili sade, anlatımı akıcı olmalıdır.
c. Masalın düğüm noktası ustaca işlenmiş olmalı, olaylar beklenmedik biçimde sonuçlanmalıdır.
d. Tasvirler, kahramanların davranışları ve beğenileri, çocuklarda iyilik ve güzellik duygusunun gelişmesine yardımcı olmalıdır.
e. Masalda anlatılanlar zaman zaman çocukları neşelendirmeli, güldürmeli ve eğlendirmelidir.
f. Masal, konusu ve kahramanları bakımından, çocukları korkutmaktan ve üzmekten uzak olmalıdır.
g. Masalda çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve yazgıcılığa (kaderciliğe) yönelten telkinler bulunmamalıdır. (Oğuzkan 2000: 26).

   Güleryüz de bunlardan farklı olarak şu nitelikleri sayar:

h. Masallarda sürekli bir sorun çözülmeli, olumlu tiplemelere yer verilmeli, kişiyi yaratıcı, yenilikçi düşünmeye sevk etmelidir
i. Masal; ulusal ve evrensel değerlere ters düşmemeli, dünyadaki bitki, insan ve hayvan dengesini dikkate almalı, canlıların kardeşliği, yaşama hakkı işlenmelidir. (Güleryüz 2002: 225).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BİNGÖL MASALLARININ ÇOCUK EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bingöl'de derlediğimiz toplam 54 masalı, Pertev Naili Boratav'ın tasnifini göz önünde bulundurarak inceledik. Pertev Naili Boratav, Thompson'un tasnifine benzer bir tasnif yapmıştır. Buna göre incelediğimiz 54 masalın dağılımı aşağıdaki gibidir:

1. Hayvan Masalları: 16 masal (1-16)
2. Olağanüstü Masallar: 20 masal (17-36)
3. Gerçekçi Masallar: 17 masal (37-53)
4. Güldürücü Masallar: 1 masal (16)
5. Zincirlemeli Masal: 1 masal (54)

Derlenen masallar içinde olağanüstü masallar ilk sırada yer almaktadır. Gerçekçi masalların ve hayvan masallarının da sayıca olağanüstü masallara yakın olduğu görülmektedir. 16. masal, hayvan masalı olmakla birlikte güldürücü masallar kategorisine de girmektedir.

Masallar incelenirken aşağıdaki sıralama dikkate alınmıştır:

1. Masalın adı
2. Masalı anlatanın adı, soyadı ve bulunduğu yer
3. Masalın temi
4. Masalın özeti
5. Masalın çocuk eğitimi açısından incelenmesi

BİRİNCİ MASAL

1. **Hacca Giden Kurt**
2. **Cevahir KAYMAN, Bursa**
3. Hacca niyetlenen kurdun yarı yolda fikrini değiştirerek geri dönmesi ve açgözlülüğü yüzünden köylülerden dayak yemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Kurt, hacca gitmeye karar verir. Yakınlarından helallik isteyerek yola çıkar.
    2. Yolda ata rastlar. At kurttan hac dönüşünde nal ister.
    3. Daha sonra yolda bir eşek görür. Eşek kurttan palan ister.
    4. En son bir koyun görür. Koyun kurttan muska ister.
    5. Kurt yarı yoldayken: "Ailemden kimse hacca gitmedi. Ben niye gidiyorum?" deyip geri döner.
    6. Koyunla karşılar ve onu yemek ister. Koyun, kayanın üstünde şarkı söylemek bahanesiyle kaçarak kurttan kurtulur.
    7. Daha sonra eşekle karşılaşır ve onu yemek ister. Eşek: "Ayağımın altında bir diken var. Onu çıkar." der.
    8. Kurt, eşeğin ayağının altına bakınca eşek kurda kuvvetli bir tekme vurur ve kaçar.
    9. Kurt söylene söylene yola devam ederken atla karşılaşır ve onu yemek ister. At: "Gel, sırtıma bin. Son defa koşayım. Sonra beni yersin." der.
    10. Kurt, atın sırtına binince at koşarak kurdu köyün içine götürür.
    11. Köylüler kurdu görünce sopalarla onu kanlar içinde bırakırlar.
    12. Kurt: "Vah akılsız başım!" diyerek oradan uzaklaşır.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Masalda, kurdun hacca giderken yakınlarından helallik istemesinden hareketle, uzak bir yolculuğa çıkarken yakınlardan helallik istemenin gerekli olduğu kavratılmıştır.
    2. Kurdun hacca gitmesinden bahsedilerek hac ibadetine aşina olmayan çocukların bu ibadetin dini bir vecibe olduğunu kavramaları sağlanmıştır.

3. Kötü karakterli birisi, kısa süreliğine iyi gibi görünmeye çalışsa da çok geçmeden kötü karakterini ortaya koyar. Bu nedenle iyi gibi görünen birinin bu görünüşüne aldanmamak gerektiği belirtilmiştir.
4. Masalda, kötülük düşünen kurdun sonunda bunun cezasını ağır bir şekilde çekmesi anlatılmış, kötülük düşünenlerin sonunda mutlaka kötülük bulacağı düşüncesi kavratılmaya çalışılmıştır.
5. İnsan, zor durumda kalınca aklını kullanarak kendisini bu zor durumdan kurtarabilir. Masalda zor duruma düşüldüğünde kurnazlık ve akıl vasıtasıyla bu durumdan kurtulmanın mümkün olduğu üzerinde durulmuştur.
6. Masalda devrik cümlelere yer verilmiştir. Bu sayede devrik cümlelerle kulağa hoş gelen anlatımlar yapılabileceği, önemli olanın anlam bütünlüğünü sağlamak olduğu aktarılmıştır.

İKİNCİ MASAL

1. **Kartal ile Kaplumbağa**
2. **Cevahir KAYMAN, Bursa**
3. Kartal ile kaplumbağanın arkadaş olması ve kartalın, acıkınca kaplumbağayı yere vurarak yemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Bir gün kartal ile kaplumbağa arkadaş olur.
    2. Kartal Kaplumbağayı sırtına alarak gezdirir.
    3. Havada uçarlarken kartalın karnı acıkır.
    4. Kartal kaplumbağaya karnının acıktığını söyler. Kaplumbağa ona çayır yemesini tavsiye eder.
    5. Kartal kaplumbağayı yemek istediğini söyler. Kaplumbağa karşı çıksa da kartal kaplumbağayı yere vurarak yer.
    6. "Ne yapayım? Huyum kurusun. Birini yemeden duramıyorum." diyerek oradan uzaklaşır.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**

1. Kaplumbağa, kartalın yırtıcı bir hayvan olduğunu düşünmeden onunla arkadaş olmayı kabul etmiş ve sonunda canından olmuştur. Bundan yola çıkılarak arkadaş seçiminin önemi üzerinde durulmuş ve her önüne gelenle arkadaşlık edilemeyeceği kavratılmaya çalışılmıştır.
2. Kötü karakterli insanların bu huylarını terk etmeleri çok zordur. Kısa bir süreliğine iyi gibi görünseler de zamanla bu kötü karakterleri gün yüzüne çıkar. Masalda kötü karakterli kişilere aldanmamak gerektiği ifade edilmiştir.
3. Masalda kullanılan çok sayıda hitap sözcüğü ve ünlem işareti, çocuğun noktalama işaretleri ve seslenme konusunda bilinçlenmesini sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Tilki, Kaplumbağa ve Kertenkelenin Arkadaşlığı**
2. **Saadet KAYMAN, Bursa**
3. Tilki, Kertenkele ve Kaplumbağanın arkadaşlığı, birlikte buğday ekmeleri ve bu esnada başlarından geçen olaylar.
4. **Masalın özeti:**
    1. Tilki, kaplumbağa ve kertenkele arkadaş olurlar ve birlikte buğday ekmeye karar verirler.
    2. Kaplumbağa: “Ben yavaş yürüyorum. Siz tarla bulun, ben traktör bulurum.” diyerek onları tarla bulmaya gönderir. Onlar tarla bulurlar ama kaplumbağa hala ortalıkta yoktur.
    3. Kaplumbağa her defasında: “Biliyorsunuz, ben yavaş yürüyorum.” diyerek traktör bulma, tarlayı sürme, buğdayı bulup ekme ve tarlayı sulama işini tilki ile kertenkelenin üstüne yıkar.
    4. Hasat mevsimi gelince yine aynı taktiği uygulayarak tırpan bulup buğdayı biçme, biçilen buğdayı toplama, patos bulup buğdayı patosa vurma, buğday, saman ve kepeği ayrı torbalara koyma işini tilki ile kertenkelenin üstüne yıkar.

5. Sıra mahsullerin paylaşılmasına gelince tilki, kaplumbağanın hiç çalışmadığını, torbalardan birini kazanabilmesi için yapılacak koşu yarışında başarılı olması gerektiğini söyler.
6. Tilki, tepeye doğru yarışacaklarını söyler ama kaplumbağa bunu kabul etmeyerek tepeden aşağı doğru yarışmaları gerektiğini söyler.
7. Kaplumbağanın teklifini kabul ederler. Tilki, kertenkele ve kaplumbağa yukarıdan aşağı doğru yarışırlar. Bitiş noktasına da buğday, saman ve kepekten birer torba bırakırlar.
8. Tilki hızlı koşarak buğday torbasını, kertenkele saman torbasını alır. En sona kalan kaplumbağa ise kepek torbasına razı olmak zorunda kalır.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masalda, kaplumbağanın kurnaz olduğunu sanarak tembellik etmesi ve sonunda payına düşene razı olmak zorunda kalması, arkadaşlar arasında özverinin önemini kavratarak çocuğun ahlaki gelişimini olumlu yönde etkilemiştir.
2. Masalda, buğday ekerken yapılması gerekenler sırasıyla ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Bu şekilde, çocuğun günlük yaşam konusunda tecrübe sahibi olmasına ve ufkunun genişlemesine yardımcı olunmuştur
3. Kaplumbağanın tembellik ederek arkadaşlarına her zaman sorun çıkarması, çocuğun arkadaşlarını seçerken daha seçici olmasını sağlayacaktır.
4. Masalda diyalogların sıklığı göze çarpmaktadır. Diyaloglar tırnak içinde verilerek çocuğa bu noktalama işaretinin yazılı anlatımda nasıl kullanılması gerektiği kavratılmıştır.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Zozan ile Gozan

2. Cevahir KAYMAN, Bursa

3. Zozan ve Gozan adında iki yavru keçiyi ayının yemesi ve annelerinin onları ayının karnından çıkarması.

4. Masalın özeti:

1. Zozan İle Gozan iki yavru keçidir. Anneleri her gün evden çıkar, karnını doyurduktan sonra eve gelir ve çocuklarını sütüyle doyurur.
2. Her çıkışında: "Ben ayağımı göstermeden sakın kapıyı açmayın!" diyerek çocuklarını sıkıca tembihler.
3. Bir gün ayı bu durumu fark eder ve ayaklarını un torbasına sokarak kapıyı çalar.
4. Zozan ile Gozan, ayının ayaklarının beyaz olduğunu görünce ona kapıyı açarlar ve ayı ikisini de yer.
5. Anneleri eve gelince yavrularını göremez ve onları ayının yediğini öğrenir.
6. Ayıya gidip yavrularını ister ama ayı onları yemediğini söyler.
7. Anne keçi: "Şeriata[1] gidelim." der. Şeriata giderler ve şeriat ayının haksız olduğuna karar verir.
8. Ayı, şeriatın verdiği kararı kabul etmeyince anne keçi ayıya: "Dövüşelim." der. Ayı bunu kabul eder.
9. Ayı, dişçiye gidip dişlerini keskinleştirmek ister ama dişçi ayının haksız olduğunu bildiği için onun dişlerini söker ve yerine ince çubuklar yerleştirir.
10. Keçi ise marangoza gidip boynuzlarını iyice sivriltir.
11. Kavgaya tutuşurlar ve keçi ayının karnına boynuzlarını geçirerek karnını ikiye ayırır.
12. Zozan İle Gozan çıkınca anneleri onlara dayılarına gidip ne yaptıklarını sorar. Onlar da: "Bir mama sağ elimize, bir mama sol elimize verdi. Hap ettik[2]." derler.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masalda Zozan ile Gozan'ın, annelerinin sözünü dinlemeyip ayıya kapıyı açmaları ve ona yem olmaları anlatılarak anne sözünü dinlemenin ne denli önemli olduğu kavratılmaya çalışılmıştır.
2. Zozan ile Gozan'ı yiyen ayı, yaptığı bu kötülüğün cezasını canıyla ödemiştir. Kötülük yapanın mutlaka yaptığı bu kötülükten zarar göreceği benimsetilmiştir.

[1] Hak aramak, mahkemeye başvurmak.
[2] Yörede çocuk dilinde, bir şeyi yemek.

3. Masaldan da anlaşılacağı üzere iyiler herkes tarafından iyilik görürler. Kötüleri kimse sevmez, onlar da hep kötülük görürler. Çocuklar, kötülerin kaybettiğini görünce iyiliğe yönelirler. Bu da çocukların ahlaki gelişimini olumlu yönde etkiler.
4. Yavrularını kaybeden keçinin, elinden gelen her şeyi yaparak onları kurtarmaya çalışması, çocuğa, annelerin fedakâr varlıklar olduğunu kavratmıştır. Böylece çocuğun anneye daha fazla bağlanması ve onu daha çok sevmesi sağlanmıştır.
5. Masalda, soru cümleleri ve soru işaretlerinin bulunması, bu noktalama işaretinin yazılı anlatımda nasıl kullanılması gerektiğini kavratmıştır.

BEŞİNCİ MASAL

1. **Tilki ile Kartal**
2. **Cevahir KAYMAN, Bursa**
3. Kartalın kendisini aç bırakan tilkiden öcünü alması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Tilki ile kartal arkadaş olurlar ve birlikte gezerler.
    2. Kartalın karnı acıkınca bunu tilkiye söyler. Tilki kartalı akşam evine yemeğe davet eder.
    3. Kartal, tilkinin evine gider ve tilki kartala malez[3] getirir.
    4. Kartal, maleze gagasını vurunca malez gagasına yapışır. Bu arada tilki yemeği yiyip bitirir.
    5. Kartal eve aç döner ve tilkiye bir ders vermeye karar verir. Tilkiyi yemeğe davet eder.
    6. Tilki kartalın evine gelince kartal sofraya hedik[4] getirir. Tilki hedikleri yemeye çalışırken kartal hedikleri silip süpürür.
    7. Tilki eve aç döner ve yaptığına pişman olur.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Tilki ile kartalın birbirlerini yemeğe davet etmeleri, arkadaşlar arasında böyle davetlerin olması gerektiğini göstermektedir. Çocuk, bu durumu

[3] Hamur işi, tereyağlı yöresel bir yemek çeşidi.
[4] Buğday ve nohuttan yapılan bir tür yemek.

göz önünde bulundurarak adabımuaşeret hususunda bilgi sahibi olmaktadır.

2. Tilki kartalı evine aç gönderince kartal da aynı taktiği uygular ve tilki yaptığına pişman olur. Birisinin yaptığı hataya aynısıyla karşılık vermek, hata yapanın hatasını anlayıp pişman olmasına sebep olabilir.
3. Masalda geçen yemek isimleri çocuğun ilgisini çekmektedir. Bu yemekleri merak eden çocuk, araştırarak onlar hakkında bilgi sahibi olur.
4. Kullanılan düzenli cümleler, Türkçedeki cümle yapısı ve cümle kuruluşu hakkında ipuçları vermektedir. Çocuk, bu cümleleri okurken dilimizin cümle yapısı ve kuruluşu hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

ALTINCI MASAL

1. **Yılan ile Tilki**
2. **Hüsnü AYDIN, Bingöl**
3. Yılanın tilkiyi tuzağa düşürmeye çalışırken kendi canından olması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Yılanla tilki arkadaşlar olurlar ve birlikte suyun karşı tarafına geçmeye karar verirler.
    2. Yılan tilkinin sırtına biner, suyun ortasına kadar gelirler.
    3. Yılan tilkiyi ısırmak isteyince tilki ölmeden önce son defa yılanın gözlerine bakmak ister.
    4. Yılan, başını aşağı doğru eğince tilki ısırarak yılanın başını koparır.
    5. Tilki sudan çıkar ve: "Yılan kardeş! İşte dostluk böyle düzgün olur. Senin yaptığın gibi eğri dostluk olmaz." diyerek yılanı düz bir şekilde sahildeki kumların üstüne serer.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Kötü insanlar iyi gibi görünseler de zamanla içlerinde saklı olan kötü duyguları açığa vururlar. Çocuk, başta tilkiye arkadaşça yaklaşan yılanın daha sonra kötü karakterini ortaya koymasından yola çıkarak her iyi görünenin iyi olmayabileceği gerçeğini kavrar.
    2. Tilkiyle arkadaş olan yılanın daha sonra tilkiyi öldürmeye çalışması, çocuğun arkadaş seçiminde daha seçici olmasını sağlar.

3. Kötülük düşünenler kötülük bulurlar. Masalda, kötülük düşünen yılanın sonunda canından olması, çocuğa kötülüğün zararlarını kavratmaktadır.
4. Tilkinin dostluk hakkında söylediği sözler, çocuğu bu konuda bilgilendirmektedir. Masal, çocuğa dostluğun nasıl olması gerektiğini öğretmiştir.
5. Hayatta iyilik yapanlar bazen kötülük bulabilirler. Bu durum iyilik yapanları ümitsizliğe düşürmemelidir. Çocuk, iyilik yapanın her zaman iyilik bulamayabileceğini anlar.
6. Masalda birkaç yerde geçen "de" bağlacı, çocuğun bu konudaki eksikliğini tamamlamaktadır. "De" bağlacının ayrı yazıldığını gören çocuk, yazılı anlatımda buna dikkat edecektir.

YEDİNCİ MASAL

1. **Ayı ile Kürkçü Tilki**
2. **Yasin BARASI, Bingöl**
3. Kürk dikme bahanesiyle ayıyı kandıran tilkinin bunun cezasını canıyla ödemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Tilki yolda yürürken bahçede abdest alan bir adamın kürkünü çok beğenir. Adama belli ettirmeden kürkü alır ve yoluna devam eder.
    2. Ayı tilkiyi görür, tilkinin giydiği kürkü çok beğenir. Ondan kendisine de bir kürk dikmesini ister.
    3. Tilki kürk dikmeyi kabul eder. Kürk dikmek için ayıdan semiz koyunlar ister.
    4. Ayı tilkiden bir yerde oturmasını ister. Tilki de dışarıdan bakıldığında içi görünmeyen bir deliğin içinde oturur.
    5. Ayı sürüye dalıp koyunları getirmeye başlar. Ayı tilkinin kürk diktiğini sanır. Aslında durum böyle değildir. Tilki, ayının deliğe attığı koyunların derilerini yüzüp etlerini yer, derilerin üstüne de pisliğini döker.
    6. Tilki her defasında iki koyun ister. Ayı da tilkinin kürk diktiğini sanarak koyunları getirir. Sonunda tilki, karnını tıka basa doldurarak sessizce oradan uzaklaşır.

7. Ayı: “Tilki bacı, tilki bacı! Ne oldu, kürk bitmedi mi?” der ama tilkiden ses çıkmaz. Tilkinin kaçtığından şüphelenen ayı deliğe bakar ve tilkinin kaçtığını görür.
8. Tilkinin peşine düşen ayı yolda gördüğü bir çobana tilkiyi görüp görmediğini sorar. Çoban, ayıya tilkinin hangi tarafa gittiğini söyler.
9. Ayı tilkiyi yakaladığı gibi yer. Tilkinin kürkünü alıp giyer ve oradan uzaklaşır.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masalda, tilki tarafından çalınan kürkün sonunda onun başına bela olması ve onu canından etmesi, çocuğa, hırsızlık yapmanın kötü bir davranış olduğunu ve insanlara zarar verdiğini benimsetmiştir.
2. Yalan söylemek, insanın başına olmadık belalar açar. Yalancının mumu yatsıya kadar yanar. Masal, çocuğa, yalanın zararlı bir davranış olduğunu kavratmıştır.
3. Kötülük cezasız kalmaz, kötülük yapanlar mutlaka bunun cezasını çekerler. Masal, kötülüğün cezasız kalmayacağını özümsetmiştir.
4. Masalda tekrarlanan sözcük ve sözcük öbekleri, masala farklı bir ahenk katmıştır. Masal, çocuğa bu sözcük tekrarlarının ahengi oluşturduğunu göstermiştir.

SEKİZİNCİ MASAL

1. Ekmek İsteyen Kuş

2. Kıymet ABAT, Bingöl

3. Bir kuşun her defasında zorla da olsa istediğini elde etmesi.

4. Masalın özeti:

1. Bir kuş tandıra konar ve ekmek pişiren kadından ekmek ister. Kadın, kuşun iki çalı çırpı getirmesi karşılığında ona iki ekmek vereceğini söyler.
2. Kuş iki çalı çırpı getirir ama kadın ekmek vermek istemez. Kuş ısrar edince kadın iki ekmeği vermek zorunda kalır.
3. Kuş bir çobana rastlar. “Ben ekmek getireyim, sen süt getir. Birlikte yemek yiyelim.” der. Yemeği yedikten sonra kuş iki ekmeğini ister.

4. Çoban: “Ekmek yok.” deyince kuş iki koyun ister. Çoban mecbur kalır, kuşa iki koyun verir.
5. Kuş bir ağanın evine gelir. Ağa: “Koyunları getir de kesip kavurma yapalım. Bizimkiler yarın tarlaya gidecek, kavurmayı yesinler ki tarlada iyi çalışsınlar.” der. Koyunları kesip yerler.
6. Sabah olunca kuş, koyunlarını ister. “Ya koyunlarımı ya da gelini verirsin.” der. Ağa mecbur kalır, gelini kuşa verir.
7. Kuş başka bir çobana rastlar. Bu çoban gelinin kocasıdır. Kuş çobana: “Ya kavalını verirsin ya da karını sana vermem.” der. Çoban, kavalı vermek zorunda kalır.
8. Kuş, kavalı alıp uçar. Hem kaval çalar hem de şunları söyler:

   İki çırpı verdim, iki ekmek aldım,
   İki ekmek verdim, iki koyun aldım,
   İki koyun verdim, bir gelin aldım,
   Gelini verdim, kavalı aldım.
   Düttürü düt de düttürü düt…

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masalda, kuşun hiçbir emek harcamadan elde ettiği şeyleri çabuk yitirmesi, çocuğa, emeksiz elde edilen kazancın kolay kaybedileceğini kavratmıştır.
2. Kuşun, ısrarı sonucunda her istediğini elde etmesi, davasında haksız yere de olsa ısrar eden kişinin sonunda istediğini elde edebileceğini göstermiştir.
3. Hayatta bazıları için çok önemli olan değerler, başkaları için önemsiz olabilir. Kuş için önemli olmayan şeyler, karşılaştığı kişiler için değerlidir. Bundan hareketle çocuk benmerkezci düşünmenin gerçekçi olmadığını kavrar.
4. Masalın sonunda kuşun söylediği mısralar, masala güzel bir ahenk katmıştır. Bu ahenk, çocuğun masalı sevmesine yardımcı olacaktır.
5. Mısralardaki ses benzerlikleri, çocuğa şiiri sevdirmekte ve ona mısra sonlarında kafiyenin olabileceğini kavratmaktadır.

DOKUZUNCU MASAL

1. **Ayı ile Tilkinin Ortaklığı**
2. **Tevfik TANIK, Bingöl**
3. Tilki ile ayının ortak olması ve tilkinin kurnaz davranarak her defasında ayıyı kandırması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Ayı ile tilki ortak olurlar ve buğday ekmeye karar verirler.
    2. Tilki: "Üstü benim olsun.", ayı ise: "Altı benim olsun." der.
    3. Hasat zamanı gelince tilki buğdayları toplar, samanı ve çöpü ise ayıya kalır. Ayı bu duruma kızar.
    4. Ayı: "Seneye yine tarlayı ekeceğiz. Bu defa üstü benim, altı senin olacak." der. Tilki kabul eder ve pancar ekerler.
    5. Pancarlar çıkınca tilki pancarları toplar, üstteki yapraklar ise ayıya kalır. Ayı daha çok kızar. "Tilki bacı! Beni kandırdın. Seninle dövüşeceğiz." der.
    6. Tilki iki çubuk getirir. Uzun çubuğu kendisine alır, kısa çubuğu ayıya verir. Tilki uzun çubuğuyla ayıyı kanlar içinde bırakır.
    7. Ayı: "Ben kabul etmiyorum. İçeride dövüşelim." der. İçeri girerler. Tilki bu defa kısa çubuğu alır, uzun çubuğu ayıya verir.
    8. Ayı uzun çubuğuyla hiçbir şey yapamaz. Tilki kısa çubuğuyla ayının her tarafını kanatır.
    9. Tilkiyle baş edemeyeceğini anlayan ayı, kaçarak oradan uzaklaşır.
5. **Masalın çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Bazen sahtekârlar ve kurnazlar da mutlu sona ulaşabilirler. Bu, insanı yanıltmamalı ve örnek alınmamalıdır. Tilkinin kurnazlıkla ayıyı yenmesi, çocuk için olumsuz bir durum gibi görünse de zamanla çocuk bu gibi durumların da olabileceğini kavrar ve örnek alınmaması gerektiğini düşünür.
    2. Ayının öç almak için yaptığı her hamlede başarısız olması, çocuğa, "Öç almanın esiri olunmamalıdır." düşüncesini özümsetmiştir.

3. Ayının her defasında aklını kullanmadan hareket etmesi ve bunun sonucunda tilkiye yenilmesi, çocuğa, yeri geldiğinde aklını kullanabilmenin önemini kavratmıştır.
4. Masalda pancar ve buğdayla ilgili bölümler, çocuğa bunlar hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir.
5. Masalda birbiri ardına gelen düzenli cümleler, çocuğa düzgün cümle kuruluşunun nasıl olması gerektiğini öğretmesi bakımından önemlidir.

ONUNCU MASAL

1. Ayı ile Tilki

2. Tevfik TANIK, Bingöl

3. Tilki ile ayının acıkması ve tilkinin kurnaz davranarak ayıyı yemesi.

4. Masalın özeti:

1. Ayı ile tilki arkadaş olurlar ve birlikte ormanda gezerler.
2. İkisi de acıkır. Tilki mahsustan bir gözünü kapatır. Ayıya açlıktan bir gözünü yediğini söyler. Bunun üzerine ayı bir gözünü çıkarıp yer.
3. Tilki diğer gözünü de kapatır. Ayıya gözünü yediğini söyler. Bunun üzerine ayı diğer gözünü de çıkarıp yer.
4. Kör olan ayı, sendeleyerek yürür ve uçurumdan düşerek ölür.
5. Tilki ayının başına gelir ve şunları söyledikten sonra onu yer:

   Altın kıllı,
   Üstün kıllı,
   Nereni yesem,
   Akılsız ayı.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Aklını kullanmadan hareket eden ve her söze inanan insanlar, bunun bedelini ağır bir şekilde ödeyebilirler. Ayının akılsızca hareket etmesi ve sonunda canından olması, çocuğa her yerde akıllıca hareket etmenin gerekliliğini kavratmıştır.
2. Tilkinin kurnazlıkla ve sahtekârlıkla muradına ermesi, çocuğa olumsuz bir örnek gibi görünmektedir. Fakat çocuk, zamanla, kötülüğün ve

sahtekârlığın ara sıra mutlu sona ulaştırabileceğini ama bu geçici mutluluğun örnek alınmaması gerektiğini kavrar.

3. Tilkinin masal sonunda söylediği kafiyeli dörtlük sayesinde çocuk, şiire karşı olumlu duygular besler, mısra sonlarındaki ses benzerliklerinden hareketle uyağın şiirde önemli olduğunu öğrenir.

ON BİRİNCİ MASAL

1. **Tilki ile Leylek**
2. **Zeynep KAYMAN, Bingöl**
3. Leyleğin, kendisini aç bırakan tilkiden öcünü alması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Tilki ile leylek arkadaş olurlar ve tilki leyleği yemeğe davet eder.
    2. Leylek, tilkinin evine gider. Tilki düz bir kap içinde yemek getirir.
    3. Leylek uzun gagasıyla yemek yemeye çalışırken tilki yemeği yiyip bitirir.
    4. Leylek eve aç döner ve tilkiye bir ders vermeye karar verir. Tilkiyi yemeğe davet eder.
    5. Tilki leyleğin evine gelince leylek dar ve uzun bir kap içinde yemek getirir. Tilki yemeği yemeye çalışırken leylek yemeği silip süpürür.
    6. Tilki eve aç döner ve yaptığına pişman olur.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Tilki ile leyleğin birbirlerini yemeğe davet etmeleri, arkadaşlar arasında böyle davetlerin olması gerektiğini göstermektedir. Çocuk, bu durumu göz önünde bulundurarak adabımuaşeret konusunda bilgi sahibi olmaktadır.
    2. Tilki leyleği evine aç gönderince leylek de aynı taktiği uygular ve tilki yaptığına pişman olur. Birisinin yaptığı hataya aynısıyla karşılık vermek, hata yapanın hatasını anlayıp pişman olmasına neden olabilir.
    3. Masalda geçen “silip süpürmek”, “yaptığını yanına bırakmamak”, “evin yolunu tutmak” gibi deyimler, çocuğun deyimlere aşina olmasını sağlamıştır. Masal, deyimlerde mecazlı bir anlatımın olduğunu kavratmıştır.

ON İKİNCİ MASAL

1. **Tilki Bacı ile Değirmenci**
2. **Recep BUTAKU, Bingöl**
3. Değirmencinin, padişahın kızına âşık olması ve tilkinin, kurnaz davranarak değirmenci kardeşini padişahın kızıyla evlendirmesi
4. **Masalın özeti:**
    1. Değirmenci, padişahın kızına âşık olur. Padişahın kızını istesin diye tilki bacısına yalvarır.
    2. Tilki bacı, padişaha zengin görünmek için saraya gidip ölçeği getirir. Getirirken de: "Bizim biraz altınımız var, onu ölçeceğiz. Ölçtükten sonra ölçeği getiririm." der.
    3. Tilki bacı ölçeğin altına birkaç altın yapıştırıp saraya götürür. Padişah bunu görünce onların zengin olduklarını düşünür.
    4. Değirmencinin kendi kızına talip olduğunu bilen padişah, kızını değirmenciye vermeyi kabul eder.
    5. Değirmencinin yeni elbisesi olmadığı için tilki onu dere kenarına götürür ve elbiselerini suya atmasını ister.
    6. Değirmenci elbiseleri suya atar. Tilki, padişahın askerlerinden yeni elbise ister. Padişahın askerleri değirmenciye bir takım elbise getirirler.
    7. Tilki bacı ile değirmenci saraya giderler. Değirmenci, davetlilerden çekindiği için altını kirletir. Tilki bacı bunu fark eder.
    8. Saraydakiler, değirmencinin canının niçin sıkıldığını sorarlar. Tilki bacı: "Benim kardeşim evdeyken her zaman altın topu ile oynar. Sarayınızda küçük bir çocuk yok ki kardeşim onunla oynasın. O yüzden canı sıkılıyor." der. Bunun üzerine bir çocuk getirip değirmencinin kucağına verirler.
    9. Tilki, pisliği çocuğa sürer ve çocuğun, kardeşini kirlettiğini söyler.
    10. Sabun, kolonya getirirler. Tilki bacı, değirmencinin elbiselerini temizler.
    11. Düğün biter. Kızı eve götürme zamanı gelince tilki bacı padişahın kızının eski bir değirmene gelin gitmeyeceğini düşünerek çare bulmak için düğün alayından önce yola çıkar.

12. Tilki bacı yolda bir dev görür. Dev, tilki bacıyı yemek isteyince tilki bacı kurnaz davranarak onu samanların altına saklar.
13. Devden kurtulmak isteyen tilki bacı, gaz dökerek samanla birlikte devi yakar ve anahtarları alarak devin sarayına gider.
14. Devin sarayı padişahın sarayından daha güzeldir. Gelin saraya gelir ve saraya hayran kalır.
15. Tilki bacı, değirmenci kardeşinin kendisini ne kadar sevdiğini anlamak için mahsustan yataklara düşer.
16. Padişahın kızı tilkinin hasta olduğunu söyleyince değirmenci: "Bir tekme vur, aşağı at, gitsin. İşi bitti zaten." der.
17. Tilki bacı bunu duyunca çok kızar ve: "Demek ki öyle ha, pis değirmenci! Ben olmasaydım padişahın kızını alamazdın. Saraylarda yaşayamazdın. Bana bunu mu yapacaktın?" der.
18. Padişahın kızı kocasının değirmenci olduğunu öğrenince babasının sarayına dönmek ister ama tilki bacı kardeşiyle tartıştığını, bunun kendisini ilgilendirmediğini söyleyerek kızın, babasının sarayına dönmesine engel olur.
19. Tilki bacı bir gün gerçekten hastalanır ve hasta yatağında ölür. Değirmenci de tilki bacısı için bir mezar kazar ve onu oraya gömer.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Tilkinin, değirmenci kardeşini padişahın kızıyla evlendirmek için masum yalanlar söylemesi, çocuğa, sevenleri kavuşturmak için söylenen yalanların yalan sayılmayacağını öğretmiştir.
2. Tilkiyi yemek isteyen devin sonunda canından olması, çocuğa, başkaları hakkında kötülük düşünenlerin kötülük bulacağını kavratmıştır.
3. Tilkinin, davetliler arasında mahcup olmasın diye kardeşinin ayıbını örtmeye çalışması, çocuğa, "Kardeş kardeşin ayıbını örtmelidir." düşüncesini benimsetmiştir.
4. Tilkinin aklını kullanarak en zor durumlara bile çözüm bulması, çocuğa, aklı kullanabilmenin önemini kavratmıştır.
5. Masal, iyilik edenlerin bu iyiliklerine karşı nankörlük edilmemesi gerektiğini öğretmiştir.

6. Masal, her ne sebeple olursa olsun yalan söyleyen kişilerin inandırıcılıklarını yitireceklerini kavratmıştır.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Keçi ile Kurt**
2. **Emine ESER, Bingöl**
3. Keçinin yavrularını yiyen kurdun, yaptıklarının cezasını canıyla ödemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Anne keçi: "Yavrularım! Ben çıkıyorum. Kurt gelince kapıyı açmayın." deyip çıkar.
    2. Kurt, anne keçinin çıktığını görür ve yavru keçilerin kapısını çalar.
    3. Yavru keçiler: "Kim o?" derler. Kurdun sesi kalın çıkınca ondan elini göstermesini isterler. "Annemizin eli beyazdır." derler.
    4. Kurt elini una bulayıp kapı deliğinden gösterince yavru keçiler kapıyı açar.
    5. Kurt hepsini yer ama sadece birisi saklanıp kurtulur.
    6. Anne keçi gelince sağ kalan yavru keçi olan biteni anlatır.
    7. Keçi kurdu bulup karnını yarar, çocukları kurtarır. Kurdun karnını taşlarla doldurup diker.
    8. Kurt uyanınca çok susadığını fark eder. Suyun başına gelir. Su içmek isterken suya düşerek boğulur.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Masal, herkese güvenilemeyeceğini, iyice anlayıp dinlemeden evin kapısının kimseye açılmaması gerektiğini kavratmıştır.
    2. "İyiler iyilik, kötüler ise kötülük bulur." düşüncesi çocuğa benimsetilmiştir.
    3. Masalda, kötülük yapan kurdun sonunda boğularak ölmesi, çocuğa, kötülük yapanın kötülük bulacağı fikrini kavratmıştır.
    4. Yavru keçinin kurttan kaçarak saklanması ve canını kurtarması, tehlikeli durumlarda tehlikeden kaçıp saklanmanın gerekli olduğunu çocuğa öğretmiştir.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Ahmaklığın Sonu**
2. **Adnan KAYMAN, Bingöl**
3. Aç kalan tilkinin, hacca gitme bahanesiyle horoz, ördek ve kekliği kandırarak yemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Aç kalan tilki, karnını doyurmak için bir kurnazlık düşünür. Bulduğu bütün örümcek ağlarını sarık şekline getirerek başına sarar.
    2. Köye iner. Kimseye karışmayacağına dair tövbe ettiğini söyleyerek horoz, ördek ve kekliği hacca gitme bahanesiyle kandırır. Birlikte yola çıkarlar.
    3. Mola vermek amacıyla bir mağaranın önünde konaklarlar. Tilki; horoz, ördek ve kekliği mağaraya sokarak mağaranın kapısının önünde oturur.
    4. Bir bahane bularak sırasıyla ördek, keklik ve horozu öldürür. Sonra da üçünü afiyetle yer.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Masal, bazı sahtekâr ve kurnazların da mutlu sona ulaşabileceğini, bunun insanı yanıltmaması gerektiğini ve örnek alınmasının yanlış olduğunu kavratmıştır.
    2. Horoz, ördek ve kekliğin tilkiye karşı birlikte hareket etmeyip ölmeleri, çocuğa, ortak amaçlar için düşmana karşı güç birliği yapmanın gerekli olduğunu benimsetmiştir.
    3. Horozun ördek ve kekliğin ölümüne seyirci kalarak ölmesi, akıllıca davranmayıp olaylardan ders çıkarmayanların bunun cezasını canlarıyla ödeyebileceklerini göstermiştir.
    4. Herkese güvenilmemesi gerektiği kavratılmıştır.
    5. İnsanların sözlerine ve dış görünüşlerine aldanmamak gerektiği kavratılmıştır.

ON BEŞİNCİ MASAL

1. **Tilki İle Kirpi**
2. **Adnan KAYMAN, Bingöl**

3. Her tuzağa düştüğünde kirpi sayesinde tuzaktan kurtulan tilkinin, tuzağa düşen kirpiye yardım etmemesi ve bencilliğinin cezasını canıyla ödemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Tilki ile kirpi yolda yürür. Tilki, kirpiye kaç tane hile bildiğini sorar.
    2. Kirpi üç hile bildiğini, tilki ise binlerce hile bildiğini söyler.
    3. Yolda yürürlerken tilki iki defa tuzağa yakalanır. İkisinde de kirpinin yardımı sayesinde kurtulur.
    4. Daha sonra kirpi tuzağa yakalanır ama tilki kirpiye yardım etmez.
    5. Kirpi, vasiyet etme bahanesiyle tilkinin kulağını yakalar. Tilki hiçbir yere kaçamaz.
    6. Avcı, tuzağa düşen tilkiyi almaya gelir. Kirpiyi serbest bırakır. Tilkiyi evine götürüp afiyetle yer.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Kirpiyi avcının eline bırakmak isteyen tilkinin bu hareketi, çocuğa, herkese güvenilmemesi gerektiğini kavratmıştır.
    2. Masalla, zor durumda olanlara yardım elinin uzatılması gerektiği kavratılmıştır.
    3. Kötülük düşünen tilkinin ölmesi, iyilik düşünen ve yardımsever olan kirpinin ise ölümden kurtulması; çocuğa, iyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağını öğretmiştir.
    4. Kirpinin zekâsını kullanarak ölümden kurtulması, zekânın en zor durumlarda bile insanın en büyük yardımcısı olduğunu çocuğa kavratmıştır.
    5. İyilik edenlere yeri geldiğinde iyilik edilmesi gerektiği kavratılmıştır.

ON ALTINCI MASAL

1. **Tilki ile Kurt**
2. **Zeynep KAYMAN, Bingöl**
3. Kurnaz tilkinin, kurdu öne sürerek tuzağı atlatması ve kurnazlığıyla karnını doyurması.
4. **Masalın özeti:**

1. Tilki acıkır. Karnını doyurmak için yiyecek aramaya başlar.
2. Çalılıkların arasında bir et parçası bulur. Eti yemek isterken tuzak kurulduğunu fark eder ve bir köşede oturup bekler.
3. Kurt gelir. Tilki kurda eti gösterir. Karnını etle doyurmasını ister.
4. Kurt: "Tilki bacı! Bu işte bir iş olmasın. Sen niye yemedin de benim yememi istiyorsun?" der ama tilki oruç tuttuğunu söyleyerek kurdu kandırır.
5. Kurt, ete uzanır uzanmaz top patlamasına benzer bir ses duyulur ve kurt yaralı bir şekilde yere düşer.
6. Tilki gelip eti yemeye başlayınca kurt: "Tilki bacı! Biraz önce oruç tuttuğunu söylüyordun. Şimdi neden et yiyorsun?" der.
7. Tilki: "Biraz önce ses geldi ya, top patladı. O yüzden orucumu açtım." diyerek etini yer ve oradan uzaklaşır.

5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
   1. Bilmeden ya da aklını kullanmadan iş yapanların bunun cezasını ağır ödeyecekleri kavratılmıştır.
   2. Masalda, bazen sahtekâr ve kurnazların da mutlu sona ulaşabileceğine değinilmiştir. Bu, insanı yanıltmamalı ve örnek alınmamalıdır.
   3. Masal, insanın aç olduğu durumlarda ondaki iyi duyguların iflas edebileceği fikrini kavratmıştır.
   4. Masaldaki karşılıklı konuşmalar, masalı tekdüzelikten kurtarıp çocuk için eğlenceli hale getirmiştir.

ON YEDİNCİ MASAL

1. **Cadı ile Yedi Kardeşin Bacısı**
2. **Saadet KAYMAN, Bursa**
3. Yedi kardeşin, kendi bacılarına musallat olan cadıyı öldürmeleri ve bacılarını cadıdan kurtarmaları.
4. **Masalın özeti:**

1. Yedi erkek kardeş geçimlerini sağlamak için uzak bir memlekete çalışmaya giderler. Evin temizliğini yapması için yanlarına bacılarını da alırlar.
2. Gündüzleri erkek kardeşler çalışmaya gider, kız kardeş de evi temizleyip yemekler yapar.
3. Bir gün yaşlı bir cadı kapıyı çalar. Kız kardeş kapıyı açmaz. Cadı: "Öyleyse kapı deliğinden parmağını uzat. Ya parmağını uzatırsın ya da kapıyı kırar, içeri girerim." deyince kız kardeş parmağını uzatmak zorunda kalır.
4. Cadı her gün gelir, kız kardeşin parmağını emip gider.
5. Yedi erkek kardeş bacılarının zayıfladığını fark ederler. Ona neden zayıfladığını sorarlar. O da kısa cevaplarla geçiştirir.
6. Kardeşler aralarında anlaşırlar. Her gün biri evde saklanıp bacılarının zayıflama sebebini öğrenecektir.
7. Ertesi gün bir kardeş saklanır. Cadı yüzünden kız kardeşinin bu hale geldiğini öğrenir.
8. Diğer kardeşler akşam eve dönünce evde kalan kardeş onlara durumu anlatır ve aralarında bir plan yaparlar. Kapının iç kısmına bir çukur kazıp içini kaynar suyla doldururlar.
9. Ertesi gün erkek kardeşler işe gitmezler. Cadı gelir. Kız kardeş kapıyı açmayınca cadı kapıyı kırıp içeri girer ve çukura düşerek ölür.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Ekonomik sıkıntıya düşen ailelerde, çocukların çalışarak büyüklerine destek olmaları gerektiği kavratılmıştır.
2. İnsan, dertlerini yakınlarıyla paylaşmalıdır. Derdini söylemeyenin derman bulamayacağı vurgulanmıştır.
3. Masalda, erkeklerin çalışarak evin geçimini sağlamaları, kız kardeşlerin ise evin temizliği ile ilgilenmesi; çocuğa, iş bölümünü cinsiyetlerin belirleyeceğini kavratmıştır.
4. Cadının, yaptığı kötülüğün cezasını çekerek ölmesi, iyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulacağını kavratmıştır.

5. Kötülüğün cezasız kalmayacağı, iyiliğin mutlaka kötülüğü yeneceği vurgulanmıştır.
6. Erkek kardeşlerin bacılarını cadıdan kurtarmak için ölüm tehlikesini göze almaları, çocuğa, kardeş sevgisinin insana pek çok zorluğu göze aldırabileceği düşüncesini kavratmıştır.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1. **Elini Silah Gibi Kullanan Genç**
2. **Emine KAYMAN, Bingöl**
3. Elini silah gibi kullanan gencin, düşmanları ve devi öldürerek kardeşini sevdiği kızla evlendirmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Kadının biri, doğum sancıları yaklaşınca ebe getirmesi için kocasını karşıki köye gönderir. Kocası yolda uyuyakalır. Uyanınca telaşla evine döner.
    2. Karısının doğurduğunu gören kocası ona doğum esnasında kimin yardım ettiğini sorar.
    3. Karısı: "Üç melek gelip bana yardım etti. Birisi ismini koydu. Birisi 'Günbegün sağlıklı büyüsün' dedi. Birisi de 'Elini silah gibi kullansın. Düşmanlarını bir vuruşta öldürsün.' dedi." der.
    4. Çocuk büyür. Bir gün arkadaşlarıyla oynarken birisi ona: "Hile yaptın." der. Elini silah gibi kullanan genç, arkadaşına vurunca arkadaşı ölür.
    5. Padişah durumu haber alır ve genci saraya getirtir. Genç ona olan biteni anlatınca padişah çocuğu evlat edinir.
    6. Bu genç, sarayda yedi kapının olduğunu görür. Altısı açık, birisi kapalıdır. Bu durumu padişahın oğluna sorar. Padişahın oğlu anahtarı alıp kapıyı açar. İçeride çok güzel bir kızın resmini görünce bayılır.
    7. Askerler padişaha haber verirler. Padişah oğluna niye bayıldığını sorar. Oğlu çok güzel bir kız gördüğünü ve onunla evlenmek istediğini söyler.
    8. Padişah: "Oğlum! O kızın ağabeyleri ile kızı isteyenler arasında savaş var. Ağabeyleri savaşı kazanmayıncaya kadar kızı sana vermezler." der.

9. Elini silah gibi kullanan genç, padişahın oğlunu alır ve kızın ağabeylerinin evine gider. Kızı ister. Ağabeyleri savaşı kazanmadan kızı vermeyeceklerini söylerler.
10. Elini silah gibi kullanan genç, padişahın oğlunu orada bırakır ve savaşa gider.
11. Padişahın oğlu kızın evinde gezerken yedi kapı görür. Altısı açıktır ama bir kapı kapalıdır.
12. Anahtarı bulup kapalı olan kapıyı açar. İçeride bir devin zincirlerle bağlı olduğunu görür. Dev ondan su ister. Padişahın oğlu deve su verince dev zincirleri kırar, kızı alıp oradan uzaklaşır.
13. Elini silah gibi kullanan genç, savaşı kazanır ve kızın evine gelir. Padişahın oğluna: "Kızı al, gidelim." der. Padişahın oğlu kızı devin kaçırdığını söyler.
14. Elini silah gibi kullanan genç, padişahın oğlunu kızın evinde bırakarak devin peşine düşer.
15. Bir köye gelir. Köyde herkesin ineklerden süt sağdığını görür. Bir kadından süt ister ama kadın, devden korktuğu için süt vermez.
16. Başka bir köye gelir. Orada da herkesin süt sağdığını görür. Bir kadından süt ister. Kadın ilk önce vermek istemez ama sonra sütü verir.
17. Genç, devin evini bulur ve kızı alıp götürmek ister. Kız, devden korktuğu için: "Devin ruhunu bulup öldürdükten sonra gidelim." der.
18. Dev gelince kız canının sıkıldığını bahane ederek deve ruhunun nerede olduğunu sorar. Dev, ruhunun sandıkta olduğunu söyler.
19. Sabah olup dev evden çıkınca genç gelir. Kız, sandıktan devin ruhunu çıkararak gence verir.
20. Dev, eve gelir. Genç, devden kızı ister. Dev vermeyince genç, devin ruhuna kılıç saplar ve devi öldürür.
21. Kızı alıp padişahın oğlunun yanına gider. Düğüne hazırlık yapmaları için saraya haber gönderirler.
22. Kızı alıp saraya giderler. Padişahın oğlu kızla evlenir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Meraktan dolayı padişahın oğlunun başına gelenler, fazla merakın zararlı olduğunu kavratmıştır.
2. Padişahtan habersiz, kapalı odayı açan padişahın oğlunun başına gelenler, büyüklerden gizli iş yapanların başlarına hiç beklemedikleri kötülüklerin gelebileceğini kavratmıştır.
3. Bu masalda mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğu kavratılmıştır.
4. Kardeş sevgisinin insana pek çok zorluğu göze aldırabileceği kavratılmıştır.
5. Masalla, cesur ve kararlı insanların sonunda amaçlarına ulaşacakları düşüncesi vurgulanmıştır.

ON DOKUZUNCU MASAL

1. **Yedi Kız Kardeş ile Dev**
2. **Saime ÖVER, Bingöl**
3. Yedi kız kardeş ile evlenen devin, kız kardeşleri öldürmesi ve en küçük kız kardeşin devden kurtularak padişahın oğluyla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Devin biri, bir kadının evine gelir. Padişah olduğunu söyleyerek kadının yedi kızından bir tanesiyle evlenmek istediğini söyler.
    2. Kadın, devin padişah olduğunu sanarak bir kızını ona verir.
    3. Dev, kızı mağarasına götürür. Kız, mağaranın tavanına asılı olan kadın göğüsleri görür. Adamın dev olduğunu anlar.
    4. Dev, kıza insan eti verir. Kız, eti yemek istemez. Dev: "Ben gelinceye kadar bu eti yiyeceksin." deyip mağaradan çıkar. Kız eti toprağa saklar.
    5. Dev gelince etin toprağa gömülü olduğunu anlayınca kızı öldürür ve göğüslerini mağaranın tavanına asar.
    6. Kadına gidip başka bir kızını ister. Kadın, kızını verir. O kızın başına da aynı şeyler gelir. Bu durum böyle devam eder.
    7. En son küçük kızı ister. Küçük kız mağaraya gelirken beraberinde kedisini de getirir.

8. Dev, kıza insan eti verir. Dev çıkınca kız eti kediye yedirir. Dev, kızın eti yediğini sanarak çok sevinir.
9. Kız bu durumun fazla devam etmeyeceğini düşünerek ilk fırsatta mağaradan kaçar.
10. Dev onu tanımasın diye bir inek keser ve derisini üstüne örter. Gündüzleri saklanır. Geceleri de deriyi çıkararak yürür.
11. Yaşlı bir kadının evine gelir. Kadın kızı evlat edinir.
12. Yaşlı kadının evinin yakınında paşanın evi vardır. Yaşlı kadın ara sıra oraya temizliğe gider.
13. Bir gün ağanın karısı yaşlı kadını temizliğe çağırır. Yaşlı kadının kızı annesini temizliğe göndermez, kendisi gider.
14. Paşanın karısı evin temizliğine hayran kalır. Yaşlı kadına evi kimin temizlediğini sorunca yaşlı kadın evi kendisinin temizlediğini söyler.
15. Paşanın evini genç bir kızın temizlediği dedikodusu yayılır. Paşanın oğlu bunu öğrenmek için evde saklanır.
16. Kız, postu örtüp paşanın evine gider. Postu çıkarınca paşanın oğlu onu yakalar.
17. Paşanın oğlu yaşlı kadının kızına âşık olur. Kızı isterler.
18. Kız, paşanın oğluyla evlenir. Sonra paşanın oğlunu alarak annesine gider. Annesini paşanın memleketine getirir. Birlikte yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Kendisini padişah olarak tanıtıp kadının kızlarıyla evlenen devin yalanlarından hareketle çocuğa, herkese güvenilemeyeceği ve her söze inanılmaması gerektiği kavratılmıştır.
2. Korku ve baskının insanları yalana iteceği kavratılmıştır.
3. Söylenen yalanın bir gün mutlaka ortaya çıkacağı kavratılmıştır.
4. Küçük kızın zekâsını kullanarak ölümden kurtulmasından yola çıkılarak zekânın en zor durumlarda bile insanın en büyük yardımcısı olduğu kavratılmıştır.
5. Yaşlı kadının zor durumda olan kıza acıyarak onu yanına alması, zor durumda olanlara yardım elinin uzatılması gerektiğini öğretmiştir.

6. Masalda “pırıl pırıl” gibi ikilemelere ve “tertemiz” gibi pekiştirme sıfatlarına yer verilmesi, çocuğun bunlara aşina olması bakımından önemlidir.

YİRMİNCİ MASAL

1. **İnsan Yiyen Cadı**
2. **Yasin BARASI, Bingöl**
3. Oğlunu yemek isteyen cadının, aslanlar tarafından parçalanması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Cadının oğlu çalışmaya gider. Cadı acıkınca etrafındaki bütün canlıları yer.
    2. Cadının oğlu yeterince çalıştığına kanaat getirince hediyeler alarak eve döner. Anne cadı oğlunu yemek ister.
    3. Oğlu, cadı annesinden kurtulmak için ona: “Sen atımı ye. Ben damda namaz kılayım. Ondan sonra beni de yersin.” der.
    4. Cadının oğlu, konuşan yüzüğünü dama bırakarak kaçar.
    5. Annesi atı yerken oğluna her seslenişinde yüzük ona cevap verir ve cadı da oğlunun damda olduğunu sanır.
    6. Cadı, atı yiyip bitirince dama çıkar. Oğlunun kaçtığını görür. Onun peşine düşer.
    7. Oğlu bir kavak ağacına çıkar. Cadının kendisini yiyeceğini anlayınca iki kılı birbirine bağlar. Etraf toz duman olur. İki aslan gelir ve cadıyı yer.
    8. Cadı ölünce adam her bir aslana bir koyun keser. Sonra aslanları alıp evine döner.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. İnsan yiyen cadının acıkınca oğlunu yemek istemesi, açlığın insandaki iyi duyguları ortadan kaldırabileceği düşüncesini kavratmıştır.
    2. İnsan yiyen cadının, oğlunu yemek istemesi, masalın geçerliliğini ve eğiticiliğini sınırlandırmıştır. Bu durum, çocuğun anneye karşı olan iyi duygularını azaltabilir.

3. Çalışmaya giden adamın dönerken annesine hediyeler almasından hareketle, uzak bir yere çalışmaya giden birisinin yakınlarına hediye alması gerektiği kavratılmıştır.
4. İyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağı düşüncesi kavratılmıştır.
5. Kötülük düşünen cadının sonunda canından olması, çocuğa, kötülüğün cezasız kalmayacağını, iyiliğin mutlaka kötülüğü yeneceğini öğretmiştir.
6. Adamın, kendisini yemek isteyen cadıdan kaçması, çocuğa, güçler eşit değilse en iyi çözüm yolunun kaçmak olduğunu öğretmiştir.
7. Masalda sıkça kullanılan ünlem ve soru işaretleri, yazılı anlatımda bu noktalama işaretlerinin kullanılabileceği yerleri göstermek açısından önemlidir.
8. Masalda diyalogların çokluğu, masalı tekdüzelikten kurtarmıştır. Bu durum, çocuğun masalı keyifle okuma/dinlemesine ortam hazırlamıştır.

YİRMİ BİRİNCİ MASAL

1. **Alık[5] ile Mendelık[6]**
2. **Cemile DEMİRHAN, Bingöl**
3. Üvey annesinden eziyet gören Alık'ın zamanla zengin olması ve güzel bir kızla evlenerek mutlu olması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Alık'ın annesi ölünce babası üvey anne getirir. Üvey anne Alık'a kötü davranır.
    2. Üvey annenin Mendelık adında bir oğlu olur. Üvey anne, Mendelık'a en güzel yemekleri verir, Alık'a ise artıkları verir. Buna rağmen Alık daha sağlıklıdır.
    3. Üvey anne bu duruma çok sinirlenir. Yer altında iki odalı bir yer yaptırır. Birine Alık'ı, diğerine Mendelık'ı koyar. Kocasına da onlara orada daha iyi bakacağını söyler.

[5] Ali isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[6] Mendel isminin Bingöl yöresindeki kullanımı.

4. Mendelık'a en güzel yemekleri yedirir, Alık'a ise kırıntıları verir. Buna rağmen Alık yine kilolu ve sağlıklıdır. Mendelık ise günden güne zayıflamaktadır.
5. Alık'ın bir koçu vardır. Sağ boynuzundan süt-şeker, sol boynuzundan ise zehir akmaktadır. Koç her gün gelip Alık'ı sağ boynuzuyla besler, Mendelık'ı ise sol boynuzuyla besler.
6. Annesi Mendelık'ın günden güne eridiğini görünce ona bu durumun sebebini sorar. Mendelık, annesine Alık'ın koçundan bahseder.
7. Annesi çok sinirlenir ve koçu kestirmeye karar verir. Mahsustan yataklara düşer ve Alık'ın koçunun etini yerse iyileşeceğini söyler. Alık'ın babası başka koçu kesmek istemese de kadın o koçu kestirmekte diretir.
8. Alık bu duruma çok üzülür. Koçu kesmek isterler ama hiçbir bıçak koçu kesmez. Koç, Alık'a şöyle der: "Onlara söyle. Eğer ayaklarımın altına taşlar, burnumun önüne de kül koyarlarsa sen de benim sırtıma binersen o zaman beni kesebilirler."
9. Alık, koçun dediklerini onlara söyler. Onlar denilen şeyleri yaparlar. Koç kendini sallayınca her taraf toz duman olur. Koç, Alık'la birlikte oradan uzaklaşır.
10. Bir meraya gelirler. Koç karnını doyururken Alık da ağaca çıkar. İleriden korkunç bir devin geldiğini görür.
11. Dev gelir. Koçu görünce kavgaya tutuşurlar. Dev Koçu öldürmek üzereyken Koç, deve Alık'ı gösterir ve: "Bu çocuk kimsesizdir. Ona iyi bak." der.
12. Dev, koçu öldürdükten sonra Alık'ı alıp konağına götürür. Konakta kırk oda vardır.
13. Bir gün dev çıkınca Alık odaların kapılarını açar. Bir odada çok güzel bir kız, başka bir odada altınlar bulur. Onları alıp konaktan kaçar.
14. Bir yere yerleşir. Kızla evlenip zenginlik içinde yaşar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Üvey annenin Alık'a kötü davranması, çocukta üvey anneye karşı kötü bir izlenim uyandırmıştır. Bu durum, çocuğun öz annesine daha çok yakınlaşmasına ve onu daha çok sevmesine yardımcı olacaktır.

2. Kötülerin yanında iyilerin de olabileceği ve Allah'ın iyilerin yardımcısı olduğu düşüncesi kavratılmıştır.
3. İyilik edenlerin iyilik, kötülük edenlerin ise kötülük bulacağı düşüncesi vurgulanmıştır.
4. Masalda, Alık'ın koçunu çok sevmesi ve onunla çok iyi arkadaş olması, çocuğa, bazen hayvanların dostluğunun insanlarınkinden daha güçlü olabileceğini öğretmiştir. Bu durum, çocukların hayvanları daha çok sevmesini sağlayacaktır.
5. Masalda üvey annenin öz oğlu Mendelık'a çok iyi bakması, annelerin öz çocuklarına karşı daha duyarlı ve özverili olduklarını göstermiştir. Böylelikle, çocuğun öz annesine karşı duyduğu sevginin çoğalması ve pekişmesi sağlanacaktır.
6. Masalda birbirinden virgüllerle ayrılmış sıralı cümleler, dilbilgisi kurallarının benimsetilmesi bakımından önemlidir.

YİRMİ İKİNCİ MASAL

1. **Kül Eşek**
2. **Yasin BARASI, Bingöl**
3. Ağabeylerinin yanına giden bir kızın orada yaşayan devle evlenmesi ve sağ kalan ağabeyin devi öldürerek kız kardeşini devden kurtarması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Bir kız sokakta oynarken yedi ağabeyinin olduğunu yaşlı bir kadından öğrenir.
    2. Annesine giderek ağabeylerinin yanına gitmek istediğini söyler ve annesinden kendisine külden bir eşek yapmasını ister.
    3. Annesi ona külden bir eşek yapar, eşeğe biniliyken "çüş" dememesini ister.
    4. Kız yola çıkar. Yanlışlıkla "çüş" deyince eşek bozulur. Kız ağlayarak eve gelir ve annesinden bir eşek daha ister. Annesi ona külden bir eşek yapar.
    5. Kız tekrar yola çıkar. Bu defa "çüş" demez. "Çu çu çu, ağabeylerimin köşküne çu çu." diyerek ağabeylerinin bulunduğu köşke gelir.

6. Onlara kendisini tanıtır. Yedi ağabeyinden sadece ikisinin kaldığını, diğerlerini devin yediğini öğrenir.
7. Ağabeyleri onun eve geri dönmesi gerektiğini söyleseler de kız eve dönmez ve köşkün temizliğiyle ilgilenir.
8. Dev, bir kardeşi daha yer. Kızın sadece İsmail adında bir ağabeyi kalır. İsmail, devi yaralayıp bağlar ve köşkün önünde bir kayanın altına koyar.
9. Kız kardeşine: "Bacım, köşkün önünde bir kaya var. Banyo yaparsan sakın o kayanın üstünde banyo yapma!" der.
10. İsmail ava gidince kız, kayanın üstünde banyo yapar. Dev iyileşir ve kayanın altından çıkarak köşke girer. Köşkte saklanır.
11. Akşam olunca dev, İsmail'in gözlerini çıkarır. İsmail'in sağ gözünü onun sol cebine, sol gözünü de sağ cebine koyar ve onu bir çalılığa atar.
12. İki kuş çalılığa konar. İsmail'in kız kardeşinin banyo yaptığını, bu yüzden devin iyileşip köşkte saklandığını, İsmail'in gözlerini çıkarıp onun cebine koyduğunu aralarında konuşurlar.
13. Sonra da: "Keşke İsmail çıkarılan gözlerini yerlerine koysa sonra da kanatlarımızı gözlerine sürse de eskisi gibi görmeye başlasa." derler.
14. İsmail, sağ gözünü sola, sol gözünü sağa koyar. Kuşların kanatlarını gözlerine sürünce iyileşir. Ama gözlerini yanlış yere koyduğu için şaşı olur.
15. Kız kardeşine gelir ama onun devle evlendiğini görür. İki de çocuğu olmuştur. Kız kardeşinin evine girer. Kılıcını alırken kız kardeşi onu görür.
16. Dikkatlice bakınca İsmail'i tanır. İsmail kılıcını alır. Devi öldürmek için kapının arkasına saklanır.
17. Dev gelince onu öldürür. Kardeşini ve çocuklarını alarak annesine gider.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Büyük sözü dinlememek sorun yaratır. Annesinin sözünü dinlemeyip eşeğe "çüş" diyen kızın eşeği ölür. Bu masalla, çocuklara büyük sözünün mutlaka dinlenilmesi gerektiği kavratılmıştır.
2. Ağabeylerin evin geçimi için çalışması, kız kardeşin de evin temizliğiyle uğraşması, iş bölümünü cinsiyetlerin belirleyeceğini göstermiştir.

3. Ağabeyleriyle birlikte olmak isteyen kız, birçok zorlukla karşılaşmıştır. Bu masalla, mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğu kavratılmıştır.
4. Kardeş sevgisi, insanın pek çok zorluğu göze almasına neden olur. Masalda, kardeşlerin birbirleri için her türlü zorluğa katlanabileceği düşüncesi vurgulanmıştır.
5. Kız kardeşin ağabeylerini öldüren devin, sonunda İsmail tarafından öldürülmesi, kötülüğün cezasız kalmayacağını, iyiliğin mutlaka kötülüğü yeneceğini kavratmıştır.
6. İnsan duygularını, sorunlarını yakınlarıyla paylaşmalıdır. Derdini söylemeyenin derman bulamayacağı düşüncesi kavratılmıştır.
7. Masalda geçen "çu çu çu" gibi kelime tekrarları, masala güzel bir ahenk katmıştır. Böyle anlatımlar sayesinde masal tekdüzelikten kurtarılmaktadır.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Cesur Meho**[7]
2. **Bilal KAYMAN, Bingöl**
3. Meho'nun, kendisiyle birlikte kardeşlerini tehdit eden ve padişahın kızını almak isteyen devi öldürerek padişahın kızıyla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Fakir adam ölüm döşeğindeyken yedi oğlunu çağırır. Onların kız bulup evlenmelerini ister.
    2. Bu kardeşlerin en küçüğünün ismi Meho'dur. Meho keldir. Kardeşleri Meho'dan habersiz evden çıkarlar. Meho onların evde olmadığını görünce annesine sorar. Annesi hangi tarafa gittiklerini söyler.
    3. Meho, kardeşlerine yetişir. Onlar: "Sen kelsin. Bizimle gelme. Senin yüzünden kızlar bizimle evlenmeyecek." deseler de Meho onları ikna eder ve yola çıkarlar.

[7] Mehmet isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

4. Bir konağa varırlar. Konağa girmek isterler. Meho: “Konağa girmeyin. Bu konak, devin konağıdır.” dese de kardeşleri onu korkaklıkla suçlayarak konağa girerler.
5. Konak çok güzeldir. Kardeşler uyur ama Meho uyumaz. Uyumamak için parmağını keser ve kesilen yere tuz döker. Dev gelir. Meho, devle kapışır ve onu öldürür.
6. Sabah olunca kardeşleri Meho’nun uyumadığını görünce onu korkaklıkla suçlarlar. Tekrar yola koyulurlar. Akşam olunca bir konağa varırlar.
7. Konağa girmek isterler. Meho yine, “Girmeyin.” dese de kardeşler konağa girer.
8. Kardeşler uyur, Meho uyumaz. Dev gelir. Meho devle kapışır. Deve ok fırlatır, kılıç sallar ama ona hiçbir şey işlemez.
9. Dev, Meho’yu tuttuğu gibi havaya kaldırır. Meho’dan padişahın kızını getirmesini ister. Getirmezse onu ve kardeşlerini öldüreceğini söyler.
10. Meho kardeşlerine olan biteni anlatır ve yola çıkar. Derken bir suyun yanına gelir.
11. Sudan geçemeyince atı ona: “Taşın altında iki kıl var. Onları birbirine vurursan karşıya geçebiliriz.” der. Meho denileni yapar ve karşıya geçer.
12. Meho yeni elbiselerini giyer ve yakışıklı biri olur.
13. Padişahın ülkesine gelir. Tellallar, padişahın kızının ertesi gün gezmeye çıkacağını söyler. Meho, padişahın kızını görür. Birbirlerine âşık olurlar.
14. Ertesi gün Meho, kızı kaçırır. Saraya haber verilir. Askerler gelinceye kadar Meho suyu geçer.
15. Meho, kıza her şeyi anlatır. “Devin ruhunun nerede olduğunu öğren. Gerisini bana bırak, ben hallederim” der. Devin konağına gelirler.
16. Devin konağında yedi kız vardır. Meho her bir kızı bir kardeşine verir. Bir tanesini de kendisine alır. “Bu kızı yanınızda götürün. Ben işimi bitirince gelirim.” der.
17. Kardeşler yola çıkınca Meho’ya ihanet derler. Kızı bir kuyuya atarlar.
18. Meho, devin konağına gider. Dev çıkınca Meho, kızdan devin ruhunun yerini öğrenmesini ister.

19. Kız, deve ruhunun nerede olduğunu sorar. Dev başta, ruhunun süpürgede ve yastıkta olduğunu söylese de sonra kıza doğruyu söyler.
20. Meho, devin ruhunu bulmak için yola çıkar. Devin bahsettiği yere gelir. Orada kuraklık vardır. Hayvanların memelerinde süt yoktur.
21. Meho, köyün hayvanlarını orada yaşayan bir devin merasına götürür. Dev bunu görünce Meho'yla dövüşür.
22. Meho, devi öldürür. Karnını yararak tavşanı çıkarır. Tavşanın içindeki kutuyu alır.
23. O köyün ağası, Meho'ya kızını verir. Meho, kızı alarak devin konağına gelir.
24. Kutudaki kurtçukları öldürünce dev ölür. Padişahın kızını da yanına alır ve köyüne doğru yola çıkar.
25. Yolda ağabeylerinin kuyuya attığı kızı bulur. Onu da alır, köyüne gelir.
26. Ağabeyleri Meho'dan af dilerler. Meho onları affeder ve üç kızla da evlenerek mutlu olur.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masalla, kardeş sevgisi kavratılmıştır. Kardeş sevgisi, insana pek çok zorluğu göze aldırabilir. Meho'nun birçok zorlukla uğraşarak kardeşlerini devden kurtarması buna örnek olarak verilebilir.
2. Kötülük yapan devin öldürülmesi, kötülüğün cezasız kalmayacağını, iyiliğin mutlaka kötülüğü yeneceğini ortaya koymuştur. Çocuğa, kötülerin mutlaka kaybedeceği kavratılmıştır.
3. Meho'nun cesur ve kararlı bir şekilde sevdiği kızı kurtarmaya çalışması ve devi öldürerek sevdiği kızı kurtarması, sabırlı, kararlı ve cesur insanların amaçlarına ulaşabileceklerini kavratmıştır.
4. Meho'nun sevdiği kıza ulaşmak için çok zorluk çekmesi, güzele ulaşmanın çok güç olduğunu kavratmıştır.
5. Zor durumda kalan Meho'nun, atının yardımla suyu geçmesi, çocuğun hayvanlara karşı beslediği sevginin artmasını sağlayacaktır.
6. Masalda, ağabeylerinin Meho'ya ihanet etmesi, çocukta dikkat duygusunu arttırmıştır. İnsan ilişkilerinde herkese dikkat edilmesi gerektiği kavratılmıştır.

7. Yaptığı iyiliğe karşılık ağanın Meho'ya kızını vermesi, iyiliğin karşılıksız kalmayacağını kavratmıştır.
8. Ağabeylerinin ihanetine rağmen Meho'nun onları affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu çocuğa kavratmıştır.
9. Meho'nun uzun uğraşlardan sonra sevdiğine kavuşması, mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğunu göstermiştir.
10. Masalda "yola koyulmak", "dalga geçmek", "canı sıkılmak", "can vermek" gibi deyimler kullanılarak çocuğun deyimler ve mecazlı anlatımlar hakkında bilgi sahibi olması sağlanmıştır.
11. Diyalogların çokluğu, masalı sıkıcı olmaktan kurtarmıştır. Çocuğun, masalı dikkatle ve kesintisiz dinlemesi sağlanmıştır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Tembel Adam ile Karısı**
2. **Recep BUTAKU, Bingöl**
3. Tembelliğinden dolayı karısı tarafından dışarı atılan adamın, zekâsını kullanarak devleri korkutup torbalar dolusu altınlarla eve dönmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Adamın biri çok tembeldir. Adamın karısı, kocasının tembelliğinden şikâyetçidir.
    2. Komşuları kadına akıl verirler: "Sen bir vesile ile kocanı dışarı çıkar. Kocan dışarı çıkınca kapıyı kilitle, başının çaresine baksın. Aklı başına gelsin." derler.
    3. Kadın denileni yapar. Kocası dışarı çıkınca kapıyı kilitler. Adam, karısının kapıyı açmayacağını anlayınca yola koyulur.
    4. Adam bir ormana gelir. Korktuğu için bir ağacın üstünde uyur. Sabah olur. Adam ağacın altında bir ayı görür. Korkudan ayının üstüne düşer. Ayı koşmaya başlar.
    5. Adam bir köye gelir. Üç dev görür. Ayının üstünden atlar. Devler adamın ayıyı at gibi kullandığını görünce çok korkarlar.

6. Adam, devlerle kalmak ister ama devler bunu kabul etmezler. Bunun üzerine tembel adam onlara şöyle der: "Öyleyse gelin, sizinle bir yarışma yapalım. Ben kazanırsam sizinle kalacağım."
7. Adam evden ayrılırken yanına bir yumurta, biraz peynir, bir de bir kuş almıştır.
8. Üç yarışma yaparlar: Yerden su çıkarma yarışması, taşı ufaltıp yeme yarışması, taşı en uzağa atma yarışması… Tembel adam üç yarışmayı da kazanır ve devlerle kalır.
9. Devler adamdan kurtulmak için iki defa plan yaparlar. Adam planları öğrenip önlem alınca ona bir şey yapamazlar.
10. Devler, adamdan kurtulamayacaklarını anlayınca ona şöyle derler: "Eğer buradan gidersen sana iki deve yükü altın veririz." Adam bunu kabul eder. Bu altınları taşıması için yanına bir dev alır.
11. Adam memleketine varır. Dev de altınları sırtından indirir. Adam, devi korkutunca dev kaçarak oradan uzaklaşır.
12. Adam evine gelir. Karısı adamın altınlarını görünce çok sevinir. Zenginlik içinde yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından Önemi

1. Tembellik edip evde oturmak aile saadetini tehlikeye sokabilir. Masal, aile reisinin, evin ihtiyaçlarını gidermek için çalışması gerektiğini çocuğa kavratmıştır.
2. Her türlü hileye başvurarak tembel adamı öldürmeye çalışan devlerin başarılı olamayınca güzel bir dil kullanarak adamı ikna etmeleri, karşısındakiyle anlaşmak isteyen insanın kullandığı dile dikkat etmesi gerektiğini kavratmıştır. Zorbalık ve hileyle işlerin hallolmayacağı vurgulanmıştır.
3. Devleri yenemeyeceğini bilen adamın devlerle uzlaşıp istediğini elde ederek eve dönmesi, çocuğa, yenemeyeceği bir güçle karşılaşınca onunla anlaşma yoluna gitmesi gerektiğini kavratmıştır.
4. Adamın, istediğini yaptırmak için zekâsını kullanarak devleri yenmesi, kıvrak zekânın önemini kavratmıştır. Çocuk, zekânın en zor işlerde bile insanın en büyük yardımcısı olduğunu öğrenmiştir.

5. Masalda birkaç yerde kullanılan "sapasağlam" kelimesi, çocuğun pekiştirme sıfatları hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamıştır.

YİRMİ BEŞİNCİ MASAL

1. **Ayşe ile Yusuf**
2. **Ebru ESER, Ankara**
3. Ayşe'ye iftira atan kızların bunun cezasını canlarıyla ödemeleri.
4. **Masalın özeti:**
    1. Fakir bir ailenin Yusuf, Yunus ve Ayşe adlarında üç çocuğu vardır. Babaları, çalışmaları için, erkek çocukları başka bir şehre gönderir.
    2. Aradan belli bir zaman geçtikten sonra anneleri, Ayşe'yi ağabeylerinin yanına gönderir. Ayşe de ağabeylerine yemek yapar ve evin temizliğiyle ilgilenir.
    3. Ayşe'nin bir kedisi vardır. Onu hep yanında gezdirir, ne yese ona da yedirir. Bir gün yediği bir kuru üzümü kedisiyle paylaşmayınca kedi buna çok kızar, ateşin üstüne işeyerek onu söndürür.
    4. Ayşe ateşin söndüğünü görünce dışarı çıkar. Yemek yapması için ateş bulması lazımdır. Uzak bir yerde duman görür. Oraya gider. Bir kazanın kaynadığını görür. Kazanın yanında da iki güzel kız vardır.
    5. Ayşe onlardan ateş ister. Kızlar ateşi verirler ve söyle derler: "Bizim annemiz bir cadıdır. Bu sabunu, suyu ve tarağı al. Annemiz gelir de senin kokunu alırsa peşine düşer. Bunları atarsan annemizden önce evine ulaşırsın."
    6. Ayşe eve doğru yola koyulur. Cadı gelip insan kokusu alınca kızlarına sorar. Onlar cevap vermeyince Ayşe'nin peşine düşer.
    7. Ayşe, cadının geldiğini görünce elindekileri sırasıyla atar. Cadı onlardan kurtulmaya çalışırken Ayşe evine girer ve kapıyı kilitler.
    8. Cadı kapıya dayanır. Ayşe'ye: "Parmağını şu kapının deliğinden çıkar da yüzük takayım." der. Ayşe parmağını çıkarınca cadı Ayşe'nin parmağına iğne batırarak kanını emer.

9. Cadı her gün gelir ve Ayşe'nin kanını emer. Parmağını uzatmadığı takdirde ağabeylerini öldüreceğini söyler.
10. Ağabeyleri Ayşe'nin zayıfladığını görünce ona bunun sebebini sorarlar. Ayşe her şeyi anlatır. Yusuf ile Yunus ertesi gün işe gitmezler. Cadı gelince cadıyı öldürürler.
11. Ayşe, ağabeylerine cadının çok güzel iki kızının olduğunu söyler. Ağabeyler, kızları getirip onlarla evlenirler.
12. Belli bir zaman sonra cadının kızları annelerinin ölümüne sebep olduğu için Ayşe'yi öldürmek isterler. Plan yaparlar. Bir yılan yavrusunu bardağa koyarak Ayşe'ye içirirler.
13. Aradan aylar geçer. Ayşe'nin karnı şişer. Ağabeyleri Ayşe'nin karnının niye şiştiğini eşlerine sorarlar. Onlar da Ayşe'nin kötü yola düştüğünü söylerler.
14. Yusuf ile Yunus çok sinirlenir. Kız kardeşlerini öldürmeye karar verirler.
15. Yusuf odun kesmek bahanesiyle Ayşe'yi bir dağ başına götürür. Odun kırmaya başlar. Ayşe uyuyunca Yusuf onu orada bırakarak eve döner. Ayşe'nin elbisesini tavşan kanına sürerek onu öldürdüğünü söyler.
16. Ayşe uyanır. Yusuf'u görmeyince çok üzülür. Yusuf'a şöyle beddua eder: "İnşallah ayağına yılan kılçığı batar da benim elim değmeden iyileşmez."
17. Ayşe yola koyulur. Çok susayınca bir çeşme başına gelir. Karnındaki yılan suda bulunan bir yılanla konuşur. Bunu oradaki bir çiftçi de duyar.
18. Çiftçi, Ayşe'ye neler olduğunu sorar. Ayşe başından geçenleri anlatır. Çiftçi, Ayşe'ye çok tuzlu et yedirir. Onu ayaklarından tavana asar. Altına da bir leğen koyar. Ayşe'nin karnındaki yılan suya girince çiftçi yılanı öldürür.
19. Daha sonra çiftçi Ayşe ile evlenir.
20. Aradan yıllar geçer. Ayşe'nin bir çocuğu olur. Oyun çağına gelir. Dışarıda oynarken ayağına yılan kılçığı batan birini görür. Gelip annesine söyler.
21. Annesi o adamın Yusuf olduğunu anlar. Yusuf'u çağırır.
22. Yusuf kız kardeşini tanır. Ondan af diler. Ayşe onu affeder. Elini yaraya sürünce yara iyileşir. Ayşe kendisine atılan iftirayı Yusuf'a anlatır.

23. Yusuf memleketine döner. Yunus'a her şeyi anlatır. İkisi de karılarını öldürürler ve yılanlı kuyuya atarlar.
24. Yusuf ile Yunus, Ayşe'nin yaşadığı yere gelerek kız kardeşleriyle birlikte yaşamaya başlarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masal, çocuğa, ekonomik sıkıntıya düşen ailelerde çocukların çalışarak büyüklerine destek olmaları gerektiği fikrini kavratmıştır.
2. Masal, çocuğa, dertlerini yakınlarıyla paylaşan insanların daha kolay bir çözüm yolu bulabileceğini kavratmıştır.
3. Ayşe'nin ev işleriyle uğraşması, ağabeylerinin ise evin geçimini sağlamaları, çocuğa, iş bölümünü cinsiyetlerin belirlediğini kavratmıştır.
4. Yusuf'un kız kardeşi Ayşe'yi dağ başında bırakıp eve dönmesi, çocuk için olumsuz bir model oluşturmuştur. Bu olay, çocuğa, en yakınından bile zarar gelebileceğini düşündürecektir.
5. Ağabeylerinin, Ayşe'ye atılan iftiraya inanıp ondan kurtulmaya çalışmaları, çocuğa, bir haberin aslının araştırılması gerektiğini kavratmıştır. Bir şeyin aslı bilinmeden acele karar verilmemeli, iftira olasılığı göz ardı edilmemelidir.
6. Masal, çocuğa, umutsuzluğa düşülmemesi gerektiğini kavratmıştır. En sıkışık anlarda bile yardım edecek birisinin çıkabileceği vurgulanmıştır.
7. Ayşe'nin midesindeki yılanın tuzlu et sayesinde çıkarılması, çeşitli yöntemlerle insanın midesindeki yılanın çıkarılabileceğini kavratmıştır.
8. Ayşe'ye iftira atanların bu iftiranın cezasını canlarıyla ödemeleri, kötülüğün cezasız kalmayacağını göstermiştir. Bu durum, çocuğu iyiye yönlendirerek onun ahlaki gelişimine katkı sağlayacaktır.
9. Bütün olanlara rağmen Ayşe'nin ağabeylerini affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu çocuğa kavratmıştır.

YİRMİ ALTINCI MASAL

1. Dev ile Üç Kardeş

2. Mehmet ÇAĞLAYAN, Bingöl

3. Ağabeylerinin ihanetine uğrayan küçük kardeşin birçok zorluğu yenerek paşanın kızıyla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Paşanın üç kızı vardır. Kızların en küçüğü çok güzeldir.
    2. Küçük kız gezerken bir dev onu görür ve kaçırır.
    3. Paşa: "Kızımı kim bulup getirirse ona kızımı ve dilediği her şeyi veririm." der.
    4. Bunu duyan fakir bir ailenin üç çocuğu kızı aramaya koyulur.
    5. Devin olduğu mağaraya gelirler. Mağaraya girmeye sadece küçük kardeş cesaret eder.
    6. Küçük kardeş mağarada bir kız görür. Kız, devin hizmetçisidir. Küçük kardeş ona olan biteni anlatır.
    7. Hizmetçi kız, küçük kardeşe yardım eder. Paşanın kızının hangi odada olduğunu söyler. Devi öldürmesi için küçük kardeşe bir kılıç verir.
    8. Küçük kardeş, devi öldürür ve paşanın kızının sarkıtılan iple yukarı çıkmasını ister.
    9. Kız ilk önce küçük kardeşin çıkmasını istese de o, bunun yiğitliğe sığmayacağını söyleyerek kızın yukarı çekilmesini sağlar.
    10. Ağabeyleri kızın güzelliğini görünce küçük kardeşe ihanet ederler ve onu mağarada bırakıp giderler.
    11. Küçük kardeş hizmetçi kıza nasıl yukarı çıkabileceğini sorar. Hizmetçi kız, küçük kardeşe, koçların çarpışma gününü beklemesini söyler.
    12. O gün gelir. Küçük kardeş, beyaz koçun üstüne atlamak isterken yanlışlıkla siyah koçun üstüne atlar. Siyah koç onu yedi kat yerin dibine indirir.
    13. Orada bir köy görür. Köye doğru giderken yaşlı bir kadınla karşılaşır. Kadının evladı olmak ister. Kadın bunu kabul eder ve onu evine götürür.
    14. Küçük kardeş kadından su ister. Suyu içerken suyun çok sıcak olduğunu fark eder ve bunun sebebini sorar.
    15. Yaşlı kadın: "Bizim köyün bir çeşmesi var. O çeşmenin başında bir canavar var. Canavar bir insanın canı karşılığında bize ancak haftada bir

kez su verir. Bugün de ağanın kızına sıra geldi. Onu canavara verecekler." der.

16. Küçük kardeş, devi öldürerek ağanın kızını kurtarır. Ağanın kızı elini devin kanına bulaştırarak küçük kardeşin sırtına sürer.
17. Ağa, kızını kurtaranın dileğini yerine getireceğini söyler ve bütün gençleri evine toplar. Ağanın kızı küçük kardeşi tanır ve babasına söyler.
18. Ağa, küçük kardeşin dileğini sorar. Küçük kardeş yeryüzüne çıkmak istediğini söyler. Ağa buna gücünün yetmeyeceğini söyler. Bir ormanda bir tavus kuşunun olduğunu, onun yavrularını yılandan kurtarırsa tavus kuşunun onu yeryüzüne çıkarabileceğini söyler.
19. Küçük kardeş bahsedilen ormana gider ve yılanı öldürür. Tavus kuşu ona dileğini sorar. Küçük kardeş yeryüzüne çıkmak istediğini söyler.
20. Tavus kuşu: "Bunu bir şartla kabul ederim. Eğer bana otuz tane kesilmiş, temizlenmiş tavuk getirirsen ben de seni yeryüzüne çıkarırım." der.
21. Küçük kardeş yaşlı kadına gider. Yaşlı kadın ona tavukları getirir. Küçük kardeş tavukları alıp tavus kuşunun yanına gelir.
22. Tavus kuşunun sırtına biner. Tavus kuşu her "gak" dediğinde küçük kardeş ona bir tavuk verir. Tavuklar biter. Tavus kuşu "gak" deyince küçük kardeş baldırından bir et parçası koparıp kuşa verir. Kuş etin farklı olduğunu anlar ve onu dilinin altına saklar.
23. Yeryüzüne gelince küçük kardeş sekerek yürümeye başlar. Kuş, dilinin altına sakladığı eti gencin baldırına tükürüğüyle yapıştırır.
24. Küçük kardeş eve gider. Ağabeyinin düğününün olduğunu görür. Paşanın evine gider. Her şeyi anlatır. Paşanın kızı onu doğrular. Paşa, kızını küçük kardeşe verir.
25. Küçük kardeşin ağabeyleri ondan af dilerler. Küçük kardeş onları affeder ve onları paşanın diğer iki kızıyla evlendirir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Küçük kardeşin sabırlı ve cesur davranarak amacına ulaşması, sabırlı, kararlı ve cesur insanların amaçlarına ulaşabileceklerini kavratmıştır.

2. Masalda iyilerin iyilik bulmaları, kötülerin ise kötülüklerinin cezasını çekmeleri, çocukta ahlaki açıdan olumlu izlenimler uyandırmıştır. Masal, çocuktaki iyi duyguların gelişmesine ortam hazırlamıştır.
3. Küçük kardeşin büyük zorluklardan sonra mutluluğu bulması, çocuğa, mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğunu kavratmıştır.
4. Ağabeylerinin küçük kardeşe ihanet etmesi, çocuktaki dikkat duygusunun gelişmesini sağlamıştır. Bununla birlikte masalda ağabeylerin kardeşlerine ihanet etmeleri, günlük hayatta çocuğun yakınlarına karşı duyduğu güvenin azalmasına neden olabilir.
5. Küçük kardeşin acele ederek siyah koça binmesi ve yedi kat yerin dibine inmesi, dikkatsizlik ve aceleciliğin insanı yanlışa götürebileceğini kavratmıştır.
6. Tavus kuşunun küçük kardeşi yeryüzüne çıkarması, çocukta hayvanlara karşı bir ilgi ve sevginin oluşmasını sağlayacaktır.
7. Küçük kardeşin tüm yapılanlara rağmen ağabeylerini affetmesi, çocuğa, affetmenin yüce bir erdem olduğunu kavratmıştır.
8. Masalda birkaç yerde geçen "gak" kelimesi, çocukta yansıma sözcüklerle ilgili bir bilgi birikiminin oluşması bakımından önemlidir.

YİRMİ YEDİNCİ MASAL

1. **Padişahın Üç Oğlu**
2. **Yılmaz YOLAGELE, Bingöl**
3. Padişahın küçük oğlunun ağabeyleri tarafından ihanete uğraması ve başına gelen zorlukları yenip mağaradan kurtardığı güzel kızla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Padişah hastalanır. Ölmeden önce üç oğluna şöyle vasiyet eder: "Eğer ben ölürsem her gece biriniz mezarımın başında nöbet tutacaksınız."
    2. Padişah öldükten sonra en büyük oğlu mezarın başında nöbet tutar. Bir dev gelir ve mezarı kazmaya başlar. Büyük kardeş korkar ve saklanır. Sabah olunca eve gider, kardeşlerine bir şey anlatmaz.

3. Diğer gün ortanca kardeş nöbet tutar. O da aynı şeyleri görür. Korkup saklanır ve kardeşlerine gördüklerini anlatmaz.
4. Sıra küçük kardeşe gelir. Küçük kardeş mezarın başına gelince devin mezarı kazdığını görür. Kılıcıyla deve saldırır ve onu yaralar. Dev kaçar ve küçük kardeş devi mağarasına kadar takip eder.
5. Küçük kardeş ağabeylerini alarak mağaraya gider. Ağabeyleri mağaraya girmeye korkarlar. Küçük kardeş korkmaz ve mağaraya iner.
6. Mağarada üç kız görür. Dev bu kızları esir almıştır. Kızlar küçük kardeşe yardım ederler ve küçük kardeş devi öldürür.
7. Ağabeyleri üç kızdan ikisini yukarı çekerler. Küçük kız ise çok güzeldir. Küçük kız, küçük kardeşin kendisinden önce yukarı çıkmasını ister, ağabeylerinin ona ihanet etmesinden korkar.
8. Küçük kardeş bunu kabul etmez. Bunun üzerine küçük kız, küçük kardeşe bir yüzük verir ve ona şöyle der: "Eğer ağabeylerin seni burada bırakırsa yüzüğü çevir. Biri ak, biri kara iki koç gelecek. Sen ak koça bin. O seni yukarı çıkarır. Sakın kara koça binme. Ona binersen yedi kat yerin dibine inersin."
9. Küçük kız yukarı çıkınca küçük kardeşin ağabeyleri, küçük kızın güzelliğine hayran kalırlar ve küçük kardeşi mağarada bırakıp giderler.
10. Küçük kardeş yüzüğü çevirir. Ak koç ile kara koç gelir. Küçük kardeş yanlışlıkla kara koçun üstüne atlar ve yerin yedi kat dibine iner.
11. Orada yaşlı bir kadın görür ve ona yeryüzüne nasıl çıkabileceğini sorar. Yaşlı kadın, çeşme başındaki devi öldürmesi karşılığında padişahın ona yardım edebileceğini söyler.
12. Küçük kardeş çeşmenin başına gider. Dev, padişahın kızını almak üzereyken küçük kardeş deve saldırır ve onu öldürür. Padişahın kızı elini devin kanına bulaştırarak küçük kardeşin sırtına sürer.
13. Padişah, devi öldürene kızını vereceğini söyler. Padişahın kızı, küçük kardeşi sırtındaki kan izinden tanır ve babasına söyler.
14. Padişah, küçük kardeşe dileğini sorar. Küçük kardeş yeryüzüne çıkmak istediğini söyler.

15. Padişah: “Bu çok zor, bu isteği yerine getirmeye gücüm yetmez. Fakat şu karşıki ormanda bir kartal var. Her yavruladığında büyük bir yılan gelip yavrularını yiyor. O yılanı öldürürsen belki kartal sana yardım eder.” der.
16. Küçük kardeş ormana gider ve yılanı öldürür. Kartal bu duruma çok sevinir ve küçük kardeşe dileğini sorar. Küçük kardeş yeryüzüne çıkmak istediğini söyler. Kartal onu yeryüzüne çıkarır.
17. Yolda bir kadın görür. Ona kim olduğunu sorar. Yaşlı kadın, ona olan biteni anlatınca küçük kardeş onun annesi olduğunu anlar.
18. Küçük kardeş kendini tanıtır. “Ben senin oğlunum.” der ve başından geçenleri ona anlatır. Birbirlerine sarılırlar.
19. Küçük kardeş annesine küçük kızın evlenip evlenmediğini sorar. Yaşlı kadın, kızın hâlâ evlenmediğini söyler.
20. Küçük kardeş mağaradayken kızdan aldığı yüzüğü annesine verir ve küçük kıza götürmesini ister.
21. Annesi yüzüğü kıza verir. Kız yüzüğü görünce çok sevinir, hemen küçük kardeşin yanına gelir. Evlenip mutlu olurlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Padişahın oğlu, cesur ve kararlı davranarak sonunda istediğini elde etmiştir. Masal; sabırlı, kararlı ve cesur insanların amaçlarına ulaşabileceklerini vurgulamıştır.
2. Masalda iyi olan padişah oğlunun, kötü olan devi yenmesi, iyilerin her zaman kazanacağını vurgulamaktadır. Bu durum, iyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulacağını kavratmıştır.
3. Padişahın oğlu birçok zorluğa göğüs gerdikten sonra mutlu olabilmiştir. Masal, mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğunu kavratmıştır.
4. Masal, bazen en büyük kötülüğün yakınlardan gelebileceğini göstermiştir. Bu durum, çocuktaki dikkat duygusunu geliştirmiştir. Padişahın diğer çocuklarının kardeşlerine ihanet etmeleri, çocukların yakınlarına duyduğu güvenin azalmasına neden olabilir.
5. Dikkatsizlik ve aceleciliğin insanı yanlışa götürebileceği kavratılmıştır.

6. Kartalın, padişahın oğluna yardım ederek onu içinde bulunduğu zor durumdan kurtarması, çocuktaki hayvan sevgisinin artmasını sağlayacaktır.
7. Masalda geçen "ak-kara", "büyük-küçük" gibi karşıt kelimeler, çocuğun zıt anlamlı kelimeler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır.

YİRMİ SEKİZİNCİ MASAL

1. **Güzel Kız İle Çirkin Kocası**
2. **Emine ESER, Bingöl**
3. Çirkin bir adamla evlenmek zorunda kalan güzel kızın, adama âşık olunca sihrin bozulması ve çirkin adamın yakışıklı bir adama dönüşmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Çiftçinin biri, tarladan evine dönerken şiddetli bir yağmura yakalanır.
    2. Yolda gördüğü bir eve girer. Evde kimse yoktur ve her şey kendiliğinden olmaktadır.
    3. Sabah olunca evden çıkar. Bahçede çok güzel bir gül görür. Gülü evdeki güzel kızına götürmek için koparır.
    4. O esnada çirkin bir adam belirir, ona bahçede ne aradığını sorar. Adam gülü kızına götürmek istediğini söyler.
    5. Çirkin adam: "Gülü kopardığın için ya bana çok sevdiğin kızını vereceksin ya da iki gün içinde öleceksin." der.
    6. Adam evine gelir. İki gün geçince üzüntüden yataklara düşer. Kızı babasına neyi olduğunu sorar. Babası olan biteni anlatınca kız, çirkin adamla evlenmeyi kabul eder.
    7. Babasını özleyen kız, onu görmek için eve gitmek istediğini söyleyince çirkin adam üzülerek izin verir ve iki gün sonra gelmesini ister.
    8. Kız, babasına gider. Üçüncü gün olunca babası onu kocasına gönderir.
    9. Kız, kocasının evine gelince onun bahçede baygın halde yattığını görür. Ağlayarak onu çok sevdiğini söyler.
    10. Gökyüzünden bir ışık saçılır. Çirkin adam yakışıklı bir adama dönüşür ve şöyle der: "Zamanın birinde bir cadı bana âşık oldu. Ben onunla

evlenmek istemeyince bana büyü yaptı. ‘Ancak sana biri âşık olursa büyü bozulur.’ dedi. Sen de bana âşık olduğun için büyü bozuldu.”

11. Kız bu duruma çok sevinir. Birlikte mutlu yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Kızın, babası için çirkin adamla evlenmeyi kabul etmesi, insanın sevdikleri için bazen istemediği şeyleri yapmak zorunda kalabileceğini kavratmıştır.
2. İnsan; duygularını, sorunlarını yakınlarıyla paylaşmalıdır. Masal, sorunların yakınlarla paylaşılması gerektiğini vurgulamıştır.
3. Masalda geçen olağanüstü olaylar, çocukta merak duygusunu geliştirmiştir. Bu durum, çocuğun hayal dünyasının gelişmesini sağlayacaktır.
4. “Çirkin-güzel” gibi karşıt kelimeler, zıt anlamlı kelimelerin kavranması bakımından önemlidir.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

1. Yedi Başlı Cadı

2. Görgül GELEN, Bingöl

3. Ağabeylerini ziyarete giden kız kardeşe cadının musallat olması ve ağabeyleri sayesinde kız kardeşin cadıdan kurtulması.

4. Masalın özeti:

1. Bir kadının yedi erkek çocuğu vardır. Kadın bir gün yine hamile kalır.
2. Doğum yaklaşınca yedi kardeş çalışmaya gider ve annelerine: “Eğer doğacak olan kardeşimiz kız olursa kapıya bir gül, erkek olursa balta koy.” derler.
3. Kadın bir kız çocuğu dünyaya getirir. Yanlışlıkla kapıya balta koyar.
4. Erkek kardeşler doğumu duyunca gelirler. Kapıda balta görünce üzüntüden içeri girmeden çalıştıkları şehre geri dönerler.
5. Kız büyür, oyun çağına gelir. Dışarıda oyun oynarken herkes ağabeyleri üzerine yemin ederken o, eşeği üzerine yemin eder.

6. Arkadaşları bunun sebebini sorarlar. O da ağabeyinin olmadığını söyler. Arkadaşları: “Hayır, senin ağabeylerin vardı. Sen daha bebekken onlar evi terk ettiler.” derler.
7. Kız üzülerek eve döner. Annesine ağabeylerini sorar. Annesi her şeyi kızına anlatır. Kız, ağabeylerinin yanına gitmek istediğini söyler.
8. Annesi ona çamurdan bir eşek yapar. “Eşeğe biniliyken sakın ‘çüş’ deme.” diye kızını iyice tembihler.
9. Kız yolda bir boncuk görür. Onu almak için “çüş” deyince eşek bozulur. Kız ağlayarak eve döner ve annesi ona çamurdan bir eşek daha yapar.
10. Kız bu defa “çüş” demez ve eşek onu ağabeylerinin evinin önüne götürür. Kız içeri girer. İçeride kimse yoktur. Kız, evi temizler ve saklanır.
11. Akşam olunca ağabeyleri eve gelir. Evin pırıl pırıl olduğunu görünce çok şaşırırlar. Bunu kimin yaptığını birbirlerine sorarlar.
12. Kız her gün ağabeyleri gidince aynı şeyi yapar. Her tarafı temizler ve onlara güzel yemekler yapar. Ağabeyleri bunu yapanı öğrenmek için sırayla evde saklanırlar.
13. Kız bütün ağabeylerinin suyuna ilaç katar ve onları uyutur. En küçük kardeş zekidir, suyu içmez. Kız kardeş evi temizlemeye başlayınca küçük kardeş onu yakalar.
14. Kız kardeş her şeyi anlatır. Birbirlerine sarılırlar. Küçük kardeş, kız kardeşin saklanmasını ister.
15. Akşam olunca ağabeyleri gelir. Küçük kardeş onlara: “Eğer bir kız kardeşimiz olsaydı ona ne verirdiniz?” diye sorar.
16. Kimi bilezik, kimi kolye, kimi altın vereceğini söyler. Küçük kardeş ise: “Benim hiçbir şeyim yok. Sadece küçük bir kedim var. Ben de kardeşime kedimi verirdim.” der.
17. Kız kardeş saklandığı yerden çıkar ve onlara olan biteni anlatır. Ağabeyleri çok sevinirler.
18. Kız kardeş içerleri temizlerken yerde bir leblebi görür ve kedisiyle paylaşmadan onu yer. Kedi bu duruma çok kızar ve ateşin üzerine işeyerek onu söndürür.

19. Kız yemek yapmak için ateş arar. Bir yerde ateş görür. Ateşin yanına varınca orada yedi güzel kız görür. Kızlardan ateş ister. Kızlar: "Hemen buradan uzaklaş. Bizim yedi başlı cadı bir annemiz var. Seni burada görürse yer." derler.
20. Kız kardeşe ateşle birlikte tarak, iğne bir de sabun verirler. "Annemiz seni takip ederse tarağı at, her taraf ağaç olur. Sonra iğneyi at, her taraf diken olur. Sonra da sabunu at, her taraf çamur olur. Annemiz çamurdan kurtulana kadar sen evine ulaşırsın." derler.
21. Anneleri gelince yabancı bir insan kokusu alır ve kız kardeşin peşine düşer. Kız kardeş sırasıyla tarak, iğne ve sabunu atar. Cadı onlardan kurtulana kadar o, eve girer ve kapıyı kapatır.
22. Cadı kapıyı çalar ama kız kardeş açmaz. Bunun üzerine cadı: "Yarın yine geleceğim. Eğer tekrar kapıyı açmazsan kapıyı kırıp seni yiyeceğim." der ve gider.
23. Akşam olunca kızın ağabeyleri gelir. Kız kardeş onlara her şeyi anlatır. Ağabeyleri ertesi gün evde saklanırlar. Cadı gelince her biri cadının bir başını keser ve onu öldürürler.
24. Yedi erkek kardeş cadının yedi güzel kızıyla evlenir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. İnsan, dertlerini yakınlarıyla paylaşınca daha kolay bir çözüm yolu bulabilir. Masal, sorunların paylaşılarak çözülebileceğini kavratmıştır.
2. Erkeklerin çalışarak evin geçimini sağlamaları, kızın ise evin temizliğiyle uğraşması, iş bölümünü cinsiyetlerin belirlediğini kavratmıştır.
3. Doğacak çocuğun kız veya oğlan olması değil, hayırlı bir insan olması istenmelidir. Masal, cinsiyet ayrımının doğru olmadığını vurgulamıştır.
4. Annesinin sözünü dinlemeyen kızın yolda kalıp evine dönmek zorunda kalması, büyük sözünün dinlenmesi gerektiğini kavratmıştır.
5. Ekonomik sıkıntıya düşen ailelerde çocuklar çalışarak büyüklerine destek olmalıdırlar. Çalışıp ev bütçesine katkıda bulunmanın önemi kavratılmıştır.
6. Kızın leblebiyi kedisiyle paylaşmaması, başına olmadık belalar açmıştır. Bu durum, paylaşmanın önemini ortaya koyması bakımından önemlidir.

OTUZUNCU MASAL

1. **Kız Kardeşlerin Kıskançlığı**
2. **Sema AVCI, Bingöl**
3. Padişahla evlenen üç kız kardeşin, küçük kız kardeşi çekemeyerek ona iftira atmaları ve yalanları ortaya çıkınca saraydan kovulmaları.
4. **Masalın özeti:**
    1. Üç kız kardeşin üvey anneleri vardır. Üvey anne onlara hep hakaret eder.
    2. Kızların babası yolculuğa çıkınca üvey anne kızlara iftira atar ve onları evden kovar.
    3. Kızlar padişahın ahırında saklanırlar. Padişahın atı fındık, fıstıkla beslenir. Onlar da atın fındık, fıstıklarını yerler.
    4. Padişah, atının zayıfladığını görünce ahırda saklanıp bunun sebebini öğrenmek ister. Kız kardeşlerin bunu yaptığını görür.
    5. Ertesi gün padişah, kızları sarayına getirtir. Onlara neden ahırda saklandıklarını sorar. Onlar da başlarından geçenleri padişaha anlatırlar.
    6. Padişah, kızlara hünerlerini sorar. Büyük kız kardeş çok güzel halı dokuduğunu, ortanca kardeş çok güzel yemek yaptığını söyler. Küçük kız kardeş ise şöyle der: “Ben bir oğlan bir de kız doğururum. Kızı yıkadığım zaman altın akar. Erkeği yıkadığım zaman inci akar.”
    7. Padişah üçüyle evlenir. Büyük kızdan halı dokumasını ister. Büyük kız: “İşim yok sana yemek mi pişireceğim?” der. Ortanca kızdan yemek pişirmesini ister. Ortanca kız da padişahı tersler. Küçük kızdan iki çocuk ister. Küçük kız bunu kabul eder.
    8. Dokuz ay geçer. Küçük kız kardeş, bir erkek bir de kız çocuk doğurur. Diğer iki kız kardeş bunu kıskanır. İki çocuğun yerine iki köpek yavrusu koyarlar. İki çocuğu da sandığa koyup suya bırakırlar.
    9. Padişaha, küçük kız kardeşin iki köpek yavrusu doğurduğunu söylerler. Padişah çok kızar ve küçük kız kardeşi saraydan kovar.
    10. Suya bırakılan çocukları bir değirmenci bulur. Değirmenci onları yıkayınca onlardan altın ve inci döküldüğünü görür. Altın ve incileri torbalara doldurup ambarda buğday torbalarının arasına saklar.

11. Değirmencinin karısı buğday alırken altın ve inci torbalarını görür. Değirmenci, karısına her şeyi anlatır. İki çocuğu evlat edinirler.
12. Çocuklar büyüyünce kendilerine altından bir ev yaptırırlar. Değirmenci onlara her şeyi anlatır. İki kardeş annelerini ararlar. Annelerini bulup evlerine getirirler.
13. Padişah bunların zenginliklerini duyunca onları saraya davet eder. Çocuklar annelerini alarak saraya gelir. Padişah eski karısını tanır. Eski karısı padişaha her şeyi anlatır.
14. Padişah diğer iki karısını saraydan kovar. Eski karısıyla tekrar evlenir. Değirmenci ve karısını saraya getirtir. Hep birlikte sarayda kalırlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. İnsan, yerine getiremeyeceği sözü vermemelidir. Masal, verilen sözün tutulması gerektiğini vurgulamıştır.
2. Başarının kıskançlık uyandırabileceği kavratılmıştır.
3. İnsana en büyük kötülüğün bazen yakınlarından gelebileceği aktarılmıştır. Bu, çocuğun yakınlarına karşı beslediği güven duygusunun sarsılması bakımından olumsuz bir durumdur.
4. Bir şeyin aslı araştırılmadan karar verilmemeli, iftira olasılığı hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Masal, bir olayın iyice araştırılması gerektiğini kavratmıştır.
5. Bazı insanlara bazen hiç beklemedikleri bir zamanda şans gülebilir. Çocuğa, şans kavramının önemi kavratılmıştır.
6. Kız kardeşlerin söylediği yalanın zamanla anlaşılması, hiçbir yalanın sonsuza dek gizli kalamayacağı fikrini kavratmıştır. “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.”
7. İyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağı vurgulanmıştır.
8. En dar zamanlarda bile insana yardım elinin uzanabileceği belirtilerek, hiçbir zaman ümitsizliğe düşülmemesi gerektiği kavratılmıştır.
9. Padişahın eski eşi, çektiği işkence ve sıkıntılara rağmen padişahı affetmiştir. Bu durum, affetmenin yüce bir erdem olduğunu kavratmıştır.
10. Üvey annenin kız kardeşlere iftira atıp onları evinden kovması, çocuğun, üvey annelere karşı olumsuz bir tutum içine girmesine neden olabilir. Bu

durum, çocuğun öz annesini daha çok sevmesine ve ona daha çok yakınlaşmasına sebep olacaktır.

11. Masaldaki diyalogların çokluğu, masalın akıcılığını sağlamıştır. Bu durum, çocuğa masalı sevdirmesi bakımından önemlidir.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1. **İyi Kalpli Kız Kardeş ile Kötü Kalpli Kız Kardeş**
2. **Sema AVCI, Bingöl**
3. İyi kalpli ve alçakgönüllü kız kardeşin zengin olması, ablasının ise açgözlülüğü ve kötü kalpliliği yüzünden hastalanıp ölmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. İki kız kardeş vardır. Küçüğü çok iyi kalpli ve sevecendir. Büyüğü ise kötü kalpli ve açgözlüdür.
    2. Küçük kız kardeş, fakir ama iyi biriyle evlenir. Ablası ise zengin biriyle evlenir.
    3. Küçük kız kardeşin kocası hastalanınca kendisi eve bakmak zorunda kalır.
    4. Bir gün bir evin temizliğini yaparken şömineyi yakmak ister. Kibriti yakamayınca: "Şimdi yer yarılsa da içine girsem." der. Gerçekten de yer yarılır ve içine girer.
    5. Kedilerin olduğu bir saraya gelir. Bembeyaz kedilerin etrafı temizlediğini görür. Onlara imrenerek bakar. Sarayı çok güzel temizlediklerini söyler.
    6. İkinci kata çıkar. Orada çamaşır yıkayan siyah kediler görür. Onlara imrenir. Çok güzel çamaşır yıkadıklarını söyler.
    7. Üçüncü katta çamaşır asan siyah beyaz kediler görür. Onlara da imrenir. Çok güzel çamaşır astıklarını söyler.
    8. Dördüncü kata çıkınca tahtta oturan bir kedi görür. "Ne tatlı bir kedi!" der kendi kendine. Tahttaki kedi, kıza bir torba verir. Kız torbanın içine bakmadan evine gider.
    9. Evde torbayı açar. Torbada altın, gümüş ve mücevherler vardır. Böylece zengin olurlar.

10. Ablası bu duruma şaşırır. Zenginliğin sebebini sorar ve küçük kız kardeşin temizlik yaptığı eve gider. Aynı kelimeleri söyler ve yerin içine girer.
11. Kedilerin sarayına gelir. Birinci, ikinci ve üçüncü kattaki kedileri görür. Onların temizliklerini beğenmez ve onları küçümser.
12. Dördüncü kattaki kediyi görünce: "Ne kadar çirkinsin. O taç ve taht bana daha çok yakışır." der. Kedi ona bir torba verir.
13. Ablası torbayı alıp eve gider. Torbayı açar. İçinden yılanlar, akrepler, zararlı böcekler çıkar. Kötü kalpli kız kardeş hastalanır ve ölür.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Çok zor durumda olan iyi kalpli kızın hiç beklemediği bir anda zengin olması, insanın hiçbir zaman umudunu yitirmemesi gerektiğini göstermiştir. Masal, çocuğa, ümitsizliğe düşülmemesi gerektiğini kavratılmıştır.
2. Şansın, hiç beklenmedik bir anda insana gülebileceği kavratılmıştır.
3. İyi kalpli kızın zengin olması, kötü kalpli kızın ise hastalanarak ölmesi; iyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağını vurgulamıştır.
4. İyi kalpli kızın çalışarak evin geçimini sağlamak zorunda kalması, kadınların da bazen evin geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kalabileceklerini göstermiştir.
5. Büyüklük taslayan, kibirli davranan kızın sonunda bu kibrinin cezasını çekmesi, büyüklenmenin kötü bir davranış olduğunu göstermiştir.
6. "İyi-kötü", "siyah-beyaz", "zengin-fakir" gibi karşıt sözcüklerin kullanılması, zıt anlamlı sözcüklerin kavratılması bakımından önemlidir.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1. Altın Dişli Sırma Saçlı

2. Fatma ESER, Bingöl

3. Ablaları tarafından iftiraya uğrayan kız kardeşin masum olduğunun anlaşılması ve ona iftira atan iki ablasının asılması.

4. Masalın özeti:

1. Bir ülkede fakir bir adam ve üç çocuğu vardır.
2. O ülkede padişah, sokağa çıkma yasağı koyar ve geceleri ışıkların yanmasını yasaklar.
3. Padişahın adamları ve padişahın üç oğlu yasağa uyulup uyulmadığını kontrol etmek için ev ev dolaşırlar.
4. Sadece fakir adamın evinin ışığı yanmaktadır. Kızlar geçimlerini sağlamak için çorap örerler. Bu arada kendi aralarında konuşurlar. Padişahın oğulları konuşulanlara kulak kabartırlar.
5. Büyük kız: "Padişahın büyük oğlu beni alsaydı ülkeden ülkeye döşenecek uzunlukta ipek halılar dokurdum." der. Ortanca kız: "Padişahın ortanca oğlu beni alsaydı eşi emsali görülmeyen dikişler dikerdim." der. Küçük kız ise: "Padişahın küçük oğlu beni alsaydı ona altın dişli, sırma saçlı iki çocuk dünyaya getirirdim." der.
6. Padişahın oğulları bu kızlarla evlenirler. Küçük kız hamile kalır. Diğer kızlar ise vaatlerini yerine getirmeyince kocaları onları saraydan kovar.
7. Ablalar, kız kardeşlerini çok kıskanırlar. Kardeşleri altın dişli, sırma saçlı, nur topu gibi iki çocuk dünyaya getirir. Kızın ablaları bu çocukları alıp yerlerine iki köpek yavrusu koyarlar. Çocukları da bir sandığa koyup suya bırakırlar.
8. Kızın ablaları padişahın oğluna, karısının iki köpek yavrusu doğurduğunu söylerler. Padişahın oğlu çok kızar ve karısını belden aşağı toprağa gömer.
9. Çocukların içinde bulunduğu sandık nehirde yüzerek bir değirmene gelir. Değirmenci sandığı alıp eve götürür. Çocukları evlat edinir.
10. Çocuklar büyür. Değirmenci onlara olan biteni anlatır.
11. Çocuklar annelerini bulmak için ülke ülke dolaşırlar. Sonunda annelerinin bulunduğu ülkeye gelirler.
12. Güzellikleri dillere destan bu çocukların ününü teyzeleri de duymuştur. Bu çocukların kardeşlerinin çocukları olup olmadığını öğrenmek için çocukların evine bir cadı göndermeye karar verirler.
13. Çocukların o çocuklar olduğunu öğrenirler. Cadıya bir kese altın verirler ve ondan bu çocukları ortadan kaldırmasını isterler.

14. Cadı, çocuklara annelerinin yerini bildiğini söyler. Onlardan devin sihirli sofrasını getirmelerini ister. Erkek çocuk sofrayı getirir.
15. Cadı sihirli bülbülü ister. Çocuk onu da getirir.
16. Cadı bu defa devlerin konuşan ağacını ister. Çok zor olmasına rağmen çocuk, ağacı getireceğini söyler. Yolda aniden beliren ak sakallı bir ihtiyar ona yardım eder ve çocuk, konuşan ağacı getirir.
17. Cadı korkar ve kaçar. Konuşan ağaç onlara annelerinin yerini söyler.
18. Çocuklar gül alarak annelerinin yanına giderler. Annelerinin belden aşağı toprağa gömülü olduğunu görürler. Gelen geçen ona tükürmektedir. Annelerini topraktan çıkarırlar. Babalarına giderek ona her şeyi anlatırlar.
19. Kızın ablaları asılır. Padişahın oğlu, karısını ve çocuklarını saraya alır. Değirmenci ve karısını da saraya getirirler ve birlikte yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masala, "Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken pireler berber iken ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken…" şeklinde giriş formeliyle başlanması, çocuğun masala ilgisini arttırmakta, onun masaldan daha fazla istifade edebilmesine zemin hazırlamaktadır.
2. Verilen söz tutulmalıdır. İnsanın yerine getiremeyeceği sözleri vermemesi gerektiği vurgulanmıştır.
3. Başarının kıskançlık uyandırabileceği kavratılmıştır.
4. Bir şeyin aslı bilinmeden karar verilmemelidir. İftira olasılığı hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Masal, çocuğa, bir haberin mutlaka araştırılması gerektiğini öğretmiştir.
5. Bazı insanlara hiç beklemedikleri bir anda şansın gülebileceği kavratılmıştır.
6. Hiçbir yalan gizli kalmaz. Kız kardeşlerin söylediği yalanın sonunda ortaya çıkması, çocuğa, hiçbir yalanın sonsuza dek gizli kalamayacağı gerçeğini kavratmıştır.
7. Kadınların da evin geçimini sağlamak için bazı durumlarda çalışmak zorunda kalabilecekleri vurgulanmıştır. Çocuğa, çalışma hususunda cinsiyet ayrımının olmaması gerektiği kavratılmıştır.

8. Ak sakallı bir ihtiyarın çok zor durumda kalan çocuklara yardım etmesi, en zor durumlarda bile insanlara bir yardım elinin uzanabileceğini kavratmıştır.
9. İyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağı vurgulanmıştır.
10. Masalda kullanılan "birer birer", "tıngır mıngır" gibi ikilemeler, çocuğa bu konuda bilgi vermesi bakımından önemlidir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **İyi Kardeş ile Kötü Kardeş**
2. **Emre AKBAL, Bursa**
3. İyi kardeşin malına el koyan kötü kardeşin, yaptığı kötülüklerin cezasını canıyla ödemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. İki kardeş vardır. Biri iyi kalplidir, diğeri ise kötü kalpli ve açgözlüdür.
    2. Kötü kardeş, iyi kardeşin malını elinden alır. İyi kardeş sokakta kalır.
    3. Kalacak yeri olmayan iyi kardeş bir kayanın üstüne gelir. Kayanın altından sesler gelmektedir.
    4. İyi kardeş kayanın altında ayı, kurt ve tilkinin kendi aralarında konuştuklarını görür. Onların söylediklerini dinler.
    5. Ayı ve kurt yiyecek bir şey bulamadıklarını söylerler. Tilki ise şöyle der: "Ben yiyecek bulamadım ama şu ağacın altını kazarken bir küp altın buldum. Biri olsa da gelip şu altınları alıp götürse."
    6. İyi kardeş ağacın altını kazar ve altınları alıp şehre gider.
    7. Kötü kardeş, iyi kardeşin zengin olduğunu görünce ona bunun sebebini sorar. İyi kardeş başından geçenleri anlatır.
    8. Kötü kardeş aynı yere gideceğini söyler. İyi kardeş engel olmaya çalışsa da kötü kardeş kayanın üstüne gider.
    9. Kayanın altındaki hayvanlar kötü kardeşi fark ederler ve onu paramparça edip yerler.
    10. İyi kardeş kötü kardeşin gelmediğini görünce kayanın yanına gelir. Kötü kardeşin parçalanıp yenildiğini görür.

5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. İyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulacağı kavratılmıştır.
    2. Zor durumda olan iyi kardeşin hiç ummadığı bir anda altın bulup zengin olması, hiç ummadığı bir anda insana yardım elinin uzanabileceğini kavratmıştır.
    3. Hırslı ve aç gözlü olan kötü kardeşin sonunda parçalanarak ölmesi, hırslı ve aç gözlü olmanın insanı canından bile edebileceğini kavratmıştır.
    4. Kardeş sözü dinlememenin büyük felaketlere yol açabileceği kavratılmıştır.
    5. Masalda çoğunlukla kurallı cümlelerin bulunması, kurallı cümlelerdeki öğelerin dizilişini kavratması bakımından önemlidir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. **Eyşık[8] ile Fatık[9]**
2. **Emine KAYMAN, Bursa**
3. Üvey annesinin hakaretlerine maruz kalan Fatık'ın evden ayrılması ve padişahın oğluyla evlenip mutlu olması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Fatık'ın annesi ölünce babası başka bir kadınla evlenir.
    2. Fatık'ın üvey annesi ona hakaret eder. Üvey annenin Eyşık adında bir kızı olur. Kızını Fatık'tan daha çok sever.
    3. Fatık ile Eyşık her gün inekleri meraya otlatmaya götürürler. Üvey anne onlara ip verir ve bu ipi yumak haline getirmelerini ister. Öz kızı olan Eyşık'a az ip verir, Fatık'a ise çok ip verir.
    4. Fatık, ineklerden birini çok sever. Ona "anne" der. İpi bu ineğiyle yumak haline getirir ve her defasında ipini bitirir.
    5. Üvey anne Eyşık'a bunun sebebini sorar. Eyşık, Fatık'a ineğin yardım ettiğini söyler.
    6. Üvey anne ineği kestirmek ister. Fatık'ın babası itiraz eder ama üvey anne diretince ineği kesmeye karar verir.

[8] Ayşe isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[9] Fatma isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

7. Fatık ağlayarak ineğinin yanına gider. Ona dert yanar. İnek: “Sen sakın benim etimi yeme! Kemiklerimi götürüp bir ağacın dibine göm.” der.
8. İneği keserler. Fatık eti yemez. Kemikleri bir ağacın altına gömer.
9. Bir gün üvey anne Eyşık’la düğüne gider. Fatık’ı götürmez. Onun önüne bir leğen koyar ve: “Biz gelene kadar bu leğeni gözyaşınla dolduracaksın.” der.
10. Fatık saatlerce ağlar. Leğenin altı bile zor ıslanır. O arada bir kadın gelir. Fatık’tan tuz ve su getirmesini ister. Tuzu suya katar ve: “Annen geldiğinde leğenin suyla dolu olduğunu görürse sana karışmaz. Gözyaşı sanır. Merak etme.” der.
11. Annesi gelir. Leğenin tuzlu suyla dolu olduğunu görünce ona karışmaz.
12. Ertesi gün Fatık, ağacın altını kazar. Kemiklerin altına, güzel elbiselere ve altından ayakkabılara dönüştüğünü görür. Onları giyer ve yola koyulur.
13. Bir şehre gelir. Çeşmeden su içmek isterken bir ayakkabısı suya düşer. Onu çıkaramaz ve oradan uzaklaşır.
14. Padişahın oğlu atıyla çeşmenin başına gelir. Suyun içindeki ayakkabıyı görünce onu çıkarır ve ayakkabının sahibiyle evleneceğini söyler.
15. Şehirdeki bütün kızlar saraya getirilir. Hiçbirinin ayağına bu ayakkabı olmaz. Fatık’ı bulurlar. Ayakkabı Fatık’ın ayağına olunca padişahın oğlu onunla evlenir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Üvey annenin Fatık’a kötü davranması, ona hakaret etmesi, çocuğun üvey annelere karşı olumsuz duygular beslemesine neden olabilir. Bu, öz annelerin değerini kavratmak bakımından önemlidir.
2. Sarı ineğin, Fatık’a yardım etmesi ve Fatık’ın onu bir anne gibi sevmesi, çocukta hayvan sevgisinin çoğalmasını sağlayacaktır. Bazı hayvanlarla kurulan dostluğun, insanlarınkinden daha güçlü olabileceği kavratılmıştır.
3. İnsan hiçbir zaman umudunu yitirmemelidir. Masalla, hiç beklenmedik bir anda insana yardım elinin uzanabileceği kavratılmıştır.
4. Kötülerin yanında iyilerin de olduğu ve Allah’ın iyilerin yardımcısı olduğu kavratılmıştır.

5. İnsan zor durumda kaldığında zekâ kıvraklığıyla zorlukları aşabilir. Masal, zor durumlarda aklın kullanılması gerektiğini kavratmıştır.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

1. **Fatma ile Üvey Annesi**
2. **Saime ÖVER, Bingöl**
3. Fatma yerine öz kızı Ayşe'yi padişahın oğluyla evlendirmeye çalışan üvey annenin yalanının ortaya çıkması ve kızıyla birlikte zindana atılması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Fatma'nın üvey annesi Fatma'yı sevmez. Öz kızı Ayşe'yi çok sever ve onu Fatma'dan üstün tutar.
    2. Bir gün padişahın oğlu Fatma'yı görür ve ona âşık olur. Saraya gider. Babasına Fatma'yla evlenmek istediğini söyler.
    3. Ertesi gün padişahın oğlu ailesiyle birlikte Fatma'nın evine gelir. Üvey anne Fatma'yı tandıra koyar, öz kızı Ayşe'yi süsleyip gelenlere gösterir.
    4. Padişahın oğlu bu duruma şaşırır. Kıza yaklaşır. Yüzünün, parmaklarının, gözlerinin niye bu hale geldiğini sorar. Ayşe de her birine bir cevap bulur. Padişahın oğlu inanmak zorunda kalır.
    5. Ertesi gün düğün için kızı almaya gelirler. Üvey anne yine Fatma'yı tandıra koyar. Tam o esnada bir horoz tandıra çıkarak: "Üürü üüüü! Fatma bacı tandırda, Ayşe keçel[10] hamılda[11]." der.
    6. Üvey anne horozu kovar. Horoz üç defa aynı şeyi söyleyince padişahın oğlu tandırın kapağını kaldırır. Fatma'yı görür ve çok sevinir.
    7. Fatma'yı saraya götürür ve onunla evlenir. Üvey anne ve kızı ise zindana atılır.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Üvey annesinin Fatma'ya kötü davranması, çocukta üvey anneye karşı olumsuz duyguların oluşmasını sağlamaktadır. Üvey annenin

[10] Saçı olmayan, kel.
[11] Süslenmiş, hazırlanmış.

merhametsiz yüzünü gören çocuk, öz annesine karşı daha fazla sevgi ve bağlılık duyacaktır.

2. Üvey annenin söylediği yalanın kısa sürede ortaya çıkması, çocuğa, yalan ve hilenin getireceği mutluluğun kısa süreceğini kavratmıştır.
3. Üvey anne ve kızının yaptıkları kötülüklerden dolayı zindana atılmaları, kötülüğün cezasız kalmayacağını, iyiliğin mutlaka kötülüğü yeneceğini kavratmıştır.
4. İyi insanlar, yaptıkları iyilikler neticesinde daima iyilik bulurlar, kötüler ise kötü sondan kaçamazlar. Masalla, iyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulacağı kavratılmıştır.
5. Horozun tandıra çıkıp öterek Fatma'ya yardım etmesi, çocukta hayvan sevgisinin artmasına neden olacaktır. Masal, iyi insanlara hayvanların bile yardım edebileceğini kavratmıştır.
6. Masalda geçen "keçel", "tandır", "hamıl" gibi kelimeler, çocuğun ilgisini çeken kelimelerdir. Çocuk, bunların anlamlarını sorarak kelime hazinesinin gelişmesini sağlayacaktır.

OTUZ ALTINCI MASAL

1. **Fakir Adam ile Karısı**
2. **Recep BUTAKU, Bingöl**
3. Bir balık sayesinde çok zengin bir kraliçe olan ve emri altındakilere zulmetmeye başlayan fakir adamın karısının, yine balığın yardımıyla eski yoksul hayatına geri dönmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Bir memlekette fakir bir adam ile karısı yaşar.
    2. Fakir adamın karısı bir rüya görür. Rüyada bir balık görür. Balığın sırtında altın, mücevher, meyve vs. her türlü nimet vardır ve kadın da bunları toplamaktadır.
    3. Kadın uykudan uyanır. Kocasından deniz kenarına gitmesini ve balığı görmesini ister.

4. Kocası bahsedilen yere gelir. Kocaman bir balık çıkar. Adama ne istediğini sorar. Fakir adam: "Senden zenginlik, makam, mevki istiyorum." der.
5. Balık, adamdan sağ solungacına dilini sürmesini ister. Adam dilini sürünce balık denize girip gözden kaybolur.
6. Adam köyüne gelir. Evinin olduğu yerde bir saray vardır. Sarayın kapısında muhafızlar vardır. Adam izin alarak saraya girer. Sarayda oturan kraliçe, adamın karısıdır.
7. Aradan biraz zaman geçer. Kraliçe emri altındakilere zulmetmeye başlar. Kocasına bile değer vermez.
8. Bir gün kraliçe, kocasına şöyle der: "Git, o balığı bul ve bütün dünyaya hükmetmek istediğimi söyle. Bunu yapabilmem için bana güç versin."
9. Kocası yine denizin kenarına gelir. Aynı balık çıkar. Adama dileğini sorar. Adam da başından geçenleri balığa anlatır ve karısına bu gücü vermemesini ister.
10. Balık: "Ey adam, sen meraklanma! Evine dön. Ben ne yapacağımı bilirim." der ve ortadan kaybolur.
11. Adam geri döner. Sarayın olduğu yere gelince sarayın yerinde eski evlerinin olduğunu görür. Saraydan eser yoktur. Karısı da evin kapısında oturmaktadır.
12. Adam karısına şöyle der: "İşte karıcığım! Malın da mülkün de yalan olduğunu gördün. Boş yere üzme kendini." Karısı ona hak verir. Hallerine şükrederek mutlu bir şekilde yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Her şeyin, her işin hayırlısı dilenmelidir. Zenginlik bazen hayır yerine şer getirebilir. Kanaatkâr olmak en büyük zenginliktir. Masal, çocuğa, huzurun zenginlikte olmadığını, olana kanaat edilmesi gerektiğini kavratmıştır.
2. Geçmişini unutan insan, gelecekten lezzet alamaz. Masal, geçmişini unutanların kendilerine ve insanlara faydalı olamayacaklarını kavratmıştır.

3. Ne oldum denmemeli ne olacağım denmeli. Yarının insana ne getireceği hiç belli olmaz. Zengin olan kadının bu zenginliğinin bir gün elinden gidebileceğini hesaba katmayıp insanlara zulmetmesi, çocuğa, içinde bulunduğu ana saplanıp kalmanın doğru olmadığını kavratmıştır.
4. Zenginlik içinde yaşamasına rağmen yapılan haksızlıkları gören fakir adamın huzursuz bir ruh haline sahip olması, beden rahatlığının değil, ruh huzurunun önemli olduğunu kavratmıştır.
5. Atalarımızın söylediği "Azıcık aşım, kaygısız başım…" atasözünün ne denli doğru olduğu kavratılmıştır.
6. Masalda geçen eksiltili cümleler, çocuğa bu cümleleri kavratması ve konu hakkında fikir vermesi bakımından önemlidir.

OTUZ YEDİNCİ MASAL

1. **Çoban ile Padişah Kızı**
2. **Cevahir KAYMAN, Bursa**
3. Padişahın kızına âşık olan çobanın, çok zor bir sınavdan geçerek kızla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Çoban, padişahın kızına âşık olur.
    2. Köyün büyüklerini kızı istemeleri için defalarca padişaha gönderir. Padişah her defasında çok kızar ve gelenleri saraydan kovar.
    3. Padişah, çobandan kurtulmak için sonunda kızını vermeyi kabul eder.
    4. Çobana haber gönderir ve şöyle der: "Koyunlarına bol tuz yedirecek, onları iki gün susuz bıraktıktan sonra suya götüreceksin. Koyunları suyun karşı tarafına hiç su içirmeden geçirebilirsen ben de sana kızımı veririm."
    5. Çoban koyunları susuz bırakır. Çok güzel kaval çalar ve koyunları suyun karşı tarafına geçirir.
    6. Padişah, çobana kızını verir ve çok mutlu olurlar.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**

1. Padişahın kızını alabilmek için sabır ve kararlılıkla çalışan çobanın bu amacına ulaşması, sabırla ve kararlılıkla çalışan insanların amaçlarına ulaşabileceklerini kavratmıştır.
2. Çobanın, sevdiğine kavuşabilmek için uzun ve zorlu bir yolu katetmesi, mutluluğa giden yolun uzun ve çetin olduğunu göstermiştir.
3. Güzele ulaşmanın güç olduğu, her ödülün bir bedelinin olması gerektiği kavratılmıştır.
4. Seven insanın sevdiğine kavuşabilmek için özveriyle hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır.
5. Masal, kavalın çobanlıkta ve kültürümüzde ne denli önemli bir obje olduğunu kavratmıştır.
6. Köyün ileri gelenlerinin Allah'ın emri peygamberin kavliyle padişahın kızını istemeleri, kız isteme adabının nasıl olması gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

1. **Keje[12] ile Salih**
2. **Cevahir KAYMAN, Bursa**
3. Keje ile Salih'in birbirine âşık olması ve ağanın iki âşığı birbirinden ayırması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Salo[13], Keje'ye âşık olur ve onu görebilmek için Keje'nin babasının evinde hizmetçilik yapmaya başlar.
    2. Keje de Salo'ya âşık olur ama aşklarını birbirlerine söyleyemezler.
    3. Zengin biri Keje'yi babasından ister. Babası Keje'yi zengin adama verir.
    4. Salo buna çok üzülür. Keje'yi görmek için onun memleketine gider.
    5. Keje, kocasına Salo'nun çok iyi biri olduğunu söyler ve onu eve hizmetçi olarak almayı teklif eder. Kocası kabul eder.
    6. Bir gün Keje evde yalnızken Salo onun yanına gelir ve ona âşık olduğunu söyler. Keje de Salo'ya âşık olduğunu söyleyince Salo Keje'yi kaçırır.

[12] Yörede bir bayan ismi.
[13] Salih isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

7. Keje'nin kocası adamlarıyla ikisinin peşine düşer. Keje'yi yakalarlar ama Salo kaçar. Kocası Keje'yi yedi kapının arkasına kilitler. Ellerini ve ayaklarını kelepçeler. Onu ölüme terk eder.
8. Salo, çilingire gidip yedi kapının anahtarını yaptırır ve Keje'yi oradan kurtarır.
9. Birlikte bir ağanın evine sığınırlar. Ağa, Keje'ye göz dikince Salo Keje'yi alıp oradan uzaklaşır.
10. Başka bir ağanın evine giderler. Ağa bir gün Keje'yi odada görür ve güzelliği karşısında bayılır. Ayılınca Keje'yi kimseye bırakmayacağını söyler.
11. Ağa, Salo'yu zindana attırır. Salo zindanda ağaya mektup yazar. Yaptığının bir ağaya yakışmadığını söyler. Ağa mahsustan Salo'yu salar.
12. Ağa, adamlarına şöyle der: "Salo'yla ava gidin. Avlanırken Salo'yu öldürün."
13. Adamlar Salo'yla ava giderler ve avda Salo'yu öldürürler. Keje Salo'nun öldüğünü duyunca intihar eder.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Seven kişinin sevdiği için her zaman özverili olması gerektiği kavratılmıştır.
2. Güzel kızların alıcısı çoktur. Masal, onların daha iyi korunması gerektiğini kavratmıştır.
3. Güzele ulaşmanın kolay olmadığı, her ödül için mutlaka bir bedel ödenmesi gerektiği kavratılmıştır.
4. Keje ile Salih'in kısa bir süre birlikte olduktan sonra aralarına başkalarının girmesi ve Salih'in öldürülmesi üzerine Keje'nin intihar etmesi, mutluluğun devamlı olmayabileceğini kavratmıştır.
5. Masalda, Keje'nin intihar etmesi pedagojik açıdan olumsuz bir durum gibi görünse de çocuk, intiharın bir çözüm yolu olmadığının farkındadır. Dolayısıyla masal, sevilen öldüğü için cana kıymanın doğru olmadığını kavratmıştır.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

1. **Evlenmek İsteyen Adam**
2. **Saime ÖVER, Bingöl**
3. Evlenmek isteyen bir adamın kaderinden kaçmak isterken yine kaderinde yazan kızla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Adamın biri evlenmek için köy köy dolaşır.
    2. Bir köyde kaderi yazdığını söyleyen melekle karşılaşır. Melek ona evleneceği kızın kim olduğunu söyler. "Filan köyde bir çoban var. O çobanın evinde kundakta küçük bir kız var. İşte sen onunla evleneceksin." der.
    3. Adam bu sözlere inanmaz ama denilen köye gelir. Çobanın evinde kalır. Gerçekten de beşikte bir bebek vardır.
    4. Sabah olunca çobanın karısı çeşmeye su getirmeye gider. Adam, evlenmek için bebeğin büyümesini bekleyemeyeceğini düşünerek kundaktaki bebeğe bıçağı saplar ve köyden uzaklaşır.
    5. Çobanın karısı eve gelince bebeğin kanlar içinde olduğunu görür. Bebeği hekime götürür. Bebek zamanla iyileşir, büyür, güzel bir kız olur.
    6. Çoban bir gün hayvanları otlatırken bir küp altın bulur. Zengin olur. Güzel bir köy kurar.
    7. Evlenmek isteyen adamın yolu bu köye düşer. Köyün sahibini sorar ve zengin olan çobanın evine gelir.
    8. Evde bıçakladığı kızı görür. Onu tanımaz ama güzelliğine hayran kalır.
    9. Kızın babasından kızını ister. Babası kızını ona verir.
    10. Gerdek gecesi adam kızın karnındaki izi görür. İzin sebebini sorar. Kız her şeyi anlatır.
    11. Adam, kıza olan biteni anlatır. Kızdan af diler. Kız onu affeder. Birlikte mutlu yaşarlar.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. Evlenmek isteyen adamın sonunda meleğin bahsettiği kızla evlenmesi, alın yazısının (kader) değişmeyeceğini, insanın kaderinden kaçamayacağını kavratmıştır.

2. Fakir çobanın sonunda altın bularak zengin olması, insana hiç beklemediği bir anda şansın gülebileceğini kavratmıştır.
3. Kızın, kendisini bıçaklayan kocasını affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu kavratmıştır. Yeri geldiğinde affetmenin gerekli olduğu vurgulanmıştır.
4. Masalda birbirinden virgülle ayrılan sıralı cümlelerin kullanılması, bu cümlelerin kavratılması bakımından önemlidir.

KIRKINCI MASAL

1. **Sahte Şeyh**
2. **Hakim KAYMAN, Bingöl**
3. Şeyh olmak isteyen bir adamın, şansının yardımıyla meşhur bir şeyh olması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Bir kadın su getirmek için çeşmenin başına gider. Çeşmenin başı kalabalıktır. Kadınlar: "Ben imam karısıyım, ben öğretmen karısıyım, ben mühendis karısıyım." diyerek çeşmeden su alıp giderler ve kadın en sona kalır.
    2. Kadın suyu alıp eve gider ve kocasına her şeyi anlatır. Kocası: "Sen merak etme karıcığım. Ben de bir imam, bir şeyh olacağım." diyerek evden çıkar ve birkaç kitap alarak eve döner.
    3. Adam dama çıkar ve kitapları açıp önüne koyar. O esnada bir kervan gelir. Kervandan birkaç deve bir ahıra girer. Adam bunu görür. Kervandakiler develeri bu adama sorarlar. Adam mahsustan kitaba bakar ve develerin yerini onlara söyler.
    4. Kervandakiler memleketlerine giderler. O memleketin padişahının altınları kaybolmuştur. Padişah altınlarından bahsederken kervandan birkaç kişi padişaha şeyhi anlatırlar.
    5. Padişah şeyhi getirtir. Ondan altınları bulmasını ister. Şeyh mecburen kabul eder.
    6. Şeyh, karısıyla birlikte saraydaki bir odaya yerleşir. Şeyhe yemekle birlikte yemesi için altı tane karpuz verirler.

7. O arada altın hırsızları şeyhin geldiğini öğrenirler ve pencerenin altında şeyhi dinlemeye başlarlar.
8. Şeyh bir karpuzu keser. Karısına: "Biri gitti, beşi kaldı." der. O esnada hırsızlardan biri evine gitmiştir. Hırsızlar: "Gerçekten de birimiz gitti, beşimiz kaldık. Şeyh gerçekten de biliyormuş. Âlim adammış." derler.
9. Şeyhten korkan hırsızlar şeyhe gidip ona her şeyi itiraf ederler.
10. Şeyh yakın zamanda padişahın halasının öldüğünü öğrenir. Hırsızlardan altınları padişahın halasının mezarına koymalarını ister. Hırsızlar altınları mezara koyarlar.
11. Şeyh, padişaha giderek altınların halasının mezarında olduğunu söyler. Padişah altınları getirtir. Şeyhi çok sever ve ona sarayında güzel bir yer verir.
12. Aradan biraz zaman geçer. Padişahla başka bir ülkenin padişahı arasında savaş çıkar.
13. Padişah, şeyhi orduya komutan yapar. Binmesi için şeyhe en güzel atları getirtir; fakat şeyh cılız ve sırtı yaralı bir ata biner. Askerlerle yola çıkarlar.
14. Şeyh çok sıkışır. Attan inerse bütün askerler de iner diye atın üstüne işer. Şeyhin sidiği atın yaralı sırtına değince at acılar içinde dörtnala koşmaya başlar. Askerler de atlarını dörtnala koştururlar.
15. Düşman askerleri şeyhin ordusunun son hızla kendilerine doğru geldiğini görünce korkarak teslim olurlar.
16. Şeyh saraya döner. Padişah şeyhe ödül verir ve onu en has adamı yapar.
17. Şeyh odasına çekilir. Karısına: "Hanım! İşimiz her zaman böyle rast gitmez. Bir gün foyamız ortaya çıkar. En iyisi ben öleyim." der.
18. Karısı karşı çıksa da şeyh, bahçede bir mezar kazar ve odadan mezara giden bir tünel yapar. Akşam olunca şeyh, tünelden mezara girer.
19. Karısı şeyhin öldüğünü söyler. Herkes şeyhin mezarını ziyaret eder ve delikten mezarın içine para atar. Şeyh, her gün mezara girer, paraları toplar. Akşam olunca da karısının yanına gelir, birlikte sohbet ederler.
20. Bir gün şeyh yine mezara girer ve orada ölür.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Yalan ve hileyle, biraz da şansının yardımıyla kendisini insanlara şeyh olarak kabul ettiren adamın bu davranışından hareketle, herkese, her söylenilene inanılmaması gerektiği kavratılmıştır.
2. Şeyhin, şansının yardımıyla zengin ve meşhur biri olması, en beklenmedik anda insana şansın gülebileceğini kavratmıştır.
3. Bazen sahtekârlar ve kurnazlar da mutlu sona ulaşabilirler. Bu durumun insanı yanıltmaması gerektiği ve örnek alınmasının doğru olmadığı kavratılmıştır.
4. Masalda bazen tesadüflerin ve gülünç olayların yaşanması çocuğun masaldan alacağı hazzı ve faydayı arttıracaktır.
5. Masalda kullanılan fiilimsiler, çocuğu bu konuda bilgilendirmekle birlikte, uzun cümle kurmak için fiilimsilerden faydalanılması gerektiğini kavratmıştır.

KIRK BİRİNCİ MASAL

1. **Gülahmet**
2. **Hakim KAYMAN, Bingöl**
3. Gülahmet'in, kendisine ihanet ederek başka bir adamla dost olan karısını ve dostunu öldürmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Gülahmet çok kuvvetli bir gençtir. Adamın biri Gülahmet'i çok sever ve kızı olursa ona vereceğini söyler.
    2. Adamın bir kızı olur. Gülahmet adama sözünü hatırlatır. Adam kızını Gülahmet'e verir.
    3. Gülahmet, ıssız bir dağın başına gider ve orada bir ev yapar. Kızla birlikte orada yaşamaya başlar.
    4. Aradan yıllar geçer. Kız büyür, serpilir, çok güzel bir kız olur. Gülahmet kızla evlenir.
    5. Yıllar sonra Gülahmet'in biri kız, biri erkek iki çocuğu olur.
    6. Gülahmet bir gün ava gider. Yaşlı bir kadın evin kapısını çalar. Gülahmet'in karısı onu içeri alır.

7. Yaşlı kadın, Gülahmet'in karısını çok beğenir ve ona şöyle der: "Kızım, buralarda ne yapıyorsun? Sen bu güzelliğinle daha zengin kişilere layıksın. Benim Şah olan bir oğlum var. Seni onunla evlendireyim."
8. Gülahmet'in karısı başta kabul etmese de sonra ikna olur. Kadın ertesi gün oğlunun geleceğini söyleyerek gider.
9. Ertesi gün Şah gelir. Gülahmet'in karısına şöyle der: "Kocan gelince ben saklanacağım. Sen kocana, 'Gücün nerede?' diye sor. Kocanın zayıf noktasını bulup onu bağlayalım. Bizim mutluluğumuza engel olmasın."
10. Gülahmet gelir. Karısı ona gücünün nerede olduğunu sorar. Gülahmet, gücünün parmaklarında olduğunu söyler.
11. Kadın, Gülahmet'in parmaklarını bağlar. Şahı çağırır. Gülahmet durumu anlar ama bir şey yapamaz.
12. Şah hemen bir öküz keser. Derisini yüzer. Gülahmet'i derinin içine koyar ve deriyi sobaya yakın bir yere bırakır. Deri ısındıkça büzülür ve Gülahmet derinin içinde sıkışır.
13. Bir gün Gülahmet'in karısı dereye çamaşırları yıkamaya gider. Çocuklarını da yanında götürür. Gülahmet'in kızı acıkınca eve gelip ekmek alır ama babasının parmaklarını çözmez.
14. Biraz sonra erkek çocuk acıkır. Ekmek almak için eve gelince babası ondan parmaklarını çözmesini ister. Çocuk, kılıcı indirip babasının parmaklarını çözer.
15. Gülahmet derinin içinde kalıp Şah'ın gelmesini bekler. Şah, Gülahmet'in gözünün önünde karısıyla ilişkiye girince Gülahmet deriden çıkarak hem Şah'ı hem de karısını öldürür.
16. Gülahmet, oğlunu ve kızını alarak başka bir memlekete gider. Orada birlikte uzun yıllar yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Verilen sözün tutulması gerektiği kavratılmıştır.
2. Gülahmet'in, evin geçimini sağlamak için çalışması, karısının ise evin temizliğiyle uğraşması, iş bölümünü cinsiyetlerin belirleyeceğini göstermiştir.

3. Gülahmet'in karısının, tanımadığı yaşlı kadını eve alması ve sonunda kadına kanarak kocasını başkasıyla aldatması, yabancı insanların eve alınmaması gerektiğini kavratmıştır.
4. Güzelin alıcısı çoktur. Bu yüzden onların daha çok korunması gerektiği kavratılmıştır.
5. Karısının Gülahmet'i aldatması, insan ilişkilerinde herkese dikkat edilmesi gerektiğini kavratmıştır. Bazen en büyük kötülüğün insanın en yakınından gelebileceği vurgulanmıştır. Bu durum çocukta olumsuz izlenimler uyandırabilir.
6. Gülahmet'in karısının yaptığı kötülüğün cezasını canıyla ödemesi, kötülüğün cezasız kalmayacağını göstermiştir.
7. Gülahmet'in açıkladığı sırrından dolayı inek postuna hapsedilmesinden yola çıkılarak, insanın kendisine ait sırları kimseyle paylaşmaması gerektiği, bunun kötü sonuçlar doğurabileceği vurgulanmıştır.

KIRK İKİNCİ MASAL

1. **Şah İsmail**
2. **Hakim KAYMAN, Bingöl**
3. Göçebe bir kıza âşık olan Şah İsmail'in birçok zorluktan sonra sevdiği kızla evlenmesi ve karılarına göz dikerek kendisini öldürmek isteyen babasını öldürtmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Padişahın hiç çocuğu olmaz. "Eğer bir gün çocuğum olursa iki çeşme yaptıracağım. Birinden altın, diğerinden ise gümüş akıtacağım." der.
    2. Padişah bir gün ava çıkar. Ak sakallı bir derviş ona bir elma verir. Padişah, elmanın yarısını kendisi yer, yarısını da karısına verir.
    3. Aradan iki yıl geçer. Padişahın Şah İsmail adında bir oğlu olur.
    4. Padişah, oğlunun eğitimi için yerin altında bir mahzen yaptırır ve ona en güzel hocaları tutar. Şah İsmail, kuşların dilini bile öğrenir.
    5. Şah İsmail delikanlılık çağına gelince babasının izniyle yeryüzüne çıkar.

6. Şah İsmail, saraya gelir. Babası oğlunu görünce verdiği sözü hatırlar. Hemen iki çeşme yaptırır. Birinden altın, diğerinden gümüş akıtır. İnsanlar altın ve gümüşleri toplarlar.
7. En son yaşlı bir kadın gelir. Ona hiçbir şey kalmaz. Şah İsmail altın dolu cüzdanını ona verir. Kadın çok sevinir ve Şah İsmail'e, "Üç kadın sahibi olasın." diye dua eder.
8. Şah İsmail atına binip gezmeye çıkar. Bir derenin yanına gelir. Derenin karşısında çadırların yanında çok güzel bir kız görür. Kız da Şah İsmail'i görür. Birbirlerine âşık olurlar.
9. Şah İsmail babasına durumu anlatır. Sabah olunca padişah, adamlarıyla birlikte çadırların bulunduğu yere gider ama orada kimseyi bulamaz.
10. Şah İsmail âşık olduğu kızı aramak için yola koyulur. İnsanların kafatasından yapılan bir köşk görür. İçeri girer. İçeride bir kazan kaynamaktadır. Şah İsmail kazandan yemek yerken köşkün sahibi gelir.
11. Köşkün sahibi Şah İsmail'i görünce çok kızar ve onunla kavgaya tutuşur. Şah İsmail köşkün sahibini yere serince köşkün sahibi, göğüslerini açar. Şah İsmail, kız olduğunu anlayınca ona karışmaz.
12. Şah İsmail kızı yendiği için, kız onunla evlenmek ister.
13. Şah İsmail, sevdiğiyle evlenmeden onunla evlenemeyeceğini söyler ve kızı da yanına alarak yoluna devam eder.
14. Kapısı, penceresi olmayan bir köşk görürler. İçeriden ağlama sesi gelince Şah İsmail duvarı yıkarak içeri girer. Kıza niçin ağladığını sorunca kız şöyle der: "Yedi kardeşim var. Yedisi de devlerle savaşıyor. Devler beni istiyor. Kardeşlerim de vermeyeceklerini söylüyorlar. Bu yüzden aylardır devlerle savaşıyorlar."
15. Şah İsmail onların nerede savaştıklarını sorarak yola koyulur.
16. Şah İsmail denilen yere gider. Kızın kardeşlerine yardım eder ve devleri öldürür.
17. Yedi kardeş, Şah İsmail'i ve yanındaki kızı alarak köşklerine gelirler. Kız kardeşlerini ona vermek isterler. Şah İsmail ise şöyle der: "Benim bir sevdiğim var. Onunla evlenmeden kardeşinizle evlenemem."

18. Şah İsmail, kız kardeşi ve yanındaki kızı alarak yola çıkar. Sevdiği kızın izini bulur. Sevdiği kızın başka biriyle evlendirilmek istendiğini öğrenir. Yaşlı bir kadın aracılığıyla kızın daha önce kendisine verdiği kolyeyi kıza gönderir.
19. Kız kolyeyi görünce çok sevinir. Gece olunca Şah İsmail kızı kaçırır. Sevdiğiyle ve diğer iki kızla birlikte saraya gelir.
20. Sarayda dillere destan bir düğün yaparak üç kızla da evlenir.
21. Şah İsmail'in babası oğlunun karılarına göz diker. Oğlunu öldürmek için onunla satranç oynamaya karar verir.
22. Şah İsmail kabul eder. Altı defa babasını yener. Yedinci oyunda babasının yenmesini ister. Babası son oyunda oğlunu yener.
23. Babası, boynunu vurmaları için oğlunu askerlere teslim eder. Askerler onu dağ başına götürürler ama çok sevdikleri için Şah İsmail'in boynunu vurmazlar. Şah İsmail'in gözlerini çıkararak onun cebine koyarlar ve saraya dönerler.
24. Şah İsmail, oturduğu ağacın üstündeki iki kuşun yardımıyla cebindeki gözlerini çıkararak yerine koyar ama sağ gözü sola, sol gözü de sağa koyduğu için şaşı olur.
25. Sonra tarla süren yaşlı bir adamın yanına gelir. Adam onu oğlu olarak kabul eder. Şah İsmail de her gün adamın öküzlerini otlatır.
26. Bir gün Şah İsmail adama etrafta ne olup bittiğini sorar. Yaşlı adam ona Şah İsmail'in babasından bahseder. Şah İsmail, babasının, karılarına göz diktiğini, çok sevdiği karısının bu yüzden babasına karşı savaştığını öğrenir.
27. Yaşlı adamı padişahın yanına gönderir ve öldürdüğü oğlunun atını ve kılıcını verirse kendisiyle savaşan kadını öldürebileceğini söyler. Yaşlı adam saraya gider. Atı ve kılıcı getirir.
28. Şah İsmail karısının karşısına çıkar. Karısı onu tanır. Şah İsmail, karısına, onunla savaşır gibi görüneceğini, mahsustan onu yere atacağını söyler. Babası gelince de onu öldürmesini ister.

29. Karısı kabul eder. Karısıyla çarpışır ve onu yere serer. Padişahı çağırırlar. Padişah tam kadını öldürecekken kadın kılıcıyla padişahın kellesini uçurur.
30. Şah İsmail padişah olur. Üç karısını da yanına alarak birlikte mutlu yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. İnsan hiçbir zaman umudunu yitirmemelidir. En umutsuz anda bile insana bir yardım elinin uzanabileceği kavratılmıştır. Çocuğu olmayan padişahın ak sakallı bir ihtiyardan aldığı elmayı yiyerek çocuk sahibi olması buna örnek gösterilebilir.
2. Verilen sözün mutlaka tutulması gerektiği vurgulanmıştır.
3. Padişahın oğlunun, gördüğü eğitim sayesinde ölümden kurtulması, eğitimin önemini kavratmıştır. Zamanı gelince alınan bu eğitimin faydasının görüleceği vurgulanmıştır.
4. Şah İsmail'in sevdiği kız için büyük sıkıntı çekmesi, sevenin sevdiği için her zaman özverili olması gerektiğini kavratmıştır.
5. Mutluluğa giden yolun sıkıntılarla dolu olduğu, mutluluğu bulmak için uzun ve çetin uğraşların verilmesi gerektiği kavratılmıştır.
6. Şah İsmail'in karşılaştığı kızın cesareti ve atılganlığı, kızların da erkekler kadar cesur olabileceğini, cesaretin cinsiyetle ölçülemeyeceğini göstermiştir.
7. İnsan, duygularını, sorunlarını yakınlarıyla paylaşmalıdır. Duyguların paylaşıldıkça çözüme kavuşabileceği kavratılmıştır.
8. Bir şeyin aslı öğrenilmeden karar verilmemelidir. Düşünmeden ve fevri davranarak iş yapmanın kötü sonuçlar doğurabileceği kavratılmıştır.
9. Para sayesinde birçok işin kolayca halledilebileceği kavratılmıştır.
10. Padişahın, kendi gelinlerine göz dikmesi, çocuk açısından olumsuz bir durum olarak görülebilir. Fakat sonunda bu durumun padişahın ölümüyle sonuçlanması, kim olursa olsun kötülüğün cezasız kalmayacağını göstermesi bakımından önemlidir.
11. İyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulacağı vurgulanmıştır.
12. Masalda diyalogların çokluğu ve olayların peş peşe gelmesi, çocuğun masalı dinlemesi ve ondan istifade etmesi bakımından önemlidir.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Neydim, Ne Oldum, Ne Olacağım**
2. **Musa DEMİRHAN, Bingöl**
3. Keşişle ilişkiye girerek krala ihanet eden kraliçenin, bu ilişki duyulmasın diye prensese iftira atması ve gerçek ortaya çıkınca attığı bu iftiranın cezasını canıyla ödemesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Kral savaşa gidince kraliçe onu sarayın keşişiyle aldatır.
    2. Prenses bunu görür. Kral savaştan dönünce, gerçek ortaya çıkmasın diye kraliçe krala prensesin keşişle ilişkiye girdiğini söyler.
    3. Kral, prensesi adamlarına teslim eder ve onu bir dağ başına götürüp öldürmelerini ister.
    4. Kralın adamları prensese kıyamazlar. Bir geyik öldürerek kanını prensesin elbiselerine sürerek krala götürürler. Prensesi öldürdüklerini söylerler.
    5. Prenses çıplak olduğu için geceleri yürür. Bir ağacın üstündeyken bir çoban onu görür ve elbiselerini ona giydirerek evine götürür.
    6. Çobanın ağası prensesi oğluyla evlendirmek ister ama prenses bunu kabul etmez. Çoban, onu çıplak olarak gördüğü için çobanla evlenir.
    7. Aradan yıllar geçer. Prensesin üç oğlu olur. Birine "Neydim", birine "Ne Oldum", diğerine de "Ne Olacağım" adlarını koyar.
    8. Kral bir gün askerleriyle prensesin memleketinden geçerken prensesin çocuklarının birbirlerini adlarıyla çağırdıklarını görür. Çocuklara evlerini sorar. Çocuklar kralı evlerine götürürler.
    9. Kral kapıyı çalar. Prenses kapı deliğinden babasını tanır. "Şimdi evde kocam yok, sonra gelin." der.
    10. Prenses babasının sevdiği yemekleri pişirir. Kral yemekleri görünce kızını tanır. Prenses başından geçenleri ona anlatır.
    11. Kral, çocuklara bu adları niçin koyduğunu sorar. Prenses: "Neydim? Kralın kızıydım. Ne oldum? Çoban karısı oldum. Ne olacağım? O belli değil" der.

12. Kral; kızını, torunlarını ve çobanı alarak saraya gider. Kraliçeyi öldürtür. Çoban, kral olur; prenses de kraliçe.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Bir olayın aslı bilinmeden karar verilmemelidir. Masal, bir şeyin aslını araştırmadan karar vermenin doğru olmadığını, iftira olasılığının göz ardı edilmemesi gerektiğini kavratmıştır.
2. İnsanlar gelecekte nelerle karşılaşacaklarını bilemezler. Masal, gelecekte başımıza gelebilecek olaylara karşı hazırlıklı olmamız gerektiğini ifade etmektedir.
3. Padişaha ihanet eden kraliçenin bunun cezasını canıyla ödemesi, prensesin ise sonunda mutlu olması, iyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağını göstermiştir.
4. Kocasına ihanet eden ve üvey kızına iftira atan kraliçenin bunun cezasını canıyla ödemesi, çocuğa, kötülüğün cezasız kalmayacağını kavratmıştır.
5. Prensesin, çocuklarına anlamlı isimler takması, isim koymanın önemli olduğunu, çocuklara rastgele isim konulmaması gerektiğini kavratmıştır.
6. "Kral", "kraliçe", "keşiş", "prenses" gibi ilgi çeken kelimeler, çocuğun kelime hazinesinin gelişmesi bakımından önemlidir. Bu kelimelerin anlamlarını merak eden çocuk, yakın çevresinden bunların anlamlarını öğrenmek suretiyle kelime hazinesini geliştirir.

KIRK DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Selim İle Ahmet

2. Yasin BARASI, Bingöl

3. İlk önce karısını daha sonra da iki çocuğunu kaybeden adamın, uzun bir aradan sonra onlara kavuşması.

4. Masalın özeti:

1. Bir adamın Selo[14] ve Ehmo[15] adlarında iki oğlu vardır.

[14] Selim isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[15] Ahmet isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

2. Bu adam bir gün ava gidince bir bezirgânbaşı kapıyı çalar. Adamın karısı kapıyı açar. Bezirgânbaşı kadının güzelliğine hayran kalır ve kadını alıp kaçırır.
3. Adam eve dönünce çocukları ona her şeyi anlatırlar. Adam, bezirgânbaşına yetişir. Bezirgânbaşı kadını torbaların içine sakladığı için adam eli boş geri döner.
4. Bezirgânbaşı kadını şehre götürür. Yedi katlı bir evin en üst katına yerleştirir. Kapıyı da kilitler.
5. Öte yandan adam çocuklarını alarak başka bir memlekete gitmek için yola koyulur.
6. Bir suyun yanına gelir. Ehmo'yu karşıya geçirir. Geri gelir. Selo'yu karşıya geçirecekken Ehmo'yu kurt kapıp götürür. Selo'yu da su götürür.
7. Bir çoban Ehmo'yu kurdun ağzından kurtarır. Selo'yu da bir değirmenci bulur.
8. Selo ile Ehmo büyüyünce şehre çalışmaya giderler. Birbirlerini bulurlar. Kardeş olduklarını öğrenirler. Birlikte çalışmaya başlarlar.
9. Bezirgânbaşı, Ehmo ile Selo'yu evine bekçi olarak alır.
10. Bir gün annelerini görürler. İlk önce birbirlerini tanımazlar. Anneleri Ehmo'nun boynundaki izi sorunca Ehmo başından geçen bütün olayları annesine anlatır. Annesi onların kendi çocukları olduğunu anlar.
11. Bezirgânbaşı gelince Ehmo İle Selo onu öldürürler. Sonra babalarını bulmak için anneleriyle birlikte köylerine giderler.
12. Köylerine gelince anneleri kocasına her şeyi anlatır. Adam, çocuklarına kavuştuğu için çok sevinir. Uzun yıllar birlikte yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Selim ile Ahmet'in, anne babalarıyla birlikte çok sıkıntı çektikten sonra mutlu olmaları, mutsuzluğa giden yolun uzun ve sıkıntılarla dolu olduğunu kavratmıştır.
2. Masalla, sınavlara sabırla katlanmak gerektiği kavratılmıştır. Hayatın baştan sona bir sınavlar silsilesi olduğu vurgulanmıştır.
3. İnsanın hiçbir zaman umudunu yitirmemesi gerektiği, en umutsuz anda bile bir yardım elinin uzanabileceği kavratılmıştır.

4. Bezirgânbaşının yaptığı kötülüğün cezasını canıyla ödemesi, kötülüğün cezasız kalmayacağını, iyilerin mutlaka kötüleri yeneceğini kavratmıştır.
5. Haklı olanın bir gün mutlaka hakkını alacağı vurgulanmıştır.
6. Karısından ve çocuklarından ümidini kesen adamın sonunda onlara kavuşması, Allah'tan hiçbir zaman ümit kesilmemesi gerektiğini kavratmıştır.

KIRK BEŞİNCİ MASAL

1. **Üç Arkadaş**
2. **Tevfik TANIK, Bingöl**
3. Uzak bir memlekete çalışmaya giden üç arkadaştan en küçüğünün kazandığı parayı akıl satan birine verip akıl alması ve aldığı akıl yüzünden mutlu bir hayat sürmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Üç arkadaş uzak bir memlekete çalışmaya gider.
    2. On yedi yıl çalışırlar. İki arkadaş çok para kazanır. En küçüğü ise sadece üç altın kazanabilmiştir.
    3. Eve dönmeden önce ailelerine hediyeler almak için pazara giderler. Diğerleri güzel hediyeler alır. En küçük arkadaş ise akıl satan birine üç altını verip ondan şu öğütleri alır:
        a. "Başına nasıl bir bela gelirse gelsin sabret."
        b. "Bir yere misafirliğe gidersen ne olursa olsun ev sahibine eviyle ilgili soru sorma."
        c. "Yolculuk yaptığında hava kararırsa hangi köye uğradıysan orada kal. Gece yolculuk yapma."
    4. Yola çıkarlar. Hava kararınca bir köye uğrarlar. Küçük arkadaş o köyde kalır. Diğer ikisi yolculuğa devam eder.
    5. Küçük arkadaş geceyi geçirmek için bir köşke gelir. Köşkte tuhaf şeyler olmaktadır. Ama o, akıl veren adamın sözlerini hatırlayarak köşk sahibine hiçbir şey sormaz ve ölümden kurtulur.

6. Küçük arkadaş eve doğru yola çıkar. Arkadaşlarının vahşi hayvanlar tarafından parçalandığını görür. Onların yerlere dökülen altınlarını alarak yoluna devam eder.
7. Eve gelir. Karısı adamı tanımaz. Tanrı misafiri olduğunu düşünerek adamı içeri alır.
8. Adam çalışmak için evden ayrıldığında karısı hamile olduğu için adamın bir oğlu olmuştur. Oğlu on yedi yaşındadır; ama adam oğlunu tanımaz.
9. Gece olunca oğlu annesinin odasında uyur. Adam onu karısının dostu sanır ve öldürmek ister. Akıl veren adamın sözlerini hatırlayınca sabreder.
10. Üçüncü günün akşamı genç, eve gelince adamın yine evde olduğunu görür ve annesine babasının en önemli özelliğinin ne olduğunu sorar.
11. Annesi: "Ben ne zaman ateş yaksam baban dayanamaz, üstündekileri çıkarır, sırtını ateşe verirdi." der.
12. Genç, bahçede ateş yakar. Adam sırtını ateşe verince genç, adamın, babası olduğunu anlar. Birlikte zenginlik içinde yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Küçük arkadaşın kendi eksikliğini görerek özeleştiri yapması ve bunun neticesinde birçok tehlikeyi atlatıp mutlu olması, özeleştiri yapmanın insanı daha iyiye götüreceğini ve mutlu kılacağını göstermiştir.
2. Akıl veren adamın sözünü dinleyen küçük arkadaşın birçok sıkıntıdan kurtulması, diğerlerinin ise yırtıcı hayvanlara yem olması, büyük sözü dinlemenin önemini kavratmıştır.
3. Bir şeyin aslını bilmeden karar vermenin doğru olmadığı kavratılmıştır. Sabırsızca hareket etmenin kötü sonuçlar doğurabileceği öğretilmiştir.
4. İnsanların davranışlarını, asıl nedenlerini bilmeden kendi doğrularımıza göre yargılar ve mahkûm edersek çoğu zaman yanılabileceğimiz vurgulanmıştır.
5. Uzak memlekete gidenlerin, döndüklerinde sevdiklerine hediye almaları gerektiği kavratılmıştır.

KIRK ALTINCI MASAL

1. **Kız Kardeşin Bedduası**
2. **Tevfik TANIK, Bingöl**
3. Yengesi tarafından iftiraya uğrayan kızın, zamanla masum olduğunun anlaşılması ve yengesinin evden kovulması.
4. **Masalın özeti:**
    1. İki erkek kardeşin çok sevdikleri bir kız kardeşleri vardır. Kız kardeş, ağabeylerine çok güzel yemekler yapar.
    2. Erkek kardeşlerden biri evlenir. Kızın yengesi, kız kardeşin yemeklerini kıskanır. Ondan kurtulmanın yollarını arar.
    3. Kızın yengesi, suya bir yılan kılı koyar ve kıza içirir.
    4. Zamanla kızın karnı şişince yengesi kocasına kızın hamile olduğunu söyler.
    5. Erkek kardeşler kız kardeşlerini öldürmek isterler ama ona kıyamazlar.
    6. Erkek kardeşlerden biri kızı bir dağ başına götürür. Kız uyuyunca erkek kardeş kızı orada bırakıp eve döner.
    7. Kız uyanınca ağabeyinin kendisini bırakıp gittiğini fark eder. "Ayağında söz[16] ağacı çıksın da onun dermanı sadece ben de olsun." diye beddua eder.
    8. Kız kardeş bir çeşme başına gelir. Birisinin geldiğini fark edince ağaca çıkar. Adam onu fark edip ağaçtan indirir.
    9. Kız kardeş ona her şeyi anlatır. Adam bir keçi keser, etini çok tuzlayıp kıza yedirir. Kızın önüne bir leğen bırakır. Kızın karnındaki yılan ağzından çıkıp suya girer.
    10. Adam, yılanı öldürür ve kızla evlenir. Zamanla kızın çocukları olur.
    11. Bir gün ayağında söz ağacı çıkan biri, kızın memleketine gelir. Kız kardeş onun, ağabeyi olduğunu anlar. Onu getirmeleri için çocuklarını gönderir.
    12. Adam gelince kız kardeşini tanır. Kız kardeşi ona her şeyi anlatır. İğnesini ağabeyinin ayağına değdirince ayağı iyileşir.
    13. Erkek kardeş eve gidip diğer kardeşe her şeyi anlatır. O da olanları duyunca karısını evden kovar.

[16] Mayhoş bir yemiş, alıç.

14. Kız kardeşlerinin yanına gelirler. Uzun yıllar birlikte yaşarlar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Başarının kıskançlık uyandırabileceği kavratılmıştır.
2. Bir şeyin aslını bilmeden karar vermenin doğru olmadığı öğretilmiştir.
3. Hiçbir yalanın gizli kalmayacağı, yalanın bir gün mutlaka ortaya çıkacağı vurgulanmıştır.
4. Mutluluğu elde etmenin kolay olmadığı, mutluluğa giden yolun uzun ve zorlu olduğu kavratılmıştır.
5. Yılan yutanların midelerindeki yılanın çeşitli yöntemlerle çıkarılabileceği öğretilmiştir.
6. Umudun yitirilmemesi gerektiği, en umutsuz anda bile bir yardım elinin uzanabileceği vurgulanmıştır.
7. Affetmenin yüce bir erdem olduğu kavratılmıştır.
8. Masalda, kurallı cümlelerin çokluğu ve noktalama işaretlerinin kullanılması, çocuğun, cümle bilgisini ve noktalama işaretlerini kavraması bakımından önemlidir.

KIRK YEDİNCİ MASAL

1. Kurnaz Yeğen

2. Muhittin VURAL, Bingöl

3. Kurnaz yeğenin, dayısının malına zarar vermesi ve insanları kandırarak onların malını alması.

4. Masalın özeti:

1. Tarladaki dayısına yardıma gelen yeğenini, dayısı yemek getirmesi için eve gönderir.
2. Yeğen eve gidince yengesini kandırarak dayısının öküzlerini keser. Daha sonra tarladaki işçileri kandırarak tarladaki buğdayı ateşe verir.
3. Dayı her tarafta yeğenini ararken yeğen eve gelerek pişen etleri bir eşeğe yükler ve halasının köyüne gelir.
4. Yeğen, halasına dayısının öldüğünü söyler. Halası telaşla dayısının cenazesine yetişmek için yola çıkar. Hâlbuki bu da yalandır.

5. Yeğen bir ovaya gelir. Etleri ince ekmeklerin arasına koyarak toprağın altına dizer. Eline de bir baston alır.
6. Yedi atlı gelir. Yeğen bastonu yere vurdukça et çıkar. Adamlar etleri yerler.
7. Yola çıkmadan yeğenden bastonu isterler. Kurnaz yeğen yedi atı ve adamların üstündeki elbiseleri aldıktan sonra onlara bastonu verir.
8. Yeğen bir çobana rastlar. Çoban bir kayanın altında kaval çalmaktadır. Yeğen: "Üstüne bir kaya geliyor. Sakın yerinden kıpırdama." diyerek çobanı kandırır ve koyunları önüne katarak oradan uzaklaşır.
9. Tarla süren birini görür. Yeğen ondan bir tas çorba ister. Bir tas çorba getirirse ona bir atı koşumlarıyla birlikte vereceğini söyler.
10. Adam çorbayı alıp tarlaya gelir ama yeğen çoktan iki öküzü alıp gitmiştir.
11. Yeğen dayısının evine gelir. Dayısı ona çok kızar. Yeğen, verdiği zarara karşılık atları, koyunları ve öküzleri dayısına verir.
12. Akşam olunca alacaklılar dayının evine gelir, hayvanlarını isterler.
13. Yeğen onları o gece evde misafir eder. Bir hileyle onları korkutup kaçırır. Mallar dayıya kalır.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Kurnaz yeğenin, masalın sonunda mutlu sona ulaşması, bazen sahtekârlar ve kurnazların da mutlu sona ulaşabileceğini göstermiştir. Bu, çocuk için olumsuz bir durum gibi görünse de aslında çocuk, sahtekârların ve kurnazların elde ettiği bu mutluğun geçici olduğunun farkındadır.
2. Kurnaz yeğenin yedi atlıyı kandırması, çocuğa, yabancıların sözlerinin kuşkuyla karşılanması gerektiğini öğretmiştir.
3. Neyin, nerede, nasıl yapılacağını bilmeyen insanların, sonunda başarısız ve mutsuz olabilecekleri kavratılmıştır.
4. Masalda, diyalogların çok sık kullanılması, çocuğun masala ilgi duyması ve masaldaki iletileri kavraması bakımından önemlidir.

KIRK SEKİZİNCİ MASAL

1. Padişahın Oğlu ve Küçük Kız

2. **Ebru ESER, Ankara**
3. Üç kız kardeşten en küçüğünün kendisi hakkında söylediği sözlere kızan padişahın oğlunun, kızı zindana attırması, daha sonra pişman olup onunla evlenmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Üç kız kardeş aralarında konuşurlar. En büyüğü sarayın fırıncısıyla, ortancası sarayın kasabıyla evlenmek istediğini söyler. En küçüğü ise padişahın oğluyla evlenip ensesine okkalı bir tokat vurmak istediğini söyler.
    2. Padişahın oğlu konuşmaları duyar ve kızları saraya getirtir. En büyüğünü sarayın fırıncısıyla, ortancasını da sarayın kasabıyla evlendirir. Küçük kızın sözlerine çok kızdığı için onu da zindana attırır.
    3. Kız, zindancıdan yün iplik ister. Yün iplikle kazak örer. Zindancı, kazakları pazarda satar. Kıza elbise, mendil ve pabuç alır.
    4. Kız pabuçları giyip sarayın bahçesinde gezerken padişahın oğlu kızı görür. Kızı tanımaz. Onu beğenir ve onunla tanışmak ister ama küçük kız koşarak zindana gelir.
    5. İkinci defa da farklı giysiler giyerek aynı şeyi yapar. Üçüncüsünde padişahın oğlundan kaçarken bir pabucunu düşürür.
    6. Padişahın oğlu babasına bu pabucun sahibiyle evlenmek istediğini söyler.
    7. Şehirdeki bütün kızları saraya toplarlar ama hiçbir kızın ayağına bu pabuç olmaz.
    8. Zindancı zindanda bir kızın olduğunu söyler. Kızı getirirler. Pabuç kızın ayağına olur. Padişahın oğlu kızı görünce tanır.
    9. Padişahın oğlu kızdan af diler ve kızla evlenir.
    10. Gerdek gecesi küçük kız, isteğini yerine getirir ve padişahın oğlunun ensesine okkalı bir tokat vurur.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**
    1. İnsanları küçük nedenlerden dolayı büyük cezalara çarptırmamak gerektiği vurgulanmıştır.
    2. Akıllı, sabırlı ve kararlı insanların, amaçlarına ulaşabilecekleri kavratılmıştır.

3. Özeleştiri yapmanın, hatayı anlayıp özür dilemenin, insanı yücelten bir davranış olduğu kavratılmıştır.
4. Küçük kızın, yapılanlara rağmen padişahın oğlunu affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu kavratmıştır.
5. Masalda geçen kafiyeli dörtlükler, masalı çocuğa eğlenceli hale getirmiş, kafiye ve şiirin birlikteliği kavratılmıştır.

KIRK DOKUZUNCU MASAL

1. **Üç Kız Kardeş**
2. **Zeynep KAYMAN, Bingöl**
3. Üvey anneleri tarafından bir mağaraya bırakılıp daha sonra bir çobanla evlenen üç kız kardeşten ikisinin en küçük kardeşe iftira atmaları ve gerçek ortaya çıkınca çobanın, iki kız kardeşi evden kovması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Üç kız kardeşin anneleri ölünce babaları kızların hocasıyla evlenir.
    2. Kızların hocası onlara iyi davranacağını söylemesine rağmen onlara kötü davranır. Bir gün kızları alıp bir mağaraya götürür ve onları orada bırakır.
    3. Kızlar bir çoban görürler. Çoban üç kız kardeşle de evlenir.
    4. Aradan aylar geçer. En küçük kardeş hamile kalır. Ablaları onu çok kıskanırlar.
    5. Doğum vakti gelince bebeği alarak yerine köpek yavrusu koyarlar. Bebeği de bir duvarın altına bırakıp kocalarının yanına giderler.
    6. Kocalarına, kardeşlerinin bir köpek yavrusu doğurduğunu söylerler. Bunu duyan çoban çok kızar ve karısını beline kadar toprağa gömer. Köpek gibi yalasın diye önüne de bir tas bırakır.
    7. O köyde yaşlı bir kadın, keçisinin memelerinde hiç süt olmadan eve geldiğini fark edince durumu çobana anlatır. Çoban, “Keçini takip et.” der.
    8. Kadın, keçiyi takip eder. Keçinin duvar altındaki bir çocuğu emzirdiğini görür.
    9. Kadın, çocuğu alıp evine getirir. Çocuk büyür, kuvvetli bir delikanlı olur.

10. Çoban, gençle arkadaş olur ve onu evine davet eder.
11. Genç, yaşlı kadına çobanın davetini anlatınca kadın ona her şeyi anlatır. Çobanın kapısının önündeki kadının onun annesi olduğunu söyler.
12. Genç, çobanın evine gider. Çobana kapıda toprağa gömülü olan kadının kendi annesi olduğunu söyler.
13. Çoban, kadını topraktan çıkarır. Ondan özür diler. Diğer iki karısını da döverek evden kovar.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Üvey annenin kız kardeşlere kötü davranması ve onları bir mağaraya bırakması, çocuğun üvey annelere karşı olumsuz duygular beslemesine neden olacaktır. Üvey annelerin kötü olduğunu düşünen çocuk, öz annesine karşı daha saygılı ve sevgi dolu olacaktır.
2. Çobanın zor durumdaki kız kardeşlere yardım etmesi, insanın hiçbir zaman umudunu yitirmemesi gerektiğini göstermiştir.
3. Bir şeyin aslını araştırmadan karar vermenin doğru olmadığı kavratılmıştır.
4. İnsan ilişkilerinde her zaman, her yerde, herkese karşı çok dikkatli olunması gerektiği kavratılmıştır.
5. Hiçbir kötülüğün sonsuza kadar gizli kalmayacağı öğretilmiştir.
6. İyilerin iyilik, kötülerin ise kötülük bulacağı kavratılmıştır.
7. Onca yapılanlara rağmen karısının çobanı affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu göstermiştir.

ELLİNCİ MASAL

1. Güzel Kızın Kısmeti

2. Remziye AYAZ, Bingöl

3. Kimseyi beğenmeyen güzel bir kızın, sonunda çirkin bir adamla evlenmek zorunda kalması.

4. Masalın özeti:

1. Köyde yaşayan güzel bir kız vardır. Bu kız, kendisini istemeye gelenlerden hiçbirini beğenmez.

2. Bir de bu köyde yaşayan yakışıklı bir genç vardır. Bu genç, köyün güzel kızını kaç defa istetir ama kız onu kabul etmez.
3. Genç, İstanbul'a gider ve orada evlenir. Çoluk çocuk sahibi olur.
4. Bu genç bir gün köye gelir. Kızın evlendiğini öğrenir. Kızın kocasını merak eder. Kızın evinin önünde kadının kocasını görür.
5. Güzel kızın, çirkin bir kocayla evlendiğini görünce çok şaşırır. Dayanamaz ve kapıyı çalarak kıza sebebini sorar.
6. Kız, genci evlerinin arkasındaki gül bahçesine götürür. Ona şöyle der: "Bu bahçenin sonuna kadar git. En güzel gül hangisi ise onu bana getir. Ama geri dönmek yok. Bir gülü geçtikten sonra tekrar dönüp onu alamazsın."
7. Güller birbirinden güzel olduğu için genç, en güzelini seçmekte çok zorlanır. Sonunda solgun bir gül getirip güzel kıza vermek zorunda kalır.
8. Kız: "Şimdi beni anladın mı?" der. Genç de kıza hak verir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Güzel kızın, önüne gelen kısmetleri teptikten sonra pişman olması; insanın önüne gelen fırsatları iyi değerlendirmesi gerektiğini kavratmıştır.
2. İnsan ne oldum dememeli, ne olacağım demeli. Masal, içinde bulunduğumuz ana saplanıp kalmak yerine ileriyi de düşünmemiz gerektiğini öğretmiştir.
3. Güzellerin alıcısı çoktur. Bu yüzden onların daha dikkatli olması gerekir. Masal, özellikle güzel kızların güzellikleri dolayısıyla karşılaşabilecekleri tehlikelere karşı dikkatli olmaları gerektiğini kavratmıştır.
4. Masalda kelimeleri ve cümleleri birbirine bağlayan bağlaçlar, çocuğun bu konuda bilgi sahibi olması bakımından önemlidir.

ELLİ BİRİNCİ MASAL

1. Tuz Kadar Sevgi

2. Remziye AYAZ, Bingöl

3. Kendisini tuz kadar sevdiğini söyleyen oğluna kızarak onu öldürtmek isteyen padişahın, daha sonra hatasını anlayarak oğlundan af dilemesi.

4. Masalın özeti:

1. Padişah, üç oğlunu yanına çağırarak onlara kendisini ne kadar sevdiklerini sorar.
2. En büyüğü altınlar, gümüşler, mücevherler kadar; ortancası bal kadar, börekler, çörekler kadar; en küçüğü ise tuz kadar sevdiğini söyler.
3. Babası en küçüğüne çok kızar. Öldürmeleri için onu cellâtlara teslim eder.
4. Cellâtlar şehzadeye kıyamazlar ve onu salıverirler.
5. Şehzade bir memlekete gelir. İlk evin kapısını çalar ve evin sahibi olan yaşlı kadının oğlu olur.
6. Ertesi gün ülkenin padişahını seçmek için talih kuşunu uçururlar.
7. Talih kuşu bir köşede oturan şehzadenin başına konar ama yabancı olduğu için onu padişah olarak kabul etmezler.
8. Talih kuşu üç defa uçurulur. Üçüncü defa da şehzadenin başına konunca onu kendilerine padişah yaparlar.
9. Şehzade, padişah olunca babasını sarayına yemeğe davet eder ve ona tuzsuz yemekler hazırlatır.
10. Babası gelir. Şehzade sakal, bıyık bıraktığı için babası onu tanımaz.
11. Padişah yemeklerin neden tuzsuz olduğunu sorunca şehzade: "Tuzu sevmediğinizi duyduk. O yüzden yemeklere tuz katmadık." der.
12. Padişah: "Olur mu öyle şey? Tuzsuz hayat olur mu? Tuzu çok seviyorum." deyince şehzade, tuz yüzünden öldürtmek için cellâtlara teslim ettiği oğlunu ona hatırlatır.
13. Padişah, oğlunu tanır. Yaptığından pişman olur ve oğlundan af diler. Oğlu da babasını affeder.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Masal, hediyenin, maddi değerine göre değil, içerdiği sembolik içeriğe göre değerlendirilmesi gerektiğini kavratmıştır.
2. Günlük hayatta hiç önemsenmeyen küçük ayrıntıların değeri, ancak yitirildiği zaman anlaşılır. Masal, bu küçük ayrıntıların değerinin bilinmesi gerektiğini kavratmıştır.
3. Masal, özeleştiri yapıp hatasını anlamanın ve özür dilemenin insanı yücelten bir davranış olduğunu kavratmıştır.

4. Çocuğun babasını affetmesi, affetmenin yüce bir erdem olduğunu öğretmiştir.
5. Çocuğun talih kuşu sayesinde padişah olması, insana hiç beklemediği bir anda şansın gülebileceğini göstermiştir.

ELLİ İKİNCİ MASAL

1. **Keloğlan ve Hiç**
2. **Emine ESER, Bingöl**
3. Annesi tarafından hiç(tuz) almak için çarşıya gönderilen Keloğlan'ın başka şeylerle uğraşarak alacağı tuzu unutması, daha sonra annesinin sözünü hatırlayarak hiç alıp eve dönmesi.
4. **Masalın özeti:**
    1. Keloğlan'ın annesi hiç(tuz) alması için oğlunu çarşıya gönderir.
    2. Keloğlan unutmamak için "hiç hiç hiç" diyerek yola devam eder.
    3. "Hiç" derken bir balıkçıya rastlar. Balıkçı hiç balık tutamaz. Keloğlan'a kızar ve "Bereketli olsun, bol olsun." demesini ister.
    4. Keloğlan öyle diyerek yürürken bir cenazeye rastlar. Cenazedekiler Keloğlan'a kızarlar. "Allah rahmet eylesin." demesini isterler.
    5. Keloğlan öyle diyerek yol alırken bir köpek leşine rastlar. Oradakiler ona kızarlar. "Murdar murdar murdar" demesini isterler.
    6. Keloğlan öyle diyerek bir lokantaya girer. Lokantadaki müşterilerin hepsi kaçar. Lokantanın sahibi Keloğlan'a kızar. "Çek, çek, uzasın." demesini ister.
    7. Keloğlan öyle diyerek yürürken çırağının kulağını çeken bir usta görür. Usta çeke çeke çırağının kulağını koparır.
    8. Usta Keloğlan'a çok kızar. Keloğlan: "Ne diyeyim?" der. Usta: "Hiçbir şey söyleme." deyince Keloğlan hiç alması gerektiğini hatırlar.
    9. Keloğlan çarşıdan hiç alıp eve gider.
5. **Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi**

1. Keloğlan'ın önemsiz konulara dalarak annesinin isteğini unutması, çocuğa, önemsiz olaylara takılarak önemli konuların unutulmaması gerektiğini öğretmiştir.
2. Masal; çocuğa, nerede, ne zaman, nasıl konuşulması gerektiğini kavratmıştır. Masalda, yerli yerinde hareket etmemenin güzel olmayan sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekilmiştir.
3. Masal, başkalarının sözüne göre değil, doğrulara göre hareket edilmesi gerektiğini kavratmıştır.
4. Keloğlan'ın bakkalda, cenazede, lokantada öğrendiği sözler, çocuğun bu gibi yerlerde nasıl hareket etmesi gerektiğini öğrenmesi bakımından önemlidir. Masalla, çocuk, sosyal hayatta yapılması gerekenleri öğrenmiştir.
5. Masaldaki kelime tekrarları, çocuğun masalı dinlerken veya okurken haz alması ve ahengin oluşması bakımından önemlidir.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. **Pıto, Çıto ve Kıto**
2. **Emine ESER, Bingöl**
3. Bir adam ile karısının Pıto'yla Çıto'yu öldürmesi, bunun üzerine Kıto'nun ağabeylerinin intikamını alması.
4. **Masalın özeti:**
    1. Pıto, Çıto ve Kıto üç kardeştir. Babaları ölüm döşeğindeyken oğullarından evin sol tarafındaki yoldan gitmemelerini ister.
    2. Babaları ölünce Pıto merak eder ve sol yolda yürümeye başlar. Bir adam ile karısını görür. Adam, Pıto'yu evine götürür. Gece olup Pıto uyuyunca adam Pıto'nun başını keser.
    3. Pıto gelmeyince Çıto onu aramaya çıkar. Onun başına da aynı olaylar gelir, Çıto da ölür.
    4. En küçükleri olan Kıto zeki biridir. Adam ile karısı onu da evine davet ederler. Pıto, adamın evindeki odaları gezerken ağabeylerinin cesedini görür.

5. İntikam almaya karar veren Kıto, gece uyumamak için parmağını keser ve parmağına tuz basar. Adam ile karısının ertesi gün kendisini bir torbaya koyarak öldüreceklerini duyar.
6. Sabah olunca Kıto, adamın karısını bayıltıp torbaya atar ve kadının kıyafetlerini giyer. Adam Kıto'yu karısı sanır.
7. Torbayı denize atarlar. Adam Kıto'dan kurtulduğunu düşünerek sevinirken Kıto konuşur.
8. Adam karısını suya attığını anlar. Çok üzülür ama son pişmanlık fayda etmez.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Pıto ile Çıto'yu öldüren kadının yaptığı kötülüğün cezasını canıyla ödemesi, kötülüğün cezasız kalmayacağını kavratmıştır.
2. Tarlada çalışan adamın iki kardeşi para vadiyle kandırması, yabancıların yardım önerilerinin kuşkuyla karşılanması gerektiğini kavratmıştır.
3. Pıto ile Çıto'nun baba sözü dinlemedikleri için ölmeleri, büyük sözü dinlemeyen insanın başının dertten kurtulmayacağını kavratmıştır.
4. Masalda birkaç yerde geçen kelime tekrarları, masalı daha eğlenceli hale getirmiştir. Bu durum, çocuğun masala karşı ilgisini arttırarak masaldan daha fazla istifade etmesini sağlayacaktır.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Kedi ile Pirey[17]

2. Zeynep YETER, Bingöl

3. Kuyruğu kesilen kedinin pireyden kuyruğunu alabilmek için çok sıkıntı çekmesi ve sonunda kuyruğuna kavuşması.

4. Masalın özeti:

1. Pirey her süt sağdığında kedi sütün tamamını içer. Pirey bunu fark edince kedinin kuyruğunu keser.
2. Kedi, pireyden kuyruğunu ister. Pirey de kediden sütünü ister. Sütü getirirse kediye kuyruğunu vereceğini söyler.

[17] Yaşlı kadın.

3. Kedi; pirey için inekten süt, inek için meradan ot, mera için çeşmeden su, çeşme için kızlardan oyun, kızlar için kunduracıdan kundura, kunduracı için tavuktan yumurta, tavuk için değirmenciden buğday ister.
4. Değirmenci buğdayı kediye verir. Kedi buğdayla tavuktan yumurta, yumurtayla kunduracıdan kundura alır. Kunduraları kızlara verince kızlar çeşmenin başında oynarlar. Çeşmenin suyuyla meradan ot, otla inekten süt alır.
5. Sütü alıp pireye götürür. Pirey de kediye kuyruğunu verir.

5. Masalın Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

1. Emek harcamadan süt içen kedinin kuyruğundan olması, emeksiz yemeğe konmak isteyenlerin bunun bedelini ağır ödeyeceklerini göstermiştir.
2. Her almanın bir vermesi, her şeyin bir bedeli vardır. Masal, doğada her şeyin, herkesin birbirine muhtaç olduğunu kavratmıştır.
3. Kedinin kuyruğunu alabilmek için hiç yılmadan uzun uğraşlar vermesi ve sonunda kuyruğuna kavuşmasından hareketle, amaca ulaşabilmek için yoğun çaba harcamanın ve yılgınlık göstermeden yola devam etmenin gerekli olduğunu kavratmıştır.
4. Masalda, birçok yerde hitap sözcüğü ve ünlem işaretinin kullanılması, çocuğa bu noktalama işaretinin işlevi hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
5. MASAL METİNLERİ

1. HACCA GİDEN KURT

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Zamanın birinde bir kurt yaşarmış. Bu kurt hacca gitmeye karar vermiş. Yakınlarından helallik isteyip yola koyulmuş. Az gitmiş, çok gitmiş, bir at ile karşılaşmış.

At, kurda sormuş:

"Kurt kardeş, nereye gidiyorsun?"

"Hacca gidiyorum." demiş kurt.

Bunu duyan at:

"Mademki hacca gidiyorsun bana bir nal getir." demiş.

Kurt, "Tamam" deyip tekrar yola koyulmuş. Günlerce yol yürümüş. Yolda bir eşek görmüş.

Eşek, kurda sormuş:

"Kurt kardeş, yolculuk nereye?"

"Hacca gidiyorum eşek kardeş!" demiş kurt.

Bunu duyan eşek:

"Madem hacca gidiyorsun bana bir palan getirsene." demiş.

"Tamam" deyip yoluna devam etmiş kurt. Gece gündüz yol yürümüş. Bir koyuna rastlamış.

Koyun kurda:

"Nereye gidiyorsun kurt kardeş?" demiş.

"Hacca niyetlendim, hacca gidiyorum." demiş kurt.

Koyun şöyle demiş:

"Hazır hacca gidiyorsun, gelirken bana bir muska getir."

Kurt başını sallayıp yoluna devam etmiş. Biraz yürüdükten sonra birden duraklamış.

"Ben nereye gidiyorum?" demiş kendi kendine.

"Ne annem hacca gitti ne babam; ne atam hacca gitti ne dedem. Boş ver." deyip geri dönmüş.

Yolda koyunu görmüş.

Koyun sormuş:

“Kurt kardeş, niye döndün?”

Kurt da:

“Ne annem hacca gitti ne babam; ne atam hacca gitti ne dedem. Ne işim var hacda? Ben seni yemeye geldim.” demiş.

Koyun çok korkmuş. Kurttan nasıl kurtulurum diye düşünürken aklına bir fikir gelmiş.

“Kurt kardeş, madem beni yiyeceksin bari izin ver de şu taşın üstüne çıkıp son defa meleyeyim.” demiş. Kurt “Tamam” demiş.

Koyun taşın üstüne çıkıp “meee” der demez arkasına bakmadan kaçmış. Kurt koyunu elinden kaçırmış. Kendi kendine şöyle söylenmiş:

“Ah ah! Ne annemin sesi güzeldi ne babamın, ne dedemin sesi güzeldi ne atamın. Ne işim vardı da kalkıp koyunun sözlerine aldandım.”

Söylene söylene yoluna devam etmiş. Derken eşeğin yanına gelmiş.

Eşek:

“Kurt kardeş, nereden geliyorsun, niye hacca gitmedin?” demiş.

“Hacca gitmekten vazgeçtim. Ne annem hacca gitti ne babam, ne dedem hacca gitti ne atam. Ne işim var hacda? Ben seni yemeye geldim.” demiş kurt.

Eşek korkmuş. “Kurttan nasıl kurtulabilirim.” diye düşünmüş. Aklına güzel bir fikir gelmiş.

“Kurt kardeş! Ayağımın altına bir diken battı. Bari bu dikeni çıkar da son nefesimi rahat vereyim.” demiş.

Kurt, eşeğin ayağının altındaki dikeni çıkarayım derken eşek kurdun alnının ortasına öyle bir vurmuş ki kurt sırt üstü yere serilmiş. Eşek koşarak oradan uzaklaşmış. Kurt kendi kendine:

“Ah ah! Ne annem doktordu ne babam, ne dedem doktordu ne atam. Ne işim vardı da kalkıp doktorluğa soyundum, dikeni çıkarmaya kalktım?” deyip yoluna devam etmiş.

Az gitmiş, çok gitmiş. Derken atın yanına gelmiş. At, kurdu görünce:

“Kurt kardeş, nereden geliyorsun, hacca gitmedin mi?” diye sormuş.

Kurt:

“Hacca gitmekten vazgeçtim. Ne annem hacca gitti ne babam, ne dedem hacca gitti ne atam. Ne işim var hacda? Ben seni yemeye geldim.” demiş.

At çok korkmuş. Kurttan nasıl kurtulacağını düşünmüş. Aklına bir fikir gelmiş.

Sonra:

“Kurt kardeş! Madem beni yiyeceksin bari gel, sırtıma bin de son defa biraz koşayım. Şu karşıki köye vardığımızda sırtımdayken beni yersin.” demiş.

Kurt atın sırtına binmiş. At koşa koşa köyün içine girmiş. Kurdu gören köylüler sopalarını alıp ona vurmaya başlamışlar. Kurt kanlar içinde yere serilmiş. At kaçıp kurtulmuş.

Kurt:

“Ah ah! Ne annem at sırtına bindi ne babam, ne dedem at sırtına bindi ne atam. Ne işim vardı da kalkıp atın sırtına bindim. Vah akılsız başım, vah akılsız başım!” deyip kanlar içinde köyü terk etmiş.

Cevahir KAYMAN

2. KARTAL İLE KAPLUMBAĞA

Bir kartal bir gün havada uçarken çalılıklarda dolaşan bir kaplumbağa görmüş. Çalılığa inip:

“Kaplumbağa kardeş! Gel, arkadaş olalım.” demiş.

Kaplumbağa kabul etmiş. Kartal ile kaplumbağa arkadaş olup yola koyulmuşlar. Biraz gittikten sonra kartal, kaplumbağaya:

“Kaplumbağa kardeş! Gel, seni sırtıma alayım da sana her yeri gezdireyim. Sırtımda bu güzel manzarayı seyret.” demiş.

Kaplumbağa bu teklife çok sevinmiş. Kartalın sırtına binmiş. Kartal, dağların, tepelerin, ovaların üzerinden uçmuş da uçmuş. Vakit öğleyi geçmiş. Kartalın karnı çok acıkmış.

“Kaplumbağa kardeş! Benim karnım acıktı.” demiş.

Kaplumbağa:

“Kartal kardeş! Beni yavaşça indir de bir yerim acımasın. Sen de şu çayırda bir şeyler yiyip karnını doyur.” demiş.

Kartal:

“Kusura bakma kaplumbağa kardeş! Ben seni yiyeceğim.” demiş.

Kaplumbağa yalvarmış, yakarmış.

“Biz arkadaşız. Beni nasıl yersin?” dese de kartal hiç oralı olmamış. Kaplumbağayı yüksekten yere vurmuş. Kaplumbağa paramparça olmuş. Kartal da aşağı inerek kaplumbağayı yemiş.

“Ne yapayım? Huyum kurusun. Birini yemeden duramıyorum.” deyip oradan uzaklaşmış.

Bu mesele de burada bitmiş.

Cevahir KAYMAN

3. TİLKİ, KAPLUMBAĞA VE KERTENKELENİN ARKADAŞLIĞI

Bir gün tilki, kaplumbağa ve kertenkele arkadaş olmuşlar. Beraber gezip beraber yemişler. Günlerden bir gün tilki arkadaşlarına:

"Arkadaşlar! Gelin, birlikte buğday ekelim." demiş.

Kaplumbağa ve kertenkele de bu fikri kabul etmiş. Kaplumbağa onlara:

"Ben hızlı yürüyemiyorum. Siz gidip tarla bulun. Ben de gelir, tarlayı sürecek traktörü bulurum." demiş.

Onlar da kabul etmişler. Gidip tarla bulmuşlar ama kaplumbağa hala ortalıkta yokmuş.

"Kaplumbağa kardeş! Hani gelip traktör bulacaktın, ne oldu?" demişler.

Kaplumbağa da:

"Ne yapayım arkadaşlar? Ben çok yavaş yürüyorum, biliyorsunuz. En iyisi siz gidip traktör bulun, ben de gelir, tarlayı sürerim." demiş.

Onlar da kabul edip gitmişler. Traktör bulup tarlaya getirmişler. Ama kaplumbağa yine ortalıkta yokmuş.

"Kaplumbağa kardeş! Traktör bulduk, hala gelip tarlayı sürmedin." demişler.

Kaplumbağa:

"Ne yapayım arkadaşlar? Hızlı yürüyemiyorum, biliyorsunuz. En iyisi siz gidin, tarlayı sürün. Ben gelip buğday bulur, tarlayı ekerim." demiş.

Onlar da "Tamam" deyip gitmişler. Tarlayı sürmüşler. Ama kaplumbağa hala yürüyormuş. Aslında tembellik yapıp işten kaytarmak istiyormuş.

"Kaplumbağa kardeş! Hani buğday bulup tarlayı ekecektin, ne oldu?" demişler.

Kaplumbağa:

"Ne yapayım arkadaşlar? Hızlı yürüyemiyorum. En iyisi siz buğday bulup tarlayı ekin. Ben gelir, tarlayı sularım." demiş.

Onlar da gidip buğday bulmuşlar, buğdayı ekmişler. Ama kaplumbağa hala gelmemiş. Yine kaplumbağaya gidip:

"Kaplumbağa kardeş! Hani gelip tarlayı sulayacaktın, nerede kaldın?" demişler.

Kaplumbağa:

“Ne yapayım arkadaşlar? Çok yavaş yürüyorum. En iyisi siz gidip tarlayı sulayın. Ben gelir, etrafında bekçilik yaparım. Tarlaya kimseyi sokmam.” demiş.

Onlar, “Tamam” deyip gitmişler. Tarlayı sulamışlar. Kaplumbağa tarlaya yeni yetişmiş. Tarlanın etrafını dolaşmış. Tarlanın içine girip taze buğdayları yemeye başlamış. Hayvanlar da tarlaya girmiş. Bunu gören tilkiyle kertenkele:

“Hani burayı koruyacaktın, tarlaya girip buğday mı yiyorsun?” demişler.

Kaplumbağa:

“Hayır, hayır! Buğday yemiyorum. İyice sulanmış mı diye kontrol ediyorum. Siz tırpan getirip buğdayı biçin, ben de biçilen buğdayları toplarım.” demiş.

Onlar gidip tırpan getirmişler, buğdayı biçmişler. Ama kaplumbağa oyalana oyalana biçilen buğdayları topluyormuş.

Onlar:

“Kaplumbağa kardeş! Niye buğdayı toplamıyorsun, niçin oyalanıyorsun?” demişler.

O da:

“Ne yapayım? Buğdaylar ayağıma dolanıyor, toplayamıyorum. En iyisi siz toplayın. Ben de gidip patos getireyim. Buğdayı patosa vurayım.” demiş.

Onlar gidip buğdayı toplamışlar, üst üste yığmışlar. Ama kaplumbağa hala patosu getirmemiş.

“Kaplumbağa kardeş! Niye patosu getirmedin?” demişler.

Kaplumbağa:

“Ne yapayım arkadaşlar? Ben çok yavaş yürüyorum. En iyisi siz patosu getirip buğdayı patosa vurun. Ben de buğdayı torbalara doldururum.” demiş.

Onlar, “Tamam” deyip gitmişler. Patosu getirmişler, buğdayı patosa vurmuşlar. Ama kaplumbağa buğdayı torbalara dolduramamış bir türlü.

Onlar:

“Kaplumbağa kardeş! Niye buğdayı torbalara doldurmadın?” demişler.

Kaplumbağa:

“Ne yapayım arkadaşlar? Boyum çok kısa, torbalara yetişemedim. Siz buğdayı torbalara doldurun. Ben de torbaların ağzını bağlarım.” demiş.

Onlar da buğdayı, samanı ve kepeği ayrı ayrı torbalara doldurup ağızlarını kapatmışlar.

Kaplumbağaya:

"Kaplumbağa kardeş! Sen hiçbir iş yapmadın. Yarışacağız. Yarışı kazanırsan sana torbalardan birini veririz. Şu dereden yukarı doğru yarışacağız." demişler.

Kaplumbağa dereden geçemeyeceğini ve yukarı çıkamayacağını bildiği için kabul etmemiş.

"En iyisi şu tepeden aşağı doğru yarışalım." demiş.

İçinden de:

"İlk ben ulaşırım, buğday torbasını ben kaparım." demiş.

Onlar bu fikri kabul etmiş. Tepeden aşağı doğru yarışmışlar. Kaplumbağa yukarıdan aşağıya doğru yuvarlana yuvarlana inmiş. Ama tilki en önde koşup buğday torbasını kapmış. Kertenkele saman torbasını kapmış. En sona kalan kaplumbağaya da kepek torbası kalmış. Kaplumbağa, tembelliğinin cezası olarak kepeğe razı olmak zorunda kalmış.

Saadet KAYMAN

4. ZOZAN İLE GOZAN

Bir keçi ile iki yavrusu varmış. Bu yavrulardan birisinin adı Zozan, diğerinin adı ise Gozan'mış. Anneleri her gün dışarı çıkıp çayır çimen dolaşır, karnını doyurup eve gelirmiş. Zozan ile Gozan'ı tatlı sütüyle beslermiş. Evden çıkmadan önce yavrularını sıkıca tembihlermiş.

"Sakın benden başka kimseye kapıyı açmayın!" dermiş.

Anneleri memelerini sütle doldurup evin kapısına gelince:

" Zozan'ım, Gozan'ım! Kapıyı açın, ben geldim, size süt vereceğim." dermiş.

Zozan ile Gozan annelerinin ayaklarını kapı deliğinden gördükten sonra ona kapıyı açarlarmış. Bir gün bir ayı bu durumu fark etmiş. Anneleri evden çıktıktan sonra gelip kapıyı çalmış.

Zozan ile Gozan:

"Kim o?" demişler.

Ayı:

"Zozan'ım, Gozan'ım! Kapıyı açın, ben geldim, size süt vereceğim." demiş.

Zozan ile Gozan:

"Ayağını kapı deliğinden göster, bakalım." demişler. Ayı ayağını gösterince:

"Sen bizim annemiz değilsin. Annemizin ayağı beyazdır." demişler.

Bunu duyan ayı gidip ayağını un torbasının içine sokmuş. Ayağı bembeyaz olmuş. Ertesi gün Zozan ile Gozan'ın annesi çıktıktan sonra ayı gelip kapıyı çalmış.

Zozan ile Gozan:

"Kim o?" demişler.

Ayı:

"Zozan'ım, Gozan'ım! Kapıyı açın, ben geldim, size süt vereceğim." demiş.

Zozan ile Gozan:

"Ayağını kapı deliğinden göster, bakalım." demişler.

Ayı ayağını kapının deliğinden göstermiş. Zozan ile Gozan kapıyı açar açmaz ayı içeri girip ikisini de yemiş. Anneleri eve gelince evde kimseyi görememiş. Sağa gitmiş, sola gitmiş, yavrularını bulamamış. Sormuş, soruşturmuş, yavrularını ayının yediğini öğrenmiş.

Keçi ayıya gitmiş.

"Çocuklarımı sen mi yedin?" demiş.

Ayı:

“Ben yemedim.” demiş.

Keçi:

“Sen yedin.” demiş. Aralarında tartışmışlar.

Sonra keçi, ayıya:

“Şeriata[18] gidelim.” demiş.

Şeriata gitmişler.

Şeriat, ayıyı haksız görmüş. Ayı yine yavruları yemediğini söyleyince keçi ayıya şöyle demiş:

“Gel, seninle dövüşeceğiz. Filan günde, filan saatte, filan yerde kapışacağız.”

Ayı işin ciddiyetini anlayınca dişçiye gitmiş.

“Dişlerimi keskinleştir, keçiyi yiyeceğim.” demiş.

Dişçi durumu biliyormuş. Ayının Zozan ile Gozan’ı yemesi onun da çok zoruna gitmiş. Ayının dişlerini sökmüş. Ayıya belli ettirmeden onun dişlerinin yerine ince çubuklar yerleştirmiş.

Keçi de marangoza gidip boynuzunu iyice sivriltmiş. Kavgaya tutuşmuşlar. Keçi, ayının karnına boynuzunu geçirmiş. Karnını ikiye ayırmış. Zozan ile Gozan dışarı çıkmışlar.

Keçi:

“Yavrularım! Dayınıza gidip ne yediniz?” demiş.

Zozan ile Gozan da:

“Biraz mama sağ elimize, biraz da sol elimize verdi. Ağzımıza attık, hap ettik.[19]” demişler.

Cevahir KAYMAN

[18] Hak aramak, mahkemeye başvurmak.
[19] Bingöl yöresinde çocuk dilinde, bir şeyi yemek.

5. TİLKİ İLE KARTAL

Bir varmış, bir yokmuş. Bir tilki ile bir kartal varmış. Tilki bir gün ormanda gezinirken karşısına bir kartal çıkmış.

Tilki kartala:

"Kartal kardeş! Gel, seninle arkadaş olalım." demiş.

Arkadaş olmuşlar. Kartal tilkiye:

"Tilki kardeş! Benim karnım çok acıktı." demiş.

Tilki:

"Kartal kardeş! Ben eve gidip bir şeyler hazırlayayım. Bu akşam bana davetlisin." demiş.

Kartal da sevinerek kabul etmiş. Akşam olunca kartal tilkinin evinin yolunu tutmuş. Eve gelip kapıyı çalmış. Tilki kartalı içeri almış. Sofra hazırlanmış, tilki sofraya malez[20] getirmiş. Kartal maleze ağzını sokmuş. Ama malez kartalın gagasına yapışmış. Kartal onunla uğraşırken tilki yemeği yiyip bitirmiş. Kartal eve aç dönmüş.

İçinden şöyle demiş:

"Tilki bacı, sen dur bakalım. Ben senin başına ne çoraplar öreceğim. Sen beni aç bırakırsın ha!"

Ertesi gün kartal tilkiyi yemeğe davet etmiş. Akşam olunca tilki kartalın evine gelmiş. Kartal tilkiyi içeri buyur etmiş ve sofraya hedik[21] getirmiş. Tilki hediği yiyeyim derken kartal gagalayarak hepsini bitirmiş. Tilki aç kalmış. Dönüp evine gitmiş. Yaptığına pişman olmuş.

Cevahir KAYMAN

[20] Hamur işi, tereyağlı yöresel bir yemek.
[21] Buğday ve nohuttan yapılan bir tür yemek.

6. YILAN İLE TİLKİ

Bir gün bir tilki suyun kenarına gelmiş. Tam o esnada bir yılan görmüş. Yılan da etrafta dolanıyormuş. İkisi de karşıya geçmek istiyorlarmış. Yılan tilkiyi tuzağa düşürmeye çalışıyormuş.

Tilki yılana:

"Niçin burada dolanıyorsun?" demiş.

Yılan:

"Karşıya nasıl geçebileceğimi düşünüyorum." demiş.

Tilki:

"Ben de karşıya geçmek istiyorum." demiş.

Yılan:

"O zaman gel, seninle dost olalım. Beni sırtına al, birlikte karşıya geçelim." demiş.

Tilki:

"Tamam, yılan kardeş! Sırtıma gel de birlikte karşıya geçelim." demiş.

Yılan tilkinin sırtına çıkmış. Suya girmişler. Kıyıya az bir mesafe kalınca yılan kendisini tilkinin boğazına dolamış ve tilkinin boğazını sıkmaya başlamış. Tilki yılanın kendisini boğmaya çalıştığını anlayınca:

"Ah yılan kardeş! Madem öleceğim, madem boğazımı sıkıp beni öldüreceksin bari o gözlerini göster de sana doyasıya bir bakayım." demiş.

Yılan, başını aşağı doğru sarkıtınca tilki yılanın başını dişleyip koparmış. Yılanı suyun kenarına getirip düzgün bir şekilde yere sermiş.

"Yılan kardeş! İşte dostluk böyle düzgün olur. Senin yaptığın gibi eğri dostluk olmaz." demiş.

Hüsnü AYDIN

7. AYI İLE KÜRKÇÜ TİLKİ

Bir gün bir adam evinin bahçesinde abdest alıyormuş. Kürkünü de bir ağaca asmış. Oradan geçen bir tilki bu kürkü görünce çok beğenmiş. Yavaşça yaklaşıp kürkü almış, yoluna devam etmiş. Az gitmiş, çok gitmiş, bayağı yol gitmiş. Bir ayıya rastlamış. Ayı tilkiyi görünce:

"Tilki bacı, tilki bacı! Bu güzel kürkü nereden getirdin?" demiş.

Tilki:

"Ayı kardeş! Benim babam kürk dikerdi, annem de kürk dikerdi. Ben onlardan oldum. Ben de çok güzel kürk dikerim." demiş.

Ayı:

"Öyle ise bana da bir kürk diksene. Kış geldi, çok üşüyorum." demiş.

Tilki:

"Olur, ayı kardeş, ama kürk dikebilmem için bana koyun getirmen lazım. Güzel, semiz koyunlar getir ki ben de onların yünüyle sana güzel bir kürk dikeyim." demiş.

Ayı:

"Tamam, yeter ki sen kürk dik. Ben şimdi koyun getirmeye gidiyorum. Bir yerde otur. Ben koyun getirdikçe sen de derisini yüz, yünüyle kürk dik." demiş.

Tilki:

"Tamam, ayı kardeş! Bak, şu iki taşın arasına giriyorum. Kimse yanıma gelmesin. Yalnız olunca daha güzel kürk dikerim." demiş.

Ayı:

"Tamam, tilki bacı! Sen merak etme. Kimse yanına gelmez." demiş.

Ayı gitmiş, sürüden iki koyun yakalamış. Koyunları tilkinin oturduğu deliğe fırlatmış. Tilki koyunları parçalamış, etini yemiş, geri kalanının üstüne de pisliğini yapmış. Ayı aşağıdan bağırmış:

"Tilki bacı, tilki bacı! Ne yaptın?"

Tilki:

"Ayı kardeş! Kürk dikmek o kadar kolay mı? Sen git, bana iki koyun daha getir. Ben kürkü dikmeye başladım." demiş.

Ayı gidip iki koyun daha getirmiş. Tilkinin oturduğu deliğe fırlatmış.

Sonra:

“Tilki bacı, tilki bacı! Ne yaptın?” demiş.

Tilki:

“Ayı kardeş! Kollarını dikmeye başladım. Sen git, iki koyun daha getir.” demiş.

Ayı gitmiş, iki koyun daha getirmiş. Tilki ayının getirdiği koyunları afiyetle yiyormuş. Ayı, tilkinin kürk yaptığını sanıyormuş. Hâlbuki tilki keyfine bakıyormuş.

Ayı:

“Tilki bacı, tilki bacı! Ne yaptın, kürkü bitirmedin mi?” demiş.

Tilki:

“Ayı kardeş! Sen iki koyun daha getir. Kürkün kolları bitti. Şimdi sırtını dikmeye başladım.” demiş.

Ayı çaresiz gidip iki koyun daha getirmiş. Tilkinin oturduğu deliğe fırlatmış. Tilki onları da afiyetle yedikten sonra delikten sessizce çıkmış ve arkasına bakmadan kaçmış.

Ayı:

“Tilki bacı, tilki bacı! Ne oldu, kürk bitmedi mi?” demiş.

Demiş demesine ama tilkide ses yokmuş. Ayı tilkiden ses çıkmadığını görünce:

“Bu tilki sakın kaçıp gitmesin. Baksana hiç sesi çıkmıyor.” demiş.

Gidip büyük bir kabak getirmiş. Kabağı tilkinin bulunduğu deliğin karşısındaki kayanın üstüne koymuş. Rüzgâr, kabağı deliğin bulunduğu kayaya vurmuş. Kaya parçalanmış. Ayı ne görsün! Tilkiden eser yok. Tilki etleri yemiş, deri ve kemiklerin üstüne pisliğini dökmüş, sonra da kaçıp gitmiş.

Ayı:

“Tilki bacı, elime düşme! Seni lime lime edeceğim!” demiş.

Ayı düşmüş tilkinin peşine. Az gitmiş, çok gitmiş, üzgün üzgün yol gitmiş. Bir çobana rastlamış.

“Çoban kardeş! Tilki bacıyı görmedin mi?” demiş.

Çoban:

“Gördüm, gördüm. O kadar çok yemişti ki yolda yürümekte bile zorlanıyordu.” demiş.

Ayı:

“Hangi tarafa gitti?” demiş.

Çoban:

“Bak ayı kardeş, işte şu tarafa gitti.” demiş.

Ayı, tilki bacının peşine düşmüş. Sağa sola bakmış. Sonunda tilkiyi görmüş. Tilkiyi yakaladığı gibi öldürmüş. Güzelce yemiş. Tilkinin üstündeki kürkü alıp giymiş, oradan uzaklaşmış.

Yasin BARASI

8. EKMEK İSTEYEN KUŞ

Bir gün bir kadın tandırda ekmek pişiriyormuş. Bir kuş tandırın üstüne konup kadından ekmek istemiş.

Kadın:

"Git, bana iki çalı çırpı getir, tandıra atayım. Sana ekmek veririm." demiş.

Kuş uçup gitmiş. Aradan fazla zaman geçmemiş. İki çalı çırpı getirip kadına vermiş. Kadından ekmek istemiş.

Kadın:

"İki çalı çırpı getirdin diye ekmek mi istiyorsun? Ekmek vermem." demiş.

Kuş:

"Bana ne? Bana söz verdin. Ben ekmeğimi isterim." demiş.

Kadın mecburen kuşa iki ekmek vermiş. Kuş iki ekmeği alıp uçmuş. Bir çobana rastlamış.

Çobana:

"Sen süt getir, ben de ekmek getireyim. Birlikte yemek yiyelim." demiş.

Çoban, koyunlardan süt sağıp getirmiş. Süte ekmek doğrayıp yemişler.

Kuş, çobana:

"Sen çok yedin, ben az yedim. Ekmeklerimi isterim." demiş.

Çoban:

"Ekmek yok. Bu dağ başında ekmeği nereden getireyim?" demiş.

Kuş:

"Bana ne? Ya iki ekmeğimi verirsin ya da iki koyun isterim." diye tutturmuş.

Çoban mecbur kalmış, iki koyunu kuşa vermiş. Kuş koyunları alıp gitmiş. Bir köyde bir ağanın evine gelmiş.

Ağa:

"Koyunları getir de kesip kavurma yapalım. Bizimkiler yarın tarlaya gidecek. Kavurmayı yesinler ki tarlada iyi çalışsınlar." demiş.

İki koyunu kesip yemişler. Sabah olunca kuş:

"İki koyunumu isterim. Koyunlarımı kesip yediniz. Onları bana vereceksiniz." demiş.

Ağa:

"Koyunları yedik. Şimdi sana nereden koyun getireyim?" demiş.

Kuş:

“Bana ne? Ya iki koyunumu ya da gelinini verirsin.” demiş.

Ağa mecbur kalmış, gelini kuşa vermiş. Kuş gelini alıp yola koyulmuş. Az gitmiş, çok gitmiş. Bir çobana rastlamış. Çoban da bu kızın kocasıymış. Erkenden koyunları alıp otlatmaya götüren çobanın hiçbir şeyden haberi yokmuş. Çoban karısını görünce çok şaşırmış.

Kuş:

“Bana kavalını ver, sana karını vereyim.” demiş.

Çoban:

“Yapma, etme! Ben çobanım. Hep koyunlarımın yanındayım. Onlara kaval çalarım. Sana kavalımı verirsem ben kavalsız ne yaparım?” demiş.

Kuş:

“Bana ne? Kavalını vermezsen karını alamazsın.” demiş.

Çoban mecbur kalmış, kavalı kuşa vermiş. Kuş kavalı alıp uçmuş. Uçarken şöyle demiş:

İki çırpı verdim, iki ekmek aldım,
İki ekmek verdim, iki koyun aldım,
İki koyun verdim, bir gelin aldım,
Gelini verdim, kavalı aldım.
Düttürü düt de düttürü düt…

Kıymet ABAT

9. AYI İLE TİLKİNİN ORTAKLIĞI

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Evvel zaman içinde bir tilki ile bir ayı varmış. Bunlar ortak olmuşlar.

“Bu sene buğday ekelim.” demişler.

Tilki:

“Üstü benim olsun.” demiş.

Ayı:

“Tamam, altı da benim olsun.” demiş.

Buğday ekmişler. Hasat zamanı gelmiş. Tilki buğdayları toplamış. Samanı ve çöpü ise ayıya kalmış. Ayı bu işe çok kızmış.

“En güzel yeri kendine aldın. Çöpünü bana bıraktın. Bir dahaki sefere üstü benim, altı da senin olacak.” demiş.

Tilki:

“Tamam, bu sene pancar ekelim.” demiş.

Bu defa pancar ekmişler. Pancarlar çıkınca tilki pancarları toplamış. Üstündeki yapraklar ayıya kalmış. Ayı kandırıldığını anlayınca daha çok kızmış.

“Tilki bacı! Kandırdın beni. Seninle dövüşeceğiz.” demiş.

Tilki:

“Peki” demiş.

İki çubuk getirmiş. Uzun çubuğu kendine almış, kısa çubuğu ayıya vermiş. Kavgaya tutuşmuşlar. Ayının çubuğu kısa olduğu için tilkiye değmiyormuş. Tilki uzun çubuğu ile ayının her tarafını yara bere içinde bırakmış.

Ayı:

“Ben bunu kabul etmiyorum. Eve girelim. İçeride dövüşelim.” demiş.

Tilki:

“Tamam, bu defa uzun çubuğu sana vereyim, kısa çubuğu kendime alayım, haksızlık olmasın.” demiş.

Ayı uzun çubuğu almış. Kısa çubuğu tilkiye vermiş. İçeri girmişler. Ayının çubuğu uzun olduğu için çubuk duvarlara değiyormuş. Tilki kısa çubuğu ile ayıyı kanlar içinde bırakmış. Ayı tilki ile baş edemeyeceğini anlayınca kaçıp gitmiş.

Bu mesele de burada bitmiş.

Tevfik TANIK

10. AYI İLE TİLKİ

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir ormanda bir tilki ile bir ayı yaşarmış. Tilki ayıyı görünce onunla arkadaş olmuş.

"Birlikte ormanı bir baştan diğer başa gezelim." demişler.

Saatlerce ormanı gezmişler. İkisi de çok acıkmış. Yiyecek hiçbir şey de yokmuş. Tilki mahsustan ağzını oynatmaya, yemek yer gibi hareket ettirmeye başlamış. Ayı tilkinin bir şey yediğini sanmış.

"Tilki bacı! Ben burada açlıktan ölürken sen ne yiyorsun?" demiş.

Tilki de bir gözünü kapatarak:

"Ayı kardeş! Artık açlığa dayanamadım. Bir gözümü çıkardım. Onu yiyorum." demiş.

Ayı da bir gözünü çıkarıp yemiş. Biraz yürüdükten sonra tilki tekrar ağzını oynatmaya başlamış. Ayı tekrar sormuş:

"Tilki bacı! Ne yiyorsun?"

Tilki diğer gözünü de kapatmış.

"Diğer gözümü çıkardım, onu yiyorum." demiş.

Ayı da kalan tek gözünü çıkarıp yemiş. Kör olan ayı çok geçmeden bir uçurumdan aşağı yuvarlanmış.

Tilki ayının başına gelip şöyle demiş:

Altın kıllı,
Üstün kıllı,
Nereni yesem,
Akılsız ayı.

Sonra ayıyı afiyetle yemiş ve oradan uzaklaşmış.

Tevfik TANIK

11. TİLKİ İLE LEYLEK

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir ormanda bir tilki bir de leylek yaşarmış. Tilki ile leylek arkadaş olmuşlar.

Bir gün tilki leyleğe:

"Leylek kardeş! Bu akşam güzel bir yemek pişireceğim. Bana gel de birlikte afiyetle yiyelim." demiş.

Leylek bu davete çok sevinmiş. Tilkinin davetini kabul etmiş. Akşam olunca leylek tilkinin kapısını çalmış. Tilki leyleği içeri davet etmiş.

Sofraya düz bir kap içinde bir yemek koymuş. Leylek uzun gagasıyla yemeği yemeye çalışırken tilki yemeği silip süpürmüş. Leylek aç aç eve dönmüş. Yolda giderken kendi kendine:

"Bu yaptığını yanına bırakmayacağım tilki bacı!" demiş.

Ertesi gün leylek tilkiyi evine davet etmiş. Akşam olunca tilki leyleğin evine gelmiş. Leylek dar ve uzun bir kap içine yemek koyup sofraya getirmiş.

Tilki, ağzını kabın içine sokmaya çalışırken leylek yemeği yiyip bitirmiş. Tilki aç kalmış. Evinin yolunu tutmuş ve yaptığına pişman olmuş.

Zeynep KAYMAN

12. TİLKİ BACI İLE DEĞİRMENCİ

Bir varmış, Bir yokmuş. Bir tilki varmış, bir de tilkinin kardeşi değirmenci varmış. Değirmenci çok fakirmiş.

Gel zaman, git zaman değirmenci, padişahın kızına sevdalanmış. Fakat fakir olduğu için padişahın kızıyla evlenmesi çok zormuş. Padişahın kızını unutmak istemiş ama bir türlü unutamamış.

Bir gün tilkiye:

"Git, bana padişahın kızını iste." demiş.

Tilki:

"Biz fakiriz. Padişah, kızını bize vermez." demiş ama kardeşinin çok üzüldüğünü görünce bir plan yapmış. Padişahın sarayına gidip altın ölçeği istemiş.

"Bizim biraz altınımız var, onu ölçeceğiz. Ölçtükten sonra ölçeği getiririm." demiş.

Ölçeği alıp eve gelmiş. Aradan bir iki gün geçmiş. Tilki, ölçeği saraya götürmeden önce bir iki altını ölçeğin altına yapıştırmış. Sonra ölçeği saraya götürmüş. Padişah, ölçeğin altındaki altınları görünce tilki ve kardeşinin çok zengin olduğunu sanmış.

Padişah, değirmencinin daha önce kendi kızına talip olduğunu biliyormuş. Kızını değirmenciye vermeyi kabul etmiş. Düğün dernek kurulmuş. Ama değirmenci fakir olduğu için giyinecek doğru dürüst bir elbisesi bile yokmuş. Tilki, kardeşini alıp derenin başına getirmiş.

Kardeşine:

"Sen tasalanma. Ben her şeyi halledeceğim. Şimdi elbiselerini dereye at." demiş.

Değirmenci elbiselerini çıkarıp dereye atmış. Tilki bağırmaya başlamış:

"Kardeşimin elbiselerini su götürdü. Şimdi eve gidip gelmek zor olur. Bir takım elbise getirin de kardeşime giydireyim." demiş.

Bir takım elbise getirmişler. Değirmenci takım elbiseyi giyinip tilki bacısıyla birlikte saraya gitmiş. Düğün esnasında değirmenci davetlilerden çekinip korkunca altını kirletmiş. Tilki bunun farkına varmış. Değirmenci utancından başını önüne eğip sessizce oturmuş.

Saraydakiler:

“Tilki bacı! Senin kardeşin niye suskun suskun oturuyor, neyi var?” demişler.

Tilki:

“Benim kardeşim evdeyken her zaman altın topu ile oynar. Sarayınızda küçük bir çocuk yok ki kardeşim onunla oynasın. O yüzden canı sıkılıyor.” demiş.

Hemen bir çocuk getirip değirmencinin kucağına koymuşlar. Tilki kimseye belli ettirmeden kardeşinin pisliğini çocuğa sürmüş.

Sonra da:

“Alın bu çocuğu, kardeşimi kirletti. Alın götürün.” demiş.

Çocuğu alıp götürmüşler. Sabun, kolonya falan getirmişler. Tilki, kardeşini alıp arka tarafa götürmüş. Kardeşinin üstünü temizlerken ona çok kızmış.

“Altını niye kirlettin?” demiş.

Değirmenci:

“Ne yapayım? Kalabalığı görünce çekindim, korktum.” demiş.

Neyse düğün bitmiş. Sabah olunca gelini değirmencinin evine getireceklermiş. Tilki kara kara düşünmüş. Padişahın kızını değirmene götüremezlermiş.

“Padişah kızı hiç değirmene gelin gider mi?” demiş kendi kendine.

Sonra oradakilere:

“En iyisi ben önden gideyim. Evi hazırlayayım. Siz de arkadan gelirsiniz.” demiş.

Tilki yola çıkmış. Bir ovada bir dev görmüş. Dev, tilkiyi görünce:

“Tamam. Bugünkü yemeğim çıktı. Şu tilkiyi afiyetle yiyeyim.” demiş.

Tilki:

“Allah canını almasın! Benimle niye uğraşıyorsun. Ben senin dişinin kovuğuna bile girmem. Birazdan padişahın askerleri gelecek. Sen onları ye.” demiş.

Dev:

“Tilki bacı! Ben ne yapayım, nerede saklanayım?” demiş.

Tilki, devi bir saman yığınının altına saklamış. Sonra da gaz döküp samanı ateşe vermiş. Dev, samanların içinde yanarak can vermiş.

Tilki, devin anahtarını alıp onun sarayına gitmiş. Sarayı görünce gözlerine inanamamış. Her taraf altın ve gümüşmüş. Çeşmelerden altın ve gümüş akıyormuş. Padişahın askerleri gelini saraya getirmişler. Gelin sarayı görünce şaşırmış. Çünkü

saray, babasının sarayından daha güzelmiş. Düğün bitmiş. Herkes evine gitmiş.

Aradan günler geçmiş. Tilki, kardeşinin kendisini ne kadar sevdiğini anlamak için hasta numarası yapıp yataklara düşmüş.

Padişahın kızı, kocasına:

"Tilki bacı çok hasta, ne yapalım?" demiş.

Değirmenci:

"Bir tekme vur, aşağı at, gitsin. İşi bitti zaten." demiş.

Tilki bunu duyunca yerinden doğrulmuş.

"Demek ki öyle ha, pis değirmenci! Ben olmasaydım padişahın kızını alamazdın. Saraylarda yaşayamazdın. Bana bunu mu yapacaktın?" demiş.

Padişahın kızı bunu duyunca çok sinirlenmiş.

"Ne yani, ben şimdi bir değirmenci ile mi evlendim? Seni bırakıp babamın sarayına gideceğim." demiş.

Tilki, padişahın kızının önüne geçmiş.

"Sana ne oluyor? Ben kardeşimle konuşuyorum. Bu bizim meselemiz. Seni ilgilendirmez. Babanın sarayına gitsen bile onun sarayı bu saray kadar güzel değil. Niye küsüp gidiyorsun?" demiş.

Kız da tilkiye hak vermiş. Gitmekten vazgeçmiş. Birkaç gün geçtikten sonra tilki bu defa gerçekten hastalanmış. Hasta yatağında ölmüş. Tilki yatağında bir hafta kalmış. Onlar tilkinin yine numara yaptığını düşünüyormuş.

Bir hafta geçince tilkinin gerçekten öldüğünü anlamışlar. Tilki için bir mezar kazıp onu oraya gömmüşler. Padişahın kızı ile değirmenci hayatlarının geri kalanını mutluluk içinde geçirmiş.

Recep BUTAKU

13. KEÇİ İLE KURT

Bir varmış, bir yokmuş. Bir zamanlar bir keçi, dört yavrusu, bir de bir kurt varmış. Bir gün keçi, yavrularına şöyle demiş:

“Yavrularım, ben gidiyorum. Size yiyecek bir şeyler getireceğim. Kurt geldiğinde sakın kapıyı açmayın!”

Onlar da “Tamam” demişler.

Yavruların annesi tam çıkarken kurt onu görmüş ve hemen saklanmış. Keçi gittikten sonra kurt biraz beklemiş. Daha sonra gelip yavruların kapısını çalmış. Yavrular bir an korkmuş.

“Kim o?” demişler.

Kurt, sesini incelterek:

“Yavrularım, kapıyı açın.” demiş.

Yavrular:

“Sen annemiz değilsin. Kapıyı açmayız. Senin sesin annemizin sesinden daha kalın.” demişler.

Kurt:

“Yavrularım, ben biraz üşüttüm. O yüzden sesim böyle kalın çıkıyor.” demiş.

Yavrular:

“Öyleyse kapının deliğinden elini sok da görelim. Bizim annemizin eli beyazdır.” demişler.

Bunu duyan kurt hemen koşmuş. Elini una bulayıp gelmiş. Parmağını kapı deliğinden içeri sokmuş. Yavru keçiler kurdun beyaz elini görünce inanıp kapıyı açmışlar.

Kurt içeri girer girmez orada bulunan yavru keçilerin hepsini yemiş. Ama bir tanesi saklandığı için onu görememiş. Sonra da çıkıp gitmiş.

Biraz sonra anne keçi gelmiş. Gelmiş gelmesine ama bir de ne görsün! Kapılar açık, içeride hiç kimse yok.

“Yavrularım, nerdesiniz?” diye bağırmaya başlamış.

Saklanan yavru keçi koşup annesine sarılmış. Ağlayarak:

“Anneciğim! Kurt bütün kardeşlerimi yedi. Ben saklandığım için beni görmedi. Bir ben sağ kaldım.” demiş.

Anne keçi ağlamaya başlamış. Yavrusuna şöyle demiş:

“Sen burada bekle. Ben kurdu bulup kardeşlerini geri getireceğim.”

Sonra da çıkıp gitmiş.

Az gitmiş, uz gitmiş. Bir mağaranın içinde kurdu uyurken bulmuş. Yavaşça yanına yaklaşarak karnını kesmiş. Yavrularını çıkardıktan sonra kurdun karnını taşlarla doldurmuş ve karnını dikmiş.

Kurt uyanmış. Taşların ağırlığından yerinden kalkamıyormuş. Çok susamış. Zar zor suyun yanına gitmiş. Tam eğilip su içerken karnındaki taşların ağırlığından suya düşüp boğulmuş. Böylece yaptığı kötülüğün cezasını çekmiş.

Emine ESER

14. AHMAKLIĞIN SONU

Bir zamanlar bir tilki varmış. Tilkinin karnı çok acıkmış.

“Ne yapayım da karnımı doyurayım?” demiş.

Aklına bir fikir gelmiş. Nerede bir örümcek ağı bulduysa hepsini toplamış. Örümcek ağlarını sarık haline getirip başına sarmış. Amacı, sarıklı haliyle hayvanları kandırmakmış.

Sonra tilki, köye inmiş. Köyde bir horoz görmüş.

“Horoz kardeş! Gel, beraber hacca gidelim. Hac mevsimi geldi.” demiş.

Horoz:

“Yoo, ben seninle gelmem. Sen beni kandırıyorsun. Yolda beni yersin.” demiş.

Tilki:

“Öyle olur mu horoz kardeş? Ben tövbe ettim. Bak başımda büyük bir sarık var. Hadi gel de beraber hacca gidelim.” demiş.

Tilki horozu kandırmış. Horozla birlikte yola çıkmış. Yolda giderlerken gölde yüzen bir ördek görmüşler.

Tilki:

“Ördek kardeş! Bizimle hacca gelmiyor musun? Hac mevsimi geldi.” demiş.

Ördek:

“Yoo, ben seninle gelmem. Sen beni kandırır, yolda yersin.” demiş.

Tilki:

“Öyle olur mu ördek kardeş? Ben tövbe ettim. Bak, başımda büyük bir sarık var. Hadi gel de beraber hacca gidelim.” demiş.

Tilki ördeği de kandırmış. Üçü birlikte yola koyulmuşlar. Bayağı yol gitmişler. Bir taşın üstünde öten bir keklik görmüşler.

Tilki:

“Keklik kardeş! Orada ötüp durma. Hac mevsimi geldi. Biz hacca gidiyoruz. Sen de bizimle gelsene.” demiş.

Keklik:

“Yoo, ben seninle gelmem. Sen beni kandırır, yolda yersin.” demiş.

Tilki:

“Öyle olur mu keklik kardeş? Bak, ben tövbe ettim. Hadi gel de birlikte hacca gidelim.” demiş.

Kekliği de yanlarına alıp yola devam etmişler. Az gitmişler, çok gitmişler, bayağı yol gitmişler. Çok yorulmuşlar.

“Biraz dinlenelim.” deyip küçük bir mağaranın önünde konaklamışlar.

Tilki:

“Siz içeri girin, ben geliyorum.” demiş.

Horoz, ördek ve keklik mağaraya girer girmez tilki de mağaranın kapısının önünde oturmuş.

Tilki, horoza seslenmiş:

“İmam Efendi! Sen şeriattan iyi anlarsın. Söyle bakalım, bu ördeğin hakkı ölüm değil mi?” demiş.

Horoz:

“Ördek ne yapmış ki? Niye hakkı ölüm olsun?” demiş.

Tilki:

“Daha ne yapsın ki? Sabahtan akşama kadar gölün içinde yüzüyor. Bütün pisliğini göle döküyor. İnsanlar da o sudan içiyor.” demiş.

Horoz:

“Vallahi doğru söylüyorsun. Ördeğin hakkı ölümdür. Onu öldür.” demiş.

Tilki, ördeği öldürmüş.

“Ben bu pis ördeğin etini de yemem.” deyip ördeği bir köşeye fırlatmış.

Sonra:

“Horoz kardeş! Söyle bakalım, sence bu kekliğin hakkı da ölüm değil mi?” demiş.

Horoz:

“Niye, keklik ne yapmış ki?” demiş.

Tilki:

“Daha ne yapsın ki? Sabahtan akşama kadar taşların üstüne çıkıp ötüyor. Milleti rahatsız ediyor. Şimdi bunun hakkı ölüm değil mi?” demiş.

Horoz:

“Vallahi doğru söylüyorsun. Onun hakkı da ölümdür, onu da öldür.” demiş.

Tilki kekliği de öldürüp bir köşeye atmış.

Sonra horoza şöyle demiş:

“İmam Efendi! Sıra sana geldi. Senin hakkın da ölüm değil mi?”

Horoz:

“Niye, ben ne yapmışım ki?” demiş.

Tilki:

“Daha ne yapasın ki? ‘Ben imamım.’ diyorsun. Sabahtan akşama kadar pisliğin içinde dolaşıyorsun. Sonra da gidip cemaatin önünde namaz kıldırıyorsun. Söyle bakalım, senin hakkın ölüm değil mi?” demiş.

Horoz hiçbir şey diyememiş. Tilki horozu da öldürmüş. Sonra oturup üçünü de afiyetle yemiş.

Adnan KAYMAN

15. TİLKİ İLE KİRPİ

Bir gün tilki yolda yürürken bir kirpi görmüş.

Kirpiye:

“Gel, beraber biraz dolaşalım.” demiş.

Kirpi:

“Yoo, sana güven olmaz. Ben seninle gezmem. Yolda bir hile yaparsın.” demiş.

Tilki:

“Olur mu öyle şey kirpi kardeş? Ben sana ne yapabilirim ki? Zaten sırtında bir sürü diken var. Ben sana bir şey yapamam.” demiş.

Tilki kirpiyi kandırıp yola çıkmış. Yolda kirpiye sormuş:

“Kirpi kardeş! Senin kaç tane hilen var?” demiş.

Kirpi:

“Benim sadece üç tane hilem var.” demiş.

Yolda yürümeye devam etmişler. Kirpi korktuğu için tilkiyi öne atmış. Onun önde yürümesini istemiş. Tilki önde, kirpi arkada yürümüşler. Bayağı yol gitmişler. Tilki tuzağa düşmüş.

Kirpiye:

“Kirpi kardeş! Bir hileni söyle de beni bu tuzaktan kurtar!” demiş.

Kirpi:

“Şu yakın köyde ağanın evcil bir tilkisi var. Avcı sana doğru geldiğinde kuyruğunu sallayıp ona doğru yürümeye çalış. O seni ağanın tilkisi sanıp serbest bırakacaktır.” demiş.

Avcı gelince tilki kendisini avcının ayaklarına sürüp kuyruğunu sallamaya başlamış. Avcı, tilkiyi ağanın tilkisi sanmış. Hemen tilkiyi salıvermiş. Tilki hızla oradan uzaklaşmış. Avcı, tilkinin kendisini kandırdığını anlamış.

Yine tilki önde, kirpi arkada yürümeye devam etmişler. Tilki yine tuzağa yakalanmış.

Kirpiye:

“Kirpi kardeş! Bir hileni daha söyle de kurtar beni bu tuzaktan!” demiş.

Kirpi:

“Avcı gelince gözlerini kapatıp nefesini tut. O, öldüğünü sanınca seni salıverir.” demiş.

Avcı gelmiş, tilkinin nefes almadığını görünce öldüğünü sanmış. Onu tuzaktan kurtarıp bir kenara bırakmış. Tilki kaçarak oradan uzaklaşmış. Avcı, tilkinin kendisini ikinci defa kandırdığını anlamış.

Tilki çok koktuğu için kirpiye:

“Kirpi kardeş! Biraz da sen önde yürü. Hep ben önde yürüyorum.” demiş.

Kirpi öne geçmiş. Biraz yürümüşler. Bu defa kirpi tuzağa düşmüş.

“Tilki kardeş! Bu defa da sen bir şey söyle. Ben bu tuzaktan nasıl kurtulacağım?” demiş.

Tilki:

“Ben ne diyeyim ki? Akşam olunca adam gelsin. Seni evine götürüp kessin. Güzel bir ziyafet çeksin.” demiş.

Kirpi:

“Madem öyle, yanıma yaklaş da vasiyetimi yapayım. Nasıl olsa öleceğim.” demiş.

Tilki:

“Sen vasiyetini yap, ben dinliyorum.” demiş.

Kirpi:

“Öyle olmaz. Kulağını yaklaştır ki kimse duymasın.” demiş.

Tilki kulağını yaklaştırır yaklaştırmaz kirpi tilkinin kulağından tutmuş. Kendini kapatmış. Avcı gelmiş. Tilkiyi görünce çok sevinmiş. Tilkinin kirpiyi yakaladığını sanmış. Kirpiyi serbest bırakmış. Tilkiyi de evine götürmüş. Afiyetle yemiş.

Adnan KAYMAN

16. TİLKİ İLE KURT

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir tilki varmış. Bir gün tilki çok acıkmış. Gezmiş, dolaşmış ama yiyecek hiçbir şey bulamamış. Artık yiyecekten ümidini kesmiş. Ormana doğru yönelmiş.

Gözüne bir şey ilişmiş. Yaklaşmış. Bir de ne görsün! Koskoca bir et parçası çalılığın içinde duruyormuş. Tilki tam eti alayım derken etin tuzak için konulduğunu anlamış. Ete karışmamış. Oracıkta bir köşeye çekilip beklemeye başlamış.

Aradan biraz zaman geçmiş. Uzaktan bir kurt görünmüş. Kurt tilkiye yaklaşıp sormuş:

"Tilki bacı! Burada ne yapıyorsun?"

Tilki:

"Hiiiçç öylesine oturuyorum. Kurt kardeş! Bak, şu çalılığın içinde kocaman bir et parçası var. Onu al, güzelce ye." demiş.

Kurt:

"Tilki bacı! Bu işte bir iş olmasın. Sen niye yemedin de benim yememi istiyorsun?" demiş.

Tilki:

"Kurt kardeş! Ben bugün oruç tuttum. O yüzden yemiyorum. Sen al, afiyetle ye." demiş.

Kurt, tilkinin sözlerine kanıp ete yaklaşmış. Ete uzanır uzanmaz top patlamasına benzer korkunç bir ses duyulmuş. Kurt, avcıların tuzağına yakalanmış. Yaralı halde yere düşmüş. Tilki gelip eti afiyetle yemeye başlamış.

Kurt, tilkiye:

"Tilki bacı! Biraz önce oruç tuttuğunu söylüyordun. Şimdi neden et yiyorsun?" demiş.

Tilki:

"Biraz önce ses geldi ya, top patladı. O yüzden orucumu açtım." deyip etini afiyetle yemiş ve oradan uzaklaşmış.

Kurt da yaralı yaralı ormana doğru yol almış. Akılsız başının cezasını çekmiş.

Zeynep KAYMAN

17. CADI İLE YEDİ KARDEŞİN BACISI

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Evvel zaman içinde yedi erkek kardeş varmış. Bunlar geçimlerini sağlamak için uzak bir memlekete çalışmaya gitmişler. Evlerinin temizliğini yapsın diye yanlarına kız kardeşlerini de almışlar. Gündüzleri yedi kardeş çalışmaya gidermiş, kız kardeş de evi temizler, ağabeylerine yemek yaparmış.

Günlerden bir gün yine erkek kardeşler çalışmak için evden çıkmış. Kız kardeş de evi temizliyormuş. Kapı çalınmış. Kız kardeş kapı deliğinden bakmış. Yaşlı bir cadı kapıda duruyormuş. Cadı kızdan kapıyı açmasını istemiş.

Kız:

"Kapıyı açmıyorum. Evde kimse yok. Ne diyeceksen böyle de." demiş.

Cadı:

"Öyleyse kapı deliğinden parmağını uzat. Ya parmağını uzatırsın ya da kapıyı kırar, içeri girerim." demiş.

Kız kardeş mecburen parmağını kapı deliğinden dışarı uzatmış. Cadı, kızın parmağını ağzına alıp kanını emmiş. Sonra çekip gitmiş. Bu durum günlerce devam etmiş. Her gün erkek kardeşler çıktıktan sonra dev geliyor, kızın parmağını kapının deliğinden emip gidiyormuş. Ağabeyleri kız kardeşlerinin günden güne eridiğini, zayıfladığını fark etmişler.

"Bacım! Neden zayıflıyorsun? Evi, annemizi mi özledin, neyin var?" demişler.

Kız her defasında:

"Bir şeyim yok, ben iyiyim." dese de ağabeyleri buna inanmamış. Aralarında konuşmuşlar ve her gün birinin evde kalmasına karar vermişler. Ertesi gün kardeşlerden biri evde saklanıp işe gitmemiş. Aradan fazla zaman geçmemiş, kapı çalınmış. Cadı gelmiş.

Kıza:

"Ya parmağını uzatırsın ya da kapıyı kırar içeri girerim." demiş.

Kız parmağını uzatmış, cadı kızın parmağını emdikten sonra çekip gitmiş. Bunları gören erkek kardeş saklandığı yerden çıkmış.

"Ah bacım, neden bu durumu bize anlatmadın?" demiş.

Kız kardeş:

"Sizin başınızı belaya sokmak istemedim." demiş.

Akşam olup diğer kardeşler eve gelince evde saklanan kardeş olan biteni onlara anlatmış. Kardeşler kendi ararlarında bir plan yapmışlar. Kapının iç kısmında bir çukur kazmışlar. İçini kaynar suyla doldurmuşlar. Ertesi gün işe gitmeyip evde saklanmışlar. Derken cadı yine gelmiş.

"Ya parmağını uzat ya da kapıyı kırıp içeri girerim." demiş.

Kız kardeş:

"Artık parmağımı uzatmayacağım. Kapıyı kırarsan kır." demiş.

Cadı çok sinirlenmiş. Kapıyı kırıp içeri girmiş. Bir iki adım atar atmaz çukura düşüp yanmış ve oracıkta ölmüş. Böylece kız kardeş de bu beladan kurtulmuş.

Onlar ermiş muradına, biz gidelim yatmaya.

Saadet KAYMAN

18. ELİNİ SİLAH GİBİ KULLANAN GENÇ

Zamanın birinde bir köyde bir kadın yaşıyormuş. Kadın hamileymiş. Doğum sancıları sıklaşınca kocasına:

"Git, karşıki köyden bir ebe getir de doğumumda bana yardım etsin." demiş.

Kocası yola çıkmış. Yorulunca bir ağacın altına uzanmış. Orada uyuyakalmış. Uyandığında geç kaldığını anlamış. Koşarak evine gitmiş. Karısının doğum yaptığını görmüş.

Adam karısına sormuş:

"Doğum esnasında sana kim yardım etti?"

Karısı da şöyle demiş:

"Üç melek gelip bana yardım etti. Birisi ismini koydu. Birisi 'Günbegün sağlıklı büyüsün.' dedi. Birisi de 'Elini silah gibi kullansın. Düşmanlarını bir vuruşta öldürsün.' dedi."

Günler birbirini kovalamış, çocuk büyümüş. Fidan gibi bir genç olmuş. Bir gün bu genç başka arkadaşlarıyla bir oyun oynuyormuş. Bütün arkadaşlarını yenmiş.

Arkadaşlarından biri:

"Sen hile yapıyorsun." deyince aralarında kavga çıkmış. Bu genç, arkadaşına eliyle vurmuş, arkadaşı düşüp ölmüş. Meleğin dediği olmuş. Genç, elini silah gibi kullanıyormuş. Her vurduğunu deviriyormuş. Bunu duyan zamanın padişahı, genci getirmeleri için askerlerini göndermiş. Genci huzura getirmişler.

Padişah:

"Nedir senin bu durumun? Duyduklarım doğru mu?" demiş.

Genç:

"Ben de bilmiyorum padişahım. Küçüklüğümden beri kime vuruyorsam ölüyor." demiş.

Padişah da:

"Bundan sonra sen de benim evladımsın. Bir çocuğum vardı, ikinci çocuğum da sensin." demiş.

Bir gün elini silah gibi kullanan genç, sarayı gezerken sarayda yedi kapının olduğunu görmüş. Altı kapı açıkmış, ama yedinci kapı kapalıymış. Elini silah gibi kullanan genç, kardeşine yani padişahın oğluna:

"Bu kapı niye kapalı?" demiş.

Padişahın oğlu:

“Ben de bilmiyorum.” demiş.

Demiş demesine ama onun da içine bir kurt düşmüş.

“Bu kapı niye kapalı?” demiş kendi kendine. Kapının anahtarını aramış. Padişahın cebinden kapının anahtarını almış. Kapalı olan kapıyı açıp içeri girmiş. Bir de ne görsün! Güzeller güzeli bir kızın resmi oradaymış. Resmi görünce oracıkta bayılıvermiş. Durumun farkına varan saray askerleri padişaha haber vermişler. Padişah oğlunu ayıltmış.

“Neden bu kapıyı açtın, niçin bayıldın?” demiş.

Padişahın oğlu babasına:

“Çok güzel bir kızın resmi vardı. Onu görünce âşık oldum. Güzelliğine hayran kaldım, bayıldım.” demiş.

Padişah da oğluna:

“Oğlum! O kızın ağabeyleri ile kızı isteyenler arasında savaş var. Ağabeyleri savaşı kazanmayıncaya kadar kızı sana vermezler.” demiş.

Elini silah gibi kullanan genç, padişahın oğluna:

“Hadi kardeşim, oraya gidelim. Ben de seninle geleceğim. Bu savaşı kazanıp kızı sana alacağız.” demiş.

Az gitmişler, çok gitmişler. Sonunda kızın evine varmışlar. Padişahın oğlu, kıza aşık olduğunu, onunla evlenmek istediğini söylemiş.

Kızın ağabeyleri:

“Biz bu savaşı kazanmadan kız kardeşimizi vermeyiz.” demişler.

Elini silah gibi kullanan genç:

“Ben gidip savaşı kazanacağım, sonra gelip sana kızı alacağız. Sen burada beni bekle.” demiş.

Kızın ağabeylerine de:

“Kardeşime iyi bakın. Ona bir şey olursa döndüğümde hepinizi öldürürüm.” demiş ve çıkıp gitmiş.

Padişahın oğlu orada kalmış. Kızın evini gezerken evde yedi kapının olduğunu görmüş. Altı kapı açık, bir tanesi ise kapalıymış. Anahtarı bulup kapalı olan kapıyı açmış. Bir de ne görsün! İçeride zincire vurulu bir dev varmış.

Dev ona:

“Bana su ver, çok susadım.” demiş.

Padişahın oğlu da su getirip deve vermiş. Dev zincirlerini kırıp kızı almış ve oradan uzaklaşmış.

Elini silah gibi kullanan genç, savaşı kazanıp gelmiş.

“Kızı al da gidelim kardeşim.” demiş.

Padişahın oğlu:

“Dev, kızı alıp kaçırdı.” demiş.

Bunun üzerine elini silah gibi kullanan genç, kardeşini orada bırakıp devin peşine düşmüş. Az gitmiş, çok gitmiş, gece gündüz yol gitmiş. Bir köye gelmiş. Bütün köylülerin inek sağdığını görmüş. Bir kadının yanına yaklaşıp ondan bir bardak süt istemiş.

Kadın:

“Verememe. Bir dev vardı. Kaç yıl zincire bağlıydı. Zincirleri kırıp kurtulmuş. Bütün inekleri sağıyoruz ama devin ağzını ancak ıslatabiliyoruz. Sana süt verememe.” demiş.

Süt alamayınca oradan uzaklaşmış, başka köye gitmiş. Orada da bütün köylülerin süt sağdığını görmüş. Bir kadına yanaşmış. Kadından süt istemiş. Kadın ilk önce süt vermek istememiş. Sonra acımış, elini silah gibi kullanan genci çağırıp ona bir bardak süt vermiş.

Genç, kadına:

“O kadar sütü ne yapıyorsunuz?” demiş.

Kadın:

“Başımızda bir dev var. Köyün bütün ineklerini sağıyoruz ama yine de devin ağzını zor ıslatıyoruz.” demiş.

Genç, devin evini bulup kapıyı çalmış. Kız kapıyı açmış.

Genç, kıza:

“Gel seni götüreyim.” demiş.

Kız:

“Yok, gelemem. Dev gelirse ikimizi de öldürür. Sen bugün git, yarın gel. Bu gece deve ruhunun nerede olduğunu soracağım. Sen devin ruhunu öldür. Ondan kurtuluruz. Sonra gideriz.” demiş.

Akşam olmuş. Kız, deve ruhunun nerede olduğunu sormuş.

Dev:

“Niye soruyorsun?” demiş.

Kız:

“Sen gündüz çıkınca canım çok sıkılıyor. Senin ruhunla oynarım. Canımın sıkıntısı geçer.” demiş.

Dev:

“Ruhum sandığın içindedir.” demiş.

Ertesi gün genç gelmiş. Kız sandıktan ruhu çıkarmış. Tam o esnada dev gelmiş.

Genç:

“Kızı ver, yoksa ruhunu öldürürüm.” demiş.

Dev :

“Kızı vermem.” deyince genç, devin ruhuna kılıcını saplamış. Dev oracıkta yere yığılmış. Elini silah gibi kullanan genç, kızı alıp padişahın oğluna götürmüş. Padişaha haber salmışlar.

“Kızı alıp geliyoruz.” demişler.

Padişah düğün dernek hazırlamış. Padişahın oğlu, kızı alıp saraya getirmiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Elini silah gibi kullanan genç, anne babasını saraya getirmiş. Sarayda birlikte mutlu mesut yaşamışlar.

Emine KAYMAN

19. YEDİ KIZ KARDEŞ İLE DEV

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Zamanın birinde yedi kız kardeş bir de yaşlı bir anneleri varmış. Bir gün adamın biri çıkagelmiş. Kızların annesine:

"Ben filan ülkenin padişahıyım, evlenmek istiyorum. Bir kızını bana ver." demiş.

Bu adam aslında bir devmiş.

Anneleri:

"Padişahtır, vermesek hepimizin boynunu vurdurur." deyip en büyük kızını deve vermiş.

Dev, kızı alıp kendi mağarasına götürmüş. Kız, saray beklerken bir mağaraya gelmiş. Padişah olduğunu söyleyen kişinin de bir dev olduğunu anlamış. Çok korkmuş. Mağaranın içindeki bir odada da kadınların göğüslerinin asılı olduğunu görmüş.

Dev, insanların etlerini yiyerek besleniyormuş. Kıza da insan eti vermiş.

Kız:

"Ben insan eti yemem." demiş.

Dev:

"Ben çıkıyorum. Dönene kadar bu eti yemezsen seni öldürürüm." demiş.

Dev gittikten sonra kız eti yere gömmüş. Akşam olunca dev gelmiş. Kıza eti yiyip yemediğini sormuş.

Kız eti yediğini söylemiş.

Dev:

"Ey et nerdesin? Yerde misin, midede misin?" diye sormuş.

Birden:

"Yerdeyim." diye bir ses duyulmuş.

Bunu duyan dev:

"Beni kandırdın öyle mi? Seni benim elimden kimse kurtaramaz." deyip kadını öldürmüş. Göğüslerini kesip mağaranın tavanına asmış.

Dev, mağaradan çıkıp yaşlı kadının yanına varmış.

"Bana verdiğin kız hastalandı. Başka bir kızını ver de onunla evleneyim. Ev işlerime baksın." demiş.

Kadın mecbur kalmış, ikinci kızını da vermiş. Dev, kızı alıp mağaraya götürmüş. Kız, ablasının öldürüldüğünü ve göğüslerinin mağaranın tavanına asılı olduğunu görünce çok korkmuş. Dev, kıza insan eti vermiş.

"Ben gelene kadar bu eti ye." demiş ve mağaradan çıkmış. Kız, eti toprağa gömmüş.

Dev gelince:

"Eti yedin mi?" diye sormuş.

Kız:

"Yedim." demiş.

Dev:

"Ey et nerdesin? Yerde misin, midede misin?" diye sormuş.

Birden:

"Yerdeyim." diye bir ses duyulmuş.

Dev bunu duyunca çok kızmış. Kızı öldürüp göğüslerini mağaranın tavanına asmış. Tekrar yola koyulup kızların annesinin yanına gitmiş.

"Bu kızın da hastalandı. Bana başka bir kızını ver." demiş.

Bu durum böyle devam etmiş. Dev götürdüğü bütün kızları öldürmüş. Sonunda sıra en küçük kıza gelmiş. Bu kız çok akıllıymış. Gitmeden yanına kedisini de almış. Mağaraya girince ablalarının öldürüldüğünü görmüş, çok korkmuş. Dev, kıza et vermiş.

"Ben gelinceye kadar bu eti yiyeceksin." demiş.

Dev çıkınca kız eti kediye vermiş. Kedi eti yemiş. Dev gelmeden kız kediyi saklamış.

Dev gelince kıza:

"Eti yedin mi?" demiş.

Kız:

"Yedim." demiş.

Dev:

"Ey et nerdesin? Yerde misin, midede misin?" demiş. Bir ses gelmiş.

Ses:

"Midedeyim." demiş.

Dev bunu duyunca çok sevinmiş. Kızı öldürmemiş. Bu durum böyle devam etmiş. Dev her et verdiğinde kız eti kediye yediriyormuş.

Bir gün kız:

"Bu durum ne kadar devam edecek? Elbet bir gün dev benim eti yemediğimi fark eder. Beni de öldürür." demiş ve kaçmak için fırsat kollamaya başlamış.

Bir gün dev mağaradan uzaklaşınca kız mağaradan kaçmış. Yolda bir inek görmüş. İneği kesip derisini üstüne örtmüş. Gündüzleri deriyi örtüp saklanıyor, geceleri deriden çıkıp yürüyormuş.

Günlerce yol yürümüş. Sonunda yaşlı bir kadının evine gelmiş. Kapıyı çalmış. Yaşlı kadın kızı içeri almış. Nereden geldiğini, kim olduğunu sormuş. Kız başından geçenleri bir bir anlatmış. Yaşlı kadın kıza acımış.

"Bundan sonra sen benim kızımsın. Hep burada kal." demiş.

Kız çok sevinmiş. Her gün erkenden kalkıp evi temizliyor, her tarafı pırıl pırıl yapıyormuş. Paşanın evi yaşlı kadının evine çok yakınmış. Yaşlı kadın arada bir paşanın evine gidip temizlik yapıyormuş.

Bir gün paşanın karısı:

"Biz düğüne gideceğiz. Gel, evi iyice bir temizle. Biz gelinceye kadar ev tertemiz olsun." demiş.

Yaşlı kadının kızı:

"Sen gitme anneciğim. Sen yaşlısın. Ben gider, temizliğimi yapar, gelirim." demiş.

İneğin postunu üstüne örtüp paşanın evine gitmiş. Postu çıkarıp evi temizlemiş. Sonra tekrar postu üstüne örtüp eve gelmiş. Paşanın karısı eve gelince evi her zamankinden daha temiz, daha düzenli bulmuş. Yaşlı kadını çağırıp evi kimin temizlediğini sormuş. Evin her zamankinden daha temiz olduğunu söylemiş. Yaşlı kadın da kızını kimse bilmesin diye:

"Ben temizledim." demiş.

Paşanın karısı inanmamış ama bir şey de diyememiş. Bu durum böyle devam etmiş. Daha sonra genç bir kızın gelip paşanın evini temizlediği dedikodusu çıkmış. Paşanın oğlu bu durumu çözmek için evde saklanmış.

Yaşlı kadının kızı postu üstüne örtüp paşanın evine temizliğe gitmiş. Eve girince postu çıkarmış. Tam evi temizlerken paşanın oğlu kızın kolundan tutmuş. Bir

de ne görsün! Güzeller güzeli bir kız karşısında duruyor. Paşanın oğlu hiçbir şey diyememiş. Dili tutulmuş. Kız da koşup yaşlı kadının evine gelmiş. Paşanın oğlu, yaşlı kadının kızını ailesine anlatmış. Onunla evlenmek istediğini söylemiş.

Paşa:

"Oğlum! Sen paşa oğlusun. O ise yaşlı, fakir, zavallı bir kadının kızı. Biz nerede, onlar nerede…" demiş.

Paşanın oğlu:

"O kızı isterim." demiş de başka bir şey dememiş.

Bunun üzerine paşa gidip kızı oğluna istemiş. Yaşlı kadın ilk önce kızının olmadığını söylemiş. Onlar kızı gördüklerini söyleyince yaşlı kadın da kızını vermeyi kabul etmiş.

Kız, paşanın oğluyla evlenmiş. Kırk gün, kırk gece dillere destan bir düğün yapmışlar. Kız, paşanın oğlunu da alarak annesine gitmiş. Annesine olan biteni anlatmış. Onu alıp paşanın memleketine getirmiş. Hep birlikte mutlu, mesut yaşamışlar.

Bu mesele de burada bitmiş.

Saime ÖVER

20. İNSAN YİYEN CADI

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. İnsan yiyen bir cadı varmış. Bu cadının bir oğlu varmış. Günlerden bir gün cadının oğlu çalışmaya gitmiş. Oğlu çalışmaya gittikten sonra cadı çok acıkmış. Etrafında ne kadar insan ne kadar hayvan varsa hepsini yiyip bitirmiş.

Aradan yıllar geçmiş.

Oğlu:

"Bu kadar çalışmak yeter. Artık evime döneyim." deyip atına binmiş ve evin yolunu tutmuş. Dönerken yanına helva, reçel, tatlı gibi şeyler almış. Annesine hediye almayı da unutmamış.

Memleketine gelmiş. Etrafta hiç kimse göremeyince çok şaşırmış. Neyse adam evine gelmiş. Annesine hediyeleri vermiş. Annesi, oğlunun getirdiklerini yiyip bitirmiş.

Sonra:

"Oğlum! Çok acıktım. Seni yiyeyim mi?" demiş.

Bunu duyan adam çok şaşırmış. Etraftaki insanları annesinin yediğini anlamış.

"Tamam anne. Beni yersin, ama önce dama çıkıp namaz kılayım. Namazımı kıldıktan sonra beni yersin. Ben namaz kılarken sen de ahırdaki atımı ye." demiş.

Annesi:

"Tamam. Sen git, namazını kıl." demiş.

Adam dama çıkmış. Yüzüğünü de damın üstüne bırakıp hızla oradan uzaklaşmış. Bıraktığı yüzük konuşabiliyormuş.

"Annem atı yerken ben de buradan uzaklaşırım." demiş kendi kendine.

Annesi oğlunun namaz kıldığını sanıyormuş. Annesi atı yemeye başlamış.

O arada:

"Oğlum! Ne yapıyorsun?" demiş.

Oğlu yani konuşan yüzük:

"Anne ben abdest almaya başladım. Peki sen ne yapıyorsun?" demiş.

Annesi:

"Ben de atın bir ayağını yedim. Şimdi ne yapıyorsun?" demiş.

Oğlu:

“Şimdi namaza başladım. Sen ne yapıyorsun?” demiş.

Annesi:

“Ben ikinci ayağı da yedim. Sen ne yapıyorsun?” demiş.

Oğlu:

“Şimdi birinci rekâtı kıldım. Sen ne yapıyorsun?” demiş.

Annesi:

“Şimdi de üçüncü ayağı yiyorum. Sen ne yapıyorsun?” demiş.

Oğlu:

“İkinci rekâtı bitirdim. İki rekât kaldı. Sen ne yapıyorsun?” demiş.

Annesi:

“Dördüncü ayağı yedim, gövdesi kaldı.” demiş.

Oğlu:

“Anne, bir rekâtım kaldı. Bitirip selam vereyim, beni rahatça yersin. Şimdi ne yapıyorsun?” demiş.

Annesi:

“Oğlum atı yiyip bitirdim. Seni bekliyorum.” demiş.

Oğlu:

“Anne selam veriyorum.” demiş.

Annesi:

“Oğlum, artık dayanamıyorum. Dama çıkıyorum.” demiş.

Oğlu:

“Anne, gel!” demiş.

Annesi dama çıkmış. Ne görsün! Damda oğlu yok. Oğlu yüzüğü bırakmış, yüzük konuşuyor, oğlu da uzaktan kaçıyormuş.

Annesi:

“Ah oğlum, canım oğlum! Gökte uçan kuş benden kurtulamaz. Sen nasıl kurtulacaksın benden?” demiş.

Oğlunun peşine düşmüş. Oğlu kaçmış, o kovalamış; oğlu kaçmış, o kovalamış. Oğlu, annesinin kendisini yakalayacağını anlayınca bir kavak ağacına çıkmış. Annesi kavak ağacına çıkmaya çalışmış ama çıkamamış.

Bu adamın başka yerde bir karısı, iki tane de oğlu varmış.

Adam önceden karısına:

“Hanım! Ben zor durumda kalınca iki tane kıl alıp bir birine bağlayacağım. Onları bağladığımda etraf toz duman olacak. Sen o zaman benim zor durumda olduğumu anlarsın ve kafesteki iki aslanı bırakırsın, gelip bana yardım ederler.” demiş.

Adam iki kılı bir birine bağlamış. Her taraf toz duman olmuş. Bu durumu gören karısı iki aslanı bırakmış.

Bu arada cadı oğluna:

“Oğlum, ağaçtan in de seni rahatça yiyeyim.” demiş.

Oğlu:

“Anne bak, uzaktan iki aslan geliyor. Sen beni yeme, git onları ye.” demiş.

Annesi:

“Oğlum! Sen in. Ben seni yedikten sonra onları da yerim.” demiş.

Oğlunun inmeyeceğini anlayan cadı ağacı kemirmeye başlamış. Tam ağaç düşecekken oğlu diğer ağaca atlamış. Bu esnada iki aslan gelmiş. Biri cadının bir ayağından, diğeri de diğer ayağından tutmuş. Cadıyı parçalamışlar.

Cadı ölünce cadının oğlu da ağaçtan inmiş. Her bir aslana bir koyun kesmiş. Aslanlar o koyunları afiyetle yemiş. Adam aslanlarını alıp evine, hanımının yanına gitmiş.

Bu masal burada bitmiş.

Yasin BARASI

21. ALIK[22] İLE MENDELIK[23]

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Zamanın birinde bir köyde bir ailenin Alık adında bir çocuğu varmış. Alık'ın annesi ölünce babası başka bir kadınla evlenmiş. Üvey anne Alık'a çok kötü davranıyormuş.

Gel zaman, git zaman üvey annenin Mendelık adında bir çocuğu olmuş. Üvey anne Mendelık'a çok iyi bakıyormuş. Alık'a ise hep hakaret ediyormuş. Alık bu duruma çok üzülüyormuş ve derdini çok sevdiği bir koçla paylaşıyormuş.

Bu koç sihirli bir koçmuş. Koçun sağ boynuzundan süt-şeker, sol boynuzundan ise zehir akıyormuş. Alık fazla yemek yememesine rağmen çok sağlıklı ve kiloluymuş. Mendelık ise, annesi ona çok iyi bakmasına rağmen, çok zayıf ve çelimsizmiş.

Bir gün üvey anne onlara yerin altında iki odalı bir yer yaptırmış. Bir odaya Alık'ı, diğer odaya oğlu Mendelık'ı koymuş.

Kocasına da:

"İkisi burada kalsın. Onları iyi besleriz. Daha sağlıklı olurlar." demiş.

Kocası karısının Alık'a kötü davrandığını ve kıskanç olduğunu bilmiyormuş. Üvey anne her gün oğlu Mendelık'a güzel yemekler getiriyor, Alık'a ise sadece kırıntıları veriyormuş. Ama Alık'ın koçu her gün geliyor, onu sağ boynuzundaki süt-şekerle besliyor sonra da gidiyormuş. Mendelık'ı ise sol boynuzuyla besliyormuş.

Annesi her gün çeşit çeşit yemek getirmesine rağmen Mendelık'ın günden güne zayıfladığını fark etmiş. Sonunda dayanamayıp oğluna sormuş:

"Ah oğlum, güzel oğlum! Her gün çeşit çeşit yemek getirmeme rağmen niye bu kadar zayıfladın? Alık'a kırıntıları veriyorum, ama o yine sağlıklı, yine kilolu. Neyin var güzel yavrum?" demiş.

Mendelık, Alık'ın koçunu annesine anlatmış. Kadın bunları duyunca çok sinirlenmiş. Mahsustan hasta olup yataklara düşmüş.

Kocasına:

"Çok hastayım. Eğer Alık'ın koçunu kesersen, ben de onun etinden yersem iyileşirim." demiş.

---

[22] Ali isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[23] Mendel isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

Amacı Alık'ın çok sevdiği koçu kestirmekmiş. Babası Alık'ın bu koçu çok sevdiğini biliyormuş.

"Başka bir koçu keselim." dese de üvey anne:

"Hayır, bu koçu kes. Benim iyileşmem buna bağlı." demiş.

Alık'ın babası kabul etmek zorunda kalmış. Babası Alık'a koçu keseceğini söyleyince Alık çok ağlamış. Babasına koçu kesmemesi için çok yalvarmış, ama babası koçu keseceğini söylemiş.

Koçu getirip yere yatırmışlar. Bıçağı boğazına dayamışlar ama bıçak bir türlü kesmemiş. Ne kadar bıçak varsa getirip denemişler ama hiçbiri kesmemiş. Alık bu duruma çok sevinmiş.

Koç, Alık'a:

"Onlara söyle. Eğer ayaklarımın altına taşlar, burnumun önüne de kül koyarlarsa sen de benim sırtıma binersen o zaman beni kesebilirler." demiş.

Alık da babasına aynısını söylemiş. Koçun ayaklarının altına taşlar, burnunun önüne kül koymuşlar, Alık da koçun sırtına binmiş. Tam o esnada koç kendini öyle bir sallamış ki taşlar onu kesmek isteyenlere değmiş. Kül, havaya savrulmuş, ortalık toz duman olmuş. Göz gözü görmüyormuş.

Koç, Alık'ı alıp oradan uzaklaşmış. Az gitmişler, çok gitmişler. Sonunda bir meraya gelmişler.

Koç, Alık'a:

"Ben burada otlanacağım. Sen de şu ağaca çık da etrafı gözetle. Biri gelirse haber ver." demiş.

Koç otlamaya başlamış. Alık da ağaca çıkmış. Aradan fazla zaman geçmemiş. Alık, koça uzaktan birinin geldiğini söylemiş.

Koç:

"Nasıl biri?" demiş.

Alık:

"Çok korkunç biri. Bir dudağı havada, bir dudağı yerde. Havadan kuşları topluyor, yerde de ne var ne yok silip süpürüyor." demiş.

Bu gelen devmiş. Dev, koçu görünce kavgaya tutuşmuşlar. Uzun süre kapıştıktan sonra dev, koçu yere sermiş. Tam öldürecekken koç, deve:

“Madem beni öldüreceksin bari şu ağaçtaki çocuğu al, ona sahip çık. Kimi kimsesi yok.” demiş.

Dev, koçu öldürmüş. Çocuğu alıp konağına götürmüş. Söz verdiği için çocuğa karışmamış. Bu konağın da kırk odası varmış. Dev, odaların anahtarlarını Alık’a vermiş. Sonra şöyle demiş:

“Şu atlar da benim. Onlara iyi bak. Onları yedir, tımar et.”

Bir gün dev konaktan çıkınca Alık odalarda ne olduğunu çok merak etmiş. Konaktaki kapıları açmaya başlamış. Bir odada çok güzel bir kız görmüş. Son odayı açınca oranın da altınlarla dolu olduğunu görmüş.

Kızı ve altınları almış, atına atlayıp oradan uzaklaşmış. Kızla evlenmiş. Zenginlik içinde uzun yıllar birlikte yaşamışlar.

Cemile DEMİRHAN

22. KÜL EŞEK

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir gün yedi tane kız dışarıda oyun oynuyormuş. Kızlardan biri oyunda yanılmış.

Kız:

“Ben yanılmadım.” demiş.

Diğeri:

“Ben yanılmadım.” demiş.

Kimse yanıldığını kabul etmemiş. Kızlar yemin etmeye başlamışlar. Hepsi ağabeylerinin üstüne yemin etmiş. Bir kız ise danasının üstüne yemin etmiş.

Kızlar:

“Niçin ağabeyinin üstüne yemin etmiyorsun?” demişler.

O da:

“Benim ağabeyim yok.” demiş.

O esnada orada yün eğiren yaşlı bir kadın çubuğuyla kızın başına vurmuş.

“Niye dananın üzerine yemin ediyorsun? Senin yedi tane ağabeyin var. Filan dağda geyik avlamaya gittiler. Niye onların üstüne yemin etmiyorsun?” demiş.

Kız ağlayıp eve gitmiş. Annesine şöyle demiş:

“Niçin yedi kardeşim olduğunu söylemedin? Ben bugün oyun oynarken herkes ağabeyi üstüne yemin etti. Ben danamın üstüne yemin ettim. Bir kadın çubuğu ile başıma vurdu. ‘Senin yedi kardeşin var. Filan dağda geyik avlıyorlar. Onların üstüne yemin et.’ dedi.”

Annesi:

“Canım kızım, onları senden gizledim. Çünkü sen de gider, geri gelmezsin diye korktum. Oraya ava giden hiç kimse şimdiye kadar geri dönmedi.” demiş.

Kız:

“Anne, ne yap, et, bana külden bir eşek yap. Ona binip onların yanına gideceğim. Onlara hizmet edeceğim.” demiş.

Annesi mecbur kalmış, kızına külden bir eşek yapmış. Sonra kızına şöyle demiş:

“Kızım! Eşeğin üstündeyken sakın ‘çüş’ deme. ‘Çüş’ dersen eşeğin ölür, yaya kalırsın.”

Kız, eşeğe binip yola çıkmış. Biraz gittikten sonra yanlışlıkla "çüş" demiş. "Çüş" der demez eşeği bozulmuş. Kız eşeksiz kalınca ağlayarak eve gelmiş.

"Anne, eşeğim bozuldu. Bana bir eşek daha yap." demiş.

Annesi külden bir eşek daha yapmış. Kız eşeğine binip yola çıkmış. Bu defa "çüş" dememiş.

"Çu çu çu, ağabeylerimin köşküne çu çu." diyerek ağabeylerinin bulunduğu köşke gelmiş.

Kendisini onlara tanıtmış. Köşke gelince yedi ağabeyinden sadece ikisinin olduğunu görmüş. Diğerlerinin nerede olduğunu sormuş. Onları devin yediğini öğrenmiş. Ağabeylerinden biri, kız kardeşine:

"Bacım! Burası çok tehlikeli bir yerdir. Buraya gelen kolay kolay dönmemiştir. Burada bir dev var. Önüne geleni yiyor. Beş kardeşimizi de o yedi. Sen istersen eve dön." demiş.

Kız:

"Hayır, eve dönmem. Burada kalıp size hizmet ederim, evi temizlerim, yemek yaparım." demiş.

Ağabeyi:

"Peki, sen bilirsin." deyip çıkmış.

Dev, o kardeşi de yemiş. Sadece kız ile ağabeyi kalmış. Kızın ağabeyinin ismi İsmail'miş. İsmail dışarı çıkıp devle kapışmış. Devi yaralamış. Bağlayıp evinin önündeki bir kayanın altına koymuş. Eve gelince korkmasın diye kız kardeşine, devi bağlayıp kayanın altına koyduğunu söylememiş.

"Bacım, köşkün önünde bir kaya var. Banyo yaparsan sakın o kayanın üstünde banyo yapma!" demiş.

Kız:

"Tamam" demiş.

Ağabeyi ava gitmiş. Kız kendi kendine:

"Gidip şu kayanın üstünde banyo yapsam ne olacak sanki." deyip kayanın üstünde banyo yapmış.

Köpüklü su devin yaralarına değince dev iyileşmiş. Bağlarını çözüp gizlice köşke girmiş. Köşkte saklanmış. Gece olunca saklandığı yerden çıkmış. İsmail'in gözlerini çıkarıp onun cebine koymuş. İsmail'i alıp bir yerde çalılıkların içine atmış.

Sabah olunca çalılıklara iki kuş konmuş. Kuşlar birbirleriyle şöyle konuşuyorlarmış:

"Ah! Şimdi İsmail, bacısının bir taşın üstüne çıkıp banyo yaptığını, köpüklü suyun devin yaralarına değdiğini, devin iyileşip köşkte saklandığını, gece olunca da İsmail'in sağ gözünü çıkarıp sol cebine, sol gözünü çıkarıp sağ cebine koyduğunu bilseydi. Keşke İsmail o gözlerini ceplerinden çıkarıp yerlerine koysaydı. Biz uçunca da düşen kanatlarımızı gözlerine sürseydi de gözleri iyileşseydi."

İsmail bunları duyunca gözlerini cebinden çıkarmış. Sağ cebindeki gözünü sağa, sol cebindeki gözünü de sola koymuş. Elini yerde gezdirmiş. Kuşların kanatlarını bulunca onları gözüne sürmüş. Gözleri iyileşmiş. İyileşmiş iyileşmesine ama gözlerini doğru yere koymadığı için şaşı olmuş.

Aradan epey zaman geçmiş. İsmail, bacısının yanına dönmüş. Bakmış ki bir de ne görsün! Bacısı dev ile evlenmiş. Bacısının iki de çocuğu olmuş.

"Ne yapıp edip bu devi öldürmeliyim." demiş.

Eski eşya satan birinin kılığına girmiş. Bacısının evinin yanında eşya satmaya başlamış. İnsanlar oraya toplanınca bacısının evine girmiş. Duvara asılı kılıcını almış. O esnada bacısı gelmiş. Bacısı İsmail'i tanımamış.

"Kılıcı niye indiriyorsun? O, İsmail'in kılıcı." demiş.

Sonra dikkatlice bakınca:

"Sen İsmail'e çok benziyorsun, ama sen şaşısın." demiş.

İsmail:

"Ben İsmail'im. 'Kayanın üstüne çıkıp banyo yapma.' demiştim. Niye banyo yaptın?" demiş.

Bacısı:

"Kayanın altında devin olduğunu nereden bilebilirdim ki? Bilsem orada yıkanır mıydım? Sen en iyisi şu kapının arkasına saklan. Dev gelince kılıcınla onu öldürürsün." demiş.

İsmail kapının arkasına saklanmış. Akşam olunca dev gelmiş. İsmail saklandığı yerden çıkıp devi kılıcıyla ikiye ayırmış. Bacısını da affetmiş. Onu ve çocuklarını alıp annesine götürmüş. Birlikte yaşamışlar. Ömürlerinin sonuna kadar mutlu olmuşlar.

Yasin BARASI

23. CESUR MEHO[24]

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde köyün birinde fakir bir adam yaşarmış. Bu adamın da yedi tane oğlu varmış. Fakir adam ölüm döşeğine düşünce oğullarını yanına çağırmış. Onlara şöyle demiş:

"Oğullarım! Ben fakirim. Sizi evlendirecek param yok. Yakında öleceğim. Siz de büyüdünüz, evlenecek yaşa geldiniz. Gidin, evlenin."

Oğulları yola çıkmak istemiş. Ama en küçük kardeşleri Meho, kel olduğu için onu yanlarında götürmek istememişler. Bir gün Meho evde yokken gizliden çıkıp yola koyulmuşlar. Meho eve gelince kardeşlerini bulamamış.

Annesine:

"Kardeşlerim nerede?" demiş.

Annesi:

"Bilmiyorum oğlum. Ama şu tarafa gittiler." demiş.

Meho hemen yola koyulmuş. Kardeşlerinin izini takip edip onlara yetişmiş. Kardeşleri Meho'yu görünce çok sinirlenmişler.

Meho'ya:

"Niye geldin? Sen kelsin. Senin kelliğin yüzünden kızlar bizimle evlenmeyecek. Sen gelme." demişler.

Meho yalvarmış, yakarmış. Kardeşleriyle birlikte gitmek için onları ikna etmiş. Az gitmişler, uz gitmişler. Karşılarına bir konak çıkmış. Gece olduğu için konakta uyumak istemişler.

Meho:

"Bu konakta uyumayalım. Bu konak devin evidir." dese de kardeşleri onu korkaklıkla suçlayıp konağa girmişler.

Konağa girince çok şaşırmışlar. Konak çok güzelmiş. Cennet gibi bir yermiş. Her biri bir yerde uzanıp uyumuş. Meho uyumamak için parmağını kesmiş. Kesilen yere tuz dökmüş. Epey beklemiş. Dev gelmiş. Dev, Meho'yu görünce:

"Seni gökte ararken yerde buldum." demiş.

Meho ile dev kapışmışlar. Meho, devi öldürmüş. Devin iki kulağını kesip cebine koymuş. Sabah olunca diğer kardeşler uyanmış. Meho'nun uyumadığını görmüşler.

[24] Mehmet isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

“Korkudan uyuyamadın mı?” deyip Meho ile dalga geçmişler.

Tekrar yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler. Gece olunca karşılarına bir konak daha çıkmış. O konağa girmek istemişler.

Meho yine:

“Konağa girmeyin, bu konakta dev var.” demiş ama kardeşleri yine Meho’yu korkaklıkla suçlamışlar.

“Sen gelmek istemiyorsan gelme, biz gireceğiz.” demişler

Konağa girmişler. Hepsi uyumuş. Meho yine uyumamış. Devin geleceğini biliyormuş. Dev gelince Meho ile dev kapışmış. Meho deve ok fırlatmış, kılıç vurmuş ama deve hiçbir şey olmuyormuş. Dev, Meho’yu tuttuğu gibi havaya kaldırmış.

“Seni ve kardeşlerini öldüreceğim fakat bir şartım var. Onu yerine getirirsen size karışmam.” demiş.

Meho deve şartını sormuş.

Dev:

“Filan yerde bir padişah var. O padişahın da bir kızı var. Gidip padişahın kızını getirirsen size karışmam.” demiş.

Dev, Meho’ya kırk gün süre tanımış. Meho hemen kardeşlerini uyandırmış.

“Gelin, size bir şey göstereceğim.” demiş.

Meho onlara devi göstermiş. Kardeşleri devi görünce çok korkmuşlar.

Meho, kardeşlerine:

“Filan padişahın bir kızı var. Kırk gün içinde onu getirirsem dev bize karışmayacak, getiremezsem hepimizi öldürecek. Burada kalıp beni bekleyin.” deyip yola çıkmış.

Az gitmiş, uz gitmiş. Karşısına bir su çıkmış. Meho sudan karşıya geçemeyeceğini anlamış. Meho’nun atı Meho’ya şöyle demiş:

“Orada bir taş var. Taşın altında iki kıl var. Onları birbirine vurursan karşıya geçebiliriz.”

Meho, atın dediğini yapmış. Karşıya geçmişler. Meho, elbiselerini değiştirip yakışıklı bir genç olmuş. Padişahın ülkesine gelmiş. O esnada tellallar padişahın kızının yarın gezmeye çıkacağını söylüyormuş.

Meho ertesi gün çarşıya çıkmış. Padişahın kızını görmüş. Yanında cariyeler varmış. Meho kızın yanına gitmiş. Kız, Meho'yu görünce ona âşık olmuş. Meho da kıza âşık olmuş.

Meho:

"Gel, kaçalım!" demiş.

Kız:

"Yanımda elbisem yok. Saraya gidip onları hazırlayayım. Yarın aynı yerde buluşalım. O zaman kaçarız." demiş.

Ertesi gün padişahın kızı cariyeleriyle aynı yere gezmeye gelmiş. Meho kızı alıp kaçırmış. Cariyeler bağırmış. Saraya haber vermişler. Padişah haberi duyup askerleri gönderinceye kadar Meho suyu geçmiş. Padişahın askerleri Meho'yu yakalayamayacaklarını anlayınca saraya geri dönmüşler.

Meho, kıza olan biteni anlatmış.

"Seni deve vereyim. Altı kardeşim devin konağında. Seni deve vermezsem dev kardeşlerimi öldürür. Sen devin ruhunun nerede olduğunu öğren. Gerisini bana bırak, ben hallederim." demiş.

Meho, kızı getirip deve vermiş. Devin konağında yedi kız varmış. Meho her bir kardeşine bir kız vermiş. İçlerinden bir kızı da kendisine almış.

"Bu kız benimdir. Bunu da yanınızda götürün. Ben padişahın kızını kurtarıp geleceğim." demiş.

Kardeşler kızları alıp yola koyulmuşlar. Biraz yol gittikten sonra Meho'ya ihanet etmişler.

"Bu kızı götürürsek her şeyimiz ortaya çıkar. En iyisi bunu kuyuya atalım" deyip Meho'nun kendilerine teslim ettiği kızı kuyuya atmışlar. Kendi aralarında şöyle anlaşmışlar:

"Anne-babamız Meho'yu sorunca, 'Nerede olduğunu bilmiyoruz. Kim bilir nerede kurtlar, kuşlar yedi.' deriz. Kimse de şüphelenmez." demişler.

Meho da bunlardan habersiz devin konağına gitmiş. Devin konaktan ayrılmasını beklemiş. Dev konaktan ayrılınca Meho konağa gelip kıza şöyle demiş:

"Dev eve gelince ona, 'Benim evde canım sıkılıyor. Sen ruhunun nerde olduğunu söyle de onunla oynayayım. Canım sıkılmasın' de."

Dev eve gelince kız, deve:

“Benim evde canım sıkılıyor. Ruhunun nerede olduğunu söyle de onunla oynayayım.” demiş.

Dev:

“Ruhum süpürgededir.” demiş.

Dev evden ayrılınca Meho kızın yanına gelmiş. Kız olanları anlatmış.

Meho:

“Süpürgede hiç ruh olur mu? Dev seni kandırmış. Sen süpürgeyi süsle. Dev, akşam eve gelince seni o halde görsün.” demiş.

Kız, süpürgeyi süslemiş. Dev, eve gelince kızın süpürgeyle oynadığını görünce gülmüş.

Kız:

“Niye gülüyorsun?” demiş.

Dev:

“Sana gülüyorum.” demiş.

Kız:

“Senin ruhun süpürgede değil mi? Ben de süsledim, onunla oynuyorum.” demiş.

Dev:

“Hiç ruh süpürgede olur mu? Ben şaka yaptım. Benim ruhum yastıktadır.” demiş.

Dev, evden çıkınca Meho tekrar kızın yanına gelmiş. Kız ona her şeyi anlatmış.

Meho:

“Ruh yastıkta olmaz. Ama sen yine de yastığı süsle.” demiş.

Dev eve gelip kızın yastıkla oynadığını görünce tekrar gülmüş. Kız, deve niye güldüğünü sormuş.

Dev:

“Sana gülüyorum. Ruhum yastıkta değil. Ben şaka yaptım. Ruhum ne süpürgede ne de yastıktadır. Benim ruhum yedi dağın arkasında bir devin karnındadır. Devin karnında bir tavşan var. Tavşanın içinde bir kutu var. Kutunun içinde de üç tane kurtçuk var. İşte benim ruhum onlardır.” demiş.

Dev, evden çıktıktan sonra Meho kızın yanına gelmiş. Kız olan biteni anlatmış. Meho hemen atına atlayıp yola çıkmış. Yedi dağı aşıp bir köye varmış. Köy çok

kurakmış. Hayvanların memelerinde süt yokmuş. Meho bu durumun sebebini sormuş.

Köylüler:

"Bir dev var. Onun yüzünden köyümüz ve hayvanlarımız bu halde." demişler.

Meho onların koyunlarına çobanlık yapmaya başlamış. Koyunları oradaki devin otlağına götürüp otlatıyormuş. Bir gün dev bu durumu fark etmiş. Çok sinirlenmiş. Meho'yu öldürmek istemiş.

Meho'yla dev kapışmışlar. Meho, devi yere serip öldürmüş. Ağanın kızı da olanları izliyormuş. Meho, ağanın kızından bir bardak süt istemiş. Kız bir bardak süt getirmiş. Meho sütü içip devin karnını yarmış. Devin karnından çıkan tavşanı yakalamış. Tavşanın karnını yarıp içindeki kutuyu almış. Köyün ağasının yanına gitmiş.

"Artık sürülerinizi istediğiniz yerde otlatabilirsiniz." demiş.

Ağa bu duruma çok sevinmiş. Kızını Meho'ya vermiş. Meho, kızı alıp yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş. Sonunda devin konağına varmış. Kutuyu açıp bir kurtçuğu öldürmüş. Devin ayakları tutmaz olmuş. Dev olanları anlamış. Ama iş işten geçmiş. Meho ikinci kurtçuğu öldürünce dev yüzükoyun yere düşmüş. Dev, Meho'ya yalvarmış, yakarmış. Meho üçüncü kurtçuğu da öldürünce dev oracıkta can vermiş.

Meho, padişahın kızını da alarak köyüne doğru yola koyulmuş. Yolda kardeşlerinin kuyuya attığı kızı bulmuş. Onu da yanına alarak köyüne varmış. Kardeşlerinin düğün yaptığını görmüş.

Kardeşleri Meho'yu görünce şaşırmışlar. Meho'dan özür dilemişler. Meho onları affetmiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmış. Üç kızla da evlenerek ömür boyu mutlu olmuş.

Onlar ermiş muradına, darısı bekârların başına.

Bilal KAYMAN

24. TEMBEL ADAM İLE KARISI

Evvel zaman içinde bir köyde bir adam bir de karısı yaşarmış. Bu adam çok tembelmiş, hiç çalışmazmış. Gün boyu evde yatarmış. Evin kapısına bile çıkmazmış.

Kadın defalarca kocasına:

"Git, çalış, eve ekmek getir." demiş ama adam hiç oralı bile olmamış. Karısı bu durumdan çok şikâyetçiymiş. Kadın durumu komşularına anlatmış.

Komşuları:

"Sen bir vesile ile kocanı dışarı çıkar. Kocan dışarı çıkınca kapıyı kilitle, başının çaresine baksın. Aklı başına gelsin." demişler.

Kadın, komşularının dediğini yapmış. Evin bahçesinde bağırmaya, çığlık atmaya başlamış. Kocası bu sesleri duyunca bahçeye koşmuş. Karısı kocasının dışarı çıktığını görünce içeri girip kapıyı kapatmış. Kocası kapıyı açması için ne kadar yalvarmışsa da karısı kapıyı açmamış.

"Git, çalış, eve ekmek getir. Yoksa kapıyı hiç açmam." demiş.

Adam, karısının kapıyı açmayacağını anlayınca düşmüş yollara. Az gitmiş, uz gitmiş, ovaları, bayırları geçmiş. Sonunda bir ormana gelmiş. Akşam olunca çok korktuğu için bir ağaca çıkıp orada uyumuş.

Sabah olup uyanınca ağacın altında bir ayı görmüş. Korkudan ayının üstüne düşmüş. Ayı neye uğradığını şaşırıp kaçmaya başlamış. Adam da ayının kulaklarını tutmuş. Bir köye yaklaşınca bu köyde üç devin olduğunu görmüş. Devleri görünce ayının üstünden atlamış ve devlere şöyle bağırmış:

"Ne duruyorsunuz? Çabuk atımı yakalayın. Yine huysuzlaştı."

Devler bu durumu görünce çok korkmuşlar. Kendi aralarında şöyle demişler:

"Şuna baksanıza! Ayıyı at olarak kullanıyor. Bundan çekeceğimiz var!"

Adam:

"Ben yalnız yaşıyorum. Evim de yok. Sizinle kalabilir miyim?" demiş.

Devler adamın kendileri ile kalmasını istememişler.

Adam:

"Öyleyse gelin, sizinle bir yarışma yapalım. Ben kazanırsam sizinle kalacağım." demiş.

Devler kabul etmiş. Adam evden çıkmadan önce yanına bir yumurta, biraz peynir, bir de bir kuş almıştı.

Adam şöyle demiş:

"İlk yarışmamız yerden su çıkarma yarışması. Kim ayak topukları ile yere vurup su çıkarırsa o kazanır."

Devlere belli ettirmeden cebindeki yumurtayı çıkarıp ayağının altına koymuş. Ayağını yere vurunca yumurta kırılmış. Yumurtanın suyu akmış. Devler bunun yumurta olduğunu anlamamışlar. Su olduğunu sanmışlar. Devler ayaklarını defalarca yere vurmuşlar ama yerden su çıkmamış. İlk yarışmayı adam kazanmış.

İkinci yarışmayı adam şöyle açıklamış:

"Herkes eline beyaz bir taş alacak. Kim bu taşı ufaltıp yerse yarışmayı kazanır."

Adam yine devlere belli ettirmeden cebindeki peyniri çıkarıp elinde ezmiş ve yemiş. Devler de ellerine beyaz taş almışlar. Taşları tüm güçleri ile sıkmışlar ama ezememişler. Bu yarışmayı da adam kazanmış.

Adam üçüncü yarışmayı da şöyle açıklamış:

"Herkes eline bir taş alıp uzağa atacak. Kimin taşı en uzağa düşerse yarışmayı o kazanır."

Devlere belli ettirmeden cebindeki kuşu çıkarıp havaya fırlatmış. Kuş uçup gözden kaybolmuş. Devler de yerden taş alıp fırlatmışlar ama taşlar yakına düşmüş. Son yarışmayı da adam kazanmış ve böylece devlerle aynı evde kalmış.

Devler aralarında konuşmuşlar:

"Akşam olunca ona damda yatmasını söyleriz. O yatınca üzerine kaynar su dökeriz, böylece ondan kurtulmuş oluruz."

Adam devlerin bu konuşmalarını dinlemiş. Akşam olunca kendi yatağına bir kütük koyarak saklanmış. Devlerin gelmesini beklemiş. Devler gelmiş. Kaynar suyu döküp sabahı beklemişler.

Sabah olunca cesedi alıp gömmek için dama çıkmışlar. Çıkmışlar çıkmasına ama bir de ne görsünler! Adam karşılarında sapasağlam duruyormuş.

"Bu gece rahat uyudun mu?" diye sormuşlar.

Adam:

"İyi uyudum. Sadece biraz terledim. Bu gece hava sıcaktı." demiş.

Devler şaşırmış. Daha çok korkmaya başlamışlar.

"Bu gece uyuduğunda onu kılıçlarımızla doğrayacağız." demişler.

Adam devlerin konuşmalarını duymuş. Gece olunca yine yatağına bir kütük koymuş. Bir köşeye saklanıp devlerin gelmesini beklemiş. Devler gelince kütüğü adam sanarak kılıçları ile doğramışlar ve sabahı beklemişler.

Sabah olunca devler adamın cesedini almak için dama çıkmışlar ama adamı yine karşılarında sapasağlam bulmuşlar. Ondan kurtulamayacaklarını anlayınca adam ile konuşmaya karar vermişler.

Adama şöyle demişler:

"Eğer buradan gidersen sana iki deve yükü altın veririz."

Adam bu teklifi kabul etmiş. Devlerden birini de yanına istemiş.

"Bu altınları ben taşımak istemiyorum. Sizlerden biri bu altınları taşısın." demiş.

Devlerden birinin sırtına altınları yükleyerek yola çıkmış. Az gitmişler, uz gitmişler, bayağı yol gitmişler. Nihayet adam evine ulaşmış. Dev, sırtındaki yükü indirince derin bir nefes almış. Adam da dama doğru koşmaya başlamış. Dev adama nereye gittiğini sormuş.

Adam:

"Damda babamın kılıcı var. Onu getirip seni doğrayacağım." demiş.

Dev bunu duyunca arkasına bakmadan kaçmış. Adam da altınları alıp evine gitmiş. Başından geçenleri karısına anlatmış. Karısı bu duruma çok sevinmiş. Birlikte bolluk içinde yaşamışlar.

Bu masal da burada bitmiş.

Recep BUTAKU

25. AYŞE İLE YUSUF

Evvel zaman içinde bir köyde yoksul bir aile yaşarmış. Bu ailenin Yusuf, Yunus ve Ayşe adlarında üç çocuğu varmış. Babaları Yusuf ve Yunus'u çalışıp para kazanmaları için başka bir şehre göndermiş. Aradan aylar geçmiş. Ayşe'nin annesi kızını bu iki oğlunun yanına göndermeye karar vermiş.

"Ayşe, kızım! Kardeşlerinin evine git. Onlara ev işlerinde yardım edersin. Yemeklerini pişirir, çamaşırlarını yıkarsın." demiş.

Ayşe kardeşlerinin evine gitmiş. Kardeşleri bacılarını görünce çok sevinmişler. Ayşe'nin bir kedisi varmış. Onu çok severmiş. Ne yese ona da yedirirmiş.

Bir gün Ayşe ocaktaki ateş sönmesin diye üstünü küllemiş ve dışarı çamaşır asmaya çıkmış. Kedi de Ayşe'den hiç ayrılmıyormuş. Ayşe yerde gördüğü bir kuru üzümü alıp yemiş. Kedisiyle paylaşmamış. Kedi bunu görünce çok sinirlenmiş ve gidip ateşin üzerine işeyerek onu söndürmüş.

Ayşe, çamaşırları astıktan sonra içeri girince ateşin söndüğünü görmüş. Yemek pişirmesi için ateş bulması gerekiyormuş. Dışarı çıkıp ateş aramaya başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş. Uzakta bir dumanın yükseldiğini görmüş. Dumana doğru yürümüş.

Dumanın yükseldiği yere gelince ateşin üstünde bir kazanın kaynadığını görmüş. Kazanın yanında çok güzel iki kız varmış. Onlardan ateş istemiş. Kızlar Ayşe'ye ateş vermişler. Sonra Ayşe'ye şöyle demişler:

"Bizim annemiz bir cadıdır. Bu sabunu, suyu ve tarağı al. Annemiz gelir de senin kokunu alırsa peşine düşer. Bunları atarsan annemizden önce evine ulaşırsın."

Ayşe onları alıp yola düşmüş. Biraz sonra kızların annesi gelmiş.

"Burada yabancı bir insan kokusu var. Kim geldi?" demiş.

Kızlar bir şey dememiş. Cadı kokuyu takip edip Ayşe'yi bulmuş. Ayşe, cadının geldiğini görünce sabunu atmış. Her taraf kaygan olmuş. Cadı yürüyememiş. Ama sonunda oradan kurtulmuş.

Tekrar Ayşe'yi takip etmeye başlamış. Ayşe bu defa suyu dökmüş. Her taraf göl olmuş. Cadı, gölün içinden geçmeye çalışırken Ayşe eve biraz daha yaklaşmış.

Cadı, gölden kurtulunca Ayşe tarağı atmış. Her taraf diken olmuş. Cadı dikenlerin içinden çıkmaya çalışırken Ayşe evine varmış ve kapıyı kilitlemiş. Cadı

dikenlerden kurtulup evin kapısına gelmiş. Kapıyı çalmış. Ayşe kapıyı açmamış.

Cadı, Ayşe'ye şöyle demiş:

"Parmağını şu kapının deliğinden çıkar da yüzük takayım."

Ayşe korkarak parmağını kapı deliğinden dışarı çıkarmış. Cadı, Ayşe'nin parmağına iğne batırarak kanını emmeye başlamış. Cadı her gün gelip Ayşe'nin parmağını emiyormuş.

"Parmağını uzatmazsan kardeşlerini öldürürüm." diyormuş.

Ayşe de kardeşlerine zarar gelmesin diye kimseye bir şey anlatmıyormuş. Cadının dediklerini aynen yapıyormuş. Bu yüzden günden güne zayıflıyormuş. Kardeşleri bunu fark edince Ayşe'ye ne olduğunu sormuşlar. Ayşe olanları anlatmış.

Ertesi sabah kardeşleri işe gitmeyip evde saklanmışlar. Cadı gelince kılıçlarıyla cadıyı öldürmüşler. Ayşe kardeşlerine cadının çok güzel iki kızının olduğunu söylemiş. Kardeşleri gidip cadının kızlarını getirmişler ve onlarla evlenmişler.

Gel zaman, git zaman cadının kızları, annelerinin ölmesine sebep olduğu için Ayşe'yi öldürmek istemişler. Aralarında konuşup plan yapmışlar. Bir gün küçük bir yılan yavrusunu suyun içine koyarak belli ettirmeden Ayşe'ye içirmişler.

Aradan aylar geçmiş. Ayşe'nin karnı şişmiş. Ayşe'nin kardeşleri bu durumu karılarına sorunca onlar da:

"Ayşe kötü yola düştü. Başkasından hamile kaldı." demişler.

Kardeşler bu duruma çok kızmışlar. Ayşe'yi öldürmek istemişler. Sabah olunca Yusuf Ayşe'ye:

"Hadi, bugün seninle oduna gidelim!" demiş.

Ayşe'yi de yanına alarak yola çıkmış. Bir dağın başına gelmişler. Ayşe orada uzanmış. Yusuf da odun kesmeye başlamış. Yusuf Ayşe'nin uyuduğunu görünce onun bir parça elbisesini almış, tavşan kanına sürerek eve gitmiş. Ayşe'yi orada bırakmış. Yunus'a Ayşe'yi öldürdüğünü söylemiş.

Ayşe uyanmış. Yusuf'un kendisini dağ başında bırakıp gittiğini görünce ona beddua etmiş.

"İnşallah ayağına yılan kılçığı batar da benim elim değmeden iyileşmez." demiş.

Sonra da kalkıp yola düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş. Bir çiftçiye rastlamış. Çiftçiden su istemiş. Çiftçi ona çeşmeyi göstermiş. Ayşe çeşmenin başına gelip su içince suyun içindeki bir yılanın karnındaki yılanla konuştuğunu fark etmiş.

Çiftçi de bu sesleri duymuş. Ayşe'ye ne olduğunu sormuş. Ayşe başından geçenleri çiftçiye anlatmış. Çiftçi Ayşe'yi evine götürmüş. Çok tuzlu bir et pişirip Ayşe'ye yedirmiş. Sonra Ayşe'yi ayaklarından tavana asmış. Altına da bir leğen su koymuş. Ayşe'nin karnındaki yılan çıkıp suya girmiş. Çiftçi yılanı öldürmüş. Sonra da Ayşe ile evlenmiş.

Yıllar birbirini kovalamış. Ayşe'nin bir çocuğu olmuş. Büyüyüp oyun çağına gelmiş. Çocuk bir gün dışarıda oynarken ayağına yılan kılçığı batan ve buna şifa arayan birini görmüş. Koşup eve gelmiş. Annesine haber vermiş. Annesi gelenin Yusuf olduğunu anlamış ve onu yanına çağırmış.

Yusuf, kardeşi Ayşe'yi görünce şaşırmış. Çiftçi, olanları Yusuf'a anlatmış. Yusuf, kardeşinden af dilemiş. Ayşe, Yusuf'u affetmiş. Sonra elini yaranın üstüne sürünce yara hemen iyileşmiş. Ayşe kendisine atılan iftirayı Yusuf'a anlatmış.

Yusuf eve dönüp Yunus'a olanları anlatmış. İkisi de hemen karılarını öldürmüşler ve yılanlı kuyuya atmışlar. Sonra da Ayşe'nin memleketine gelmişler. Orada uzun yıllar birlikte mutlu yaşamışlar.

Onlar kavuştu birbirine, darısı kavuşmayanların başına.

Ebru ESER

26. DEV İLE ÜÇ KARDEŞ

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde devlerin yaşadığı bir memleket varmış. Bu memlekette bir paşa yaşarmış. Bu paşanın üç kızı varmış. Kızların en küçüğü çok güzelmiş.

Bir gün küçük kız gezmeye çıkmış. Evden epey uzaklaşmış. Küçük kız dolaşırken bir dev onu görmüş ve alıp kaçırmış. Paşanın adamları her tarafı aramışlar ama kızı bulamamışlar. Paşa bir ilan vermiş:

"Kızımı kim bulup getirirse ona kızımı ve dilediği her şeyi veririm." demiş.

Bu memlekette çok fakir bir aile varmış. Bu ailenin üç erkek çocuğu varmış. Bu haberi duyan üç kardeş fırsatı kaçırmak istememiş ve kızı aramaya başlamışlar.

Az gitmişler, uz gitmişler. Devin yaşadığı mağaraya varmışlar. Kimse mağaraya girmeye cesaret edememiş. Bunun üzerine küçük kardeş mağaraya girmeye karar vermiş ve ağabeylerine şöyle demiş:

"Belime bir ip bağlayın ve beni aşağıya sarkıtın. Bağırsam da beni yukarı çekmeyin."

Küçük kardeşin beline ip bağlayıp aşağı sarkıtmışlar. Küçük kardeş mağaraya inmiş. Orada devin hizmetçisi olan bir kız görmüş. Kız ona niçin geldiğini sormuş. Küçük kardeş de ona olan biteni anlatmış.

Hizmetçi kız, küçük kardeşin yakışıklılığına ve cesaretine hayran kalmış ve ona yardım etmiş. Aradığı kızın hangi odada olduğunu söylemiş. Hizmetçi kız mağarada asılı olan bir kılıcı da gence verip şöyle demiş:

"Bu kılıcı al. Dev karşına çıkarsa onu ancak bu kılıçla öldürebilirsin."

Küçük kardeş kılıcı alıp devin odasına girmiş. Devle uzun süre çarpışmışlar. En sonunda küçük kardeş, devi öldürmüş. Paşanın kızını alıp mağaranın ağzına gelmiş. Paşanın kızı küçük kardeşe şöyle demiş:

"İlk önce sen yukarı çık. Ben önce çıkarsam ağabeylerin benim güzelliğime bakarak sana ihanet ederler. İpi çekip seni burada bırakırlar."

Genç biraz düşünmüş ama bunun yiğitliğe sığmayacağını söyleyip ilk önce kızın yukarı çekilmesini istemiş. Ağabeyleri kızı yukarı çekmişler. Kızın güzelliğine hayran kalmışlar. Küçük kardeşi mağarada bırakıp oradan ayrılmışlar. Paşanın kızını da kimseye bir şey söylememesi için tehdit etmişler.

İki kardeş kızı alıp eve gelmiş. Küçük kardeşin kendilerinden ayrıldığını ve onu bir daha göremediklerini söylemişler. Paşanın kızı da korkudan kimseye bir şey söyleyememiş.

Onlar bunu söyleyedursun biz gelelim küçük kardeşe. Küçük kardeş ağabeylerinin kendisini terk ettiğini görünce tekrar mağaradaki hizmetçi kızın yanına gitmiş. Ona, yukarı nasıl çıkabileceğini sormuş.

Hizmetçi kız:

"Haftada bir gün biri beyaz, biri siyah iki koç mağaraya gelip dövüşürler. Bunlar dövüştüğü zaman beyaz koçun üstüne atlarsan o seni yukarı çıkarır. Sakın yanlışlıkla siyah koçun üstüne atlama! Siyah koça binersen o seni yerin altına indirir." diye cevap vermiş.

Küçük kardeş, koçların dövüş gününü beklemeye başlamış. Nihayet o gün gelmiş. Küçük kardeş yüksek bir yere çıkıp koçun üstüne atlamış. Ama koçlar hızlı hareket ettikleri için yanlışlıkla siyah koçun üstüne düşmüş.

Siyah koç onu yedi kat yerin dibine indirmiş. İndiği yerde bir köy görmüş. Köyün yolunu tutmuş. Yolda yaşlı bir kadına rastlamış.

Ona:

"Ben senin evladın olayım, sen de benim annem ol." demiş.

Yaşlı kadın bunu kabul etmiş. Kadının evine gitmişler. Küçük kardeş çok yorgun ve susuz olduğu için yaşlı kadından su istemiş. Yaşlı kadın suyu getirmiş. Küçük kardeş suyu içince suyun çok sıcak olduğunu fark etmiş. Bunun sebebini sormuş. Yaşlı kadın şöyle demiş:

"Bizim köyün bir çeşmesi var. O çeşmenin başında bir canavar var. Canavar bir insanın canı karşılığında bize ancak haftada bir kez su verir. Bugün de ağanın kızına sıra geldi. Onu canavara verecekler."

Küçük kardeş bunları duyunca kılıcını çekip çeşmenin yolunu tutmuş. Çeşmenin başına geldiğinde köylülerin göz yaşları içinde ağanın kızını canavara verdiklerini görmüş. Hemen kılıcını çekip canavarla vuruşmaya başlamış. Canavarı öldürmüş.

O esnada ağanın kızı elini canavarın kanına bulaştırarak küçük kardeşin sırtına sürmüş. Küçük kardeş, canavarı öldürdükten sonra yaşlı kadının evine dönmüş.

Ağa, canavarı öldürenin her dileğini yerine getireceğini söylemiş. Köyün bütün gençlerini ağanın evine toplamışlar. Canavarı öldüreni ortaya çıkarmak için bütün gençler, ağanın kızının penceresinin önünden geçmeye başlamış. Tam küçük kardeş geçerken ağanın kızı onun sırtındaki kan izini görmüş ve babasına canavarı öldürenin bu genç olduğunu söylemiş.

Ağa küçük kardeşi yanına çağırmış ve ona şöyle demiş:

"Sen bizi canavardan kurtardın. Dile benden ne dilersen."

Küçük kardeş:

"Beni yeryüzüne çıkar. Başka bir şey istemem." demiş.

Ağa:

"Benim buna gücüm yetmez. Ama filan ormanda bir tavus kuşu var. Bir yılan sürekli bu tavus kuşunun yavrularını yiyor. Yılanı öldürürsen tavus kuşu seni yeryüzüne çıkarır." demiş.

Küçük kardeş yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş. Sonunda ağanın bahsettiği ormana gelmiş. Yılanın bir ağaca tırmandığını görmüş. Yılana yetişip kılıcıyla onu öldürmüş. Tavus kuşu bunu görünce çok sevinmiş. Küçük kardeşe arzusunu sormuş.

Küçük kardeş:

"Beni yeryüzüne çıkar. Başka bir şey istemem." demiş.

Tavus kuşu:

"Bunu bir şartla kabul ederim. Eğer bana otuz tane kesilmiş, temizlenmiş tavuk getirirsen ben de seni yeryüzüne çıkarırım." demiş.

Küçük kardeş tekrar yola koyulup yaşlı kadının evine gelmiş. Ona durumu anlatmış. Yaşlı kadın ona otuz tane kesilmiş, temizlenmiş tavuk getirmiş. Küçük kardeş bunları alıp tavus kuşunun yanına gelmiş.

Tavus kuşu:

"Her 'gak' dediğimde bana bir tavuk vereceksin." demiş.

Küçük kardeş tavus kuşunun sırtına binmiş ve yola çıkmışlar. Tavus her "gak" dediğinde küçük kardeş ona bir tavuk vermiş. Nihayet tavuklar tükenmiş. Kuş bir daha "gak" deyince hiç et kalmadığı için küçük kardeş baldırından bir parça kesip tavus kuşuna vermiş. Kuş bunun farklı bir et olduğunu anlamış ve eti yemeyip dilinin altına saklamış.

Nihayet yeryüzüne çıkmışlar. Küçük kardeş sekerek yürümeye başlamış. Kuş bunun sebebini sormuş. Küçük kardeş sebebini söylemese de kuş, dilinin altındaki eti çıkarıp tükürüğüyle küçük kardeşin baldırına yapıştırmış.

Küçük kardeş memleketine gelmiş. Bir düğünün yapıldığını görmüş. Düğünün kime ait olduğunu sormuş. Ağabeyinin düğünü olduğunu söylemişler. Küçük kardeş paşanın evine gitmiş. Başından geçenleri bir bir paşaya anlatmış. Paşanın kızı da oradaymış. Paşanın kızı, küçük kardeşin söylediklerini doğrulamış.

Paşa bunları duyunca kızını küçük kardeşe vermiş ve onlara kırk gün kırk gece dillere desten bir düğün yaptırmış. Ağabeyleri kardeşlerini görünce çok utanmışlar. Küçük kardeşten af dilemişler. Küçük kardeş ağabeylerini affetmiş ve onları paşanın diğer iki kızıyla evlendirmiş.

Onlar ermiş muradına, darısı bekârların başına.

Mehmet ÇAĞLAYAN

27. PADİŞAHIN ÜÇ OĞLU

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir padişah ile üç oğlu varmış. Bir gün padişah hastalanmış. Yataklara düşmüş. Ölmeden önce üç oğlunu çağırmış ve onlara şöyle vasiyet etmiş:

"Eğer ben ölürsem her gece biriniz mezarımın başında nöbet tutacaksınız. Bu benim size vasiyetimdir."

Birkaç gün sonra padişah ölmüş. Padişah öldükten sonra çocukları onu gömmüşler. Babalarının vasiyeti üzerine ilk gece büyük kardeş mezarın başında nöbet tutmuş. Biraz sonra bir dev gelmiş ve mezarı kazmaya başlamış. Büyük kardeş korkmuş ve saklanmış. Sabah olunca eve gitmiş. Gördüklerini kimseye anlatmamış.

İkinci gece ortanca kardeş nöbet tutmuş. O da aynı şeyleri görmüş ve korkup saklanmış. Sabah olunca eve gitmiş. Gördüklerini kimseye söylememiş.

Üçüncü gece nöbet sırası küçük kardeşe gelmiş. Küçük kardeş mezarın başına gelince devin mezarı kazdığını görmüş. Hemen kılıcını çekip deve saldırmış ve onu yaralamış. Dev, acılar içinde kaçmaya başlamış. Küçük kardeş devi bulunduğu mağaraya kadar takip etmiş.

Eve dönüp olan bitenleri ağabeylerine anlatmış. Üç kardeş devi öldürmek için plan yapmışlar. Yanlarına uzun ve sağlam bir ip alarak devin bulunduğu mağaraya doğru yola koyulmuşlar. Devin olduğu mağaraya gelmişler.

Büyük kardeş:

"Mağaraya önce ben ineceğim. İpi belime sıkıca bağlayın. Eğer bağırırsam beni yukarı çekin." demiş.

Büyük kardeşi aşağı sarkıtmışlar. Yarıya kadar inince bağırmış. Onu yukarı çekmişler.

Ortanca kardeş inmiş. O da yarıya kadar inince bağırmış. Onu da yukarı çekmişler.

Sıra küçük kardeşe gelmiş. Küçük kardeş aşağıya inince mağarada üç tane kız görmüş. Yaralı dev de mağarada uyuyormuş. Bu kızlar devin esir aldığı kızlarmış. Onlar da devden kurtulmak istiyorlarmış. Bu yüzden devi öldürmesi için küçük kardeşe yardım etmişler.

Küçük kardeş, devi öldürdükten sonra iki büyük kızı yukarı çıkarmış. Küçük kız çok güzelmiş. Küçük kızı da yukarı çıkaracakken küçük kız ona şöyle demiş:

“İlk önce sen çık. Eğer beni çıkarırsan ağabeylerin beni görünce seni burada bırakır. Buna gönlüm razı olmaz.”

Küçük kardeş bunu kabul etmemiş. Bunun üzerine küçük kız ona bir yüzük vermiş ve:

“Eğer ağabeylerin seni burada bırakırsa yüzüğü çevir. Biri ak, diğeri kara iki koç gelecek. Sen ak koça bin. O seni yukarı çıkarır. Sakın kara koça binme. Ona binersen yedi kat yerin dibine inersin.” demiş.

Küçük kardeş yüzüğü alıp parmağına takmış ve küçük kızı yukarı çıkarmış. Ağabeyleri küçük kızın güzelliğini görünce onu kendilerine almak istemişler. Kardeşlerini mağarada bırakıp kızlarla evin yolunu tutmuşlar.

Küçük kardeş yukarı çıkamayacağını anlayınca yüzüğü çevirmiş. Çevirir çevirmez biri ak, biri kara iki koç ortaya çıkmış. Küçük kardeş kıza kavuşmak arzusuyla ak koyunun üstüne atlamak isterken yanlışlıkla kara koyunun üstüne atlamış.

Kara koyun küçük kardeşi yedi kat yerin dibine indirmiş. Yerin altı bambaşka bir âlemmiş. Koçtan inen küçük kardeş şaşkın şaşkın yürümeye başlamış. Nihayet yolda yaşlı bir kadına rastlamış. Başından geçenleri kadına anlatmış. Yeryüzüne çıkmak için yaşlı kadından yardım istemiş.

Yaşlı kadın ona şöyle cevap vermiş:

“Biz şu gördüğün çeşmeden su alıyoruz. Ama kaç zamandır büyük bir dev çeşmenin önüne gelip su almamızı engelliyor. Her gün iki saatliğine su vermek karşılığında padişahtan bir kız istiyor. Bugün padişahın kızına sıra geldi. Eğer bizi ve padişahın kızını devden kurtarırsan belki padişah seni yeryüzüne çıkarır.”

Küçük kardeş yaşlı kadını dinledikten sonra çeşmenin başına gelmiş ve beklemeye başlamış. Nihayet dev gelmiş.

“Kızı isterim!” diye bağırmış.

Padişahın kızını getirmişler Dev tam kızı alacakken küçük kardeş ortaya çıkarak deve saldırmış. Devi öldürmüş. O sırada padişahın kızı elini devin kanına bulaştırarak küçük kardeşin sırtına sürmüş.

Dev ölünce herkes sevinmiş. Padişah, devi öldürenin getirilmesini istemiş. Kızını ona vereceğini söylemiş. Bunu duyan bütün gençler devi öldürdüklerini söyleyerek ortaya çıkmışlar.

Padişahın kızı:

“Ben devi kimin öldürdüğünü biliyorum. Onun sırtına kanlı elimle vurdum.” demiş.

Aramışlar. Küçük kardeşi yaşlı kadının evinde bulmuşlar.

Padişah, küçük kardeşe:

“Dile benden ne dilersen.” demiş.

Küçük kardeş:

“Yeryüzüne çıkmak istiyorum.” demiş.

Padişah:

“Bu çok zor. Bu isteği yerine getirmeye gücüm yetmez. Fakat şu karşıki ormanda bir kartal var. Her yavruladığında büyük bir yılan gelip yavrularını yiyor. O yılanı öldürürsen belki kartal sana yardım eder.” demiş.

Küçük kardeş oradan ayrılıp tarif edilen ormana gitmiş. Kartalın yuvasını arayıp bulmuş. Yılan, yavruları yemek üzereymiş. Küçük kardeş hiç vakit kaybetmeden yılanı öldürmüş. Yılanın öldürüldüğünü gören yavrular çok sevinmişler.

Yavrular:

“Gel, kanatlarımızın altında saklan. Yoksa anamız seni yer.” demişler.

Küçük kardeş yavruların kanatlarının altına girmiş. Kartal gelip yılanın öldüğünü görünce çok sevinmiş.

Yavrularına:

“Bu yılanı kim öldürmüşse onun her dileğini yerine getireceğim.” demiş.

Küçük kardeş, yavruların kanatlarının altından çıkmış. Yılanı kendisinin öldürdüğünü söylemiş ve kartaldan kendisini yeryüzüne çıkarmasını istemiş.

Kartal da onu yeryüzüne çıkarmış. Yeryüzüne çıkan kardeş, burada her şeyin değiştiğini görmüş. Yürümeye başlamış. Yolda yaşlı bir kadınla karşılaşmış.

Yaşlı kadına:

“Nene! Kimsin, kimlerdensin?” diye sormuş.

Yaşlı kadın:

“Üç oğlum vardı. Babaları öldü. Yıllar önce bir mağaraya gittiler. İki oğlum döndü ama en küçük oğlum dönmedi. İki büyük oğlum evlendi ama bana bakmıyorlar. Küçüğü şimdi nerede acaba? Onu çok merak ediyorum.” demiş.

Küçük kardeş bunları duyunca kadının kendi annesi olduğunu anlamış. Annesine olan biteni anlatmış. Annesi küçük oğluna sarılmış. Sevinç göz yaşları dökmüşler. Küçük kardeş annesine küçük kızı sormuş. Evlenip evlenmediğini merak etmiş.

Annesi:

"Yavrum! Çok isteyen oldu ama o hiç kimseyi kabul etmedi. Yemiyor, içmiyor, hep ağlıyor. Günde sadece bir bardak süt içiyor." demiş.

Küçük kardeş, küçük kızın evlenmediğini öğrenince çok sevinmiş. Yıllar önce küçük kızın mağarada kendisine verdiği yüzüğü annesine verip kıza götürmesini istemiş.

Kadın yüzüğü götürüp kıza göstermiş. Kız yüzüğü görünce çok sevinmiş. Yüzüne renk gelmiş.

"Nene! Bu yüzüğü sana kim verdi?" diye sormuş.

Yaşlı kadın:

"Bu yüzüğün sahibi benim evimde. Evime gidelim de onu gör." demiş.

Yaşlı kadın kızı kendi evine götürmüş. Kız, küçük kardeşi görünce ona sarılmış, ağlamış.

Sonra büyük bir düğün yapıp evlenmişler. Annelerini de yanlarına almışlar. Ömürlerinin sonuna kadar mutlu bir şekilde yaşamışlar.

Onlar ermiş muradına, darısı kavuşamayanların başına.

Yılmaz YOLAGELE

28. GÜZEL KIZ İLE ÇİRKİN KOCASI

Bir varmış, bir yokmuş. Bir zamanlar memleketin birinde bir adam, güzel bir kızı ile yaşıyormuş. Bu adam çiftçiymiş. Günün birinde tarladan evine dönerken çok şiddetli bir yağmura yakalanmış.

Bir ev görmüş ve eve yönelmiş. Tam evin kapısını çalarken kapı kendiliğinden açılmış. Adam içeri girmiş. Geceyi orada geçirmiş. Ama evde her şey kendiliğinden oluyormuş.

Sabah olunca evine gitmek için çıkmış. Bahçede çok güzel bir gül görmüş. Gülü koparıp çok sevdiği kızına götürmek istemiş. Gülü koparır koparmaz çok çirkin bir adam ortaya çıkmış.

Çirkin adam:

"Burada ne yapıyorsun?" demiş.

Adam korkarak cevap vermiş:

"Gülü koparıp çok sevdiğim kızıma götürmek istedim." demiş.

Çirkin adam:

"Gülü kopardığın için bana çok sevdiğin kızını vereceksin ya da iki gün içinde öleceksin." demiş.

Adam evine dönmüş. Aradan iki gün geçmiş. Adam üzüntüden hastalanınca çok sevdiği kızı, babasına neyi olduğunu sormuş. Adam kızına her şeyi anlatmış. Kızı da çirkin adamla evlenmeyi kabul etmiş.

Kız, çirkin adamın evine gitmiş. Aradan aylar, yıllar geçmiş. Çirkin adam güzel kıza çok güzel elbiseler ve takılar alıyormuş.

Bir gün güzel kız çirkin adama, babasını her gece rüyasında gördüğünü, eve gitmek istediğini söylemiş. Çirkin adam çok üzülerek güzel kıza izin vermiş ama iki gün sonra gelmesi gerektiğini söylemiş.

Çirkin adam güzel karısına bir de yüzük vermiş.

"Gelmek istediğin zaman yüzüğü çevir. Hemen burada olursun." demiş.

Güzel kız eve gitmiş. Aradan iki gün geçmiş ama güzel kız evine dönmek istemiyormuş. Üçüncü gün olmuş. Babası çok ısrar edince güzel kız yüzüğü çevirmiş. Hemen evine, çirkin kocasının yanına dönmüş.

Çirkin kocasını evde bulamayınca bahçeye çıkmış. Kocasını bahçede baygın bir halde bulmuş. Güzel kız, çirkin kocası için ağlamış.

“Ne olur ölme! Seni çok seviyorum.” demiş.

Bunu dediği anda gökyüzünden bir ışık saçılmış. Çirkin kocası çok yakışıklı bir adama dönüşmüş ve güzel kıza şöyle demiş:

“Zamanın birinde bir cadı bana âşık oldu. Ben onunla evlenmek istemeyince bana büyü yaptı. ‘Ancak sana biri âşık olursa büyü bozulur.’ dedi. Sen de bana aşık olduğun için büyü bozuldu.”

Güzel kız bu duruma çok sevinmiş. Bundan sonraki hayatlarında çok mutlu olmuşlar.

Emine ESER

29. YEDİ BAŞLI CADI

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir kadın ile yedi oğlu varmış. Günün birinde bu kadın yine hamile kalmış. Yedi erkek kardeş bu duruma çok sevinmiş. Annelerinin bu defa bir kız doğuracağını düşünmüşler.

Doğum günü gelmeden önce kardeşler çalışmak için evden ayrılmış. Ayrılmadan önce annelerine şöyle demişler:

"Eğer doğacak olan kardeşimiz kız olursa kapıya bir gül, erkek olursa balta koy."

Kadın bir kız doğurmuş ve sevincinden kapıya yanlışlıkla balta koymuş. Annelerinin doğurduğunu duyan kardeşler evin kapısına gelmişler. Kapıda balta görünce üzüntüden geri dönüp gitmişler.

Aradan yıllar geçmiş. Kız büyümüş. Bir gün bu kız sokakta arkadaşlarıyla oyun oynuyormuş. Arkadaşları hep ağabeyleri üzerine yemin ederken bu kız ise eşeği üzerine yemin ediyormuş.

Arkadaşları kıza sormuş:

"Biz, ağabeylerimizin üzerine yemin ederken sen neden eşeğinin üzerine yemin ediyorsun?"

Kız:

"Benim ağabeyim yok ki." demiş.

Arkadaşları:

"Hayır, senin ağabeylerin vardı. Sen daha bebekken onlar evi terk ettiler." demişler.

Bunu duyan kız çok üzülerek annesinin yanına gitmiş. Annesine ağabeylerini sormuş. Annesi ona her şeyi anlatmış. Kız, ağabeylerini arayıp bulacağını söylemiş. Annesi ona çamurdan bir eşek yapmış.

Sonra:

"Yolda giderken sakın 'çüş' deme kızım! 'Çüş' dersen eşek bozulur." demiş.

Kız, eşeğe binip yola çıkmış. Yolda giderken yerde bir boncuk görmüş. Onu almak için eşeğe "çüş" demiş. "Çüş" der demez eşek bozuluvermiş. Kız ağlayarak eve dönmüş. Annesine olanları anlatmış. Annesi ona çamurdan bir eşek daha yapmış.

"Kızım! Ne olursa olsun 'çüş' deme." diye iyice tembihlemiş.

Kız, eşeğine binip yola koyulmuş. Eşek onu ağabeylerinin olduğu yere götürmüş. Kız, ağabeylerinin kapısını çalarken kapının açık olduğunu fark etmiş. İçeri girmiş. Evde kimse yokmuş. Ev çok dağınıkmış. Evi güzelce temizlemiş. Her yer pırıl pırıl olmuş. Ağabeylerine çok güzel yemekler yapmış.

Ağabeyleri eve gelince kız hemen dolabın içine saklanmış. Ağabeyleri evin tertemiz olduğunu ve yemek hazırlandığını görünce çok şaşırmışlar.

"Bu evi kim temizledi, kim bize yemek pişirdi?" diye birbirlerine sormuşlar.

Ertesi gün ağabeyleri çalışmak için evden çıkınca kız saklandığı yerden çıkmış. Tekrar evi temizlemiş. Çok güzel yemekler yapmış.

Bu böyle kaç gün devam etmiş. Ağabeyleri aralarında anlaşmışlar. Her gün biri evde saklanıp bu işi yapanın kim olduğunu öğrenmeye çalışacakmış.

Ertesi gün kızın en büyük ağabeyi evde saklanmış. Kız gizlice ağabeyinin suyuna ilaç katıp onu uyutmuş. Evi temizlemiş ve dolaba saklanmış. Akşam olunca ağabeyleri eve gelip en büyüklerine:

"Kimseyi gördün mü?" diye sormuşlar.

O da kimseyi görmediğini söylemiş. Her gün evde biri saklanmış ama kız kardeşleri onların da suyuna ilaç katmış. Hiçbiri onu görememiş.

Sıra en küçük kardeşe gelmiş. Küçük kardeş çok uyanıkmış. İlaçlı suyu içmemiş. Kız kardeşleri tam evi temizlerken en küçük kardeş onu yakalamış ve ona kim olduğunu sormuş. Kız, ağabeyine her şeyi anlatmış. Ağabeyi çok sevinmiş ve ona tekrar saklanmasını söylemiş. Akşam ağabeyleri eve gelince ona bir şey görüp görmediklerini sormuşlar.

O da:

"Bir şey görmedim." demiş.

Sonra:

"Eğer bir kız kardeşimiz olsaydı ona ne verirdiniz?" demiş.

Kimi bilezik, kimi kolye, kimi altın vereceğini söylemiş.

Küçük kardeş:

"Benim hiçbir şeyim yok. Sadece küçük bir kedim var. Ben de kardeşime kedimi verirdim." demiş.

Sonra kız saklandığı yerden çıkmış. Ağabeylerine her şeyi anlatmış. Ağabeyleri çok sevinmişler. Kız kardeşlerine sarılmışlar.

Yine bir gün ağabeyleri işe gitmiş. Kız kardeş evi temizlerken yerde bir leblebi görmüş. Kız leblebiyi yemiş ama kediye vermemiş. Kedi küsmüş. Gidip ocaktaki ateşin üstüne işemiş ve ateşi söndürmüş.

Kız yemek yapmak istemiş ama ateşin sönmüş olduğunu görünce dışarı çıkıp ateş aramaya başlamış. Uzak bir yerden dumanların yükseldiğini görmüş. O tarafa doğru yürümüş. Ateşin yanına gelince orada birbirinden güzel yedi kız görmüş. Kızlardan ateş istemiş. Kızlar ona ateş vermişler.

Sonra:

"Hemen buradan uzaklaş. Bizim yedi başlı cadı bir annemiz var. Seni burada görürse yer." demişler.

Ona tarak, iğne bir de sabun vermişler.

"Annemiz seni takip ederse tarağı at, her taraf ağaç olur. Sonra iğneyi at, her taraf diken olur. Sonra da sabunu at, her taraf çamur olur. Annemiz çamurdan kurtulana kadar sen evine ulaşırsın." demişler.

Kız ateşi alıp yola koyulmuş. Yedi başlı cadı kızı fark etmiş. Hemen kızın peşine düşmüş. Kız tarağı atmış. Her taraf ağaç olmuş. Cadı ağaçlardan kurtulunca kız iğneyi atmış. Her taraf diken olmuş. Cadı dikenlerden de kurtulmuş. Kız sabunu atmış. Her taraf çamur olmuş. Kız eve varıp kapıyı kapatmış. Cadı çamurdan da kurtulup evin kapısına varmış. Kapıyı çalmış ama kız kapıyı açmamış.

Cadı:

"Yarın yine geleceğim. Eğer tekrar kapıyı açmazsan kapıyı kırıp seni yiyeceğim." demiş.

Akşam olunca kız ağabeylerine her şeyi anlatmış. Ağabeyleri ertesi gün işe gitmemişler. Cadıya tuzak kurmuşlar. Cadı gelince her bir kardeş cadının bir başını kesmiş. Cadıyı öldürmüşler.

Sonra yedi erkek kardeş cadının yedi kızıyla evlenmiş. Mutlu mesut yaşamışlar.

Görgül GELEN

30. KIZ KARDEŞLERİN KISKANÇLIĞI

Zamanın birinde bir memlekette üç kız kardeş yaşarmış. Bunların bir de üvey anneleri varmış. Üvey anneleri bunları hiç sevmezmiş. Onlara yemek vermezmiş.

Bir gün kızların babası bir yolculuğa çıkmış. Üvey anne kızlara iftira atıp onları evden kovmuş. Bu üç kız kardeş padişahın ahırında saklanmışlar. Padişahın da ahırda çok güzel bir atı varmış. Padişah, atını fındık, fıstıkla beslermiş.

Bu kızlar ata verilen fındık, fıstığı yerlermiş. Padişahın atı gün geçtikçe zayıflamaya başlamış. Padişah, atının niçin zayıfladığını anlamak için onu bir gece izlemiş. Ahırda saklanan kızların atın fındık, fıstıklarını yediklerini görmüş.

Ertesi gün kızları saraya getirtmiş. Onlara neden böyle yaptıklarını sormuş. Kızlar da başlarından geçenleri anlatmışlar. Padişah, kızlara ne gibi hünerleri olduğunu sormuş.

En büyük kız:

“Ben çok güzel yemekler yaparım.” demiş.

Ortanca kız:

“Ben çok güzel halı dokurum.” demiş.

En küçük kız ise:

“Ben bir oğlan bir de kız çocuğu doğururum. Kızı yıkadığım zaman altın akar, erkeği yıkadığım zaman inci akar.” demiş.

Padişah da kızları beğenmiş ve onlarla evlenmiş.

Sonra:

“Hadi bana marifetlerinizi gösterin.” demiş.

En büyük kıza:

“Hadi bana güzel yemekler pişir.” demiş.

Büyük kız:

“İşim yok, sana yemek mi pişireceğim?” demiş.

Ortanca kıza:

“Hadi bana halı doku.” demiş.

Ortanca kız:

“İşim yok, sana halı mı dokuyacağım?” demiş.

Küçük kıza:

“Hadi bir kız bir de oğlan doğur.” demiş.

Kız “Peki” demiş.

Aradan dokuz ay geçmiş. Küçük kız, bir erkek bir de kız çocuk doğurmuş. Ablaları bu durumu çekememişler. Çok kıskanmışlar. Bebekleri alıp yerine iki köpek yavrusu koymuşlar. Çocukları da bir sandığa koyup suya bırakmışlar. Hemen padişahın yanına gitmişler.

“Senin karın çocuk yerine köpek doğurdu.” demişler.

Bunu duyan padişah çok sinirlenmiş. Kızı saraydan kovmuş. Kızın ablaları çok sevinmiş.

Onlar sevinedursun biz gelelim suya bırakılan bebeklere. Bebeklerin içinde olduğu sandık yüzerek bir değirmene gelmiş. Değirmende yaşayan yaşlı adam bu sandığı görmüş. Sandığı sudan alıp evine götürmüş. Yaşlı adam bebekleri yıkamış.

Kıza suyu döktüğünde altınların aktığını görmüş. Hem çok şaşırmış hem de çok sevinmiş. Kıza su dökmeye devam etmiş ve bir çuval altın elde etmiş. Erkek çocuğu yıkamaya başlamış. Erkek çocuktan da inciler dökülmeye başlamış. Erkek çocuğa su dökmeye devam etmiş ve bir çuval inci elde etmiş.

Karısına söylemeden altın ve inci çuvallarını ambarda buğdayların arasına saklamış. Bir gün karısı buğday almak için ambara inmiş. Buğdayların arasındaki inci ve altın çuvalını görmüş. Kocasına bunların nereden geldiğini sormuş. Kocası olanları anlatmış. Kadın da çok şaşırmış ve çocukları evlat edinmişler.

Bebekler büyümüş. Kendilerine altından bir ev yaptırmışlar. Değirmenci, çocuklara her şeyi anlatmış. Çocuklar annelerini aramışlar. Sonunda annelerini bulup kendi evlerine getirmişler. Padişah o memlekette çok zengin bir ailenin olduğunu duymuş ve onları saraya davet etmiş.

Çocuklar annelerini de alarak saraya gitmişler. Padişah eski karısını tanımış. Karısı her şeyi padişaha anlatmış. Padişah onu saraydan kovduğu için çok üzülmüş. Eski karısından af dilemiş. Diğer iki karısını saraydan kovmuş.

Eski karısıyla tekrar evlenmiş. Karısı ve çocukları sarayda kalmışlar. Değirmenci ve karısını da saraya getirmişler. Hep birlikte mutlu mesut yaşamışlar.

Onlar kavuştu birbirine, darısı kavuşmayanların başına.

Sema AVCI

31. İYİ KALPLİ KIZ KARDEŞ İLE KÖTÜ KALPLİ KIZ KARDEŞ

Bir varmış, bir yokmuş. İki kız kardeş varmış. Bunlardan büyüğü çok kötü kalpli, kendini beğenmiş bencilin tekiymiş. Küçük kız ise çok temiz kalpli, sevecen, bir o kadar da iyiymiş.

Büyük kız zengin biriyle evlenmiş. Küçük kız ise fakir ama iyi biriyle evlenmiş. Küçük kızın kocası hastalanmış. Kız çalışıp eve bakmak zorunda kalmış.

Bir gün bir evin temizliğini yapıyormuş. Şömineyi yakmaya çalışıyormuş. Kibrit bir türlü yanmamış.

Kız:

"Şimdi yer yarılsa da içine girsem." demiş.

Gerçekten de yer yarılmış, kız yerin içine girmiş. Yerin altında kedilerin olduğu bir saraya gelmiş. Bembeyaz kediler etrafı temizliyormuş.

Kız onlara imrenerek:

"Ayy ne kadar güzel temizliyorlar! Ben bunlar kadar güzel temizlik yapamam." demiş.

Bir kedi, kızı ikinci kata çıkarmış. İkinci katta da çamaşır yıkayan siyah kediler varmış.

Kız onlara imrenerek:

"Ayy ne kadar güzel çamaşır yıkıyorlar! Ben hayatta bu kadar güzel çamaşır yıkayamam." demiş.

Kızı üçüncü kata çıkarmışlar. Bu katta da siyah beyaz kediler çamaşırları ipe asıyormuş.

Kız bu defa:

"Ne kadar düzenli asıyorlar! Ben asla böyle düzenli çamaşır asamam." demiş.

Kızı dördüncü kata çıkarmışlar. Bir taht görmüş. Başında taç olan bir kedi tahtta oturuyormuş.

Kendi kendine:

"Ne tatlı bir kedi!" demiş.

Bunun üzerine tahtta oturan kedi, kıza bir çuval vermiş. Kız şaşırmış. Çuvalda ne olduğuna bakmadan evine gitmiş. Evde torbayı açmış. Gözlerine inanamamış. Torba ağzına kadar altın, gümüş, mücevherle doluymuş. Çok zengin olmuşlar.

Küçük kız kardeşin ablası bu durumu öğrenmiş. Kardeşine nasıl zengin olduğunu sormuş. Küçük kız kardeş başından geçenleri anlatmış. Ablası aynı eve gidip kız kardeşinin söylediklerini tekrarlamış ve yerin içine girmiş.

Kedilerin yaşadığı saraya gelmiş. Birinci katta etrafı temizleyen beyaz kediler görmüş.

Yüzünü ekşiterek:

"Iyyy ne kadar kötü temizliyorsunuz! Ben sizden daha güzel temizlerim." demiş.

İkinci katta çamaşır yıkayan siyah kediler görmüş.

Yine yüzünü ekşiterek:

"Çok kötü yıkıyorsunuz. Ben sizden daha güzel yıkarım." demiş.

Üçüncü kata çıkarılmış. Orada çamaşır asan siyah beyaz kediler görmüş. Tekrar yüzünü ekşitmiş.

"Ben sizden daha düzenli asarım." diyerek böbürlenmiş.

Dördüncü kata çıkarılmış. Tahtta oturan kediyi görmüş.

"Ne kadar çirkinsin. O taç ve taht bana daha çok yakışır." demiş.

Bunun üzerine kedi, kötü kalpli kıza bir çuval vermiş. Kız çok sevinmiş. Evine dönmüş. Kocasıyla birlikte çuvalı açmışlar. Çuvalın içinden yılan, akrep ve zararlı böcekler çıkmış. Kötü kalpli kız kardeş çok kötü bir hastalığa yakalanmış ve çok geçmeden ölmüş.

Bu masal da burada bitmiş.

Sema AVCI

32. ALTIN DİŞLİ, SIRMA SAÇLI

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer tellal iken pireler berber iken ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken ülkelerin birinde bir ihtiyar adam, üç tane de kızı varmış.

İhtiyar kendi halinde, kimseye kötülüğü dokunmayan bir adammış. Günlerden bir gün padişah dışarı çıkma yasağı koymuş ve:

"Hiçbir ışık yanmayacak." demiş.

Tüm ülke halkı buna uymak zorundaymış. Bu emrine uyulup uyulmadığını öğrenmek için her tarafa adamlarını salmış. Aynı görevi padişahın üç oğlu da üstlenmiş. Tüm evleri teker teker dolaşarak kontrol ediyorlarmış.

Koca ülkede sadece bir evin ışığı yanıyormuş. Bu ev de fakir bir adamın eviymiş. Adam çalışacak durumda olmadığı için kızları evi geçindirmek zorundaymışlar. Yarın aç kalmamak için kızlar mecburen yasağa uymayarak çorap örüyorlarmış. Bir taraftan çorap örüyor, bir taraftan da kendi aralarında konuşuyorlarmış.

İçeriden seslerin geldiğini duyan padişahın oğulları kulak kabartarak konuşmaları dinlemeye başlamışlar.

Bir ara büyük kız:

"Padişahın büyük oğlu beni alsaydı ülkeden ülkeye döşenecek uzunlukta ipek halılar dokurdum." demiş.

Ortanca kız:

"Padişahın ortanca oğlu beni alsaydı eşi emsali görülmeyen dikişler dikerdim." demiş.

Küçük kız:

"Padişahın küçük oğlu beni alsaydı ona altın dişli, sırma saçlı iki çocuk dünyaya getirirdim." demiş.

Bu konuşmaları dinleyen padişahın oğulları hemen kızlarla evlenmeye karar vermişler. Kısa bir müddet sonra kırk gün kırk gece süren bir düğünle evlenmişler. Gel zaman, git zaman küçük kız hamile kalmış. Fakat diğer kızlarda hiç bir hareket görülmüyormuş. Verdikleri vaatleri yerine getirmedikleri için kocaları ikisini de kovmuş.

Kardeşlerinin kovulmadığını, mutlu bir hayat sürdüğünü gören ablaları kıskançlıktan ne yapacaklarını bilememişler. Küçük kızın doğum yapacağı gün ablaları ne yapıp edip onun yanına gitmişler. Başlarına gelen felaketin onun da başına gelmesi için olmadık şeyler düşünüyorlarmış.

Küçük kız gerçekten de altın dişli, sırma saçlı, nur topu gibi iki çocuk dünyaya getirmiş. Kıskançlıktan çatlayacak gibi olan ablalar, kardeşlerinin doğurduğu çocukların yerine iki köpek yavrusu bırakmışlar. İki çocuğu ise bir sandığa koyarak nehre atmışlar.

Hemen padişahın oğluna giderek kardeşlerinin iki köpek yavrusu doğurduğunu ve bundan utanç duyduklarını söylemişler. Padişahın oğlu da bu olaydan büyük utanç duyduğunu söylemiş ve kadının belden aşağı toprağa gömülmesini istemiş.

Nehre atılan çocuklar nehrin akıntısıyla sürükleniyorlarmış. Nehir kenarında bir değirmenci değirmenin durduğunu görünce olup biteni anlamak için hemen yukarı çıkmış. Çıkmış ki ne görsün! Suyun gelmesini engelleyen bir sandık değil mi?

Değirmenci önce sandığı açmaya korkmuş. Sandığı açınca ne görsün! Sandığın içinde nur topu gibi iki çocuk varmış. Hayretler içinde kalan değirmenci çocuğu olmadığı için bu çocukları görünce çok sevinmiş. Hemen çocukları alarak karısına götürmüş.

Günler ayları, aylar yılları kovalamış. Çocuklar büyümüşler. Kendilerine bakanları anne ve babaları sanıyorlarmış. Günlerden bir gün çocuklarla oyun oynarken erkek çocuk birisiyle kavgaya tutuşmuş. Çocuğun annesi buna çok sinirlenmiş ve:

“Ne olacak? Annesi babası belli olmayan çocuk ancak böyle olur.” demiş.

Buna çok üzülen çocuklar değirmenciye giderek bunun doğru olup olmadığını sormuşlar. Değirmenci başlarından geçenleri birer birer anlatmış ve ana babalarını tanımadığını söylemiş. Çocuklar anne ve babalarını aramak için vedalaşarak onlardan ayrılmışlar.

İki kardeş bütün ülkeleri karış karış dolaşarak annelerini aramışlar. Gel zaman, git zaman kendi ülkelerine varmışlar. Güzellikleriyle tüm ülkeye ün salan kardeşlerin ünlerini teyzeleri de duymuş. O çocukların kardeşlerinin çocukları olup olmadığını öğrenmek için evlerine bir cadı göndermeye karar vermişler.

Çocukların o çocuklar olduğunu öğrenince onları ortadan kaldırmaya karar vermişler. Cadıya bir kese altın vererek:

"Onları yok etmek için elinden ne geliyorsa yap." demişler.

Cadı, çocukların evlerine giderek annelerinin yerini bildiğini ve devin sihirli sofrasını kendisine getirirlerse yerini söyleyeceğini söylemiş. Oğlan sihirli sofrayı tüm zorluklara rağmen getirmiş.

Oğlanın sağ salim geldiğini gören cadı bu sefer de sihirli bülbül istemiş. Bunu da getiren oğlan, cadıyı hayretler içerisinde bırakmış.

En sonunda devlerin konuşan ağacını istemiş. Bu çok tehlikeli olduğu için oğlan önceleri korkmuş. Fakat annelerini bulmak için tek yapılacak şey bu ağacı getirmekmiş.

Yolda giderken hep nasıl getireceğini düşünüyormuş. Aniden gökten inercesine ak sakallı bir ihtiyar belirmiş. Neden bu kadar üzgün olduğunu sormuş. Oğlan başından geçen her şeyi anlattıktan sonra ak sakallıdan yardım istemiş. Ak sakallı oğlana yardım ederek ağacı getirmesini sağlamış.

Cadı artık hiçbir şey yapamayacağını anlayınca hemen oradan ayrılmış. Oğlanın getirdiği ağaç dile gelerek:

"Anneniz filan yerde beline kadar toprağa gömülü. Çabuk onu kurtarın." demiş.

Bunu duyan çocuklar hemen birer gül alarak annelerine koşmuşlar. Koşmuşlar ki ne görsünler! Anneleri beline kadar toprağa gömülü. Gelen giden herkes onun yüzüne tükürüyormuş. Buna çok üzülen çocuklar annelerine gül vererek onu öpmüşler. Herkes şaşkına dönmüş. Çünkü padişahın emrine uymayan herkes asılıyormuş.

Annelerini oradan çıkararak her şeyi padişahın oğluna yani babalarına anlatmışlar. Padişahın oğlu yaptıkları için çok pişmanlık duymuş. Onlara bu kötülüğü yapan kızın ablalarını da hemen astırmış. Çocuklarını büyüten değirmenci ve karısını da yanlarına alarak mutlu bir hayat sürmüşler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düştü. Biri onların, biri dinleyenin, biri de okuyanın başına.

Fatma ESER

33. İYİ KARDEŞ İLE KÖTÜ KARDEŞ

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir iyi kardeş bir de kötü kardeş varmış. Kötü kardeş iyi kardeşi hiç sevmiyormuş. İyi kardeşin malını elinden alıp onu evinden kovmuş. Sonra da iyi kardeşin malıyla birlikte şehre gitmiş. Orada yaşamaya başlamış.

Evinden, malından olan iyi kardeş yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Sonunda büyük bir kayanın üstüne gelip oturmuş. Kayanın altından sesler geliyormuş. İyice eğilmiş. Bir de ne görsün! Ayı, kurt ve tilki toplanmışlar, aralarında konuşuyorlarmış.

Ayı:

"Bugün hiçbir şey bulamadım. Yine aç kalacağız galiba." demiş.

Kurt:

"Ben de bir şey bulamadım." demiş.

Tilki:

"Ben yiyecek bulamadım ama şu ağacın altını kazarken bir küp altın buldum. Biri olsa da gelip şu altınları alıp götürse." demiş.

İyi kardeş olanları duymuş. Ağacın altını kazıp altınları almış ve şehre gitmiş. Orada mal mülk sahibi olmuş. Kötü kardeş bunu duyunca çok şaşırmış. İyi kardeşin yanına gelmiş.

"Bu parayı nereden buldun?" demiş.

İyi kardeş:

"Ben büyük bir kayanın üstünde otururken ayı, kurt ve tilkinin konuşmalarını duydum. Bir ağacın altında bir küp altının saklı olduğunu söylediler. Ben de gidip aldım." demiş.

Kötü kardeş:

"Ben de gidip onları dinlerim. Altın bulup çok zengin olurum." demiş.

İyi kardeş:

"Gitme sakın! O benim şansımdı. Allah korusun, seni yerler! Sana bir zarar vereceklerinden korkuyorum." demiş.

Kötü kardeş iyi kardeşi dinlememiş. Yola koyulmuş. Nihayet büyük kayanın üstüne gelmiş. Ayı, tilki ve kurt yine oturup konuşuyorlarmış.

Ayı:

“Bugün hiçbir şey bulamadım.” demiş.

Kurt:

“Ben de hiç yiyecek bulamadım.” demiş.

Tilki:

“Ben de bulamadım ama kayanın üstünde bir şey var sanki. Bir ses duydum.” demiş.

Kayanın üstüne çıkmışlar. Kötü kardeş kaçmaya çalışmış. Ama fazla uzaklaşamadan onu yakalamışlar. Kötü kardeşi yemişler. İyi kardeş kötü kardeşten haber alamayınca kayanın yanına gelmiş. Kötü kardeşin parçalanıp yenildiğini görmüş.

“Ah kardeşim! Keşke beni dinleseydin.” demiş.

Kötü kardeş yaptığı kötülüklerin ve açgözlülüğünün cezasını canıyla ödemiş.

Emre AKBAL

34. EYŞIK[25] İLE FATIK[26]

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir Eyşık varmış, bir Fatık varmış. Eyşık Fatık'ın üvey kardeşiymiş. Fatık'ın annesi ölünce babası başka bir kadınla evlenmiş. Ondan da Eyşık olmuş.

Fatık'ın üvey annesi onu hiç sevmiyormuş. Ona hakaret ediyormuş. Fatık ile Eyşık her gün inekleri otlatmak için meraya götürüyorlarmış. Fatık'ın annesi öldüğü için ineklerden birini çok seviyor, ona "anne" diyormuş. Meraya her gidişlerinde anneleri ikisine de ip veriyormuş. Eyşık'a daha az ip veriyor, Fatık'a ise çok ip veriyormuş.

"Akşama kadar bu ipi yumak haline getireceksiniz." diyormuş.

Çok ipi olmasına rağmen her defasında Fatık ipini bitiriyormuş. Eyşık ise bir türlü bitiremiyormuş.

Eyşık'ın annesi bir gün sormuş:

"Eyşık, kızım! Sana az ip vermeme rağmen bitiremiyorsun. Ama Fatık'a çok ip veriyorum, yine de her defasında ipini bitiriyor. Niye kızım?" demiş.

Eyşık:

"Ama Fatık sarı inekle birlikte ipi yumak haline getirdiği için o çabuk bitiriyor, ben bitiremiyorum." demiş.

Eyşık'ın annesi çok kızmış, ineği kesmeye karar vermiş.

Kocasına:

"Bu ineği keseceğiz." demiş.

Kocası:

"Hayır kesmeyelim. Fatık'ın annesi olmadığı için Fatık bu ineği çok seviyor. Onu kesersek çok üzülür." demiş.

Eyşık'ın annesi:

"Hayır, illa ki bu ineği keseceğiz. Çünkü canım çok et istiyor." demiş.

Babası ne kadar karşı çıksa da annesi o ineği kesmekte diretmiş. Fatık'ın babası da mecburen ineği kesmeyi kabul etmiş. Fatık bunu duyunca çok üzülmüş. Sarı ineğin yanına gidip ona dert yanmış:

"Seni kesecekler, ben sensiz ne yapacağım?" demiş.

---

[25] Ayşe isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[26] Fatma isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

Sarı inek:

“Sen sakın benim etimi yeme! Kemiklerimi götürüp bir ağacın dibine göm.” demiş.

Sonunda ineği kesmişler. Fatık, ineğin etinden bir lokma bile yememiş. Kemiklerini toplayıp bir ağacın dibine gömmüş.

Günlerden bir gün Fatık’ın üvey annesi yanına Eyşık’ı almış. Düğüne gideceklermiş. Üvey anne, Fatık’ın düğüne gitmesine izin vermemiş. Fatık’ın önüne büyük bir leğen koymuş.

“Biz gelene kadar bu leğeni gözyaşınla dolduracaksın.” demiş.

Onlar gidince Fatık ağlamaya başlamış. Saatlerce ağlamış, ama leğenin içi bile zor ıslanmış. Tam o esnada bir kadın gelmiş. Fatık’a niye ağladığını sormuş.

Fatık:

“Üvey annem düğünden dönene kadar bu leğeni gözyaşımla doldurmalıyım. Ben şimdi bu leğeni gözyaşıyla nasıl dolduracağım?” demiş.

Kadın, Fatık’a:

“Git, bana bir tencere su, biraz da tuz getir.” demiş.

Fatık, suyu ve tuzu getirmiş. Kadın tuzu suya katmış.

“Annen geldiğinde leğenin suyla dolu olduğunu görürse sana karışmaz. Gözyaşı sanır. Merak etme.” demiş.

Üvey anne eve gelmiş, leğenin dolu olduğunu görünce çok şaşırmış. Parmağını tencereye batırıp emmiş. Suyun tuzlu olduğunu görünce Fatık’a karışmamış.

Ertesi gün Fatık, kemikleri gömdüğü ağacın yanına gitmiş. Toprağı kazıp kemikleri çıkarmak istemiş. Toprağı kazmış. Bir de ne görsün! Kemikler altına, güzel elbiselere ve altından ayakkabılara dönüşmüş. Elbiseleri giymiş. Ayakkabıları da ayağına giydikten sonra altın bilezikleri kollarına takmış, yola koyulmuş.

Bir şehre gelmiş. Çok susayınca çeşmenin başına gitmiş. Tam su içerken altın ayakkabısının biri suya düşmüş. Ne yaptıysa da ayakkabıyı çıkaramamış. Oradan uzaklaşmak zorunda kalmış. Padişahın oğlu atı ile çeşmenin başına gelmiş. Atı çok susamasına rağmen bir türlü su içmiyormuş. Padişahın oğlu attan inmiş. Bir de ne görsün! Suyun içinde çok parlak bir ayakkabı varmış. Ayakkabıyı çıkarıp şöyle demiş:

“Bu ayakkabı kimin ayağına olursa ben o kızla evleneceğim.”

Şehre tellallar göndermiş. Bütün kızlar saraya toplanmış. Hiçbirinin ayağına bu ayakkabı olmamış. Şehirde başka bir kızın daha olduğunu söylemişler. Padişahın oğlu o kızı aramaya koyulmuş. Sonunda Fatık’ı bulmuş. Ayakkabıyı denemiş. Ayakkabı Fatık’ın ayağına tam olmuş.

Padişahın oğlu Fatık ile evlenmiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Mutlu mesut yaşamışlar.

Emine KAYMAN

35. FATMA İLE ÜVEY ANNESİ

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir Fatma varmış. Fatma'nın annesi ölünce babası bir üvey anne getirmiş. Üvey annenin Fatma yaşında bir kızı varmış. Öz kızını çok seviyormuş, Fatma'ya ise eziyet ediyormuş. Her işi ona yaptırıyormuş.

Bir gün padişahın oğlu onların evinin önünden geçmiş. Padişahın oğlu Fatma'yı görünce güzelliği karşısında dili tutulmuş. Ona âşık olmuş. Saraya varınca durumu padişaha anlatmış:

"Filan köyde, filan evde bir kız var. Yüzü ay gibi parlak, güzeller güzeli bir kız. Onu bana isteyin." demiş.

Kızı istemeye gelmişler. Üvey anne hemen Fatma'yı tandırın içine koymuş ve kapağı kapatmış. Kendi kızını süsleyip püslemiş, gelenlerin karşısına çıkarmış.

Gelenlere:

"İşte oğlunuzun bahsettiği kız budur." demiş.

Padişahın oğlu gözlerine inanamamış.

"Benin gördüğüm kız bu olamaz." demiş.

Üvey anne:

"Hayır, hayır! Gördüğün kız budur." demiş.

Padişahın oğlu kıza yaklaşmış:

"Yüzün niye bu kadar siyah? Benim gördüğüm kızın yüzü ay gibi parlaktı." demiş.

Kız:

"Güneşin altında seni bekleye bekleye böyle oldum." demiş.

Padişahın oğlu:

"Gözlerin niye böyle? Benim gördüğüm kızın gözleri çok güzeldi." demiş.

Kız:

"Gözlerim yollarda seni bekledim hep. Bekleye bekleye gözlerim bu hale geldi." demiş.

Padişahın oğlu:

"Peki parmakların niye bu kadar uzun? Benim gördüğüm kızın parmakları uzun değildi. Onun çok güzel parmakları vardı." demiş.

Kız:

"Seni beklerken 'Şu yoldan gelecek, şu yoldan gelecek.' diye parmaklarımla işaret ede ede parmaklarım uzadı." demiş.

Padişahın oğlu:

"Bu işte bir iş var." demiş, ama kızı almaya razı olmuş.

Ertesi gün düğün için kızı almaya gelmişler. Fatma'nın üvey annesi Fatma'yı yine tandıra koymuş ve tandırın üstünü kapatmış. Padişahın oğlu kızı almış, tam giderken tandırın üstündeki horoz ötmeye başlamış:

"Üürü üüüü! Fatma bacı tandırda, Ayşe keçel[27] hamılda.[28]"

Üvey anne hemen horozu kovmuş. Horoz tekrar tandırın üstüne çıkmış.

"Üürü üüüü! Fatma bacı tandırda, Ayşe keçel hamılda." diye ötmeye başlamış.

Üvey anne tekrar horozu kovmuş ama horoz üçüncü defa tandırın üstüne çıkıp aynı şeyi söyleyince padişahın oğlu şüphelenmiş. Tandırın kapağını kaldırmış. Bir de ne görsün! Ay yüzlü Fatma tandırın içindeymiş.

Fatma'yı tandırın içinden çıkarmış. Saraya götürmüş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Üvey anne ve kızını da zindana atmışlar.

Onlar ermiş muradına, biz gidelim uyumaya.

Saime ÖVER

[27] Saçı olmayan, kel.
[28] Süslenmiş, hazırlanmış.

36. FAKİR ADAM İLE KARISI

Evvel zaman içinde bir ülkede fakir bir adam ile karısı yaşarmış. Bunlar çok fakirmiş. Bir kuru ekmeğe, bir tas çorbaya muhtaçmışlar. Fakat utançlarından durumlarını kimseye söyleyememişler.

Bir gece fakir adam ile karısı uyumak için yatağa girmiş. Kadın, rüyasında büyük bir su görmüş. Suyun içinde de kocaman bir balık varmış. Balığın sırtında her çeşit nimet varmış. Meyve desen meyve, altın desen altın, gümüş desen gümüş, mücevher desen mücevher… Akla gelen her türlü güzellik varmış bu balığın sırtında. Kadın da bunları balığın sırtından topluyormuş.

Tam o esnada kadın uykudan uyanmış. Hemen kocasını kaldırmış ve rüyada gördüklerini kocasına bir bir anlatmış.

Kocası:

"Hayrolsun. Rüyan bize iyi sonuçlar doğurur inşallah." demiş.

Karısı:

"Kocacım! Şimdiye kadar senden hiçbir şey istemedim. Bu senden ilk isteğim olacak. Denizin kenarına gidip o balığı görmelisin. Bu rüyada gördüklerimin boş olduğunu sanmıyorum." demiş.

Fakir adam karısını kırmak istememiş. Sabah erkenden yola koyulmuş. Dağları, tepeleri aşmış. Sonunda karısının bahsettiği denizin kenarına gelmiş. Oturup denizin dalgalarına dalmış. Tam o esnada kocaman bir balık ortaya çıkmış.

Balık:

"Dile benden ne dilersen ey insanoğlu!" demiş.

Fakir adam çok korkmuş, çok şaşırmış ve balığa şöyle demiş:

"Senden zenginlik, makam, mevki istiyorum."

Bunun üzerine balık:

"Sağ solungacıma dilini sür. Ondan sonra istediğin şeye sahip olabilirsin." demiş.

Fakir adam da dilini balığın sağ solungacına sürmüş. Balık bir anda ortadan kaybolmuş. Adam mecburen köyünün yolunu tutmuş. Köye varıp da evinin önüne gelince gözlerine inanamamış. Evinin bulunduğu yerde kocaman bir saray duruyormuş. Eski evinden eser yokmuş. Sarayın önünde de muhafızlar varmış.

Adam muhafızlara orasının kendi evi olduğunu söyleyip içeri girmek istese de muhafızlar izin vermemiş.

“Kraliçeden izin almadan seni içeri alamayız.” demişler.

Askerler kraliçeye haber vermişler. Kraliçe kapıdaki adamı içeri almalarını istemiş. Fakir adam kraliçenin huzuruna çıkınca gözlerine inanamamış. Kraliçe, Fakir adamın karısıymış.

Fakir adam başından geçenleri karısına anlatmış. Karısı adamın üstündeki kıyafetleri değiştirmiş. Ona yeni elbiseler giydirmiş. Sonra kocasına şöyle demiş:

“Ben bu ülkenin kraliçesiyim. Ülkeyi ben yöneteceğim. Sen hiçbir şekilde bana karışmayacaksın. Hiçbir şeye müdahale etme.”

Gel zaman, git zaman kadın eski günlerini unutmuş. Emri altındaki insanlara zulmetmeye başlamış. Büyük bir gurur ve kibir içindeymiş. Kocasına bile değer vermemeye başlamış. Kocası bu duruma çok üzülüyormuş.

Kraliçe bir gün kocasını yanına çağırarak ona şöyle demiş:

“Git, o balığı bul ve bütün dünyaya hükmetmek istediğimi söyle. Bunu yapabilmem için bana güç versin.”

Adam tekrar yola düşmüş. Denize varmış. O esnada balık tekrar suyun üstüne çıkmış.

“Dile benden ne dilersen ey insanoğlu!” demiş.

Adam da balığa şöyle demiş:

“Ey güzel balık! Bize çok iyiliğin dokundu. Senin sayende zengin olduk. Ben kral oldum, karım da kraliçe oldu. Fakat karım bundan daha fazlasını istiyor. Bütün dünyaya hükmetmek istiyor. Ne olur karıma bu fırsatı verme!”

Balık:

“Ey adam, sen meraklanma! Evine dön. Ben ne yapacağımı bilirim.” demiş ve tekrar suya girip gözden kaybolmuş.

Adam köyünün yolunu tutmuş. Düşünceli düşünceli köyüne varmış. Evine gelince ne görsün! Saraydan eser yokmuş. Eski evi yerinde duruyormuş. Karısı da evin eşiğinde öylece oturuyormuş.

Adam karısını bu halde görünce ona şöyle demiş:

“İşte karıcığım! Malın da mülkün de yalan olduğunu gördün. Boş yere üzme kendini.”

Karısı kocasına hak vermiş. Olana razı olup ömürlerinin sonuna kadar mutlu bir şekilde yaşamışlar.

Recep BUTAKU

37. ÇOBAN İLE PADİŞAH KIZI

Bir varmış, bir yokmuş. Bir zamanlar memleketin birinde bir çoban yaşarmış. Bu çoban o kadar güzel kaval çalarmış ki koyunlar onun kaval çalışını büyük bir zevkle dinler, başlarını kaldırıp öylece ona bakarlarmış.

Bu çoban padişahın kızına âşık olmuş. Sevgisi içinde kor olmuş, içini yakmış. Çoban artık dayanamamış. Köyün büyüklerinden birkaç kişiyi padişahın kızını istemeleri için saraya göndermiş.

Köyün büyükleri azıklarını alıp yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, durmadan yol gitmişler. Sonunda saraya varmışlar. Allah'ın emri, peygamberin kavliyle padişahın kızını çobana istemişler. Bunu duyan padişah kızmış, köpürmüş, gelenleri yanından kovmuş.

"Kızımı asla o çulsuz çobana vermem." demiş.

Padişahın kızını istemeye gelenler köylerine dönmek zorunda kalmışlar. Çobana olan biteni anlatmışlar. Çoban bu duruma çok üzülmüş ama gönlünü yakan bu sevda ateşi sönmek bilmiyormuş.

Aradan biraz zaman geçtikten sonra yalvarmış, yakarmış, köyün büyüklerini tekrar padişaha göndermiş. Gidenler yine eli boş dönmüşler. Çoban defalarca padişahın kızını istetmiş ama veren kim?

Gel zaman, git zaman padişah çobanın vazgeçmeyeceğini anlayınca ondan kurtulmak için kızını vermeye razı olmuş ama çobana bir şart koşmuş. Kızı istemeye gelenlere şöyle demiş:

"Gidin, çobana söyleyin. Koyunlarına bol tuz yedirecek, onları iki gün susuz bıraktıktan sonra suya götürecek. Çoban, koyunları suyun karşı tarafına hiç su içirmeden geçirebilirse ben de ona kızımı veririm."

Köyün büyükleri tekrar yola koyulup köye gelmişler. Çobana, olan biteni anlatmışlar. Çoban ilk önce yapamayacağından korkmuş ama daha sonra sevdiği kız için bunu yapması gerektiğine karar vermiş.

Çoban bu şartı kabul etmiş. Koyunlarına bol bol tuz yedirmiş. Onları iki gün susuz bırakmış. Ertesi gün padişahın ve tüm köylülerin gözleri önünde koyunları suyun yanına getirmiş. Kavalını çalmaya başlamış, diğer yandan koyunları karşı tarafa geçirmeye çalışıyormuş. Öyle güzel kaval çalıyormuş ki koyunlar kaval sesinin büyüsünden bir damla bile su içmeden karşıya geçmiş.

Padişah bu duruma çok şaşırmış. Şaşırmış şaşırmasına ama verdiği sözü tutmak zorunda kalmış. Kızını çobana vermiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Birlikte çok mutlu olmuşlar.

Onlar erdi muradına, darısı diğer çobanların başına…

Cevahir KAYMAN

38. KEJE[29] İLE SALİH

Bir varmış, bir yokmuş. Bir Salo[30] varmış. Salo'nun babası çok zengin bir ağaymış. Salo bir gün gezerken Keje'yi görmüş. Görür görmez ona aşık olmuş. Zaten Keje'nin güzelliği dillere destanmış. Keje'nin aşkıyla yanıp tutuşan Salo onu görmeden duramıyormuş. Keje'nin nerede yaşadığını soruşturmuş. Sonunda Keje'nin evine gelmiş.

Keje'nin babasına:

"Beni evine hizmetçi olarak al, sana hizmet etmek istiyorum. Hizmetim için senden hiç para istemem." demiş.

Salo sadece Keje'yi görebilmek için bunu yapmış. Keje'nin babası Salo'yu yanına hizmetçi olarak kabul etmiş. Salo orada hizmetçilik yapmaya başlamış. Salo'yu gören Keje de ona âşık olmuş. Ama sevdiklerini bir türlü birbirlerine söyleyememişler.

Salo yedi yıl boyunca orada hizmetçilik yapmış. Bir gün zengin bir adam gelip Keje'yi babasından istemiş. Babası Keje'yi zengin adama vermiş. Salo bu duruma çok üzülmüş. Keje'yi görebilmek için hizmetçiliği bırakıp Keje'nin evlendiği adamın memleketine gitmiş. Keje'nin evinin etrafında dolanıp durmuş.

Keje, kocasına:

"Bu adam çok iyi biridir. Bunu yanımıza hizmetçi olarak alalım." demiş.

Kocası da kabul etmiş. Salo orada da yedi yıl hizmetçilik yapmış. Bir gün Salo Keje'nin odada yalnız başına oturduğunu görmüş. Keje'nin yüzü bir ay gibi parlıyormuş. Keje'nin yanına yaklaşmış. Tüm cesaretini toplayarak ona şöyle demiş:

"Ah Keje! Yedi yıl boyunca senin babana hizmetçilik yaptım. Yedi yıl da kocana hizmetçilik yaptım. Bir gün olsun hiç demedin mi 'Bu Salo bu kadar yıl niye babama ve kocama hizmetçilik yapıyor?' Benim babam senin babandan daha zengindir. Ben sana âşık oldum Keje. O yüzden babana ve kocana bu kadar yıl hizmetçilik yaptım."

Keje de:

"Ah Salo, gözlerin kör olmasın Salo! Aklını mı yitirdin, dilini kurt mu yedi? Niye bir gün olsun âşık olduğunu bana söylemedin?" demiş.

---

[29] Bingöl yöresinde bir bayan ismi.
[30] Salih isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

Bir gün kocası evde yokken Keje Salo'ya:

"Salo! Elimden tut. Beni kaçır, gidelim buralardan." demiş.

Salo Keje'yi alarak oradan kaçırmış. Keje'nin kocası adamlarıyla birlikte ikisinin peşine düşmüş. Keje'yi yakalamışlar. Ama Salo kaçıp kurtulmuş.

Kocası Keje'yi yedi demir kapının arkasına atmış. Keje'nin ellerini ve ayaklarını zincirlerle bağlamış. Keje'nin orada öylece ölüp gitmesini istemiş. Salo bir çilingire gidip yedi kapının anahtarını yaptırmış. Keje'yi yedi kapının arkasından kurtarmış.

Oradan çıkıp bir ağanın evine gitmişler. Ağa, Keje'nin güzelliğine hayran kalmış. Ağanın kendisini öldüreceğini anlayan Salo, gece olunca Keje'yi alıp oradan uzaklaşmış. Başka bir ağanın evine gitmişler. Bu ağa yaşlıymış ve iki karısı varmış.

Aradan günler geçmiş. Bir gün ağa evde gezerken Keje'yi görmüş. Keje'nin güzelliğine hayran kalmış. Ağa, Keje'nin güzelliğine dayanamayarak bayılmış. Ayılınca bu güzellik karşısında tekrar bayılmış. Evdekiler ağayı ayıltmışlar.

Ağa:

"Bu kadın kimdir?" demiş.

"Salo'nun karısıdır." demişler.

Ağa da:

"Bu nimeti Allah bana gönderdi. Ben bu nimeti kaçırmam, kimseyle de paylaşmam. Bu benim avımdır, onu kendime alacağım." demiş.

Adamlarına emir vermiş:

"Salo'yu götürüp zindana atın." demiş.

Salo zindanda ağaya mektup yazmış.

"Ağa! Sen nasıl bir ağasın? Millet senin bu yaptığına ne der? 'Bu adam karısıyla ağaya sığındı, ağa ise adamın karısına göz dikti.' demezler mi?" demiş.

Ağa da:

"Salo doğru söylüyor." demiş.

Adamlarına emir vermiş:

"Salo'yu salın. Onunla ava gideceğinizi söyleyin. Avlanırken Salo'yu vurup öldürün." demiş.

Adamlar Salo'yu salmışlar.

"Ağa hatasını anladı. Gel birlikte ava gidelim." demişler.

Salo'yla ava gitmişler. Avda Salo'yu öldürmüşler. Salo'nun öldüğünü duyan Keje bu acıya dayanamamış. Canına kıyıp intihar etmiş.

Bu masal da burada bitmiş.

Cevahir KAYMAN

39. EVLENMEK İSTEYEN ADAM

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Zamanın birinde bir adam evlenmek için evden çıkmış. Köy köy dolaşıp kendine uygun bir kız aramış. Bir köyde bir adama rastlamış.

Bu adam:

"Ben kaderi yazan meleğim." demiş.

Adam ona inanmamış. Dalga geçerek:

"Söyle bakalım. Ben kiminle evleneceğim?" demiş.

Kaderi bildiğini söyleyen adam:

"Filan köyde bir çoban var. O çobanın evinde kundakta küçük bir kız var. İşte sen onunla evleneceksin." demiş.

Adam, o köyün yolunu tutmuş. Köye varınca çobanı sormuş. Çobanın evini tarif etmişler. Söylenen eve gitmiş. Gerçekten de kundakta küçük bir kız çocuğu varmış. Adam o gece o eve misafir olmuş.

Kendi kendine:

"Ooo bu kız büyüyecek de ondan sonra ben bununla evleneceğim. En iyisi ben bu bebeği öldüreyim. O kadar zaman bekleyemem." demiş.

Sabah olunca bebeğin annesi adama sofra sermiş. Kendisi de çeşmeye su getirmeye gitmiş. Adam bıçağı çıkarıp bebeğe saplamış ve oradan kaçmış. Bebeğin annesi gelince misafirin evde olmadığını görmüş. Bebeğin çığlıklarını duymuş. Odaya varınca ne görsün! Bebek kanlar içinde ağlıyormuş. Bebeği alıp hekime götürmüş. Zamanla bebek iyileşmiş.

Bebek büyümüş, serpilmiş, güzelleşmiş. Genç ve güzel bir kız olmuş. Kızın babası bir gün sürüyü otlatırken bir küp altın bulmuş. Altını bozdurup güzel bir yerde bir köy kurmuş. İnekler, koyunlar, keçiler, atlar almış. Her geçen gün daha çok zenginleşiyormuş.

Evlenmek isteyen adamın yolu bir gün bu köye düşmüş. Köye gelince bu köyün sahibinin kim olduğunu sormuş.

Onlar da:

"Filan ağanın köyüdür." demişler.

Adam ağanın evine gidip misafir olmuş. Evde ağanın kızını görmüş, kıza aşık olmuş. Sabah olunca ağaya kızını çok beğendiğini, onunla evlenmek istediğini

söylemiş. Ağa da kabul etmiş. Kızını adama vermiş. Dillere destan bir düğün yapmışlar. Gece olunca odalarına çekilmişler. Adam kızın karnındaki bıçak izini görmüş. Kıza bu izi sormuş.

Kız:

"Ben bebekken bizim eve bir misafir gelmiş. Annem çeşmeye su getirmeye gidince adam bıçağı karnıma saplayıp kaçmış. O yüzden karnımda bu iz var." demiş.

Adam da hatasını anlayıp çok üzülmüş.

"Sana bıçağı saplayan bendim." demiş.

"Hal-mesele böyledir." deyip her şeyi anlatmış. Eşinden özür dilemiş. Eşi kocasını affetmiş. Birlikte uzun yıllar mutlu yaşamışlar.

Saime ÖVER

40. SAHTE ŞEYH

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Köyün birinde bir adamla karısı yaşarmış. Adamın karısı çeşmeye su almaya gitmiş. Çeşmenin önü kalabalıkmış. Kimse sıraya girmeden:

"Ben imam karısıyım, ben öğretmen karısıyım, ben mühendis karısıyım." deyip su alıp gidiyormuş. Kadın sona kalmış. Suyu alıp eve gitmiş. Adam karısına niçin geç kaldığını sormuş.

Kadın:

"Çeşme başına gittim. Kimse sıraya girmedi. Kimi İmam karısı, kimi öğretmen karısı, kimi mühendis karısı olduğunu söyledi. Su doldurup gittiler. Ben de çaresiz sona kaldım. O yüzden geciktim." demiş.

Adam:

"Sen merak etme karıcığım. Ben de bir imam, bir şeyh olacağım." demiş.

Adam çıkmış, birkaç kitap alıp eve gelmiş. Dama çıkıp oturmuş. Bir şeyh edasıyla kitapları açıp okumaya başlamış.

O esnada bir kervanın köye geldiğini görmüş. Birkaç deve kervandan ayrılıp boş bir ahıra girmiş. Kervan sahipleri bunu görmemiş. Develeri aramaya başlamışlar. Gelip damda oturan bu adama sormuşlar.

Adam:

"Durun bakalım. Ben şu kitaba bir bakayım. Develerin nerede olduğunu söylerim." demiş.

Hâlbuki kitapta öyle bir şey yokmuş. Bir şeyh edasıyla kitabı açıp bakmış.

"Develeriniz filan yerde, filan ahırın içinde." demiş.

Deve sahipleri denilen yere gitmişler. Gerçekten de develerin orada olduğunu görmüşler. İşleri bittikten sonra kervan yola çıkmış. Kendi memleketlerine gelmişler. Padişah bir mecliste otururken altınlarının kaybolduğunu söylemiş. O mecliste kervandan birkaç kişi de varmış.

"Padişahım! Filan yerde bir şeyh var. Çok iyi bir âlimdir. Bizim develer kayboldu. Kitabına bakıp develerin nerede olduğunu hemen söyledi bize. Ona sorarsanız altınlarınızı bulabilir." demişler.

Padişah, şeyhi getirmeleri için adamlarını göndermiş. Padişahın adamları şeyhi alıp saraya getirmişler. Padişahın huzuruna çıkarmışlar.

Padişah:

“Altınlarım kayboldu. Senin çok iyi bir şeyh olduğunu söylediler. Bu altınlarımı bul.” demiş.

Şeyh mecbur kalmış, padişahın isteğini kabul etmiş. Hanımıyla saraydaki odalarına çekilmişler. Saraydakiler onlara yemek getirmişler. Şeyhin yemesi için odaya altı tane de karpuz bırakmışlar.

Padişahın altınlarını bulmak için meşhur bir şeyhin memleketlerine geldiğini duyan altı hırsız, şeyhin penceresinin yanına gelip onu dinlemeye başlamış. O esnada şeyh bir karpuzu kesmiş.

Karısına:

“Hanım! Biri gitti, beşi kaldı.” demiş.

O esnada hırsızlardan biri de pencerenin yanından ayrılmış. Diğer hırsızlar bu sözü duyunca çok şaşırmışlar.

“Gerçekten de birimiz gitti, beşimiz kaldık. Şeyh gerçekten de biliyormuş. Âlim adammış.” demişler.

Hırsızlar aralarında konuşmuşlar:

“Şeyhe gidip ondan özür dileyelim. Altınları aldığımızı söyleyelim. Bizi ele vermesin, bizi affetsin.” demişler.

Şeyhin yanına gitmişler.

“Şeyhim! Biz ettik, sen etme. Altınları çaldığımızı padişaha söyleme. Padişah bizi cellâtlara teslim eder.” demişler.

Şeyh kabul etmiş.

Sonra:

“Padişahın yakın akrabası öldü mü hiç?” demiş.

Hırsızlar:

“Evet, geçenlerde halası öldü.” demişler.

Şeyh:

“Gidip halasının mezarını açın, çaldığınız altınları mezara koyun, sonra da mezarı kapatın. Altınları çaldığınızı padişaha söylemem.” demiş.

Hırsızlar mezarı kazmışlar, altınları mezara koyup evlerine dönmüşler. Sabah olunca şeyh, padişahın huzuruna çıkmış.

"Altınları buldum padişahım! Çalınan altınlar halanızın mezarında. Halanız öldüğünde onun istihkakını[31] vermemişsiniz. Bu aç gözlülüğünüz yüzünden Allah'tan taraf altınlarınız onun mezarına girmiş." demiş.

Padişah, adamlarını göndermiş. Altınları alıp getirmişler. Padişah bu durumu görünce şeyhi çok sevmiş.

"Artık burada, sarayımda kalacaksın." demiş.

Aradan günler geçmiş. Padişahla başka bir ülkenin padişahı arasında savaş çıkmış.

Padişah, şeyhe:

"Şeyhim! Seni bu ordunun komutanı yapıyorum. Ordunun başında savaşa gideceksin." demiş.

Şeyh:

"Etme, eyleme padişahım! Ben imamım, şeyhim. Savaştan anlamam. Beni savaşa gönderme." demiş.

Padişah:

"Çaresi yok, gideceksin." demiş.

Padişah, şeyhin binmesi için ülkenin en güzel atlarını getirtmiş. Şeyh hiçbirine binmemiş. Sonunda zayıf, sırtı yaralı bir ata binmiş. Ordu yola çıkmış. Şeyh de ordunun önünde yürümüş. Az gitmişler, çok gitmişler. Bir ovaya varmışlar. Şeyh orada yuvarlak bir taş bulmuş. Kendi kendine şöyle demiş:

"Bu yuvarlak taşı eve götüreyim de karım bunu çökelek[32] torbasının üstüne koysun."

Şeyh attan inip taşı eline alınca ordudaki bütün askerler, komutanları gibi yapmış. Herkes attan inip eline bir taş almış. Şeyh ata binince onlar da binmiş. Yine yola koyulmuşlar.

Bir dereye rastlamışlar. Dereden geçmek çok zormuş. Şeyh taşı dereye atmış. Şeyh taşı dereye atınca ordudaki bütün askerler ellerindeki taşı dereye atmışlar. Böylece dere köprü olmuş. Ordu köprüden karşıya geçmiş.

[31] Ölünün ardından hayır için verilen bir miktar para.
[32] Yağı alınmış ayrandan elde edilen bir çeşit peynir.

Epey yol gittikten sonra şeyh sıkışmış. Bir yerde ihtiyacını gidermeliymiş.

"Attan inersem askerlerin hepsi inecek. En iyisi atın üstünde ihtiyaç gidereyim." demiş.

Şeyh, altına işemiş. Şeyh işeyince sidiği atın yarasına değmiş. Atın sırtı yara olduğu için çok acımış. At acılar içinde dörtnala koşmaya başlamış. Öylesine koşuyormuş ki hiçbir at ona yetişemiyormuş. Şeyhin atının son hızla koştuğunu gören askerler de aynı şeyi yapmışlar. Atlarıyla birlikte çok hızlı yol almaya başlamışlar.

Şeyhin ordusunun son hızla kendilerine doğru geldiğini gören düşman ordusu korkup teslim olmuş. Şeyh ve askerleri savaşı kazanmışlar. Saraya geri dönmüşler. Padişah, şeyhe ödül vermiş. Onu en has adamı yapmış.

Şeyh saraydaki odasına çekilmiş.

Karısına:

"Hanım! İşimiz her zaman böyle rast gitmez. Bir gün foyamız ortaya çıkar. En iyisi ben öleyim." demiş.

Eşi:

"Yapma, etme!" demiş, ama şeyh dinlememiş.

Bahçede bir mezar kazmış. Odasından mezara giden bir tünel yapmış. Gece olunca şeyh tünelden mezara girmiş. Karısı da saraydakilere:

"Şeyh öldü." demiş.

İnsanlar bunu duyunca her gün şeyhin mezarına akın etmeye başlamışlar. Mezara gelen insanlar mezar deliğinden para atıyormuş. Mezarda olan şeyh de gündüzleri mezara girip paraları topluyor, geceleri de odasına gelip eşiyle sohbet ediyor, yiyip içiyormuş.

Bu durum böyle devam etmiş. Bir gün şeyh mezara girmiş ve gerçekten de orada ölmüş.

Bu masal da burada bitmiş.

Hakim KAYMAN

41. GÜLAHMET

Zamanın birinde bir memlekette Gülahmet adında çok güçlü bir genç yaşarmış. Bu genci çok seven bir adam varmış.

Adam:

"Kızım olursa onu sana vereceğim." demiş.

Aradan fazla zaman geçmemiş. Adamın bir kızı olmuş.

Gülahmet, adama:

"Kızın olunca bana verecektin." demiş.

Adam:

"Tamam, sözümü tutacağım. Ama kız daha küçük. Büyüsün, serpilsin. O zaman kızı sana vereceğim. Onunla evlenirsin." demiş.

Gülahmet:

"Sen kızını ver. Ben bakar, büyütürüm. Büyüdüğünde nikâhımızı kıyarız." demiş.

Adam kabul etmiş. Kızını Gülahmet'e vermiş. Gülahmet kızı alıp kimsenin bulunmadığı ıssız bir dağ başına gitmiş. Orada bir ev yapmış. Küçük kızla birlikte yaşamaya başlamış.

Gel zaman, git zaman kız büyümüş, serpilmiş. Çok güzel bir kız olmuş. Gülahmet kızla evlenmiş. Biri erkek, biri kız iki çocukları olmuş. Gülahmet sabah evden çıkar, ava gidermiş. Karısı da evde kalır, ev işleri ile uğraşırmış.

Bir gün oradan geçen yaşlı bir kadın çok susamış. Evin kapısını çalmış. Gülahmet'in karısı kapının deliğinden bakınca yaşlı bir kadın görmüş. Kapıyı açmış.

Yaşlı kadın:

"Kızım, çok susadım. Biraz su verebilir misin?" demiş.

Gülahmet'in karısı yaşlı kadına çok acımış. Onu içeri almış. Yedirmiş, içirmiş. Yaşlı kadın onun güzelliğine hayran kalmış ve ona şöyle demiş:

"Kızım, buralarda ne yapıyorsun? Sen bu güzelliğinle daha zengin kişilere layıksın. Benim Şah olan bir oğlum var. Seni onunla evlendireyim."

Gülahmet'in karısı:

"Ben evliyim. Evimde mutluyum." dese de yaşlı kadın kızın aklını çelmek için her şeyi yapmış. Sonunda kızı ikna etmiş.

"Yarın Şah'ı sana göndereceğim." deyip gitmiş.

Ertesi gün Gülahmet ava gidince şah eve gelmiş. Gülahmet'in karısı kapıyı açmış. Şah, onun güzelliğine hayran kalmış. İçeri girmişler.

Şah:

"Kocan gelince ben saklanacağım. Sen kocana, 'Gücün nerede?' diye sor. Kocanın zayıf noktasını bulup onu bağlayalım. Bizim mutluluğumuza engel olmasın." demiş.

Şah, Gülahmet'in çok güçlü olduğunu bildiği için onu bu şekilde etkisiz hale getirmek istemiş. Gülahmet eve gelince karısı ona:

"Senin gücün nerede, en zayıf noktan neresi?" demiş.

Gülahmet:

"Gücüm ellerimde. Ellerimi bağlarsan hiçbir şey yapamam." demiş.

Karısı Gülahmet'in ellerini kalın bir iple bağlamış.

Sonra:

"Şah! Neredesin? Ortaya çık!" demiş.

Gülahmet bir hareketle ellerinin bağını koparmış. Eşi çok korkmuş.

Gülahmet:

"Şah kim?" demiş.

Karısı:

"Hiç, öylesine söyledim. Hani senin zayıf noktan ellerindi. Niye kandırdın beni?" demiş.

Gülahmet:

"Şaka yaptım. Benim en zayıf noktam işaret parmaklarımdır. Atın kuyruğundan bir kıl koparır da o kılla her iki işaret parmağımı bağlarsan hiçbir şey yapamam." demiş.

Karısı Gülahmet'in parmaklarını atın kuyruğundan kopardığı bir kılla bağlamış. Hemen Şah'ı çağırmış. Şah saklandığı yerden çıkmış. Gülahmet durumu anlamış ama yapacağı bir şey yokmuş. Çalışmış, çabalamış ama kılı koparamamış.

Şah hemen bir öküz kesmiş. Derisini yüzmüş. Gülahmet'i derinin içine atmış. Deriyi sobanın yanına bırakmış. Deri ısındıkça büzülmüş, kurumuş. Gülahmet derinin içinde tamamen sıkışıp kalmış.

Günlerden bir gün Gülahmet'in karısı derenin yanına çamaşırları yıkamaya gitmiş. Çocuklarını da yanına almış. Kız çocuğu acıkmış. Annesinden ekmek istemiş.

Annesi:

"Kızım git, evden al. Ama sakın babanın parmaklarını açma. Açarsan beni öldürür. Artık kimse sana kuru üzüm vermez." demiş.

Kız eve gidip ekmek almış. Babası her ne kadar, "Parmağımı aç." dese de kız oralı olmamış. Ekmeğini alıp çıkmış. Annesinin yanına gelmiş. Biraz sonra kadının oğlu da acıkmış.

"Anne! Gidip ekmek alacağım." demiş.

Annesi:

"Tamam oğlum. Git, al ama sakın babanın parmaklarını açma." demiş.

Çocuk:

"Tamam, açmam anne." deyip eve gitmiş.

Çocuk derinin içindeki babasına:

"Baba acıktım." demiş.

Babası:

"Oğlum bak, kılıcım duvarda asılı. Onu getir, ellerimi çöz de sana ekmek vereyim." demiş.

Çocuk:

"Baba, kılıca elim yetişmez." demiş.

Babası:

"Oğlum, kürek getir, kılıca değdir. Kılıç düşer." demiş.

Çocuk gidip kürek getirmiş, kılıca dokundurup onu indirmiş. Babasının parmaklarını çözmüş. Babası çocuğa ekmek vermiş.

"Hadi oğlum annenin yanına git, ama parmaklarımı çözdüğünü sakın kimseye söyleme. Annen 'Ekmeği nasıl aldın?' derse 'Kürsü bırakıp öyle aldım.' dersin." demiş.

Gülahmet tekrar öküz derisinin içine girmiş. Çocuk da annesinin yanına dönmüş.

Annesi:

"Oğlum elin ekmeğe yetişti mi? Nasıl alabildin?" deyince çocuk:

"Anne, kürsü bırakıp öyle aldım." demiş.

Akşam olunca Şah eve gelmiş. Çocuklar uyumaya gitmişler. Şah, Gülahmet'in ellerinin bağlı olduğunu sanıyormuş. Şah, Gülahmet'in karısıyla ilişkiye girmiş. Gülahmet bu durumu görünce dayanamamış. Deriden çıkıp Şah'ı öldürmüş. Sonra da karısını öldürmüş. Parmaklarını açmadığı için kızını da öldürmek istemiş ama ona kıyamamış. Kızıyla oğlunu yanına alarak başka memlekete gitmişler. Ömürlerinin sonuna kadar orada yaşamışlar.

Hakim KAYMAN

42. ŞAH İSMAİL

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Ülkenin birinde bir padişah ile karısı yaşarmış. Bu padişahın hiç çocuğu olmuyormuş.

"Eğer bir gün çocuğum olursa iki çeşme yaptıracağım. Birinden altın, diğerinden ise gümüş akıtacağım." demiş.

Bir gün padişah ava çıkmış. Karşısına ak sakallı bir derviş çıkmış. Padişaha bir elma vermiş.

"Bu elmayı al. Yarısını sen ye, diğer yarısını da karına ver. Çocuğunuz olacak. Elmanın kabuklarını da atma. Atına ver, yesin. O da çok kuvvetli bir at olacak." demiş.

Padişah saraya dönünce karısının yanına gitmiş. Olanları anlatmış. Elmayı ikiye bölmüş. Yarısını o yemiş, yarısını da karısına vermiş. Elmanın kabuklarını da atına vermiş.

Aradan iki yıl geçmiş. Padişahın bir oğlu olmuş. Oğluna "Şah İsmail" adını koymuş. Ama verdiği sözü unutmuş. Oğlunu da yerin altında hiç kimsenin göremeyeceği bir mahzende yetiştirmeye başlamış. Ona dünyanın en bilgin hocalarını tutmuş. Hocaları ona her dili öğretmiş. Hatta kuş dilini bile öğretmişler.

Çocuk delikanlılık yaşına gelince bir gün hocasına:

"Hocam siz çıkınca nereye gidiyorsunuz?" demiş.

Hocası:

"Buranın üstünde dünya denen bir yer var. Oraya çıkıyoruz." demiş.

Şah İsmail:

"Hocam ne olur beni de götür, orayı ben de görmek istiyorum." demiş.

Hocası:

"Babandan izin almadan götüremem. Babanla konuşurum, izin alırsam seni götürürüm." demiş.

Hocası padişahtan izin alınca Şah İsmail'i yukarı çıkarmış. Şah İsmail etrafı görünce hem çok şaşırmış hem de çok sevinmiş. Hocasıyla gezerken yanından bir atlı geçmiş. Şah İsmail atı çok sevmiş.

"Benim de böyle bir atım yok mu?" demiş.

Hocası:

“Var tabi. Senin çok kuvvetli bir atın var. Merak etme. Ona biner her tarafı gezersin.” demiş.

Şah İsmail saraya, babasının yanına gitmiş. Padişah karşısında oğlunu görünce verdiği sözü hatırlamış. Hemen emir vermiş. İki çeşme yaptırmış. Birinden altın, birinden de gümüş akıtmış. İnsanlar gelip avuç avuç altın ve gümüş toplamışlar.

En son yaşlı bir kadın gelmiş. Ama ona hiçbir şey kalmamış. Şah İsmail bunu görünce cebinden çıkardığı altın dolu cüzdanını kadına vermiş. Kadın çok sevinmiş.

“Oğlum! Allah ne muradın varsa versin. Üç kadın sahibi olasın inşallah!” diye dua etmiş.

Bir gün Şah İsmail atına binip gezintiye çıkmış. Az gitmiş, çok gitmiş. Bir derenin yanına gelmiş. Derenin karşısında çadırlar görmüş. Çadırlara bakarken çok güzel bir kız gözüne takılmış. Kızı görünce aklı başından gitmiş. Kız da Şah İsmail’i görmüş. Birbirlerine âşık olmuşlar.

Şah İsmail hemen saraya dönüp babasına bu kızla evlenmek istediğini söylemiş.

Padişah:

“Yarın gidip isteriz.” demiş.

Sabah olunca padişah adamlarını da yanına alarak Şah İsmail’in dediği yere gitmiş. Ama orada hiç kimseyi bulamamış. Göçmen kız ve ailesi çadırları toplayıp gitmişler. Şah İsmail çok üzülmüş. Padişah, oğlunun üzüldüğünü görünce onu başka kızlarla evlendirmek istemiş, ama Şah İsmail kabul etmemiş.

Şah İsmail sevdiği kızı aramaya karar vermiş. Atına binip yollara düşmüş. Az gitmiş, çok gitmiş, bayağı yol gitmiş. Bir meraya gelmiş. İnsanların kafatasından yapılan bir köşk görmüş.

Köşkün kapısından içeri girmiş. İçeride kimsecikler yokmuş. Ocakta yemek pişiyormuş. Şah İsmail’in karnı da çok acıkmış. Gidip ocaktaki yemeği yemeye başlamış. O anda içeri biri girmiş.

“Bu yemek sahipsiz mi ki alıp yiyorsun, ne işin var burada?” demiş.

Şah İsmail:

“Sahipsiz gördüm. O yüzden yiyorum.” demiş.

Köşkün sahibi kızmış.

“Seninle kavga edeceğiz.” demiş.

İkisi kavgaya tutulmuşlar. Uzun süre dövüşmüşler. Sonunda Şah İsmail köşkün sahibini yere sermiş. Tam adamın başını kesecekken köşkün sahibi göğsünü açmış. Şah İsmail köşkün sahibinin göğüslerini görünce kız olduğunu anlamış. Öldürmekten vazgeçmiş.

Kız:

“Bu köşkü insanların kafatasından yaptım. Evime giren herkesi öldürdüm. ‘Benden daha güçlü biri karşıma çıkmayana kadar kimseyle evlenmem.’ diye kendi kendime söz verdim. Şimdi seninle evleneceğim.” demiş.

Şah İsmail:

“Benim bir sevdiğim var. Ahdettim. Onu bulup evlenmeden seninle evlenmem.” demiş.

Kızı da yanına alarak yola koyulmuş. Uzun süre yürümüşler. Sonunda bir köşke gelmişler. Köşkün ne kapısı ne de penceresi varmış. Ama içeriden ağlama sesi geliyormuş. Şah İsmail duvarı kırıp içeri girmiş. İçeride ağlayan bir kız görmüş.

“Bacım, niye ağlıyorsun?” demiş.

Kız:

“Yedi kardeşim var. Yedisi de devlerle savaşıyor. Devler beni istiyor. Kardeşlerim de vermeyeceklerini söylüyorlar. Bu yüzden aylardır devlerle savaşıyorlar.” demiş.

Şah İsmail:

“Nerede savaşıyorlar?” diye sormuş.

Kız:

“Filan yerde, filan mevkide savaşıyorlar.” demiş.

Şah İsmail:

“Şimdi oraya gidiyorum. Selam vereceğim, hangi taraf selamımı alırsa o tarafa geçeceğim.” demiş.

Şah İsmail yanındaki kızla yola koyulmuş. Denilen yere varmış. Selam vermiş. Kızın ağabeyleri selamı alınca onların tarafına geçmiş. Şah İsmail kızın ağabeylerinden istirahat etmelerini istemiş. Yanındaki kızla birlikte devlerle savaşa tutuşmuş. Devlerin kökünü getirmişler, hepsini öldürmüşler.

Yedi kardeş:

“Siz bizi kurtardınız. Bu gece misafirimizsiniz. Sizi bir yere bırakmayız.” demişler.

Bir kardeş misafirlere hazırlık yapmak için önden gönderilmiş. Kardeş köşke varınca köşkün duvarının yıkıldığını görmüş.

Kendi kendine:

“Biz savaşa gidelim, kardeşimiz eve adam alsın.” demiş.

İçeri girince kız kardeşi her şeyi anlatmış. Erkek kardeş de Şah İsmail’in gelip kendilerine yardım ettiğini, şimdi yolda olduklarını, bu yüzden onlar gelmeden bir şeyler hazırlamaları gerektiğini söylemiş.

Şah İsmail altı kardeş ile köşke gelmiş. Kardeşler kız kardeşlerini Şah İsmail’le evlendirmek istemişler.

Şah İsmail:

“Benim bir sevdiğim var. Onunla evlenmeden kardeşinizle evlenemem.” demiş.

Şah İsmail onların kız kardeşlerini de yanına almış. İki sevdiği ile birlikte yollara koyulmuş. Sonunda âşık olduğu kızın izini bir köyde bulmuş. Köye gelince sevdiği kızın başkası ile zorla evlendirilmek istendiğini öğrenmiş. Yakında düğünleri olacakmış.

Şah İsmail yolda yaşlı bir kadın görmüş. Köyde neler olduğunu sormuş.

Yaşlı kadın:

“Köyde düğün var. Kız kaç aydır kimse ile konuşmuyor. Odasına çekilmiş, kimseyi de yanına kabul etmiyor. Bu gece kınası var.” demiş.

Şah İsmail:

“Bizi misafir olarak kabul eder misin?” demiş.

Kadın:

“Ben yaşlıyım. Misafire bakamam.” deyip kabul etmemiş.

Bunun üzerine Şah İsmail kadına biraz altın vermiş. Altınları gören kadın onları hemen evine götürmüş. Atlarını da ahıra almış.

Şah İsmail, kadına:

“Bu kıza ulaşabilir misin, odasına girebilir misin?” demiş.

Kadın:

“Nasıl girebilirim ki? Kızın yanına kimseyi almıyorlar.” demiş.

Şah İsmail kadına biraz daha altın vermiş. Kadın altınları görünce kabul etmiş. Şah İsmail, âşık olduğu kızdan daha önce almış olduğu kolyeyi yaşlı kadına vermiş.

"Bir tas süt al, içine de bu kolyeyi at, kızın kapısını çal. Eğer kapıyı açmazsa 'Üzüldüğün, ağladığın o kişinin hatırı için kapıyı aç.' de. O açar. Sütü kıza ver. İçmezse yine 'Üzüldüğün, ağladığın kişinin hatırı için sütü iç.' de. O içer." demiş.

Yaşlı kadın bir tas süt almış. Kolyeyi sütün içine atmış. Kızın kaldığı eve gitmiş. Kapıyı çalmış. Kız kapıyı açmak istemeyince:

"Üzüldüğün, ağladığın kişinin hatırı için kapıyı aç." demiş.

Kız bunu duyunca kapıyı açmış. Yaşlı kadın sütü kıza vermiş. Ama kız içmek istememiş. Bunun üzerine yaşlı kadın:

"Üzüldüğün, ağladığın kişinin hatırı için sütü iç." demiş.

Kız sütü içmiş. İçince yıllar önce aşık olduğu erkeğe verdiği kolyeyi bardağın içinde görmüş. Kolyeyi görünce çok şaşırmış.

Yaşlı kadına:

"Kolyeyi nereden getirdin?" demiş.

Yaşlı kadın:

"Bu kolye oğlumun kolyesidir." demiş.

Kız:

"Bu kolye senin oğlunun kolyesi olamaz ama neyse…" demiş.

Yaşlı kadın:

"Bu gece hazırlan. Bu kolyeyi bana veren delikanlı gelip seni kaçıracak." demiş.

Kız:

"Tamam" demiş.

Şah İsmail gece olunca kızı alıp oradan uzaklaşmış. Üç kızı da yanına alarak babasının sarayına gitmiş. Dillere destan bir düğün yaparak üç kızla da evlenmiş.

Aradan fazla zaman geçmemiş. Padişah, oğlunun karılarına göz dikmiş.

"Bir şeyler yapayım da oğlumu öldüreyim. Karılarını kendime alayım." demiş.

Oğluna şöyle demiş:

“Oğlum! Gel, seninle yedi defa satranç oynayacağız. Kim yedinci defa yenerse o diğerini öldürecek.”

Şah İsmail kabul etmiş. Babasını altı defa yenmiş. Yedinci oyunda:

“Babamdır. Bu defa da o beni yensin.” demiş kendi kendine.

Babası yedinci oyunda oğlunu yenmiş.

Askerlere:

“Oğlumu filan dağa götürün, orada boynunu vurun!” demiş.

Askerler Şah İsmail’i alıp dağa götürmüşler. Ama onu çok sevdikleri için öldürmemişler. Gözlerini çıkarmışlar. Sağ gözünü sol cebine, sol gözünü sağ cebine koymuşlar. Saraya dönmüşler. Padişaha Şah İsmail’i öldürdüklerini söylemişler.

Şah İsmail kör olmuş. Şah İsmail’in altında oturduğu ağacın dalında iki kuş konuşuyormuş.

Kuşlardan biri:

“Ah şimdi Şah İsmail gözlerini cebinden çıkarıp yerine koysaydı. Sonra da bizim kanatlarımızı gözüne sürseydi de gözleri iyileşseydi.” demiş.

Çok iyi eğitilen, kuşların dilini anlayan Şah İsmail bunu duyunca gözlerini cebinden çıkarıp yerlerine koymuş. Kuşların kanatlarını da gözlerine sürünce eskisi gibi görmeye başlamış. Ama sağ gözünü sola, sol gözünü de sağa koyduğu için şaşı olmuş.

Şah İsmail yollara düşmüş. Az gitmiş, çok gitmiş. Bir köye gelmiş. Bakmış ki yaşlı adamın biri öküzlerle tarla sürüyor. Selam vermiş.

“Dayı, beni oğlun olarak evine almaz mısın?” demiş.

Yaşlı adam:

“Sen oğlum olunca bana ne faydan dokunur ki?” demiş.

Şah İsmail:

“Her gün öküzlerini götürür, otlatırım. Akşam olunca da eve getiririm.” demiş.

Adam kabul etmiş. Şah İsmail her gün öküzleri dağlara bayırlara götürüp otlatır, akşam da eve getirirmiş. Şah İsmail bir gün yaşlı adama etrafta, civarda ne olup bitiğini sormuş.

Yaşlı adam:

“Buranın padişahı, Şah İsmail adında bir oğlunu öldürdü. Oğlunun karılarına göz koydu. Şah İsmail’in karılarından biri çok güçlüymüş. Uzun zamandır yanındaki askerlerle birlikte padişaha karşı savaşıyormuş. Padişah bir türlü onu yenemiyormuş.” demiş

Şah İsmail yaşlı adama şöyle demiş:

“Sen padişahın yanına git. Ona ‘Benim bir oğlum var. Öldürdüğün oğlunun atını ve silahını istiyor. Atı ve silahı gönderirsen seninle savaşan kadını öldürecek.’ de.”

Yaşlı adam:

“Ah oğul! Nice komutanlar, nice askerler o kadını yenemedi. Sen mi yeneceksin?” demiş.

Şah İsmail:

“Sen git, padişahtan iste. Ben gerisini hallederim.” demiş.

Yaşlı adam gidip padişaha olan biteni anlatmış. Padişah atı ve silahı göndermiş. Şah İsmail kılıcını kuşanmış, atına binmiş, karısının karşısına çıkmış. Şah İsmail’in gözleri şaşı olsa da karısı onu tanımış. Şah İsmail karısına yaklaşıp şöyle demiş:

“Benim kim olduğumu biliyorsun. Sakın kimseye belli ettirme. Seninle çarpışacağız. Ben seni yere serince babamı çağıracağım. Seni öldürmesini isteyeceğim. Babam sana vuracağı zaman kılıcınla onu öldür. Babam olduğu için onu ben öldürmek istemiyorum. Ama o, ölümü çoktan hak etti.”

Karısı:

“Tamam, sen merak etme.” demiş

Çarpışmışlar. Şah İsmail karısını yere serip babasını çağırmış. Şah İsmail şaşı olduğu için padişah oğlunu tanıyamamış.

Şah İsmail, babasına:

“Padişahım, bu kadın sana kan kusturdu. İstedim ki onu sen öldüresin.” demiş.

Padişah, Şah İsmail’in karısını öldürmeye yeltendiği anda Şah İsmail’in karısı padişahın kellesini uçurmuş.

Şah İsmail karısını alıp saraya gitmiş. Diğer iki karısı da saraydaymış. Şah İsmail padişah olmuş. Üç karısıyla sarayda mutlu mesut yaşamışlar.

Onlar ermiş muradına, biz gidelim uyumaya…

Hakim KAYMAN

43. NEYDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM

Zamanın birinde bir ülkede bir kral yaşarmış. Kralın bir kızı bir de karısı varmış. Bir gün savaş çıkmış. Kral askerleri ile birlikte savaşa gitmiş.

Kralın karısı sarayın keşişiyle ilişkiye girmiş. Kralın kızı üvey annesinin sarayın keşişiyle ilişkiye girdiğini görmüş. Bu durumu babasına söyleyip söylememek konusunda tereddüt etmiş.

"Söylesem babam üvey annemi öldürecek, söylemesem vicdan azabı çekeceğim." demiş kendi kendine.

Keşiş, kralın kızının bu ilişkiyi bildiğini anlamış. Hemen kraliçeye haber vermiş. Kral savaştan gelir gelmez kraliçe kendi ihaneti ortaya çıkmasın diye krala, kızının keşişle ilişkiye girdiğini söylemiş.

Kral çok kızmış. Avcıları çağırıp prensesi onlara vermiş.

"Kızımı götürüp öldürün." demiş.

Avcılar prensesi alıp bir ormana gitmişler. Prensesin güzelliğine bakarak ona kıyamamışlar. Bir geyik öldürüp kanını prensesin elbisesine sürmüşler. Prensesi orada bırakıp saraya dönmüşler. Krala prensesi öldürdüklerini söylemişler.

Prenses çıplak kaldığı için gündüzleri gizlenip geceleri yürüyormuş. Bir gün bir ağacın üstünde iken oradan bir koyun sürüsü geçiyormuş. Çoban köpeği, ağacın altına gelip havlamaya başlamış. Çoban ağaca bakınca çıplak bir kızın orada olduğunu görmüş. Kendi giysilerini çıkarıp ona vermiş ve prensesi evine götürmüş.

Prenses başından geçenleri bir bir anlatmış. Çobanın ağası prensesi çok beğenmiş. Onu oğlu ile evlendirmek istemiş. Fakat prenses:

"Çoban beni çıplak gördüğü için sadece onunla evlenirim." demiş.

Ağanın karısı prensese hak vermiş. Çoban, prenses ile evlenmiş. Aradan yıllar geçmiş. Çobanın üç oğlu olmuş. Prenses birine "Neydim", birine "Ne Oldum", diğerine de "Ne Olacağım" adlarını koymuş.

Gel zaman, git zaman çocuklar büyümüş. Bir gün sokakta oynarlarken kral askerleri ile oradan geçiyormuş. Önlerine bir engel çıkmış.

"Bu engeli nasıl kaldıracağız?" diye düşünürlerken birbirlerini isimleri ile çağıran prensesin çocukları krala yardıma gelmişler. Kral, çocukların adlarını çok beğenmiş.

"Bu isimleri size kim koydu?" demiş.

Çocuklar isimlerinin anneleri tarafından konulduğunu söylemişler. Kral, çocukların annelerini görmek istemiş. Çocuklarla birlikte prensesin evine gitmiş. Prenses kapının deliğinden gelenleri görmüş. Babasını tanımış.

"Şimdi sizleri içeri alamam. Kocam evde yok. Akşam olunca kocam gelir. O zaman gelirseniz sizi eve alabilirim." demiş.

Prenses, babasının sevdiği yemekleri hazırlamış. Akşam olunca kral gelmiş. Sevdiği yemekleri görünce prensesin kendi kızı olduğunu anlamış.

Kral:

"Çocuklarına neden bu isimleri koydun?" demiş.

Kız:

"Neydim? Kralın kızıydım. Ne oldum? Çoban karısı oldum. Ne olacağım? O belli değil" demiş.

Sonra da başından geçenleri babasına anlatmış. Kral, kızından af dilemiş. Kızını ve çobanı alıp ülkesine dönmüş. Karısını öldürtmüş. Kral yaşlı olduğu için tahtına çobanı oturtmuş. Çoban, kral; prenses de kraliçe olmuş.

Ömürlerinin sonuna kadar mutlu mesut yaşamışlar.

Musa DEMİRHAN

44. SELİM İLE AHMET

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir adam, karısı ve iki çocuğuyla birlikte yaşıyormuş. Çocuklardan birisinin ismi Selo,[33] diğerinin ismi ise Ehmo[34] imiş. Bir gün adam avlanmak için evden çıkmış. Karısı evde temizlik yaparken oradan geçen bir bezirgânbaşı kapıyı çalmış. Kadın kapıyı açmış.

Bezirgânbaşı:

"Çok susadım. Bir tas su alabilir miyim?" demiş.

Kadın bir tas su getirmiş. Bezirgânbaşı kadının güzelliğini görünce tası elinin tersi ile itmiş. Kadını sırtına atıp atına binmiş.

Bu bezirgânbaşının da yedi tane atı varmış. Yedi atını da alarak oradan uzaklaşmış. Biraz sonra adam avdan dönmüş. Eve gelince iki oğlunun da ağladığını görmüş. Niye ağladıklarını sormuş.

Çocuklardan biri:

"Baba! Sen ava gittin. Senden sonra bir bezirgânbaşı geldi. Annemden su istedi. Annem suyu getirince bezirgânbaşı suyu elinin tersi ile itip annemi zorla atına bindirdi. Yanına atlarını da alarak buradan uzaklaştı." demiş.

Adam:

"Tamam oğullarım. Siz burada kalıp eve göz kulak olun. Ben annenizi alıp geleceğim." demiş.

Adam atına binip yola koyulmuş. Biraz gittikten sonra bezirgânbaşına yetişmiş.

"Karımı sen mi kaçırdın?" demiş.

Bezirgânbaşı:

"Hayır, ben kaçırmadım." demiş.

Adam:

"Atlarını getir. Atların üstündeki torbalara bakacağım." demiş.

Bezirgânbaşı torbaları indirmiş. Kadının bulunduğu torbayı ise atların arkasına saklamış. Adam karısının torbalarda olmadığını görünce atına binip evinin yolunu tutmuş.

---

[33] Selim isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.
[34] Ahmet isminin Bingöl yöresindeki söyleniş şekillerinden biri.

Bezirgânbaşı kadını alıp şehre götürmüş. Yedi katlı bir eve gelmişler. Kadını yedinci kata yerleştirmiş. Kaçmasın diye kapıları da kilitlemiş.

Onlar orada kaladursunlar biz gelelim Selo ile Ehmo'ya.

Selo ile Ehmo'nun babası:

"Evlatlarım! Artık burada yaşamak bize haram. Buralardan gidelim." demiş.

Selo'yu sırtına almış. Ehmo'nun da elinden tutmuş. Yola çıkmışlar. Az gitmişler, çok gitmişler, bir nehre gelmişler.

Babaları Selo'ya:

"Oğlum Selo! Ehmo'yu karşıya geçireyim. Sonra da gelir, seni götürürüm." demiş.

Ehmo'yu alıp suyun diğer tarafına geçirmiş. Geri dönmüş. Tam Selo'yu alırken bir kurdun Ehmo'yu ağzına alıp kaçtığını görmüş. Adam o telaşla Selo'yu alıp suya girmiş.

"Kurda yetişeyim, oğlumu kurtarayım." derken Selo sele kapılmış.

Adam, "Selo'yu mu kurtarayım, Ehmo'yu mu kurtarayım?" diye bocalarken iki oğlu da gözden kaybolmuş. Adam suyun karşı tarafına geçmiş. Geçmiş geçmesine ama iki oğlunu da kaybetmiş.

O esnada bir çoban bir kurdun kendisine doğru geldiğini görmüş. Bir de ne görsün! Kurdun ağzında bir çocuk var.

Çoban:

"Bu çocuğu bu kurdun ağzından almalıyım. Alıp yetiştiririm. İleride koyunlarıma o bakar." demiş.

Kurdu öldürüp Ehmo'yu kurtarmış. Kurt, Ehmo'nun boğazını yaralamış. Çoban, Ehmo'yu alıp evine götürmüş. Yaralarını sarmış. Onu büyütmüş.

Öte yandan Selo suya kapıldıktan sonra bayağı sürüklenmiş. En sonunda su onu bir değirmen deliğine atmış. Bir gün değirmenci değirmeni çalıştırırken delikte bir çocuğun olduğunu görmüş. Selo'yu sudan çıkarmış. Değirmenci Selo'yu büyütmüş.

Gel zaman, git zaman Selo ile Ehmo büyümüşler. Koca adam olmuşlar. Şehre gidip çalışmaya başlamışlar.

Günün birinde Selo, Ehmo ile karşılaşmış. Selo, Ehmo'nun boğazında bir iz olduğunu görünce bunun nasıl olduğunu sormuş. Ehmo başından geçenleri, kurdun

kendisini kapıp kaçtığını, kurdun dişlerinden dolayı boğazında bu izin oluştuğunu bir bir Selo'ya anlatmış.

Selo, Ehmo'yla kardeş olduklarını anlamış. Kendisini Ehmo'ya tanıtmış. Birbirlerine sarılmışlar. Beraber çalışmaya başlamışlar.

Bir gün bezirgânbaşı pazarda dolaşırken Selo ile Ehmo'ya rastlamış. İkisinin de çok güçlü, kuvvetli olduğunu görünce onlara şöyle demiş:

"Niye burada çalışıyorsunuz? Burada çalışacağınıza gelin, benim yedi katlı bir evim var, orada çalışın. Orada bekçilik yaparsınız."

İki kardeş bu teklifi kabul edip köşke gitmişler. Bezirgânbaşı bu iki gencin, kaçırdığı kadının çocukları olduğunu bilmiyormuş.

Bir gün Selo ile Ehmo köşkün önündeyken annelerini görmüşler. Aradan uzun yıllar geçtiği için ne anneleri onları tanımış ne de onlar annelerini tanımışlar.

Anneleri Ehmo'ya:

"Boğazındaki izlerin sebebi ne?" demiş.

Ehmo, annesinin kaçırılışından kendisini bir kurdun yaralamasına kadar başından geçen her şeyi anlatmış. Kadın Selo ile Ehmo'nun kendi çocukları olduğunu anlamış.

Onlara:

"Ben sizin annenizim. Bu bezirgânbaşı beni kaçırmıştı." demiş.

Selo ile Ehmo çok sevinmişler. Annelerine sarılıp hasret gidermişler. Bezirgânbaşı eve gelmiş. Selo ile Ehmo'nun, karısının yanında olduğunu görünce çok kızmış.

"Ben sizi bekçi olarak aldım. Karımın yanında ne işiniz var?" demiş.

Kadın:

"Bunlar benim oğullarım." demiş.

Ehmo ile Selo bezirgânbaşını öldürmüşler.

Kadın, oğullarına:

"Babanızı da bulalım. Yine eskisi gibi birlikte olalım." demiş.

Babalarını nerede bulabileceklerini düşünmüşler. Eski evlerinin bulunduğu yere gitmeye karar vermişler. Selo ile Ehmo annelerini de yanlarına alarak köylerine gitmişler.

Adam, karısını görünce tanımış. Karısının yanındaki iki çocuğu tanıyamamış. Onların kim olduğunu sormuş.

Kadın:

“Bunlar senin evlatların.” demiş.

Adam:

“Selo’yu su götürdü. Ehmo’yu da kurt götürdü. Nasıl olur?” demiş.

Karısı, “Hal mesele budur.” deyip her şeyi kocasına anlatmış. Adam onlara kavuştuğu için çok sevinmiş. Karısına ve çocuklarına sarılmış.

Mutlu mesut yaşamışlar.

Yasin BARASI

45. ÜÇ ARKADAŞ

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Bir köyde üç arkadaş yaşarmış. Bir gün çalışmak için köyden çıkmışlar. Uzak bir memlekete çalışmaya gitmişler. Üç arkadaştan ikisi bir şehre, en küçükleri ise başka bir şehre gitmiş. Yıllarca çalışmışlar. Ben söyleyeyim on yıl, siz söyleyin on yedi yıl çalışmışlar.

İki arkadaş çok para kazanmış. "Bu kadar çalışmak yeter." deyip diğer küçük arkadaşlarını aramaya gitmişler. Sonunda onu da bulmuşlar.

Küçük arkadaşa:

"Ne yaptın, çok para kazandın mı?" demişler.

O da:

"Hiç kazanamadım. Sadece üç altın kazandım." demiş.

İki arkadaş şaşırmış.

"Biz çok para kazandık. Bu kadar sene çalıştın, sadece üç altın mı kazanabildin?" demişler.

Küçük arkadaş:

"Evet, çalıştım, çabaladım. Sadece bu kadar kazanabildim." demiş.

"Hadi pazara gidip ailemize bir şeyler alalım. Sonra da memleketimize döneriz." demişler.

Pazara gitmişler. Küçük olan arkadaş alacak bir şey bulamamış. Sonunda bir dükkâna girmiş. Bakmış ki dükkânda hiçbir şey yok. Sadece bir masa, üstünde de bir terazi var. Adamın biri de öylece orada oturuyor. Selam vermiş.

"Kardeş! Burada ne yapıyorsun, ne satıyorsun?" demiş.

Adam:

"Akıl satıyorum." demiş.

Küçük arkadaş:

"Akıl satılır mı?" demiş.

Adam:

"Satılır, satılır." demiş.

Küçük arkadaş:

"Ben zaten akılsızım. Bana bir akıl ver." demiş.

Adam:

"Bir akıl veririm, ama karşılığında bir altın alırım." demiş.

Küçük arkadaş kabul etmiş. Bir altın çıkarıp teraziye atmış.

Adam:

“Başına nasıl bir bela gelirse gelsin sabret.” demiş.

Küçük arkadaş:

“Sadece bu söz için mi bir altınımı aldın?” demiş.

Adam:

“Bir söz deyip geçme. Bu söz bu altından daha değerlidir.” demiş.

Küçük arkadaş teraziye bir altın daha atmış.

“Bana bir akıl daha ver.” demiş.

Adam:

“Bir yere misafirliğe gidersen ne olursa olsun ev sahibine eviyle ilgili soru sorma.” demiş.

Küçük arkadaş üçüncü altını da vermiş. Bir akıl daha istemiş.

Adam:

“Yolculuk yaptığında hava kararırsa hangi köye uğradıysan orada kal. Gece yolculuk yapma.” demiş.

Küçük kardeş altınları bitirip dükkândan çıkmış. Diğer arkadaşlarıyla buluşmuş. Onların çok eşya aldığını görmüş. İki arkadaş, küçük arkadaşa:

“Sen niçin bir şey almadın?” demişler.

Küçük arkadaş:

“Üç altınım vardı. Onlarla da üç akıl aldım.” demiş.

İki arkadaş, küçük arkadaşlarıyla dalga geçmişler. Üç arkadaş yola çıkmış. Az gitmişler, çok gitmişler. Bir köye gelmişler. Hava kararmış. İki arkadaş yolculuğa devam etmek istemiş. Küçük arkadaş ise:

“Ben gelmem. Bunun için bir altın verdim. Adam bana, ‘Gece olunca nereye vardıysan orada kal.’ demişti. Ben burada kalacağım.” demiş.

Diğer iki arkadaş yolculuğa devam etmiş. Küçük arkadaş köyde kalmış.

“Geceyi bir yerde geçireyim.” demiş.

Köyde çok büyük bir köşk görmüş. Köşkün kapısı açıkmış. İçeri girmiş. İçeride bir köpek görmüş. Biraz daha yürümüş. Ne görsün! Boynuna tasma takılı bir kadın köpek gibi bir direğe bağlı duruyormuş. Küçük arkadaş çok şaşırmış ama bir şey dememiş.

Bir yer bulup oturmuş. Biraz zaman geçtikten sonra dev gibi bir adam gelmiş. Küçük arkadaşı orada görünce çok şaşırmış.

“Burada ne yapıyorsun?” demiş.

Küçük arkadaş:

“Yolculuk yapıyordum. Gece olunca burada kaldım. Kalacak bir yer ararken köşkün kapısının açık olduğunu gördüm, içeri girdim.” demiş.

Köşkün sahibi ona yemek vermiş. Küçük arkadaş köpeğin sarayda niye gezdiğini, kadına neden köpek gibi tasma takıldığını sormak istemiş. Ama aklına akıl satan adam gelmiş.

“Adam bana, ‘Bir yere gidince evle ilgili ev sahibine soru sorma.’ demişti. Ben de soru sormayayım.” demiş kendi kendine.

Sabah olmuş. Köşkün sahibi küçük arkadaşa bir at hazırlamış. Azık vermiş. Bir kese de altın vermiş.

Sonra:

“Yola çıkmadan önce sana bir şey göstereceğim. Benimle gel.” demiş.

Küçük arkadaşı köşke götürmüş. Bir odanın kapısını açmış. Odada yüzlerce insanın kafatası varmış.

Köşkün sahibi:

“Bak! Bu kafatasları sarayıma gelip de köşkümdeki bu durumu soranların kafatasıdır. Bana soru soran herkesin kellesini uçurdum. Sen sorsaydın senin de kelleni uçuracaktım. Sen akıllı çıktın.” demiş.

Küçük arkadaş atına binmiş, altınları da alıp köşkten ayrılmış. Az gitmiş, çok gitmiş, bir ormana gelmiş. Bakmış ki bir de ne görsün! Arkadaşlarının giydikleri elbiselerin parçaları etrafa saçılmış. Altınları da yerlere dökülmüş. Arkadaşlarının vahşi hayvanlar tarafından parçalandıklarını anlamış. Çok üzülmüş.

Yerlere saçılan altınları alarak yoluna devam etmiş. Az gitmiş, çok gitmiş, sonunda kendi köyüne gelmiş. Köyden ayrılırken yeni evliymiş. Karısını da çok özlemiş. Evine gitmiş. Karısı onu tanımamış. O da kendisini Tanrı misafiri olarak tanıtmış.

Akşam olunca eve bir genç gelmiş. Uyuma vakti gelince genç, kadının odasında uyumuş. Meğerki o genç, kadının oğluymuş. Ama babaları bunu bilmiyormuş.

Genç, annesine:

“Bu adam kim, bizim evde ne arıyor?” demiş.

Annesi:

“Tanrı misafiri işte. Kapımızı çaldı. Kalacak yeri yokmuş. Ben de içeri aldım.” demiş.

Diğer taraftan baba, bu gencin karısının dostu olduğunu sanmış. Gece yarısı olunca:

“Şunu öldüreyim. Karımın odasında ne işi var?” demiş.

Ama sonra akıl satan adamın sözleri aklına gelmiş.

“Adam bana, ‘Başına ne gelirse gelsin sabret.’ demişti. Ben de sabredeyim.” demiş.

Adam üç gün evde kalmış. Üçüncü gün genç eve gelince adamın yine evde olduğunu görmüş.

“Bu işte bir iş var. Bu adam bu kadar zaman bizde niye kalsın, bu adam babam olabilir mi acaba?” diye düşünmüş kendi kendine.

Annesinin yanına gitmiş.

“Anne! Babam nasıl biriydi, en önemli özelliği neydi?” diye sormuş.

Annesi:

“Oğlum! Ben ne zaman ateş yaksam baban mutlaka üstündekileri çıkarır, sırtını ateşe verirdi.” demiş.

Genç, kapının önünde büyük bir ateş yakmış. Babası ateşi görünce dayanamamış. Hemen üstündekileri çıkarıp sırtını ateşe vermiş. Genç bunu görünce hemen babasına sarılmış.

“Sen benim babamsın.” demiş.

Kadın da kocasına sarılmış. Genç, babası geldiği için; kadın da kocası geldiği için çok sevinmiş. Birlikte uzun yıllar zenginlik içinde mutlu yaşamışlar.

Bu mesele de burada bitmiş.

Tevfik TANIK

46. KIZ KARDEŞİN BEDDUASI

Zamanın birinde iki erkek kardeş varmış. Bunların çok sevdikleri bir kız kardeşleri varmış. Kız kardeşleri onlara çok güzel yemekler yaparmış.

Gel zaman, git zaman büyük kardeş evlenmiş. Eve gelin gelen kız, kız kardeş kadar güzel yemek yapamıyormuş. Gelin, onu çok kıskanıyormuş.

"Ne yapayım da bacılarından kurtulayım?" derken aklına haince bir fikir gelmiş.

Bir yılan kılı getirmiş. Suya koyup kız kardeşe laf arasında içirmiş. Günler birbirini kovalamış. Kız kardeşin karnındaki yılan büyüdükçe karnı şişmiş.

Gelin hemen kocasına koşup kızın hamile olduğunu söylemiş. Erkek kardeşler, kız kardeşlerinin karnının şişkin olduğunu görünce çok kızmışlar. Onu öldürmek istemişler. Ama onu çok sevdikleri için kız kardeşlerini kendileri öldürmek istememişler. Götürüp bir dağ başına bırakmaya karar vermişler.

Erkek kardeşlerden küçüğü kız kardeşi yanına alarak bir dağ başına gitmiş.

Erkek kardeş, kız kardeşe:

"Hadi gel, burada biraz uyuyalım." demiş.

Kız kardeş uyuyunca erkek kardeş sessizce kalkıp oradan uzaklaşmış. Kız kardeş uyanmış. Ağabeyinin yanında olmadığını görünce çok üzülmüş.

"Ah ağabey ah! Allah sana öyle bir hastalık versin ki ayağında söz[35] ağacı çıksın. Çocuklar ondan söz yesinler. O ayağın hiçbir iğneyle iyileşmesin. Onun dermanı bende olsun." diye beddua etmiş.

Kız kardeş çaresiz kalkıp yola düşmüş. Epey yol yürümüş. Çok susayınca bir suyun yanına gelmiş. Su içtikten sonra bir ses duymuş. Bir ağacın üstüne çıkmış. Uzaktan gelen bir atlı görmüş. Atlı suyun başına gelmiş. Atı bir türlü su içmiyormuş.

Adam suya bakınca ağaçtaki kız kardeşin aksini suda görmüş. Başını kaldırıp ağaca bakmış. Kız kardeş ağaçta oturuyormuş. Kız kardeşi ağaçtan indirmiş.

Kız kardeş başından geçenleri bir bir anlatmış. Adam kız kardeşi alıp evine götürmüş. Bir keçi kesmiş. Etini çok fazla tuzlamış. Kız kardeşe eti yedirmiş. Önüne de bir leğen su koymuş.

Kız kardeşin içindeki yılan susayınca ağzından çıkıp leğenin içindeki suya girmiş. Adam yılanı öldürmüş. Kızla evlenmiş.

---

[35] Mayhoş bir yemiş, alıç.

Aradan yıllar geçmiş. Bir gün kaldıkları köye bir adam gelmiş. Adamın ayağında söz ağacı varmış. Kız kardeş hemen gelen adamın, ağabeyi olduğunu anlamış.

Çocuklara:

"Gidin, o adamı çağırın. Onun ayağının ilacı bende." demiş.

Çocuklar gidip adama söylemişler.

Adam:

"O kadar doktor, o kadar hekim gezdim. Hiç kimse bu derdime çare olamadı. Sizin anneniz mi çare olacak?" demiş.

Neyse çocuklar zorlamış. Adam, kız kardeşinin yanına gelmiş. Kız kardeş, iğnesiyle ağacın köküne dokunmuş. Adamın ayağı iyileşmiş.

Kız kardeş:

"Ben senin kız kardeşinim. Beni dağda bırakıp gidince sana beddua ettim. Bedduam kabul oldu. O yüzden bu ağaç ayağında çıktı. Ben hamile değildim. Ağabeyimin karısı beni kıskandığı için bana iftira attı. Benim hiçbir suçum yoktu." demiş.

Kızın ağabeyi kız kardeşinden af dilemiş. Eve gidip evli olan ağabeyine olan biteni anlatmış. Evli ağabeyi karısını evden kovmuş. İkisi de gelip kız kardeşleriyle birlikte aynı köyde yaşamışlar.

Onlar kavuşmuşlar birbirine, biz bakalım işimize.

Tevfik TANIK

47. KURNAZ YEĞEN

Vakti zamanında bir dayı ile bir yeğen varmış. Yeğen bir gün dayısını ziyarete gitmiş. Dayısını evde bulamayınca yengesine nerede olduğunu sormuş.

Yengesi:

"İşçilerle beraber buğday biçmeye gittiler." demiş.

Yeğen de tarlaya gitmiş. Dayısıyla buğday biçmeye başlamış.

Dayısı:

"Yeğenim! Bizim eve git, bak bakalım yemek neden gecikti. İşçiler çok acıktı. Yemeği al da gel." demiş.

Yeğen dayısının evine gitmiş.

Yengesine şöyle demiş:

"Dayım, 'İki öküzü kesin, etlerini pişirin, acele işçilere yemek getirin.' diyor."

Öküzleri kesmişler. Et pişmeye başlayınca yeğen tarlaya doğru yola koyulmuş. Yeğen geç kalınca dayısı da eve gelmiş. Bu arada yeğen de tarlaya varmış.

İşçilere:

"Dayım buğdayı yakmanızı istiyor." demiş.

İşçiler buğdayı ateşe vermişler. Tarladaki buğdayın tamamı kül olmuş. Diğer taraftan dayı eve gelip öküzlerin kesildiğini görünce küplere binmiş. Bunu kimin yaptığını sormuş. Karısı, yeğenin söylediklerini kocasına anlatmış.

Dayı, yeğenden hesap sormak için tarlanın yolunu tutmuş. Bu arada yeğen de eve doğru geliyormuş. Dayı tarlaya gelip buğdayların yandığını görünce işçilere kızmış.

İşçiler:

"Yeğenin geldi. 'Dayım tarlayı ateşe vermenizi istiyor.' dedi. Biz de tarlayı yaktık." demişler.

Yeğen eve gelmiş. Bir eşek getirmiş. Kesip pişirdiği etleri eşeğe yüklemiş ve yola çıkmış. Başka bir köyde halası varmış. O köye, halasının yanına gitmiş.

Halasına:

"Hala! Dayım öldü." demiş.

Halası cenazeye yetişmek için düşmüş yola. Yeğen de karakaçan ile yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Düz bir ovaya gelmiş. Eşeğin yükünü indirmiş. Pişirdiği etleri ince ekmeğe sarmış. Yeri kazıp bu ekmekleri yerin altına dizmiş. Üstünü toprakla örtmüş. Eline de bir baston almış.

Uzaktan yedi atlının geldiğini görmüş. Atlılar, yeğenin yanına gelmişler. Selam vermişler.

"Burada ne yapıyorsun?" demişler. Hasbihal etmişler.

Yeğen:

"Acıktınız mı?" demiş.

Onlar:

"Çok acıktık." demişler.

Yeğen:

"Elimdeki değnek sihirlidir. Yere vurduğum gibi toprağın altından yemek çıkıyor." demiş.

Atlılar şaşırmış. Yeğene inanmamışlar.

"Tamam, baston ile yere vur da yemek çıksın. Biz de yiyelim." demişler.

Yeğen baston ile yere her vurduğunda et çıkmış. Hepsine et vermiş. Adamlar hem şaşırmış hem de karınlarını bir güzel doyurmuşlar. Karınlarını doyurduktan sonra kendi aralarında konuşmuşlar.

"Bu bastonu bu adamdan alalım. Uzun yol gideceğiz, bu baston bize lazım olacak." demişler.

Atlılar bastonu yeğenden istemişler. Yeğen, "Vermem." demiş.

Aralarında uzun bir pazarlık geçmiş.

Atlılar:

"Yedi atı da sana verelim. Sen yeter ki o bastonu bize ver." demişler.

Yeğen:

"Olmaz. Atlarla birlikte üzerinizdeki elbiseleri de isterim." demiş.

Adamlar kabul etmişler. Elbiseleri ve atları yeğene vermişler.

Yeğen:

"Bu bastonu veriyorum ama acıkmadan sakın bastonu yere vurmayın. Çünkü ancak acıkınca bastonu yere vurursanız yerden yemek çıkar." demiş.

Onlar, “Tamam” deyip gitmişler. Yeğen atları ve elbiseleri alıp yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş. Bir çobana rastlamış. Çoban bir kayanın altında kaval çalıyormuş. Hayvanları da otlağa yaymış.

Yeğen bağırmış:

“Çoban kardeş! Yerinden deprenme sakın! Kaya üstüne doğru geliyor. Ben gelene kadar yerinden kalkma!” demiş.

Çoban da korkudan yerinden kımıldamamış. Yeğen, çobanın da hayvanlarını önüne katarak yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Tarlada çift süren bir adam görmüş. Selam vermiş.

Adama:

“Kim bana bir tas çorba verirse bir atı koşumlarıyla birlikte ona vereceğim.” demiş.

Adam tarladaki öküzleri bırakıp eve koşmuş.

Karısına:

“Acele mercimek çorbası pişir. Çorbayı götürünce karşılığında bir at alacağım.” demiş.

Karısı mercimeği ateşe koymuş.

Adam karısına:

“Gel, ahıra gidelim. Biraz sonra atı alacağız. İlk önce provasını yapalım. Atımız olunca nasıl yapacağız, ona nasıl yem vereceğiz? Şimdiden bunun provasını yapalım.” demiş.

Adam karısını alıp ahıra gitmiş. Adam at olmuş, karısı da ona yem vermiş. Derken adam at gibi tekme atayım derken tekmesi hamile olan karısının karnına değmiş. Kadın düşük yapmış.

Kadın ölüm döşeğinde, adam mercimek derdinde. Adam mercimeği bir tasa doldurmuş. Perişan bir halde çift sürdüğü yere gelmiş. Gelmiş gelmesine ama bir de ne görsün! Ortalıkta ne öküz var, ne at var, ne de adam var. Yeğen öküzlerin boyunduruğunu dikmiş, üstüne de hayvan pisliği dökmüş, çekip gitmiş.

Neyse yeğen atları, öküzleri ve koyunları ile dayısının evine gelmiş. Selam vermiş. Dayısı yeğenini görünce çok kızmış.

“Sen beni perişan ettin. Hayvanlarımı kestin, buğdayımı yaktın. Bir de beni canlıyken öldürdün. Şimdi hangi yüzle evime geliyorsun.” demiş.

Yeğen:

“Dayı kızma. Senin bütün zararını ödeyeceğim.” demiş.

Dayısı:

“Nasıl ödeyeceksin?” demiş.

Yeğen:

“Bu iki öküz senin öküzlerinin yerine, bu koyunlar senin yanan buğdaylarının yerine, bu atlar da sana fazladan hediyem olsun.” demiş.

Derken akşam olmuş. Atların sahibi, koyunların sahibi, bir de çift süren öküzlerin sahibi dayının evine gelmişler. Selam vermişler.

“Senin yeğenin bizi kandırdı, malımızı aldı.” demişler.

Dayı onları oturtmuş. Daha önce kesilen öküzlerin etlerinden misafirlere ikram etmiş.

Yeğen onlara şöyle demiş:

“Bu gece uyuyun. Sabah mallarınızı size teslim ederim, evinize gidersiniz. Ama bir şartım var. Bu gece kim altını kirletirse o ölümlerden ölüm beğensin. Çünkü sizden kim altını kirletirse bizden biri ölür.”

Uyuma vakti gelmiş. Misafirler dışarı çıkıp ihtiyaçlarını gidermişler. Gece altlarını kirletmek istemiyorlarmış. Sonra da uyumuşlar. Yeğen de ateşin üzerine bir kazan koymuş. Kazanın içini suyla doldurmuş. Suyun içine kül koymuş. Suyu karıştırıp balçık haline getirmiş. Sonra tencereyi alıp misafirlerin yanına götürmüş.

Sessizce birincisinin kemerini açmış. Birincisine bir kepçe, ikincisine iki kepçe derken hepsinin altını berbat etmiş.

Sabaha doğru yeğen eline bir sopa alıp o tarafa bu tarafa vurmaya başlamış.

“Kim altını kirletti? Çabuk söylesin. Dayım ölmüş. Demek ki biriniz altını kirletti.” demiş.

Misafirler kalkmış, altlarını kirlettiklerini görmüşler. Sağa sola çarpa çarpa evden çıkmışlar. Arkalarına bakmadan kaçmışlar. Dayı da bu duruma çok sevinmiş. Bütün mallar ona kalmış.

Masalımız da burada bitmiş.

Muhittin VURAL

48. PADİŞAHIN OĞLU VE KÜÇÜK KIZ

Evvel zaman içinde memleketin birinde üç kız kardeş yaşarmış. Bu üç kız kardeş bir gün aralarında konuşurlarken padişahın oğlu da onların sözlerine kulak misafiri olmuş.

Büyük kız:

"Keşke padişahın oğlu beni sarayın fırıncısı ile evlendirse de her gün bol bol ekmek yesem." demiş.

Ortanca kız:

"Keşke padişahın oğlu beni sarayın kasabı ile evlendirse de her gün bol bol et yesem." demiş.

Küçük kız ise:

"Keşke padişahın oğlu benimle evlense de ensesine okkalı bir tokat indirsem." demiş.

Padişahın oğlu saraya dönünce bu kızların saraya getirilmesini istemiş. Büyük kızı sarayın fırıncısı ile evlendirmiş. Ortanca kızı sarayın kasabıyla evlendirmiş. Küçük kızı da, sözüne çok kızdığı için, sarayın zindanına attırmış.

Küçük kız aylarca zindanda kalmış. Canı sıkılan kız, zindancıdan yün iplik istemiş. Zindancı küçük kızın haline çok acıdığı için ona yün iplik getirmiş.

Küçük kız yün iplikle kazak örmüş. Kazağı zindancıya verip pazarda satmasını, kendisine bir elbise, bir mendil bir de sarı pabuç almasını istemiş. Zindancı kazağı pazarda satmış. Küçük kıza bir elbise, bir mendil, bir de sarı bir pabuç almış.

Kız elbiseyi giymiş, mendili eline almış, pabuçları da ayağına giymiş. Sonra zindancıdan bahçede gezmek için izin istemiş. Zindancı küçük kıza izin vermiş. Küçük kız bahçede gezerken padişahın oğluyla karşılaşmış. Padişahın oğlu küçük kızı görünce çok şaşırmış.

Kızı tanımadığı için:

"Sen kimsin, in misin cin misin?" demiş.

Kız da:

"Ben cinim. Sakın bana dokunma! Dokunursan kaybolurum, dokunmazsan seninle konuşurum." demiş.

Padişahın oğlu kızla konuşmak istemiş ama küçük kız:

“Geç oldu, gitmem lazım.” diyerek koşmaya başlamış.

Padişahın oğlu:

“Nereye gidiyorsun? Bari ismini söyle.” deyince kız:

“Adım kırmızı lale,
Kalmadı derdime çare,
Eğer olsaydı bir çare,
Düşmezdim ben biçare.”

demiş ve kaçarak oradan uzaklaşmış.

Aradan günler geçmiş. Kız yine kazak örmüş. Zindancıya vermiş. Kendisine kırmızı bir elbise, kırmızı bir mendil ve kırmızı bir pabuç getirmesini istemiş. Zindancı küçük kızın istediklerini getirmiş.

Ertesi gün kız bunları giyerek bahçede dolaşmaya başlamış. Yine padişahın oğluyla karşılaşmış. Padişahın oğlu kızı görünce çok sevinmiş. Kızın yanına gidip konuşayım derken kız tekrar kaçıp zindana gitmiş. Padişahın oğlu çok üzülmüş.

“Ah kırmızı lale,
Beni soktun ne hale.
Bir konuşsan benimle,
Evlenirim seninle.”

diyerek üzgün bir şekilde saraya dönmüş.

Aradan günler geçmiş. Kız bu defa zindancıdan kendisine beyaz bir elbise, beyaz bir mendil ve beyaz pabuçlar getirmesini istemiş. Zindancı pazardan kızın istediklerini getirmiş. Kız beyazlara bürünerek bahçeye çıkmış ama bu defa padişahın oğlundan kaçarken bir pabucunu düşürmüş.

Padişahın oğlu pabucu alıp saraya gitmiş. Olanları babasına anlatmış ve bu pabucun sahibiyle evlenmek istediğini söylemiş. Padişah ülkede ne kadar kız varsa hepsinin saraya getirilmesini istemiş. Ülkedeki bütün kızlar saraya toplanmış. Ama beyaz pabuç hiçbirinin ayağına olmamış.

Zindancı bu durumu görünce padişahın oğluna zindanda bir kızın olduğunu hatırlatmış. Padişahın oğlu bu kıza da pabucun giydirilmesini istemiş. Kız hemen beyaz elbiselerini giyerek saraya gelmiş.

Padişahın oğlu kızı görünce hem şaşırmış hem de yaptıklarından çok utanmış. Kızın yanına giderek ondan af dilemiş. Kız, padişahın oğlunu affetmiş. Sarayda düğün dernek kurulmuş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar.

Gerdek gecesi kız kocasından ensesini göstermesini istemiş. Kocası ensesini gösterince kız bütün gücüyle kocasının ensesine bir tokat indirmiş.

Kocası da:

"Vur kırmızı lalem, vur." demiş ve birlikte ömürleri boyunca mutlu yaşamışlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Ebru ESER

49. ÜÇ KIZ KARDEŞ

Bir yer varmış, bir yer yokmuş. Zamanın birinde bir köyde üç kız kardeş yaşarmış. Bu kız kardeşlerin anneleri hastalanıp ölmüş. Babaları da okusunlar diye kızları okula göndermiş.

Kızların hocası bir kadınmış. Bu kadın bir gün kızlara şöyle demiş:

"Babanıza söyleyin, onunla evlenmek istiyorum. Hem babanız ile evlenirsem size daha iyi bakarım, sizi daha iyi eğitirim."

Kızlar eve dönünce babalarına hocanın dediklerini söylemişler. Babaları da biraz düşündükten sonra kabul etmiş.

"Tamam. Gidin, hocanıza söyleyin, onunla evlenmek istiyorum." demiş.

Aradan biraz zaman geçmiş. Kızların babası hocayla evlenmiş. Ama kadın kızlara kötü davranmaya başlamış. Onlara zulmediyormuş.

Bir gün kadın, üç kız kardeşi alıp bir mağaranın içine götürmüş. Onları orada bırakıp eve dönmüş. Kızlar mağarada çok korkmuşlar. Sonra uzakta bir ışık görmüşler. Işığa doğru gitmişler. Orada oturan bir çoban görmüşler.

Çobana, "Hal mesele budur." demişler.

Çoban üç kız kardeş ile evlenmiş.

Aradan aylar geçmiş. Küçük kardeş hamile kalmış. Diğer kardeşler onu çok kıskanmışlar. Doğum yaklaşınca "Daha güzel bakarız." bahanesiyle küçük kız kardeşi dağ başındaki bir eve götürmüşler.

Çocuk doğunca çocuğu alıp yerine bir köpek yavrusu koymuşlar. Çocuğu da bir duvarın dibine koyup kocalarının yanına gitmişler.

Kocalarına karısının köpek yavrusu doğurduğunu söylemişler. Çoban buna çok kızmış. Karısını beline kadar toprağa gömmüş. Önüne de bir tas koymuş.

"Bu tası köpek gibi yala." demiş.

Kadının yanından geçenler de kadına tükürüyormuş. Bu köyde yaşlı bir kadın varmış. Bu kadının bir keçisi varmış. Kadın son günlerde keçinin süt vermediğini fark etmiş. Çobanın yanına gitmiş.

"Benim keçim süt vermiyor. Onun sütünü sen mi sağıyorsun?" demiş.

Çoban:

"Ben sağmıyorum. İnanmıyorsan keçini takip edebilirsin." demiş.

Yaşlı kadın bir gün keçisini takip etmiş. Bir de ne görsün! Keçi duvarın dibindeki bir bebeği emzirmeye başlamış. Yaşlı kadın bebeğe çok acımış. Alıp evine götürmüş. Bebeği beslemiş, büyütmüş.

Aradan yıllar geçmiş. Bebek, kuvvetli bir delikanlı olmuş. Bu genç bir gün köyde gezerken çobanı görmüş, onunla konuşmuş. Arkadaş olmuşlar.

Çoban genci evine yemeğe davet etmiş.

Genç:

"Benim yaşlı bir annem var. Onu evde yalnız bırakamam." demiş.

Çoban:

"Gelince anneni de getir. Evde yalnız kalmasın." demiş.

Genç kabul edip eve gitmiş. Annesine çobanın kendilerini davet ettiğini söylemiş. Yaşlı kadın gence her şeyi anlatmış. Çobanın kapısının önünde toprağa gömülü olan kadının gencin annesi olduğunu söylemiş. Genç çok üzülmüş, ağlamış.

Ertesi gün çobanın evine gitmişler. Genç, kapının önünde toprağa gömülü olan annesine bakarak içeri girmiş. Sofra serilmiş. Genç, kapının önündeki kadının da sofraya gelmesini istemiş. Çoban ilk önce kabul etmemiş. Ama genç her şeyi anlatınca çoban yaptıklarına çok pişman olmuş.

Hemen toprağa gömülü olan karısını topraktan çıkarıp eve getirmiş. Ondan özür dilemiş. Diğer iki karısını da dövüp evden kovmuş. Karısı ile tekrar evlenmiş. Ömürlerinin sonuna kadar mutlu bir şekilde yaşamışlar.

Zeynep KAYMAN

50. GÜZEL KIZIN KISMETİ

Evvel zaman içinde bir köyde çok güzel bir kız varmış. Bu köyde bu kızı seven bir genç varmış. Genç, kızı seviyormuş sevmesine ama kız genci sevmiyormuş.

Bu kızı istemeye nice zenginler, nice şehzadeler gelmiş ama kız hepsinde bir kusur bulup hiç biri ile evlenmeyi kabul etmemiş. Bu genç de kaç defa bu kızı istetmiş ama kız bir türlü genci kabul etmiyormuş. Genç, güzel kızdan ümidini kesmiş.

Kızın yüzünü görüp de daha fazla üzülmemek için İstanbul'a gitmiş. Orada evlenip çoluk çocuk sahibi olmuş.

Bir gün yolu güzel kızın bulunduğu köye düşmüş. Aklı hala bu kızdaymış. Bir köylüye kızın evlenip evlenmediğini sormuş. Köylü, kızın evlendiğini söylemiş. Adam hem üzülmüş, hem de kızın kocasını çok merak etmiş.

Kızın evini sorup öğrenmiş. Kızın evinin önünde oturmuş. Biraz sonra içerden kel, çirkin, çok kısa boylu bir adam çıkmış. Genç hayret etmiş.

"Bu kızın kocası bu mu?" demiş kendi kendine.

Daha fazla dayanamayıp kapıyı çalmış. Güzel kız kapıyı açınca genci tanımış. Hal hatır sorduktan sonra kıza evlenip evlenmediğini sormuş.

Güzel kız:

"Evet evlendim. Biraz önce evden çıkan adamı gördün mü? İşte o benim kocamdır." demiş.

Genç:

"Sen ki nice şehzadeleri, nice zenginleri geri çevirdin. Neden bu çirkin adamla evlendin?" diye sormuş.

Güzel kız genci evlerinin arkasındaki gül bahçesine götürmüş.

Gence:

"Bu bahçenin sonuna kadar git. En güzel gül hangisi ise onu bana getir. Ama geri dönmek yok. Bir gülü geçtikten sonra tekrar dönüp onu alamazsın." demiş.

Genç, bahçeyi dolaşmaya başlamış. Güller birbirinden güzelmiş.

"Şunu alayım. Yok, o olmasın, şu olsun." derken bahçenin sonuna gelmiş. En sonda solgun bir gül varmış. Geri dönüp başka bir gül alamadığı için o gülü getirip güzel kıza vermiş.

Güzel kız gence dönerek:

“Gördün mü? Şimdi anladın mı beni? İşte ben de bu yüzden bu adamla evlendim.” demiş.

Genç de başını sallayıp evine dönmüş.

Remziye AYAZ

51. TUZ KADAR SEVGİ

Bir varmış, bir yokmuş. Memleketin birinde bir padişah ve üç oğlu varmış. Bir gün padişah oğullarını yanına çağırmış.

“Söyleyin bakalım! Beni ne kadar seviyorsunuz?” demiş.

Büyük oğlu:

“Babacığım, ben seni altınlar, gümüşler, mücevherler kadar seviyorum.” demiş.

Padişah bu cevaba çok sevinmiş. Büyük oğluna bir kese altın vermiş.

Ortanca oğlu:

“Babacığım, ben seni bal kadar, tatlılar, börekler, çörekler kadar seviyorum.” demiş.

Padişah bu cevaba da çok sevinmiş. Ortanca oğluna da bir kese altın vermiş.

Küçük oğlu:

“Babacığım, ben seni tuz kadar seviyorum.” demiş.

Padişah bu cevabı duyunca çok sinirlenmiş. Küçük oğluna altın vermemiş. İki asker çağırıp:

“Alın bu nankör oğlumu, götürüp öldürün.” demiş.

Askerler şehzadeyi alıp bir dağ başına götürmüşler. Ama herkes gibi onlar da onu çok sevdikleri için şehzadeyi öldürmemişler. Şehzadenin gömleğini bir kuş kanına sürüp padişaha götürmüşler.

Şehzade de oradan uzaklaşmış. Az gitmiş, uz gitmiş, bayağı yol gitmiş. Sonunda yabancı bir memlekete gelmiş. O kadar yorulmuş ki yolda yürüyecek hali kalmamış.

Şehre girmiş. Yolun üstündeki ilk evin kapısını çalmış. Kapıyı yaşlı bir kadın açmış.

Şehzade:

“Anacığım, ben senin oğlun olmak istiyorum.” demiş.

Yaşlı kadının kimsesi olmadığı için hemen kabul etmiş. Şehzade içeri girer girmez bir yere uzanıp uyumuş. Sabah olunca şehzade pencereden halkın bir yere doğru gittiğini görmüş.

Yaşlı kadına:

“Anne! İnsanlar nereye gidiyor böyle? Düğün mü var?” demiş.

Yaşlı kadın:

“Yok oğlum. Padişah öldü. Talih kuşunu uçuracaklar. Kuş kimin başına konarsa o, padişah olacak.” demiş.

Şehzade yaşlı kadına yalvarmış.

“Hadi anne, biz de gidelim. Kenarda oturur, izleriz.” demiş.

Birlikte kalabalığın bulunduğu yere gitmişler. Talih kuşu uçurulmuş.

Herkes:

“İnşallah benim başıma konar.” diye dua ediyormuş.

Kuş uçmuş. Sonunda şehzadenin başına konmuş. Oradakiler kabul etmemiş.

“Bu yabancı biridir. Bundan padişah olmaz.” demişler.

Ertesi gün kuşu tekrar uçurmuşlar. Kuş tekrar şehzadenin başına konmuş. Ama insanlar yine buna razı olmamış.

Üçüncü gün tekrar kuşu uçurmuşlar. Kuş yine şehzadenin başına konunca onun padişah olmasına razı olmuşlar. Şehzade kısa zamanda kendini herkese sevdirmiş. İnsanlara çok iyi davranmış. Hiç kimseye haksızlık etmiyormuş.

Bir gün babasına bir mektup gönderip onu sarayına yemeğe davet etmiş. Ama oğlu olduğunu söylememiş. Padişah davete sevinmiş. Hemen yanına askerlerini de alarak saraya gitmiş. Şehzade sakal, bıyık bıraktığı için babası onu tanımamış. Çok güzel yemekler yapılmış. Ama şehzadenin emriyle hiçbirine tuz katılmamış.

Padişah yemekleri yedikten sonra:

“Yemekleriniz çok güzel ama hiç birine tuz katılmamış.” demiş ve bunun sebebini sormuş.

Şehzade:

“Tuzu sevmediğinizi duyduk. O yüzden yemeklere tuz katmadık.” demiş.

Padişah:

“Olur mu öyle şey? Tuzsuz hayat olur mu? Tuzu çok seviyorum.” demiş.

Şehzade:

“Bir zamanlar sizi tuz kadar seven bir oğlunuzu öldürttünüz.” demiş.

Padişah bunu duyunca şehzadeye dikkatice bakmış ve oğlu olduğunu anlamış. Gözlerinden yaşlar dökülmüş. Oğluna sarılıp af dilemiş. Oğlu babasını affetmiş.

Birlikte mutlu yaşamışlar.

Remziye AYAZ

52. KELOĞLAN VE HİÇ

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir yerde Keloğlan ile anası yalnız yaşarmış.

Annesi Keloğlan'a:

"Oğlum! Git, bize hiç al." demiş.

O zaman tuza hiç derlermiş. Keloğlan tuzun adını unutmamak için yolda giderken "hiç hiç hiç" diyormuş. Bir balıkçının yanına gelmiş.

"Hiç hiç hiç" demiş.

Balıkçı hiç balık tutamamış. Keloğlan'a kızmış.

"Neden hiç dedin? Bu yüzden hiç balık tutamadım." demiş.

Keloğlan:

"Ne diyeyim?" diye sormuş.

Balıkçı:

"Bereketli olsun, bol olsun de." demiş.

Keloğlan yolda giderken "Bereketli olsun, bol olsun; bereketli olsun, bol olsun." derken bir cenazeye rastlamış. Köylüler cenazeyi götürüyormuş. Keloğlan'ın böyle dediğini duyunca Keloğlan'a saldırmışlar.

Keloğlan:

"Ne diyeyim?" demiş.

Köylüler:

"Allah rahmet eylesin de." demişler.

Keloğlan da:

"Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin." demeye başlamış.

Böyle tekrarlarken bir köpeğe rastlamış. Köpeğin öldüğünü görmüş.

"Allah rahmet eylesin." demiş.

Oradan geçen biri:

"İnsan hiç köpeğe, 'Allah rahmet eylesin.' der mi?" demiş.

Keloğlan:

"E ne diyeyim?" demiş.

Adam:

"Murdar murdar murdar de." demiş.

Keloğlan bu defa “murdar murdar murdar” demeye başlamış. Böyle derken çok acıkmış ve bir lokantaya girmiş. Lokantada, “murdar murdar murdar” demeye devam etmiş. Lokantadaki bütün müşteriler kaçmış.

Lokantanın sahibi Keloğlan’a kızmış.

“İnsan hiç murdar der mi?” demiş.

Keloğlan:

“Ne diyeyim?” demiş.

Lokantanın sahibi:

“Çek, çek uzasın diyeceksin.” demiş.

Keloğlan başlamış söylemeye. “Çek, çek uzasın; çek, çek uzasın.”

Böyle derken çırağının kulağını çeken bir usta görmüş.

Keloğlan:

“Çek, çek uzasın; çek, çek uzasın.” demeye devam etmiş.

Usta çeke çeke çırağının kulağını koparmış. Usta, Keloğlan’a çok kızmış.

“Neden çek, çek uzasın dedin? Sen öyle dediğin için ben çırağımın kulağını kopardım.” demiş.

Keloğlan:

“Ne diyeyim?” diye sormuş.

Usta:

“Hiçbir şey söyleme.” demiş.

Usta “hiç” deyince Keloğlan annesinin sözünü hatırlamış. Gidip hiç almış ve eve gitmiş.

Bu masal da burada bitmiş.

Emine ESER

53. PITO, ÇITO VE KITO

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir memlekette bir baba ve üç oğlu yaşarmış. Çocukların adları Pıto, Çıto ve Kıto'ymuş. Babaları ölüm döşeğindeyken oğullarını yanına çağırmış. Onlara nasihatte bulunmuş.

"Oğullarım! Ben ölürsem sakın evin yanındaki sol yoldan gitmeyin. Her zaman sağ yoldan gidin." demiş.

Kısa bir zaman sonra babaları ölmüş. En büyükleri olan Pıto merak etmiş.

"Acaba babam neden sol yoldan gitmemizi istemedi." diye düşünmeye başlamış. Sol yoldan yürümeye karar vermiş. Az gitmiş, uz gitmiş. Karşısına bir adam ile karısı çıkmış. Bunlar tarlada çalışıyorlarmış. Pıto'yu yanlarına çağırmışlar.

"Oğlum! Eğer bize yardım edersen sana para veririz." demişler.

Pıto kabul etmiş. Akşama kadar tarlada çalışmış. Akşam olunca adam ile karısı Pıto'ya:

"Gel, bu gece bizde kal." demişler.

Pıto kabul etmiş. Pıto'yu kendi evlerine götürmüşler. Herkes yatağa girmiş. Pıto uyuduğunda adam ile karısı Pıto'nun kafasını kesmişler.

Ertesi gün ortanca kardeş Çıto, Pıto'yu merak etmiş. Yollara düşmüş. Düşmüş düşmesine ama Pıto'nun başına gelen şeyler Çıto'nun da başına gelmiş. Onun da kafasını kesmişler.

En küçükleri Kıto ağabeylerini merak etmiş. O da sol yoldan yürümüş. Kıto öbürleri gibi değilmiş. Çok akıllı ve zekiymiş.

Az gitmiş, uz gitmiş. Aynı adam ile karısına rastlamış. Kardeşlerini bulmak için o da onlarla çalışmayı kabul etmiş. Akşam olup eve gittiklerinde kadın ile kocası odalarına çekilip Kıto'nun uyumasını beklemişler ama Kıto uyumamış.

Ağabeylerini bulmak ümidiyle odaları tek tek dolaşmaya başlamış. Odalardan birinde kardeşlerinin kellelerini bulmuş. Oturup ağlamaya başlamış. Kardeşlerinin intikamını almaya karar vermiş.

Adam ile karısının uyuduğu odanın kapısına gidip onları dinlemeye başlamış. Aralarında şöyle konuşuyorlarmış:

"Yarın Kıto'yu götürüp suya atalım. Bunun bu gece uyuyacağı yok."

Kıto hemen odasına girmiş. Uykusu gelmesin diye parmağını kesmiş ve parmağına tuz basmış.

Sabah olunca hemen kadını bayıltmış. Kadının elbiselerini çıkarıp kendisi giymiş. Kadını da torbaya koymuş. Torbanın ağzını iyice bağlamış. Kocası bunu fark etmemiş. Kıto'yu karısı sanmış. Adamla Kıto torbayı denizin kenarına getirmişler. Sallayıp denize atmışlar.

Adam başlamış bağırmaya:

"Kıto'dan kurtulduk, Kıto'dan kurtulduk…"

Kıto da bağırmaya başlamış:

"Karıdan kurtulduk, karıdan kurtulduk…"

Bunu duyan adam Kıto yerine karısını suya attığını anlamış. Çok pişman olmuş. Ama son pişmanlık fayda etmezmiş.

Bu masal da burada bitmiş.

Emine ESER

54. KEDİ İLE PİREY[36]

Bir varmış, bir yokmuş. Bir pirey bir de kedisi varmış. Pirey ne zaman süt sağsa kedi kovadaki sütü içiyormuş. Pirey, her defasında süt kovasını boş buluyormuş.

Bir gün sütü sağdıktan sonra kovayı yine eski yerine koyup kapının arkasına saklanmış. Aradan biraz zaman geçtikten sonra kedi gelip sütü içmiş.

Pirey bu duruma çık kızmış. Kediyi yakalayıp kuyruğunu kesmiş. Kedi acılar içinde kıvranmış. Pireyden kuyruğunu istemiş.

Pirey:

"Sütümü getirirsen sana kuyruğunu veririm." demiş.

Kedi ineğin yanına gitmiş.

"İnek, inek! Ne olur bana süt ver de pireye vereyim, pirey bana kuyruğumu versin, ben de kuyruğumu alıp gideyim." demiş.

İnek:

"Git, bana ot getir. Ben de sana süt veririm." demiş.

Kedi meraya gitmiş.

"Ne olur bana biraz ot ver. Otu ineğe vereyim. İnek bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Ben de kuyruğumu alıp gideyim." demiş.

Mera:

"Git bana su getir. Ben de sana ot vereyim." demiş.

Kedi çeşmenin başına gitmiş.

"Çeşme, çeşme! Ne olur bana su ver. Suyla merayı sulayayım. Mera bana ot versin. Otu ineğe vereyim. İnek bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Ben de kuyruğumu alıp gideyim." demiş.

Çeşme:

"Git, bana kızları getir. Kızlar başımda oynasın. Ben de sana su vereyim." demiş.

Kedi, kızların yanına gitmiş.

"Kızlar, kızlar! Ne olur gelin, çeşmenin başında oynayın. Çeşme bana su versin. Ben suyla merayı sulayayım. Mera bana ot versin. Otu ineğe vereyim. İnek

[36] Yaşlı kadın.

bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Ben de kuyruğumu alıp gideyim.” demiş.

Kızlar:

“Git, bize kundura getir. Kundura getirmezsen biz oynamayız.” demişler.

Kedi kunduracının yanına gitmiş.

“Kunduracı! Ne olur bana kundura ver. Götürüp kızlara vereyim. Kızlar çeşmenin başında oynasın. Çeşme bana su versin. Suyla merayı sulayayım. Mera bana ot versin. Otu ineğe vereyim. İnek bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Ben de kuyruğumu alıp gideyim.” demiş.

Kunduracı:

“Git, bana yumurta getir. Ben de sana kundura vereyim.” demiş.

Kedi tavuğun yanına gitmiş.

“Tavuk! Ne olur, bana yumurta ver. Götürüp kunduracıya vereyim. Kunduracı bana kundura versin. Götürüp kızlara vereyim. Kızlar çeşmenin başında oynasın. Çeşme bana su versin. Suyla merayı sulayayım. Mera bana ot versin. Otu ineğe vereyim. İnek bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Ben de kuyruğumu alıp gideyim.” demiş.

Tavuk:

“Git, bana buğday getir. Ben de sana yumurta vereyim.” demiş.

Kedi, değirmencinin yanına gitmiş.

“Değirmenci! Ne olur bana buğday ver. Götürüp tavuğa vereyim. Tavuk bana yumurta versin. Götürüp kunduracıya vereyim. Kunduracı bana kundura versin. Götürüp kızlara vereyim. Kızlar çeşmenin başında oynasın. Çeşme bana su versin. Suyla merayı sulayayım. Mera bana ot versin. Otu ineğe vereyim. İnek bana süt versin. Sütü pireye vereyim. Pirey bana kuyruğumu versin. Kuyruğumu alıp gideyim.” demiş.

Sonunda değirmenci, kediye buğday vermiş. Kedi buğdayı tavuğa vermiş. Tavuk, kediye yumurta vermiş. Kedi yumurtayı kunduracıya vermiş. Kunduracı kediye kundura vermiş. Kedi kunduraları kızlara vermiş. Kızlar çeşmenin başında oynamış. Çeşme kediye su vermiş. Kedi suyla merayı sulamış. Mera kediye ot vermiş. Kedi otu ineğe vermiş. İnek kediye süt vermiş. Kedi sütü pireye vermiş. Pirey kediye kuyruğunu vermiş. Kedi de kuyruğunu alıp gitmiş. **Zeynep YETER**

ALTINCI BÖLÜM

5. KAYNAK KİŞİLERLE İLGİLİ BİLGİLER

Çalışmamızda yer alan 54 masal, masal derleme tekniklerine uygun olarak Bingöl il merkezinde ve kırsalında toplam 26 kişiden derlenmiştir. Masal derleme işleminden sonra kaynak kişilerin cinsiyet, meslek grubu ve öğrenim durumuna göre nasıl bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Cinsiyetlere göre yapılan tasnifte şöyle bir sonuç ortaya çıkmıştır:

a) Kadın: 15

b) Erkek: 11

Derlenen masallarda kadın anlatıcıların çokluğu sevindirici bir gelişmedir. Bölgenin sosyal ve kültürel yapısına bakıldığında kadın anlatıcıları bulup onlardan masal derlemek pek rastlanmayan bir durumdur. Muhafazakâr bir yapıya sahip olan ilde kadınlar masal bilseler de bunu başkasına, özellikle de erkek derleyicilere anlatmazlar. Bu yüzden erkek anlatıcılardan masal derlemek daha kolaydır. Çalışmada adı geçen kadınlar, yakın ve tanıdık kişiler oldukları için onlardan masal derlemek nispeten daha kolay olmuştur.

Meslek gruplarına göre yapılan tasnifte şöyle bir sonuç ortaya çıkmıştır:

a) Ev kızı/hanımı: 13 kişi

b) İşçi: 4 kişi

c) Emekli İşçi: 1 kişi

d) Öğrenci: 3 kişi

e) Memur: 2 kişi

f) Çiftçi: 1 kişi

g) Tüccar: 1 kişi

h) Serbest Meslek: 1 kişi

Meslek gruplarının dağılımında kaynak kişilerin yarısının ev hanımlarından, diğerlerinin de işçi, çiftçi gibi düşük gelirli kişilerden oluştuğu görülmektedir. İlin ekonomik durumu göz önüne alındığında bu sonucun olağan olduğu söylenebilir. Anlatıcılardan sadece ikisinin memur olması da bu durumun tabii bir sonucudur.

Anlatıcıların öğrenim durumlarına göre dağılımı ise şöyledir:

a) Okuma-yazma bilmeyenler: 4 kişi

b) İlkokul mezunu olanlar: 9 kişi

c) Lise mezunu olanlar: 10 kişi

d) Yüksek öğrenim mezunu olanlar: 3 kişi

Öğrenim durumlarına bakıldığında okuma-yazma bilmeyenlerin azlığı önemli bir gelişmedir. Türkiye'de eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak masal anlatıcılarında da böyle bir durumun olduğu görülmektedir. Orijinal masalları derlemek için daha çok okuma-yazma bilmeyenleri bulmaya çalışsak da onların sayıca azaldığını gözlemledik. Anlatıcılardan sadece 4'ünün okuma-yazma bilmemesi, diğerlerinin ilkokul, lise ve yüksek öğrenim mezunlarından oluşması, en fazla masal bilenlerin okuma-yazma bilmeyenlerden oluştuğu düşüncesini çürütmektedir.

Kaynak kişilerle ilgili aşağıda verilen bilgilerde şu sıralama takip edilmiştir:

1. Masalı anlatanın soyadı, adı
2. Doğum yeri ve tarihi
3. Öğrenim durumu
4. Mesleği
5. Anlattığı masallar
6. Masalı kimden/kimlerden dinlediği
7. Derleme yeri ve tarihi

Kaynak kişiler, soyadlarına göre alfabetik olarak şu şekilde sıralanmıştır:

1) 1. ABAT, Kıymet
2. Genç-1955
3. Okuma yazması yok.
4. Ev hanımı
5. 8
6. Kaynanasından dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

2) 1. AKBAL, Emre
2. Bingöl-1985
3. İlkokul Mezunu
4. Ev hanımı

5. 33
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl- Temmuz 2010

3) 1. AVCI, Sema
2. Bingöl-1993
3. Lise son sınıf öğrencisi
4. Öğrenci
5. 30, 31
6. Arkadaş ortamında dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

4) 1. AYAZ, Remziye
2. Bingöl-1981
3. İlkokul Mezunu
4. Ev hanımı
5. 50, 51
6. Komşularından dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

5) 1. AYDIN, Hüsnü
2. Bingöl-1945
3. Lise Mezunu
4. Emekli İşçi
5. 6
6. Arkadaşından dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

6) 1. BARASI, Yasin
2. Bingöl-1978
3. Lise Mezunu
4. İşçi

5. 7, 20, 22, 44
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

7) 1. BUTAKU, Recep
2. Bingöl-1980
3. Lise Mezunu
4. İşçi
5. 12, 24, 36
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

8) 1. ÇAĞLAYAN, Mehmet
2. Genç-1964
3. Lise Mezunu
4. İşçi
5. 26
6. Yakınlarından dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

9) 1. DEMİRHAN, Cemile
2. Genç-1954
3. Okuma yazması yok.
4. Ev hanımı
5. 21
6. Yakınlarından dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

10) 1. DEMİRHAN, Musa
2. Bingöl-1983
3. Lise Mezunu
4. İşçi

5. 41
6. Babaannesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

11) 1. ESER, Ebru
2. Genç-1991
3. Lise Mezunu
4. Öğrenci
5. 25, 48
6. Arkadaş ortamında dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

12) 1. ESER, Emine
2. Bingöl-1986
3. İlkokul Mezunu
4. Ev hanımı
5. 13, 28, 52, 53
6. Arkadaş ortamında dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

13) 1. ESER, Fatma
2. Bingöl-1981
3. Lise Mezunu
4. Ev hanımı
5. 32
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

14) 1. GELEN, Görgül
2. Genç-1970
3. İlkokul Mezunu

4. Ev hanımı
5. 29
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

15) 1. KAYMAN, Adnan
2. Bingöl-1991
3. İlkokul Mezunu
4. Serbest Meslek
5. 14, 15
6. Babasından dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

16) 1. KAYMAN, Bilal
2. Bingöl-1992
3. Lise Mezunu
4. Öğrenci
5. 23
6. Babasından dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

17) 1. KAYMAN, Cevahir
2. Solhan-1956
3. İlkokul Mezunu
4. Ev hanımı
5. 1, 2, 4, 5, 37, 38
6. Kocasından dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

18) 1. KAYMAN, Emine
2. Bingöl-1990
3. İlkokul Mezunu

4. Ev hanımı
5. 18, 34
6. Yengesinden dinlemiş.
7. Bursa-Temmuz 2010

19) 1. KAYMAN, Hakim
2. Bingöl-1966
3. İlkokul Mezunu
4. Çiftçi
5. 40, 41, 42
6. Yengesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

20) 1. KAYMAN, Saadet
2. Bingöl-1975
3. İlkokul Mezunu
4. Ev hanımı
5. 3, 17
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

21) 1. KAYMAN, Zeynep
2. Genç-1953
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. 11, 16, 49
6. Yakınlarından dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

22) 1. ÖVER, Saime

2. Bingöl-1954
3. Okuma yazması yok
4. Ev Hanımı
5. 19, 35, 39
6. Arkadaş ortamında dinlemiş.
7. Bingöl- Ağustos 2010

23) 1. TANIK, Tevfik
2. Bingöl-1950
3. Lise Mezunu
4. Tüccar
5. 9, 10, 45, 46
6. Arkadaş ortamında dinlemiş.
7. Bingöl-Ağustos 2010

24) 1. VURAL, Muhittin
2. Genç-1962
3. Ön Lisans Mezunu
4. Memur
5. 47
6. Dayısından dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

25) 1. YETER, Zeynep
2. Bingöl-1988
3. Ön Lisans Mezunu
4. Ev kızı
5. 54
6. Annesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Temmuz 2010

26) 1. YOLAGELE, Yılmaz
2. Genç-1981
3. Lisans Mezunu
4. Memur
5. 27
6. Dedesinden dinlemiş.
7. Bingöl-Eylül 2010

SONUÇ

Masal türü, çocuğun hayatında önemli bir yere sahiptir. Çünkü masal, çocuğun ruhuna, onun hayal dünyasına hitap eder. Çocuk, kelimenin tam anlamıyla, masala muhtaçtır. Günlük hayatta yapmak isteyip de yapamadıklarını masalla yapmaya çalışır, masal dünyasına girerek bu açığı hayal dünyasıyla kapatır.

Masal, çocuğun dil ve zihin gelişimine önemli katkı sağlar. Okul öncesi dönemde masal dinleyen çocuk, dinlemeyi ve olaylar arasında ilişki kurabilmeyi öğrenir. Olaylardan sonuçlar çıkarır, fikir yürütmeye başlar. Bu çağdaki çocuklara her gün bir masal okumak, onların gelişimi açısından çok faydalı olacaktır. 365 günde 365 masal okumak onlar açısından büyük önem arz eder.

Okul çağında artık okuyabilen çocuk, masal kitaplarını hiç bırakmak istemez, kitaplığının tamamına yakınını masal kitaplarıyla doldurur. Devamlı masal okuma arzusu taşıyan çocuk, bazı masalları defalarca okumaktan usanmaz. Acıkınca yemeğe doymayan biri gibi, çocuk da masala doymaz. Çünkü masal, çocuğun ihtiyaçlarına hitap eder, adeta onun eksik kalan taraflarını tamamlar.

Okul çağındaki çocukların zihin ve dil gelişimine katkıda bulunmak amacıyla çeşitli yöntemlere başvurulabilir. Örneğin sınıfta her gün bir masal okunur. Masalın en önemli ve heyecanlı yerine gelindiğinde masal kesilir ve öğrencinin, masalı tamamlaması istenir. Onlar kendi hayal dünyalarında masalı tamamlayıp defterlerine yazdıktan sonra masalın geri kalanı öğretmen tarafından okunur ve öğrencilerin masala ne kadar yaklaştıkları onlara gösterilmeye çalışılır. Bu yolla masalda geçen olaylar arasında bağlantı kurmaya çalışan çocuk, zihin gelişimi yönünden ilerleme sağlar.

Masalın başında ve sonunda bulunan tekerlemelerin okul çağındaki çocuğun dil gelişimine önemli katkısı vardır. Çocuk, bu tekerlemeleri okurken bundan çok hoşlanır, bir taraftan dil gelişimini sağlarken öte yandan okumayı sevmeye başlar. Çünkü tekerlemeler, çocuğun ruhunu okşar. Çocuk bu sayede kitapları sever, onlara karşı olumlu duygular besler.

Masalın, hayal ürünü olduğu, gerçekleri yansıtmadığı, çocuğu hayatın gerçeklerinden uzaklaştırdığı düşüncesiyle yasaklanması gerektiğini savunan tanınmış isimler olmuştur. Ünlü yazar J. J. Rousseau bile bu nedenle Emile'in kitaplığında hiçbir masalın bulunmasına izin vermemiştir. Bunların yanında, masalı

savunan, onun çocukların gelişimine önemli katkılarının olduğunu ileri süren, çocuğun masallarla yetişmesi gerektiğini, çünkü masalların çocukların gerçek dünyası olduğunu söyleyen aydınlar, düşünürler, sanatçılar çoğunluktadır.

Eskiden her evde bir masalcı nine bulunurdu. Günümüzde ise bir semtte, bir bölgede hatta koskoca Anadolu'da bile ancak parmakla sayılabilecek kadar masalcı nine bulunmaktadır. Birçok anne, çocuğuna anlatacak bir masal bile bilmemektedir. Hâlbuki çocuk, annesinden, babasından, büyüklerinden masal dinlemek ister.

Teknolojinin hayatımıza girmesi masal kültürümüzü olumsuz etkilemiştir. Bundan on veya on beş yıl öncesine kadar köylerde hatta şehir merkezinde bile masal bilen çok sayıda insana rastlamak mümkündü. Özellikle kış aylarında, uzun kış gecelerinde insanlar uğraşacak bir şey bulamadıkları için birbirlerine masal anlatırlardı. Televizyonun yaygınlaşması, özellikle kadın ve çocuklarda dizi kültürünün yerleşmesi ile birlikte masal anlatma/dinleme geleneği tamamen ortadan kalkmıştır.

Günlük hayatın koşuşturması, çocuklarla ilgilenmeye engel olmamalıdır. Dil ve zihin gelişimi için çocuklara her gün masal okunmalı, onların, masalın zengin dünyasına girmeleri sağlanmalıdır. Dizi kültürüyle yetişen çocukların masalla yetişen çocuklar kadar geniş bir ufka sahip olamayacakları göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

AKBAYIR, Sıddık (2007), *Eğitim Fakülteleri İçin Cümle ve Metin Bilgisi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

ALAY, Okan (2005), *Bingöl Masalları (İnceleme-Metin)*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ALAY, Okan (2006), *Kültür Dünyamızda Bingöl*, Elazığ: Üniversite Kitabevi.

BİLKAN, Ali Fuat (2009), *Masal Estetiği,* İstanbul: Timaş Yayınları.

BORATAV, Pertev Naili (1969), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul.

DAĞILMA, İbrahim (1997), *Bingöl Halk Hikâyeleri ve Masalları*, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, (Yayımlanmamış Lisans Tezi).

DEMİRAY, Kemal (1973), *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

DEVELLİOĞLU, Ferit (2004), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

GÖKŞEN, Enver Naci (1980), *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

GÜLERYÜZ, Hasan (2002), *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

HELİMOĞLU YAVUZ, Muhsine (1999), *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri,* Ankara: Ürün Yayınları.

KANTARCIOĞLU, Selçuk (1991), *Eğitimde Masalın Yeri*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

OĞUZ, M. Öcal (2007), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.

OĞUZKAN, A. Ferhan (2000), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

ORTNER, Gerlinde (2008), *Masallarla Çocuk Eğitimi,* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ÖNAY, Yılmaz (1995), *Van Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

ÖZBAY, Murat (2006), *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I,* Ankara: Öncü Basımevi.

SAKAOĞLU, Saim (1973), *Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil*, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

SAKAOĞLU, Saim (2002), *Gümüşhane ve Bayburt Masalları,* Ankara: Akçağ Yayınları.

SAKAOĞLU, Saim (2007), *Masal Araştırmaları,* Ankara: Akçağ Yayınları.

SOYLU, Hasbi (2003), *Şehir Coğrafyası Açısından Bir Araştırma Bingöl*, Erzurum: Aktif Yayınevi.

ŞİMŞEK, Tacettin (2007), *Çocuk Edebiyatı*, Konya: Suna Yayınları.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi (1994), *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

TEZEL, Naki (2009), *Türk Masalları*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.

Türkçe Sözlük (1998), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YALDIZ, Hatice Tuba (2006), *Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

MAKALELER

ŞİŞMAN, Bekir (2003), "Çocukların Eğitilmesi ve Yönlendirilmesinde Masallardan Yararlanma", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (15), 11-17.

İNTERNET ADRESLERİ

Erişim 1: **[http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8428&tb_id=1],** Erişim Tarihi: 08.09.2010

Erişim 2: **[http://www.egitim.aku.edu.tr/scivelek.ppt],** Erişim Tarihi:03.01.2011

ÖZET

Bu çalışma, kültürümüzün önemli unsurlarından biri olan masalların derlenerek çocuk eğitimine sağladığı katkıların tespit edilmesi ve ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Unutulmaya yüz tutmuş masalları derleyip yazıya geçirmek ve ölümsüzleştirmek araştırmamızın öncelikli amacıdır. Daha sonra bu masalların çocuk eğitimine sağladığı katkılar, bilimsel yöntemlerle incelenip sonuçları açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Çalışma, altı bölümden oluşmuştur. Her bölüm kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır.

Giriş bölümünü içine alan birinci bölümde Bingöl'ün tarihi, ilçeleri ve ekonomisi ilgili genel bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde çocuk ve çocuk gelişimi, masal, masalın özellikleri ve bölümleri, masal türleri, Türk ve Bingöl masalları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde masalın çocuk eğitimindeki yeri, masaldaki eğitsel iletiler ve çocuk masallarında aranan nitelikler ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde masal özetleri ve bu masalların çocuk eğitimi açısından incelenmesi konu edilmiştir.

Beşinci bölümde Bingöl'de derlenen 54 masal metnine yer verilmiştir.

Altıncı bölümde masal derlediğimiz kaynak kişiler hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın sonunda ise "Sonuç", "Kaynakça" ve "Özet" bölümleri yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Masal, çocuk, çocuk eğitimi, Bingöl masalları.

SUMMARY

This study aims to put forward and determine the contribution of fables, which is one of the important elements of our culture, to child education. The primary aim of the study is to compile and write down the fables which are about to be forgotten. Later, contributions of the fables to child education are examined with scientific methods and results of examination are expressed clearly.

The study is composed of six parts. Each part has its sub-titles.

The first part, which also includes the entry, gives general information about Bingöls historic, economic and counties.

In the second part, information on the child and child development, fable, features of fables and parts of fables, types of fables, Turkish and Bingöl fables is given.

In the third part, the place of fable in the child education, educative messages in fables and qualities which are looked for in child fables are told.

In the fourth part, summaries of fables and examinations of these fables are given.

In the fifth part, 54 fables which are compiled from Bingöl are given.

In the sixth part, fable texts and information about source people are given.

At the end of the study, conclusion, bibliography and summary take place.

Key Words: Fable, child, child education, fables of Bingöl.